Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

BRUNFELS

HERBARUM
VIVAE
EICONES

1530

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

1099

The Library of the
Wellcome Institute for
the History of Medicine

BRUNFELS, O. Herbarum
vivae eicones. 1530.

Wanting: a3, b4(blank), c4, c6,
d4, e1, e3, e5, f1-2, f5-6, g3,
h1, h5, i5, k2, r4, s5, u1, u3,
x4, x6, y3, z1, z3, A1, A3.

All except g3 replaced by
xeroxes from Sir William Paton's
copy. March 1981.

Accession Number

Press Mark

1099

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Otto Brunfels, Herbarum vivae eicones. Argent. 1532 fol. II Tomi: quibus post B[i] mortem accessit Tom. III, A° 1536. Cf. Sprengel, Gesch. d. Bot. I. 259.

"Herbarum vivae icones ad naturae imitationem, &c. fol. Argent. T. I. 1530* u. 1531.* 1532. – 1537.* – 1539. T. II. 1530 – 1536.* – 1539. T. III. 1536. – 1539. – 1540. – Auch Deutsch, als: „Contrafayt Kreuterbuch neulich beschrieben. Fol. Straßb. 1532. II Th. 1537." Auch 1546* Fol. zu Franckfurt. u. 1534 in 4.to zu Straßb. — Alle Ausgaben sind selten., v. Schultes Grundriß. S. 53.

HERBARVM

VIVAE EICONES

ad naturę imitationem, sum̃a cum diligentia et artificio effigiatę, unà cum EFFECTIBVS earundem, in gratiam ueteris illius, & iamiam renascentis Herbariæ Medicinæ,

PER OTH. BRVNF. recens editæ. M. D. XXX.

¶ Quibus adiecta ad calcem, APPENDIX isagogica de usu & administratione SIMPLICIVM. Item Index Contentorũ singulorum.

Argentorati apud Ioannem Schottũ, cum Cæs. Maiest. Priuilegio ad Sexennium.

ἰατρὸς ἀνὴρ, πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων.
οὐκ ἔστ᾽ ὑγίας κρεῖττον οὐδὲν ἐν βίῳ.

Inuentũ Medicina meũ est, opiferq́ꝑ orbem Dicor & Herbarũ subiecta potentia nobis.

CLAAS MULDER
Professor
GRONINGEN.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

WELLCOME
LIBRARY
INSTITUTE

Inclytæ urbis ARGENT. prudentissimo Senatui, OTTHO BRVNFELSIVS S. D.

QVI DE MAGISTRATIBVS COLENDIS bene senserunt, non id tantum censuerunt, honore primores uiros excipere, caput scilicet aperire, flectere genu, & quemadmodum pueri Iunonis auem admirantur, laudibus subinde in cœlum ferre, idq; adeo titularibus præstigijs illis, tragicis & ampullosis, sed magis laudem illis tribuere iusticiæ & prudentiæ, de illis ex animo bene & sentire & mereri, illorũ iudicia nostris anteferre, planeq; tanq; Deos suspicere, & sum̃um illum huius mundi κοσμήτωρα in eis admirari & colere. Succinunt ad id multis locis diuina oracula, dum Deos faciunt, dum uetant eis maledicendũ, dum Decimas subinde decernunt, & rerum primitias, postremo & gladij ius tribuunt. Atq; haud scio, an huc respexerint, qui aut ueteres autores in lucem acturi, aut ingeniorum suorum specimen aliquod posteris edituri, frequenter, aut maximis Principibus, aut summis Magistratibus lucubrationes inscripserunt suas: uidelicet, quo non tam ab inuidia publica, & maledoctorum hominum pestilentibus linguis essent tutiores, q; ut ipsi quoq; de maioribus suis bene mererentur: rati, non ultimã, iuxta Poetæ sentẽtiam, esse laudem, Principibus placuisse uiris. Nec alio sane animo ego Hortos meos, celsitud. uestris nuncupaui, clarissimi atq; amplissimi uiri, q; ut beneuolentiam apud celsitud. uestras mihi pararem, palamq; facerem, in re non adeo fortasse magna, animum erga rempub. uestram, quid in arduis ac serijs uestri causa obiturus sim, si uires & facultates permitterent. Proinde, ne ab consuetudine illa laudata ueterum scriptorum discederem: quam si contemnerem, profecto aut confidens, aut animi superciliosi iudicari queam. Vt enim SOL diei decor est, LVNA inter nocturna astra micat, uniones ac gemmę an̄ulos ac preciosas uestes exornant: ita clarissimorum uirorum imagines, & splendidissima nomina, a librorum uestibulis, quasi lucem quandam & autoritatẽ addunt opusculis. Merentur hoc primum multis nominibus celsitud. uestræ, tum ob singularem prudentiam, iusticiam, æquitatem, magnificentiam, liberalitatem, benignitatem, pietatemq;, qua in omnes homines clementes estis, omnibusq; æquo bene uultis, tum ob optima studia & bonas literas: quas cum in uestra urbe munificentissime instituistis, idq; adeo in omni disciplinarum genere, ut nullis hodie totius Germanię gymnasijs, scholasterium uestrũ inferius habeatur: nullis alijs sane debebantur primitiæ nostræ, q; talibus, tantisq; syderibus nostris, columinibus, anchoris. Decuit idem & gratitudinem meã in rempub. uestram, ingratus ne essem, pro qua etiam mortem mihi oppetendam cẽseo. Aluit hæc me, tuto atq; honeste ad hanc ætatem perduxit, muniuit meas rationes bonis legibus, optimis morib. honestissimis disciplinis. Quid est quod

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

uicissim a me persolui non deceat, unde hæc accæpta mihi sunt? Et ut de ampliss. ordinis uestri, etiam priuatis personis attingam, merebantur hoc imprimis antistites nostri D. Iacobus Sturmius ille, & ueteribus imaginibus, insigniqꝫ eloquentia, & multarum literarum eruditione nobilis, D. Nicolaus Knyebsius, & D. Iacobus Meyerus, uiri longe spectatissimi: q̊s cum consulari prudentia, cunqꝫ insigni pietate, et ipsos Camœnæ ornant suæ, quibus si pensum operæ nostræ subsecundariæ non reddidissemus, ingrati essemus: si alienis fœneraremur, etiam iniqui. Eam itaqꝫ meam, quantulamcunqꝫ munificentiam, deqꝫ pauperi suppellectili δόσιν τὴν ὀλίγην. lætis, oro auspicijs, adsumite, nec rei solum quæ datur, uel usum, uel inopiam, sed alacrem magis dantis uoluntatem, respicite. Memores illius Artarxerxis Imperatoris, cui cum omnis generis munuscula illi offerrent ex uulgaria plebe, dicere solitus fertur. Esse animi præcelsi, ac prorsum regij, donaria, uel ab imfimæ fortunæ hominibus collata, non adspernari, uerum erugata, & renidenti potius fronte excipienda. De inuidia profligenda, quod alij multis a librorum frontispicijs agunt, abunde mihi satisfactum erit, si celsitud. uestris bonam operam me collocasse intellexero. Dicamqꝫ & illud Horatij. Non ego uentosæ plebis suffragia uenor. Riserunt & sua secula Meöniden, Raraqꝫ coronato plausere theatra Menandro.

D. Iacobus Sturmius. D. Nicolaus Knyebsius. D. Iacobus Meyer.

De ratione operis.

Cæterum de Hærbarij nostri ratione, hoc uelut in compendio habetote. Primum nihil aliud nos spectasse, in toto hoc opere, q̃ ut publico omnium bono, Hærbariæ iamiam collapsæ, porrigeremus subsidiarias manus, eamqꝫ prope extinctam, in lucem reuocaremus. Quod, quia nõ alia ratione fieri posse, animaduertimus, q̃ abolitis prioribus ac ueteribus Hærbarijs, atqꝫ de nouo uiuis & acupictis imaginibus, editis. Deinde solidis ac firmis descriptionibus, ex priscis & autenticis autoribus prolatis, utrunqꝫ tentauimus, atqꝫ curauimus: q̃ feliciter, qualiqꝫ cum gratia, V. cels. iudicium esto, certe cum magna molestia. Nam quanta nobis legenda fuerint, quot autores euoluendi, quãta ab Hærbarijs explorãda, ab Seplasiarijs & agyrtis dolo & technis extorquẽda, & res indicat ipsa, et aïaduertent facilius, qui similem aliquãdo operã post nos sunt nauaturi. Quo magis uenia dignos nos existimamus, si in re tam seria, tamqꝫ ex omni usu & cognitiõe obsoleta, non protinus ipsissimũ ipsum, quod dicitur, scopũ attigerimus. Cesso enumerare, in quas syrtes, in quas Symplegadas interdum inciderimus, ac longe densissimas tenebras, non nunq̃ impegimus etiam. Nam id quælibet a fronte præ se feret hærba, quanto nobis negocio constiterit. Vnde nomen etiam cõmentarijs Rhapsodiæ indidimus: quod id genus scribendi, non solum sine inuidia erat, uerũ cum maiori etiam fructu. Videbatur enim consultius, unicuiqꝫ reddere quod suum erat, q̃ nostra ambitiose commẽta uenditare. ne si repetitum uenerit olim Grex auium plumas, moueat cornicula risum, furtiuis nudata coloribus: cum potuissemus fortasse, ut Georgius Valla, & post hunc omnes Neotherici (adeo ab ea impostura neminem excipio) uer-

Nihil nouum sub sole.

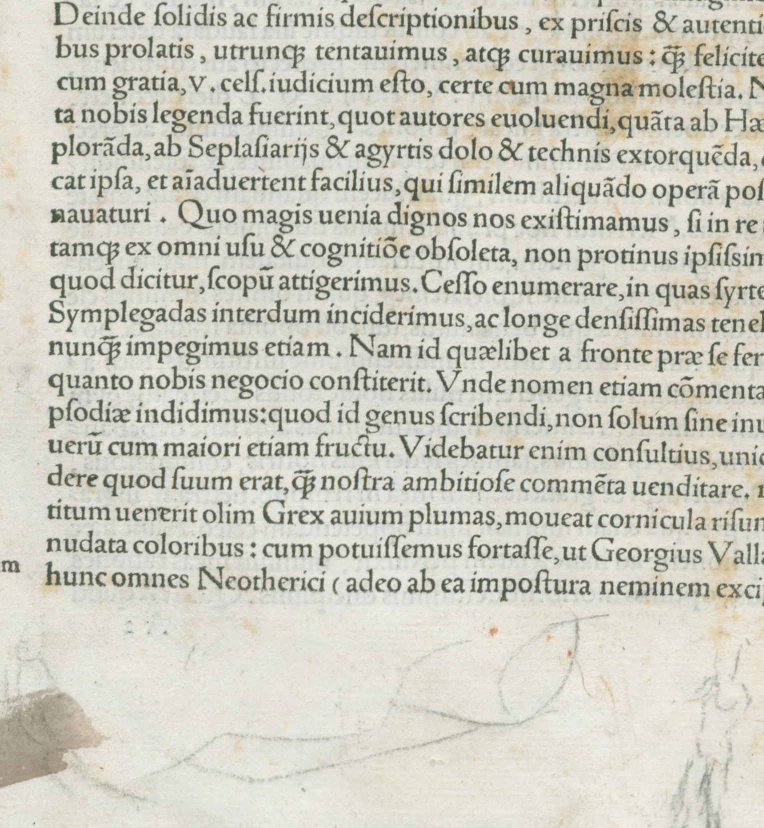

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

tendo stylum, aliorum opes nostras facere. In his autorum placitis, nulli us etiã reiecimus sensa: memores illius, quod nullus liber tam malus est, quin emolumenti aliquid conferat. Singulis suũ honorem dedimus, uel barbarissimis etiam. Ne autorem quoq; Pandectarum, & Genuensem il lum Simonem posthabuimus, autores ut corruptissimos, infantissimosq;, ita instructos pulchre ad perniciem, si quis non attente et cum iudicio legat. De quibus tamen ingenue fatemur, interdũ magnopere quoq; nos adiuuatos, & uel ad hoc contulisse, ut facilius neuos & menda depręhenderemus. Hermolai quoq; Barbari Corollaria & annotationes passim adiecimus: quod ex his solis hodie Hærbarum cognitiõem existimemus petendam. Interdum ubi res poscebat, & controuersia de hęrba aliqua fu erat, duos fortissimos pugiles induximus, Daretem unũ, Entellum alterum, Nicolaum Leonicenum, & Pandolphũ Collinutium, alterum summum ac primum hac nostra tempestate medicum, alterum eloquentissimum iureconsultũ, sed qui ita tamen in hærbis uersatus sit, ut multis parasangis, quod dicitur, totum hodie medicorum uulgus post se reliquerit, mutuis sese ictibus collidẽtes, uelutiq; in duello & harena pugnãtes, cõmisimus. In qua Tragedia, spectatores interdum sumus & admiratores, atq; nunc huius, nunc illius partibus gratulamur: in plærisq; litem ipsi dirimimus, in multis conniuemus. Maluimus enim quędam indiscussa, & aliorum arbitrijs relinquere, q̃ temere pronunciare de ea re, de qua tot doctissimi uiri addubitarent. Quanq; alicubi confidenter etiam nostra proferimus: quibus tantum uolumus esse robur, donec alius firmiora attulerit, id quod nusq̃ non alias etiam testamur. Autores non minus quadraginta citamus, ex quibus Centones hosce cõsuimus. Nec hos passim, neq; ubilibet, sed ubi res ita postulabat. Vbi similia omnes dicebãt, potiores delegimus: ubi contraria, iuxta posuimus, ut in aperto esset pugnantia. Aetium, Oribasium, & Paulum tametsi autores alioqui optimos, tamen rarius citauimus, quod hos græce desyderauimus, & latinæ tralationes malæ fidei erant. Idem & cum Galeni simplicibus fecimus, ex ueteri tralatione. In quibus tamen conquirendis nunc toti sumus, nec secundo huius operis Tomo coronidem addituri, nisi ex his græcis fontibus, aut si id non successerit, alteri demandaturi eam prouinciam. In his igitur omnibus, si quid digne a nobis sudatum est, totum uobis debetur Mœcęnatibus, totumq; uestris celsitud. accęptum fero, studiorum nostrorum alumnis: nec longiora nobis uiuẽdi spacia optamus, q̃ quo publicis huiuscemodi munijs, stipendijsq; illis literarijs obeũdis, idonei fuerimus, & de celsitud. uestris, deq; uestra repub. publicæ & priuatæ benemereri. Ex libera Argentina Nonis Martij, Anno redempti orbis

M. D. XXX.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

¶ AVTORES quorum testimonijs in hoc opere usu sumus.

Hippocrates.
Theophrastus
M. Varro.
Plinius
Plutarchus.
Apuleius.
Psellus,
Vergillius.
Cornelius Celsus.
C. Galenus.
Oribasius.
Auicenna.
Serapion.
Auerroïs.
Cassius felix.
Aggregator herbarum.
Io. Manardus.
M. Vergilius.
Georgius Valla.
Nicolaus perottus.
Baptista ferrar.
Philippus Beroaldus.
Strabus Gallus.
Hieronymus hærbarius.
Aristoteles.
M. Cato.
L. Columella.
Dioscorides.
Palladius.
Aemilius Macer.
Polybius.
Hesiodus.
Q. Serenus
Paulus.
Aetius.
Io. Messue.
Razes.
Constantinus.
Platearius.
Nicolaus Leonicenus.
Pandulphus Collinutius.
Hermolaus Barbarus.
Platina.
Baptista pius.
Iacobus constantinus fauen̄
N. Pomponius.
Ioannes Vigonius.

ἀδήλου

πολυαστερεῖς, πολυπλανεῖς, πολυσχίστους,
πολύποδας, πολυρίζους μὲν οὖν ῥίζας.
γενναίους, εὐφυεῖς, ὄρθους, παχεῖς, πρέμνους,
εὐφύλλους, εὐκόμους, δασεῖς, βαθεῖς, κλάδους,
φλεβώδη, κολπώδη, πολύπτυχα φύλλα,
πολύμορφον, πολυειδῆ, πολυγήθη,
εὐάνθη, εὔοδμον, εὐχροοῦντε λειμῶνα,
δεὸν δαυμάζειν ἔστ', αὐτὰρ δεὸν μᾶλλον
πολυΐδριν τεκτήναντος θεοῦ χεῖρα.

IOANN. SAPIDVS Lectori S.

¶ Qui cupis ingenitas Herbarum noscere uires,
Scireque diuersis nomina nota plagis,
Quæque sit unius facies cuiusque doceri,
Hoc lecto uoti codice compos eris.
Nulla quidem retro uiderunt sæcula tradi
Id scripti tanta commoditate genus.
Quando Ottho uelut in quendã Brunfelsius hortum,
Huc culta ex uario semina rure tulit.
Quorum uim, paritercꝫ docet medicaminis usum,
Tam bene, ut haud melius facta pericla queant,
Sic rerum præcepta modo breuitate coarctat,
Ne sint inuisæ prodiga uerba moræ.
Rursum ambage modo licita sermonis abundat,
Ne careat sensu dictio parca suo.
Nunc & Iōannes pictor Guidictius ille
Clarus Apellęo non minus ingenio,
Reddidit adfabras acri sic arte figuras,
Vt non nemo Herbas dixerit esse meras.
Quantus Iōannis SCHOTTI sumptuscꝫ, laborcꝫ,
Et studium, & fuerit cura, uidere licet,
Dum, calamis æreis, inuento fretus Auito,
Hoc magna dignum laude parauit opus.
Ergo age te, quisquis medico uersaris in Albo,
Hoc operæprecium est nolle carere libro.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

OTHONIS BRVNNFELSII DE VTILITATE & præstantia Herbarum, & simplicis Medicinæ

PRAEFATIO.

ALEXANDER Philippi deuicto in Arbellis Dario, a satrapis suis compendium sciscitatus, qua ex Persia in Aegyptum iretur tuto, Mercator quidam, homo quidem multarũ rerum peritus, sed obscurior, Sidonius natione, illi allatus est (nomen Lucianus historiæ author, non meminit) Ego, Rex, inquit ille, uiam haud longe ex Persis in Aegyptũ me tibi ostensurum polliceor. Etenim si quis montana hæc superauerit (transgredietur autem triduo) confestim in Aegypto erit. Et sane ita res habebat. Verũ Alexander locorum imperitus, & mercatorem impostorem ratus, boni uiri salubre consiliũ pertinaciter aspernabatur: nimirum cæco illo amore sui demẽtatus. Id uitij Plato quondam malorum omnium fontem existimauit. Neq; iniuria, mea quidem sententia. Facit enim interdũ personæ uel exilitas, uel cõteptus, deinde φιλαυτία illa, qua nemo non sibi placet ipsi, ut quãtumuis etiam sana & recta consilia non admittamus, amplectamur uero quæ pessima sunt.

Vereor itaq;, ne quod Mercatori cum Alexandro, idem mihi cum Seplasiarijs, Agyrtis, & Pharmacopolis eueniat: uidelicet, si ego Methodum aliquã præmonstrauero, qua non mo-

C do præsentius, uerum minori quocp ualetudinis u n dispendio, adeocp impensis etiã exilioribus, morbis consulatur, solis inquã simplicibus, & herbis, illi me suspicentur nescio quid monstri alere, et eorum μεμιγμένα ἀλλεξιφάρμακα, amuletacp, & ἀντιβαλλόμενα damnaturũ. Ita enim fere fit, ὡς πᾶς ὑπδειτιος ὢν αὐτοῦ περὶ πάντα ὀφαρᾶται, degeneresqꝫ animos, ut inquit Poëta, timor arguit.

Atqui nihil tale molior, ita me omnes Musæ bene ament: percp illud sacrosanctũ iusiurandum Hippocratis, necp alienius uncp crimen aliquod a me fuit. Sed ne tanti quocp me facio, qui tot doctissimorũ Medicorum placita, compositionescp magistrales subuertere queam: nec si queam, debeam. Sed quando Herbariũ librum molimur, semelcp id in animũ induximus, Herbas rursum in usum & cognitionẽ reuocare: ne tanquam Megarensium, tam nulla earũdem ratio haberetur, antecp ad has quidem explicandas pergeremus, obiter saltem, quantas haberent illæ utilitates, q̃cp cõmendatæ ueteribus olim seculi hominibus fuerint, nouitijs Medicinæ candidatis ostendere placuit: id quod & faciemus pro uirili, si tñ prius id ab myropolis impetrauerimus, ut omnẽ ipsi de nobis malignam suspicionem amoliantur. Et ut ipsi quocp Compositiones suas magnifaciunt, ornantcp subinde magnis titulis, obauratis, & picturatis: ita Herbis & Simplicibus, ne suam etiã gloriam inuideant: & si quidem consentanea dixerimus, salubribus monitis bene obtemperent, destomachari in nos desinant. Sin uero τὰ οὐδὲν πρὸς ἔπος, uicissim nos admoneant, nostra me-
D lioribus argumentis confutent. quod erit nobis tam gratum, ut omnium maxime: tantum abest, ut nouatores uelimus haberi, uel alicuius mercem damnare, quã non antea uel æquitas ipsa, uel ipsa se, & primi illi artis summates non reprobauerint atcp damnauerint. Quod si acerbius etiam quædam dixerimus, bonos omneis obtestamur, in malos dictum accipiant, non in suam contumeliam: meminerintcp, multos esse subinde, qui sub eo quæstu etiam orbi imponunt, multacp hominum milia nedum compilant, uerum conficiunt etiam, atcp interimunt.

Ne id quocp uelim expectet a me aliquis, q̃ uniuersas Herbarum utilitates adscripturus sim. id eñ operosum foret, & negocij infiniti: & quod si contendam, non aliud plane molirer, q̃ longam Iliados fabulam post Homerum. Cæterum quando hodie meras imposturas faciunt myropolæ quidam (de malis loquor) horum fucos tantũ detegemus: ut in ordinem cogantur tandem illi, quod boni omnes optabunt mecũ, Præstigiatoribus & impostoribus, etiamsi displiceant nostra, tamẽ pro ueritate audendum est. Et quæso audiant me illi paulisper uel hallucinantem: mox etiam intelligent, uel holitorem opportuna dixisse.

Dij Herbarũ demonstratores.

Multã olim Herbis laudem apud Veteres fuisse, tametsi multis subinde demonstrari atcp conuinci queat, tamen id non postremũ est, q̃ Dijs etiam inuentoribus sunt adsignatæ. Sic enim laudatissimam herbam Moly, Mercurio tribuit Homerus, diuina quadã clementia mortalibus demonstratam, Odyss. κ.

ῥίζα μὲν μελὰν ἔσκε γάλακτοι δ᾽ ἔικελον ἄνθος·
μῶλυ δ᾽ μιν καλέουσι θεοὶ ἀνδράσιγε θνητοῖσι
θεοὶ δ᾽ πάντα δύνανται.

Quam & Vlyssi adsignauit aduersus illectamenta Circes. Nascitur illud (ut inquit Plinius) circa Phenæū, & in Cyllene Arcadiæ, specie illa Homerica, radice rotunda, nigraq́ꝫ, magnitudine cepæ, folio Scyllæ, difficiliq́ꝫ fossu. A

Deinde sancta illa Panace, ipso nomine omnium morborum remedia promittens: & ipsa quoq́ꝫ Dijs inuentoribus adscribitur, nimirum Chironi, Herculi, atq́ꝫ Aesculapio.

Herculi quoq́ꝫ uindicatur quæ Apollinaris, apud Arabas Altercum, siue Altercamgenum, apud Græcos uero ὑοσκύαμος appellatur. Vt illud quoq́ꝫ Heraclion Siderion, oīa uulnera ferro illata, efficacissime sanans.

Mercurialis herbæ qui primus author fuerit, uel nomē ipsum indicat, quod usq́ꝫ hodie retinet. Achilleon & ipsa quoq́ꝫ notisima herba est. At illam demonstrauit primus Achilles, non ille quidem in bello Troiano, ut opinor, sed discipulus Chironis, uulnerariā herbam. Quæ ob id Achillis uocatur. Hac sanasse Telephum dicitur.

Facit ad id, quod in hanc usq́ꝫ diem, ijsdem adhuc nominibus appellamus, scilicet Labrum Veneris, Barbam Iouis, sanguinem Herculis, herbam solarem, Lunariam. Qua superstitione factum, ut & apud Christianos in eam æstimationē uenerint herbæ, ut Diuis inscriberentur: uidelicet. D. Iacobo, Petro, Ioanni, Magdalenæ, Mariæ. Sic enim hodie quasdam uocant. Cardum Mariæ, herbam S. Petri, herbam S. Iacobi, herbam S. Christophori, & sexcenta huiusmodi. Non ob aliam rationem, q̄ꝫ quod diuinum aliquid habere in se, uel ab magnis uiris demonstratæ, uulgo creditæ sunt. B

Quæ arbores quibus Dijs sint cōsecratæ

Arborum quoq́ꝫ genera fuisse numinibus suis dicata, ut Ioui Esculū, Apollini Laurū, Mineruæ Oleam, Vitem Iacho, Veneri Myrtum, Herculi Populum, Pani Arcadiæ Deo Lilia, non tam Poëtarum libri, q̄ꝫ herbarum quoq́ꝫ scriptores testantur. Verū cum hæc pueri etiam in phrontisterijs legant, in re tam protrita ac manifestaria, obiter saltem meminisse, ne ignorasse uideamur, satis superq́ꝫ fuerit.

De inuentoribus herbarū.

Venio ad inuentores Herbarum, qui nihilominus clari quoq́ꝫ homines fuere: quippe, aut Reges, aut Reginæ, aut certe quidem alterius cuiusdam conditionis eminentioris. Sic Gencius quidam Rex Illyriorum fuit. Fertur ille etiam inter media arma tam studiosus fuisse Herbarum cognitioni, ut Gencianę uires primus deprehenderit, atq́ꝫ mōnstrauerit. Haud dubium, multo maiorem inde gloriam se consecuturum sperans, q̄ꝫ si centū urbes subegisset, quanto etiam honestius est, tot homines seruare ab infirmitatibus noxijs, id quod apprime præstat radix illa, passim etiam nota mulomedicis & ueterinarijs. Feliciores etiam tum herbæ eius seculi, quę Reges & Principes habuerunt inuentores & excultores, eorumq́ꝫ dignitate & pręstantia, suam & ipsæ gloriam auxerunt, Huius-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C modi fuerunt etiam apud Arabes Auicenna, Razes, Hali, Messuas, Abraham, Principes quidem uiri, sed tam pertinaces disciplinæ cultores, ut omissa regni & principatus gloria, medicinæ potius antesignani & summates habiti sint. Clymenes, & Lysimachia, Plinio olim notissimæ herbæ fuerunt, at hæ ab Regibus sui nominis appellatæ: & qui, cum Imperio fortasse & nomē perdidissent, quod herbis studiosi fuerūt, posteritati sunt reseruati.

Scordion nobilis herba, Dioscoridi celebratur, non inter postremas etiam, sed Mithridati regi adscripta, primūq; demonstratori, deinde per Crateiam herbarium, ex manu depicta herba ab Rege, nouissime tandē Dioscor. quoq; exhibita. Iubæ regis Euphorbia, quam ab medici sui nomine, & fratris Musæ eius, a quo ferūt conseruatum Cæs. Augustū, sic inscripsit: notior fortasse existit apud Pliniū, q̄ ut in præsentiarū adducat.

Pro Reginis (affectauere eñ & mulieres hanc gloriā) uel una Mausoli uxor satis fuerit, quæ adoptauit herbā, quæ nobis Artemisia dicitur: & de Nymphęa similiter, quæ ab Nympha nomen inuenit, zelotypia erga Herculem mortua. Quorū alioqui ne nomina quidem superessent, si herbæ non fuissent.

Inuenerūt herbas & uniuersæ gentes. Scythia enim, quę Scythice dicitur, circa Beōtiam nascentem, dedit. Ischneumonem Thracia, qua ferunt sanguinem sisti, non aperta modo uena, uerumetiam præcisa. Vetones in Hispanijs eam repprererunt, quę Betonica dicitur in Gallijs, in Italia autem Serratula, ab Græcis Cestron, aut Psychotrophon.

D Anīalia quas herbas inuenerūt, atq; demonstrauerūt

Quod etiā animalia inuenerunt, uel potius demonstrauerunt herbas, haud dubiū, quin benignitate Dei optimi max. uel ob hoc mihi ad herbarū laudem facit: quod ea cū non nouerūt myropolia & confectiones, & ijsdem quoq; morbis laborant quibus homines, tamē si quid accidat noxium, suopte marte auxiliantur sibi, idq; herbis tantūmodo. Nec pigebit super hoc miraculo, Plinij etiā uerba adscribere, quæ sunt apud illum histo. natu. lib. 8. cap. 28. Hippotamus inquit, in quadam medendi parte magister extitit. assidua namq; satietate obesus, exit in littus, recentes harundinū cæsuras perspeculatus: atq; ubi acutissimū uidet stipitem, imprimens corpus, uenam quandā in crure uulnerat: atq; ita profluuio sanguinis morbidū alias corpus exonerat, & plagam limo rursum obducit.

Simile quiddā & uolucris in eadē Aegypto monstrauit, quæ uocatur Ibis, rostri aduncitate per eam partē se proluens, qua reddi ciborū onera salubre est. Nec hæc sola multis aīalib. repta sunt, usui futura & homini.

Dictamum herbam, extrahendis sagittis, cerui monstrauere percussi, eo telo pastuq; eius herbæ eiecto. Iidem percussi a phalangio (id est aranei genus) aut aliquo simili, cancros edendo sibi medentur. Est & ad serpentum ictus præcipua, qua se lacerti, quoties cum his conseruere pugnam, uulnerati refouent.

Chelidoniam uisui saluberrimam hyrundines monstrauere, uexatis pullorū oculis illa medentes. Testudo Cunilæ, quam Bibulam uocant,

pastu uires contra serpentes refouet. Mustela Ruta in murium uenatu cum ijs dimicatione conserta, Ciconia Origano, Edera Apri in morbis sibi medentur, & cancros uescendo, maxime mari eiectos, Anguis hyberno situ, membra corporis obducta, Feniculi succo impedimentum illud exuit, nitidiusq; uernat. Idem hyberna latebra uisu obscurato, Marathro herba se affricans, oculos inungit, ac refouet: si uero squammæ obtorpuere, spinis Iuniperi se scabit. A

Draco uernam nauseam, syluestris Lactucæ succo restringit. Pantheras per carnes fricatas aconito (uenenum id est) barbari uenantur: occupat ilico fauces eorum angor, quare Pardalianches id uenenum appellauere quidam. At fera hæc contra, excrementis hominis sibi medetur: & alias tam auida eorum, ut a pastoribus de industria in aliquo uase suspensa, altius q̃ ut queat saltu contingere, iaculando ea, petendoq; defatigata, postremo expiret: alioqui uiuacitatis adeo lentæ, ut eiectis interaneis diu pugnet.

Elephas Chamæleonte concolori fronde deuorato, occurrit Oleastro huic ueneno suo. Vrsi cũ Mandragoræ mala degustauere, formicas lambunt. Ceruus herba Cinnare, uenenatis pabulis resistit. Palumbes, graculæ, merulæ perdices, Lauri folio annuum fastidium purgant: Columbæ, turtures, & gallinacei, herba quæ uocatur Helxine. Anates, anseres, cæteræq; aquaticæ, herba Siderite. Grues, & similes, Iunco palustri. Coruus occiso Chamæleonte, qui etiam uictori nocet, Lauro infestum uirus extinguit. Atq; hactenus Plini. Cui subscribens Helianus, Pastu inquit, Hyoscyami herbæ, resoluuntur & conuelluntur Apri: sed remedium nouerunt. aquas enim statim adeunt, uel cancros uenantur: palam indicantes, ne homini quoq; salutarem herbam existere. B Helianus.

Restat, ut scriptores adsignemus, ne res usqueadeo nihili putetur esse herbaria, ab tã insignib. ijsq; adeo doctissimis & uetustissimis celebrata. Inprimis Iubæ uolumẽ extitit olim de herba Euphorbia. Themison Plãtaginẽ extulit herbã, non ita uulgarẽ, quin innumeris utilitatib. præditã. Polion Musæus, et Hesiodus, Pythagoras Scyllã, Brassicam Chrysippus. Eandẽ iterum Dieuches, & Cato, itemq; uniuersa adeo Ionia, ut per eandem etiã palam iurauerit. Zeno Stoicæ familiæ, Capparim, Antinomachus Atheniensis Cytisum, Morchion græcus Raphanũ, Apuleius Betonicam. Vergilius Ebenũ, Erasistratus Lysimachiam. Ex Oliua Amurcã Cato. Homerus Crocon, Loton, & Hyacynthũ. Hesiodus Maluã, & Albucũ. Archigenes Castoriũ, Euchronius Hicesius, Coniades, & Aristomachus uina & uites. Asclepiades Anthemin, quę & Leucanthemis, & Chamęmilon: quorꝫ tametsi interciderũt hodie multa, tñ argumẽtum est longe melius, de herbis fuisse meritos ueteres Philosophos, q̃ nos hodie sumus, qui uix nosse dignamur: tantumq; inesse illis uirium putauerunt, ut uix paucissimis ad describendum sufficerent. Recenset & Plinius plærosq; historiæ suæ lib. 25. capi. 2. quos, ne longiores simus, omit-

C timus: ut obiter interim etiã prętereamus Crateiam, Bithynũ, Iollam, Heraclidem, Andream Chium, Niceratũ, Petronium nigrũ & Diodotum, quorꝫ meminit Dioscorides, qui etiã Myriades scripserunt herbarum.

Iam si ad gloriam etiam uetustas aliquid facit, facit autem plurimum, nihil herbaria medicina antiquius, nihil apud antiquos authores celebratius, cum μιμιγμένα uix secũdo loco apud eos habeãtur, suntqꝫ recẽs quoddam curiosorum hominum inuentum. Quod ne fabula esse prorsus putetur, primum exemplis, mox authoritate comprobabimus.

Chiron Centaurus, cum Herculem recæpisset (ut inquit Plinius) hospitio, casuqꝫ arma eius petractãti, sagitta illi excidisset in pedẽ, nullo alio pharmaco medicatus est uulneri, qꝫ herba Centaurea: quæ tam præsens remedium illi fuit, ut in hanc diem etiam nomen inde retineat.

Sic Machaon uocatus ad Agamemnonem, qualia tandem putabimus medicamenta adhibuisse in tanto exercitu, in tam uasto loco, tanta strage, tantis tumultibus, qꝫ fortasse simplicia pharmaca. Sic enim dereliquit Homerus Iliad. δ

αὐτὰρ ἐπεὶ ἴδεν ἕλκ(ος) ὅθ᾽ ἔμπεσε πίκρος ὀϊσός
αἷμα ἐκμυζύσας, ἐπ᾽ ἄρ᾽ ἤπια φάρμακα εἰδὼς
πάσσε, τὰ, οἵποτε πατρὶ φίλα φρονέων πόρε χείρων.

Similiter & Pęonem quoqꝫ, qui ὀδυνήφατα φάρμακα Plutoni dicitur imposuisse. Sed & Helena Telemacho tristiciæ suæ obliuionem inducere uolens, nihil aliud commemoratur a Poëta adhibuisse, quã nobilem illam D Nepenthes. Ea herba est Aegyptia (ut inquit Plinius) nulla mixtura. Verba Poëtæ sunt Iliad. ι.

αὐτίκ᾽ ἄρ᾽ εἰς οἶνον βάλε φάρμακον ἔνθεν ἔπινον
νηπενθές τ᾽ ἄχολόν τε κακῶν ἐπίληθον ἁπάντων
ὃς τὸ καταβρόξειεν ἐπὴν κρατῆρι μιγείη.

Voco autẽ simplicia pharmaca, aut simplices herbas, radices, semina, flores, cortices: & eas uino, oleo, aqua, melle, aceto, sacharoqꝫ excoctas atque maceratas compositiones, in quibus non una & altera, non tria aut quinqꝫ in unũ confundũtur, uerũ sine discrimine, sine iudicio interdum ꝯo. cõmiscentur. Quod genus pharmecorum priscis illis ignotum fuisse existimo, aut alio certe simplicium delectu coäluisse.

Sed redeo ad herbarꝫ miracula. Loto tantã inesse uim idem Homerus poëta testat̃, ut obliuisci etiã patriæ & liberorꝫ faciat: quæ tamẽ iuxta alium poëtam tam dulcis est, ut neminẽ sinat immemorem esse sui.

ἀλλὰ σφι δόσαν λωτοῖο πάσασθαι
τῶν δ᾽ ὅστις λωτοῖο φάγοι μελιηδέα καρπόν
οὐκ ἔτι ἀπαγγεῖλαι πάλιν ἤθελεν οὐδὲ νέεσθαι
ἀλλ᾽ αὐτοῦ βούλοντο μετ᾽ ἀνδράσι λωτοφάγοισι
λωτὸν ἐρεπτόμενοι νόσου λαθέσθαι.

Sed & olim a draconis catulo occisum, atqꝫ subinde Bali herba reuocatum ad uitam, idqꝫ a parente ipso, Plinius ex Xantho historiarum authore pro re omnino certissima affirmat. Eadem quoqꝫ Tillonem quendam, quem Draco occiderat, restitutum.

Facit ad hoc & Iubæ illud, apud eundem Plinium, apud quem est, in

Arabia hominem simpliciter reuocatum ad uitam. A

Dixit Theophrastus, & credidit Democritus, esse herbam, cuius applicatione exilierit aliquando cuneus a pastoribus arbori addactus. Quã quid hoc tam portẽtosum suspicimus, cum sint hodie qui Picum martiam auem aiunt, si quando dolo illi nidus in arbore occludit, herba quadam, sed sibi tantũmodo nota, foramen sine omni prorsus negocio rursum aperire: quæ si casu inuenta atque collecta sit, etiam quaslibet seras ferreas recludat. Quod si uerum est, tanto minus Betonicę uirtutes mirabimur, cui tanta perhibetur uis inesse, ut inclusi circulo eius serpentes, ipsi interimant sese flagellando.

Incredibile etiam fortasse uidebitur, quod de Scythice atque Spartanica herba tradunt: sed tamen suos autores habet, Scythas uidelicet. Duodecim dies durare fame & siti, gustata saltem, uel in ore tenta eadem.

Ethopide herba amnes & stagna siccari, tametsi ridiculum est fortasse quod dicã, tamẽ uulgo olim creditum est: attactu uero eius, clausa omnia aperiri. Quanquam nõ minus quoque ἄπισον, quod de Achimenide affirmãt, scilicet, si in hostium aciem conijciatur, trepidare agmina, ac terga uertere. Subinde Latacem dari solitam a Persarum rege legatis, ut quocunque locorum uenissent, omnium rerum copia abundarent, memoriæ proditum est.

Et quando in herbarum miracula incidimus, fortasse & non inepte pro miraculis censeri debent, quarundam herbarum mirabiles, atque adeo insolentes naturæ. Siquidem oleum oderũt Cucumeres in tantum, ut etiã in hamos curuentut, ne attingant. Ozimon capræ sic aspernantur, ut nihil ducãt pestilẽtius: quippe quæ & μανίαν etiam illis excitat. B

Origanum tam pertinaci cum Brassica dissentit odio, ut alternatim sese conficiant. Eringij caulem, si ex grege ouis, capellaue aliqua morsu desectum ore sustulerit, totus statim subsistit, relictoque pascendi studio, nouo ueluti spectaculo attonitus, non prius admirari rem desinit, quam accedens pastor caulem illum abstulerit, abiectoque longius, inutile gregis sui ocium ea ratione castigauerit. Autores huius rei Aristophanes, deinde Plutarchus.

Veniamus ad lapides quoque, quos non tam demirabitur fortasse quispiam, ueluti quæ præter colorem & duriciem nihil aliud habeant. Sic enim & gallus gallinaceus, granum hordei unum maluit, quam sexcẽtos Smaragdos: at hij tam multis præditi dotibus sunt, ut multis parasangis herbis etiã prępolleant: quod uno tantũ & altero exemplo palã faciemus, neque enim nunc decretũ est, totum Albertũ, Pliniũ, & Dioscoridẽ adscribere.

Ferarum unicum asylum Lippares, lapillus, ut inquiunt, alioqui tam contemptus, ut ne teruncij quidem reputetur, & tamen si ad hunc confugerint feræ, adeoque in fuga ipsum deprehendãt, inuisibiles, aut etiam tutas a uenatoribus reddit. Quod si in animantibus permittimus, in homine similiter posse fieri, cur non ęque crederemus?

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C Epistrites lapis, in feruentissimam aquam coniectus, tam contemperat illius furorem, ut ilico etiam in frigus concidat.

Smaragdi & Magnetis uirtutes notiores sunt, q̃ ut pluribus a me prosequantur. Reliquorum uires ipse ex authoribus petito, tum in primis Plinio, Dioscoride, & Alberto. Quæ omnia tametsi apud quosdam fide carent, tamen admirationem Dei omnipotẽtis, & artis etiam medicæ tanto magis implent, quanto magis supra fidem sunt ueri, & inmensum esse fateri cogunt, quod uero supersit. Quanq̃ apud me certe fide non carẽt. nam quum alia, & similia nobis comperta, meditataq́ sunt, cur hæc sola nugas esse ducimus & inficiamur? & solos in nos culpa recidit, quod aut periculum nullum facimus, aut si maxime facere cupiamus, tamen herbas non agnoscimus. Et quod Thaleti quondam accidit sidera contemplanti, ut incideret in foueam, id nobis egregie contigit in medicinis, qui *dum abstrusissima quęq́ scrutamur in ultra marinis, fit ut ne contemptissimas* etiam herbas agnoscamus, quas quotidie pedibus calcamus. Nihil igitur nunc de Panace memorabo, nihil de Dodecatheo, quibus uere solis antiqui illi omnibus morbis medicabantur. Nihil item de metallis, quæ & ipsa latentes suas ἐνέργειας habent: quas si studeam recitare, et mihi fortasse non sufficient γλῶσσαι δέκα δὲ στόματα δέκα. Quare ad alia properabimus.

Venio autem ad authorum axiomata & gnomas, quas de abusu pharmacorum reliquerunt: & pręstat fortasse adscribere, ut maior uerbis nostris fides habeatur. Nec dubito, quin quam nos sacris literis fidem habe- D mus, & pythagoristæ suo primati. quorum illud est αὐτὸς ἔφα, eandem reuerentiã suo Plinio, Theophrasto, Hippocrati, Dioscoridi, & Galeno habituri sint medici. Quod si donauerint, salua omnis res est. Igit a Plinio, quoniam ille omnis antiquitatis parens est, & omnium ante se grauiter & scite dicta in ἐπιτομὴν contraxit, auspicia sumemus. Eius uerba sunt libro 22. capite. 1. Hæc sola naturæ placuit esse remedia parata, uulgo inuentu facilia, ac sine impendio, ex quibus uiuimus. Postea fraudes hominum, & ingeniorum capturæ, inuenere officinas istas, in quibus sua cuiq́ promittitur uita: statim mixturæ & compositiones inexplicabiles decantantur. Arabia atq́ India in medio æstimantur, ulceriq́ paruo, medicina a rubro mari importatur: cũ remedia uera, quotidie pauperrimus quisq́ cœnet. Nam si ex horto aut petatur herba, uel frutex quęratur, nulla artium utilior fiet. Ita est profecto. Magnitudo porro perdidit ritus, uincendoq́ uicti sumus. Paremus externis, & una artium Imperatoribus quoque imperat.

Plinius.

Rursum lib. 32. cap. 11. Atq́ hæc omnia medici (quod pace eorum dixisse liceat) ignorant. Pars maior & nomina intantum a conficiendis his medicaminibus absunt, quod esse proprium medicinæ solebat. Nunc quoties incidere in libellos, cõponere ex his uolẽtes aliqua, hoc est, *in impendio* miserorum experiri cõmentaria, credunt Seplasiæ, ea omnibus quidem fraudibus corrumpẽti, factaq́ iampridem emplastra et collyria

mercantur, talisq; mercium fraus seplasiæ sic exteritur. Hęc si ipse dicerē, iam pendendum mihi esset. Sed pergamus citare plura. A

Idē li.13. in pfatiōe. Hactenus in odoribus habent precia sylug, erātq; p se mira singula, iuuitq; luxuriē, singula miscere, & cunctis unū odorē facere. Ita reperta sunt unguenta. Quis primus inuenerit, nō tradit. Iliacis certe temporibus nō erant, nec thure supplicabat: Cedri tantum, & Citri suorum fruticum in sacris fumo conuolutum, nidorem uerius q̃ odorem nouerunt, iam Rosæ succo reperto.

Libro.26. cap.2. Hippocrates certe, qui primus medendi pręcepta clarissime cōdidit, herbarum referta inuenimus uolumina. Nec minus Dyoclis Carystij, qui secundus ætate, famaq; extitit. Itē Praxagoræ, & Chrysippi, ac deinde Erasistrati, Hierophilo quidem, quanq; subtilioris sectæ conditori, ante omnes celebratam rationē eam, paulatim usu, efficacissimo rerum omnium magistro, peculiariter utiq; medicinæ, ad uerba, garrulitatēq; descēdēte. Sedere nāq; in scholis, auditiōibusq; occupatū gratius erat, q̃ ire p solitudines, et quęrere herbas, alij etiā alijs diebus anni.

Libro.12. cap.17. Hæc sunt peculiaria Arabiæ, & pauca præterea alia genera dicenda. quoniam in his uincit, peregrinosq; ipsa myrrhæ odores, & ab exteris petit. Tanta mortalibus rerum suarum satietas est, alienarumq; fastidium.

Cap.18. Verum Arabiæ etiamnū felicius mare est. Ex illo nanq; margaritas mittit, minimaq; computatione milies centena milia sestertiū annis omnibus India, & Seres, Peninsulaq; illa imperio nostro adimunt. Tantæ nobis deliciæ, & fœminæ constant. B

Libro.13, cap.3. Hæc est materia luxus e cunctis maxime supernacui. Margaritæ enim, gemmæq; ad hęredem tamen transeunt, uestes pręlongant tempus, unguenta uero suis moriuntur horis, & ilico expirant. Sūma cōmendatio eorum, ut transeuntem fœminam, odor inuitet etiam aliud agentem, exceduntq; quadragenos denarios libræ: tanti emitur uoluptas aliena. Etenim odorem qui gerit, ipse non sentit. Sed et hęc aliqua differentia signanda sunt. In M. Ciceronis monumentis inuenitur, unguenta gratiora esse, quæ terram, q̃ quæ crocum sapiāt. Quando etiam corruptissimo in genere magis tamen iuuat quædam ipsius uicij seueritas. Sed quosdam crassitudo maxime delectat, idipsum approbantes, lini q; iam, non solum perfundi unguentis gaudent. Vidimus etiam uestigia pedum tingi: quod M. Othonem monstrasse Neroni principi ferebant. Quęso, ut sentiretur iuuari ab ea parte corporis? Nec aliquem ex priuatis audiuimus, iussisse spargi parietes balnearū unguento, atq; Caiū principem solia temperari, lauariq; solitum: ac ne principale uideatur hoc bonum, & postea quendam ex seruis Neronis. Maxime tamen mirum est, hanc gratiam penetrasse in castra. Aquilæ certe, ac signa puluerulenta illa, & custodijs horrida, inunguntur festis diebus. Vtinam dicere possemus, quis primus instituisset ista. Nimirum hac mercede orbem terrarū

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C corruptæ deuicere aquilæ. Ista patrocinia quęrimus uitijs, ut per hoc ius, sumantur sub casside unguenta. Quando id primum ad Romanos pene trauerit, non facile dixerim: certum est, Antiocho rege, Asiaq; deuictis, urbis año quingentesimo sexagesimo quinto, P. Licinium Crassum, L. Iulium cæsarem censores edixisse, ne quis uenderet unguēta exotica. Sic enim appellauere. At hercle iam quidam etiam in potu addunt: tantaq; amaritudo est, ut odore prodigo fruantur, ex utraq; parte corporis. L. Plotium, L. Plotij bis consulis censorisq; fratrem proscriptum a Trium uiris, in Salernitana latebra, unguenti odore, constat, quo dedecore tota absoluta proscriptio est. Quis enim non merito iudicet perijsse tales?

Lib. 15. cap. 26. Quæ cura & Cornis atq; Lentisco adhibetur: ne quid non hominis uentri natum esse uideatur. Miscentur sapores, & alio alius placere cogitur. Miscentur uero & terræ cœliq; tractus, inq; alio cibi genere India aduocatur. In alio Aegyptus, Creta, Cyrene, singulæq; terræ. Nec cessatur in ueneficijs, uita dummodo omnia deuoret. Planius hoc fiet in herbarum natura.

Lib. 9. cap. 20. Nec habent finem uitia, iuuatq; ludere impēdio, & lusus geminare, miscendo iterum, & ipsa adulterare adulteria naturæ.

Cap. 21. eodem. Non satis est abstulisse gemæ nomen, Ametystus rursus absolutus inebriatur Tyrio: ut sit ex utroq; nomen improbum Tyriametystus, simulq; luxuria duplex.

D Lib. 9. Nullus iam prope mortalis æstimatur pluris, q̄ qui peritissime censum domini mergit.

Lib. 12. in prooemio. Diu fuere occulta terræ beneficia, sumumq; munus homini datum, arboresq;, syluæq; intelligebantur. Hinc primum alimentum, harum fronde mollior specus, libro uestis: etiamnum gētes sic degunt. Quo magis ac magis admirari subit ab ijs principijs, cędi montes in marmora, uestes a Seribus peti. unionem in rubro maris profundo, Smaragdum in ima tellure quęri. Atq; hucusq; Plinij uerba recitauimus: quem cum hodie gramaticum uocant potius q̄ medicū, quid alijs quoq; super huiusmodi μεμιγμένοις uideatur, pergere monstrabimus.

In Theriacas adulterinas.

Idem de re medica lib. 3. cap. 52. Antidotum Mithridaticum laudant Medici, eiusq; diuersas afferunt compositiones, & ad cōmendanda pigmenta preciosa propter raritatem ingentes pecunias poscunt. Appēdunt nanq; singulas libras uicenis. H. S. et infelicium credulitatē hoc quoque ingenio circūueniunt, ut illis persuadeant emere quæ noceant. Alia nanq; stomachum lędunt, alia caput aggrauant, alia pallorē afferunt, aggrauant & corporis maciem: & ita frequenter accidit, ut hi qui illorum Antidotis usi sunt, miserius morerentur, quasi bibissent uenenum.

Plutarchus.

Plutarchus grauis, & fide dignus autor est, nemo bonus & meliores literas edoctus, negat opinor: at is adeo adstipulatur Plinio in decade. 2. τῶν συμποσιακῶν, ut sic palam etiam prodiderit. ἀλλὰ inquit, πολὺ μᾶλλον ὅτε ἂν μιγνύντες τὰς βασιλικὰς καὶ ἀλεξιφαρμάκους ἐκείνας δυνάμεις, ἃς θεῶν χεῖρας ὠνόμαζεν, ἐρασίστρατος δὲ ἐλέγχει

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

τὴν ἀποξίαν καὶ περιεργίαν ὁμοῦ μεταλλικά, καὶ βοτανικά, καὶ θηριακά, καὶ τὰ ἀπὸ γῆς καὶ θαλάττης, εἰς τὸ αὐτὸ συγκεκρανήντας. καλὸν γὰρ ταῦτα ἐάσαντες ἐν πτισάνῃ καὶ σικύᾳ καὶ ὑδρελαίῳ τὴν ἰατρικὴν ἀπολιπεῖν. ἀλλὰ νὴ Δία τὸ ποικίλον ἐξάγει καὶ γοητεύει τὴν ὄρεξιν. A

Quæ ſi latine audire malis, græce neſciens, ſic habent. Quin multo magis, cum regales illas et efficaces uariorum remediorum mixturas conficiunt, quas Deorum manus appellant. Eraſiſtratus autem cōarguit abſurditatem et curioſitatem eorum, qui ſimul & metallica & herbaria & ferina, quęcq; terra gignit, quęcq; mare in unum cōmiſcuerūt. At bene haberet, ſi his omiſſis in ptiſana, & cucurbita, et hydrelęo medendi artē finiuiſſent. Verum per Iouem, ipſa rerum uarietas imponit nobis, & appetentiam illicit. Atq; hactenus etiam Plutarchus. Varietas mal impoſturæ.

Veniamus ad Celſum. Hic cum aliquas miſturas probet lib. 5. ubi dicit, ſæpe ſimplicia opitulari, aliquando etiam miſta, tamen immodicas miſturas uetat lib. 1. Homini inquit, utiliſſimus cibus eſt ſimplex, aceruatio ſaporum peſtifera. Et condita omnia duabus de cauſſis inutilia ſunt. qm̄ & plus propter dulcedinem adſumitur, quod modo par eſt, tamen ægrius concoquitur. Quod ſi ita habet in cibis, quanto magis in medicinis, ubi grauia leuibus, & ſine pondere habētia pondus, ubi corpore in uno frigida pugnant calidis, humentia ſiccis, mollia cum duris, ſine pondere habentia pondus? Fitq; tandem ille, quem poetæ fabulantur, Chaos rudis, indigeſtaq; moles, Celſus.

Nec quicq; niſi pondus iners, congeſtaq; eodem
Non bene iunctarum diſcordia ſemina rerum.

Galenus tametſi ex Neothericis eſt, tamen adeo non probat ineptas illas compoſitiones, ut ubicunq; datur oportunitas, etiam peſſime explodat. Veluti eſt illud, quod in Methodo non ſemel repetit. B

καὶ μὴν ὦ ἑταῖρε ἐν τῇ συμπλοκῇ τῶν εἰδῶν, οὐ φυλάττονται τῶν οἰκείων οὐσιῶν αἱ ἐνέργειαι, ὡς ἐπὶ ἑνὸς ἑκάστου ἰδίους τῷ ὀφελεῖν εἰς νόσον ἥνπερ χρὴ θεραπεύειν, εὐπορεῖ τοῦ προσήκοντος. εἰ μὲν γὰρ ἤτοι τὴν φύσιν. & quæ ſequuntur. Quæ latine ſic reddi poterunt fortaſſe. Galenus.

Sed o amice, in mixtis ſpeciebus non ſeruatur actio ſua cuiuſq; ſubſtātiæ, ſic ut in unaquaque ſubſtantiæ ſpecie, non deſit quod morbo curando conueniat. Nam ſi aut corporum naturam inuenire poſſent, aut preſtiti medicamenti uires, non eſſet fortaſſe ipſis tali uarietate opus: ueluti quibus unum medicamentum quod uni corpori conueniret, inuenire in parato eſſet. Nunc cum ignorant, utrunq; parum recte, omnia miſcent, unum ſcilicet, quod omnibus naturis quadret, moliri medicamentū ſtudentes. Hanc ergo componendorum medicamentorum rationem primis illis medicis excogitatam arbitror, atq; ut antiquum inuentum recipio. Cæterum tantum ab uera medicinali methodo abeſſe reor, quanto certe ratio nobilior eſt, transfuſis in ſe mutuo cribris.

Dum autem hæc ſcribo, ex Francofordienſi emporio Scribonius Largus mihi affertur, idem bonus & uetus autor, qui tempore Iulij Cæſaris uixit: hic in principio Therapeutice ſuæ ad Iulium Calliſtum ſic præfa-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C tur inter alia. Est hæc pars medicinæ ut maxime necessaria, ita certe antiquissima, & ob hoc primũ celebrata atq; illustrata. Siquidem uerum est, Antiquos herbis & radicibus eorum corporis uitia curasse: quod etiam tunc genus mortalium inter initia non facile se ferro committebat. Et rursum a fine. Dabimus operam, ut simplicia primum ponamus. Interdum enim hæc efficaciora sunt, q̃ ex pluribus composita medicamenta.

Lubens & uolens multa prætereo: ne & tedium pariat oratio, & alios interim omittere cogamur: ex quibus est Hesiodus, & Poëta, & Medicus, cui nihil tam dolet, q̃ quod ignorant homines, quantum boni insit in malua & albuco, dum sic inquit.

Hesiodus. νήπιοι οὐδ' ἴσασιν ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς
οὐδ' ὅσον μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ
κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι.

Homerus. Homerus præterea, ubi subinde expatiari ad herbas datur, Dij boni, q̃ lepide illas pingit, quantũ philosophatur: uidelicet dum Calipsus hortos describit, hortos Alcinoi, dum Moly suum celebrat, & Nepenthen, Cedrum, Loton, & id genus plantas alias: ut prorsus uera dixerit de illo quidam, nihil non uidisse cæcum illum. Quanq; quid illos tam superstitiose cõminiscor, quos aduersarij nostri naso suspendunt suo, uel potius ut abrogatos, condemnant & naucifaciunt. Quicquid enim illi uel non assequuntur, uel non proxime quæstum olet, illud ipsis abrogatum est, Arnoldus. uel grãmaticum, medicum autẽ minime. Audiant igitur suũ Arnoldum, hominem quidem barbarum, sed plane sui seculi minime obscuræ notæ. D Huius etiam aphorismus est, & artis quoddam principium, ubi in promptu habentur simplicia dolum esse, si quis compositis nitatur.

Auicenna. Et Auicenna lib. 2. cap. 2. Medicinæ inquit, simplices, habent operationes uniuersales, & operationes particulares. Nolo multis hæc persequi. Equidem nolui a testibus pendere iudicium solum: nam id oratorũ est potius, q̃ hominis apud quẽ in precio sit ipsa ueritas. Cæterũ quando illi confugiunt ad testiũ multitudinẽ, ad suos uidelicet Auicennas, & Razes, & Serapiones, ut hinc roborent institutũ suum, coacti sumus & nos obijcere testes eorum ueteres, & eos aliquando in summo precio habitos: ne hic quidem se esse nobis putent superiores.

Iam ad institutum redeamus, & quod simplex atq; herbaria medicina salubrior sit, etiam rationibus aliquot confirmare nitemur. Hæc cum multæ assignari possent, tamẽ illa uel præcipua est, quod domi nobis nascuntur & (ut Plinius inquit) optimus quisq; cœnat: q̃q̃ pedibus has ignotas calcamus. Contra exotica quantis cum periculis aduehuntur, per maria uasta, ratibus atq; nauigijs, in quibus omnium instar ibi sunt homo tantum & audacia, & ea tamen interdum adulterata, antiquata, obsoleta, reiecticia, nothaq;. Sunt enim infinita adulteria quibus ea gens Barbarorum imponit nobis: nisi non uera sunt quæ multis retro seculis Plinius & Dioscorides de ijs prodiderunt.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Deinde, quod nec cognoſcimus etiam, probata ſint ne, uel adulterata quæ eminus aduehuntur. Quod inde maxime palam fit. Quotus enim quiſq; eſt noſtratium, qui unquam creſcere uidit folium Indum, Nucem Indicam, Iuncum odoratum, Cypirum, Cardamomū, Cinnamomum, Calamum odoratum, Balſamū, Agollochum, Canchamon, Cyphi, Helenium? Deniq; omnia illa, quæ hodie præcipua in officinis habētur. Præſertim, ſi in ea re iudices conſtituātur & ſpeculatores homines, qui in ſimplicibus ueſtigandis nullam unquam bonam horam collocauerunt: qui interdum adeo ſine literis ſunt, ut conuinci ualeant, nunquam decem paginas in Plinio, uel Dioſcoride legiſſe, immo quorum id aliqui palam fatentur. Qui ſi mihi Meſſuen ſuū citabunt, qui huiuſmodi ſuis notis pingat, Turbith uidelicet album, gummoſum. etc. ſic enim illi loquūtur, Perinde id mihi facit, quemadmodum Plinius, uel Strabo Indiam mihi ſpectatam proponunt: quam cum nunquam oculis contuitus ſum, interim tamen ex Ptolomęo per ſpacia & miliaria demetior, quantū ſit illo miliū, idq; per gradus, uſq; ad minutiſsima minuta, quam tamen ſi caſu contingat uidere, non agnoſceremus. Verum id ſomniare eſt potius, non rei exactam noticiam tenere. Neminē nominatim perſtringam, ſed noui tamen, qui cum ſe rerum naturas & formas eexactiſsime callere gloriarētur, ubi allatæ fuerant, nihil cognouiſſe. Sunt qui ne Petroſelinum probe perſpectū habeant: cum id tamen nouerint omnes ex popina coci, & coquinariæ epularum ſtructrices. Experti autē medici eſt, non ex nomine tantum tenere herbam, uel quod libet tādem eſt illud ſimplex, uerumetiam contrectaſſe, uidiſſe, guſtaſſe, olfeciſſeq; oportuit. Hinc enim eſt, quod etiam Dioſcorides, non ex aliorum narratione, ſcripſiſſe ſe hiſtoriam ſuam iactat, ſed omnia ſuis locis uidiſſe, tetigiſſeq;, & tentaſſe.

Poſtremo, quod eſt omniū maximum, magno redimuntur quæ transmarina ſunt. At nos Crœſi, uel Midæ non ſumus. Proinde ſtultum fuerit, illic impēſas facere, in rebus longe petitis, ubi domi habeas, quod non ſolum minoris redimas, interdum etiam gratis, uerumetiam quod naturæ & temperamento conueniat plus. Ad hæc magna pars, & omnis ordinis homines exotica illa pharmaca abhorrēt, & quo quiſq; ſalutis ſuæ ſtudioſior eſt, immo quo quiſq; ſanior incorruptiorq; uiuit, eo amplius nauſeat ac deteſtatur. Vidi qui cum maximis ęgretudinibus laboraſſent, pharmaca omnia deprecabantur. Vidi qui citius etiam perierunt, q̄ pilulas, aut electuarium uellent glutire. Quibus ſi herbam aliquam, uel radicē propinaſſes, non detrectaſſent. Quod dico, notius eſt, q̄ ut demonſtratione egeat: cum ſint hodie eorum multa milia qui mecum ſentiant. Contra ſimplices herbæ, radices, ſemina, flores, arborum fructus, & folia, & ſi quæ ſunt alia noſtræ terræ, cocta, aſſa, frixa, macerata, inſolata, tuſa, expreſſa, idq; melle, quod in terra Germanica copioſum prouenit: ſacharo, quod ipſum quoq; non tā magno cōſtat, & ex proxima Hiſpania petit: aceto, mulſo, aqua, non tā homini ſunt cibus, q̄ ſalutaris medicina.

C Et ut maxime donemus, acriores uires habere, quis em̃ id inficiatur? tamen suas cuiq; terræ herbas, ad hominum naturas contemperauit Deus Opt. Max. Nec minus spica illa, quam nos Nardinam uocamus operabitur, si probe adhibeatur, q̃ Sticas illas remotissime ex Arabia allata. Possem enim huiusmodi multa, quæ ἀντιϐαλλόμενα illi uocant, coacervare. Proinde maiores uires habent, sed in sui climatis hominibus, quibus sunt creata.

Quod autem obijciũt, nihil nos proferre posse ex nostris terris, quod Gariophilis, Cinnamomo, Piperi, Galangio, Nuci muscatæ æqualiter confortet ac calefaciat. Id respondemus nostra culpa fieri, qui hoc ignoramus. Deinde contemptam aliquam herbam, uel non adeo odoriferam, idem ualere atq; præstare, si non tam delicati essemus. Verũ id palatũ nostrum non fert: quia non titillat, quod non ex Calococijs asportatur.

Ergo damnas tu, fortasse obijciet ex illis aliquis, magistrales illas compositiones, Messuæ, Auicennę, Serapionis. Item duo illa Luminaria apothecariorum, maius & minus. Subinde illud Copiæcornu, quod Thesaurum uocant, ex quo ad omnes morbos promuntur medicamina? Bona uerba. Scriptores non damno, nisi quantum inepte latine nobis redditi sunt: & periculum est ob hanc rem, quod in multis cum periculo eos imitemur. Sed neq; ullius quoq; mercem damno, id quod initio præoccupaui, sed aio, suis seculis scripsisse, suæ etiam genti, Arabes Arabibus, Barbaros Barbaris, idq; in suo etiam cœli climate. Cum enim illi

D mihi idem in Dioscoride & Plinio opprobrent, & propterea eo minus etiam probant, cur mihi quoq; non simile liceat caussari, si ad locorum distantias tantopere esset respiciendũ. Quanq; aliud longe res cum Dioscoride habet, qui Simplicibus tantum agit: quæ tametsi locis aliquibus acriores uires habent, in quolibet tamen climate pro suo temperamento idem operãtur. Nec minus Vrtica urit, siccat, ac pellit in nostro climate, q̃ apud Sabeos, et remotissimos Asianos. Sileo quod alia secula sunt. Deinde quod in Germania agimus, non in Asia, non in India, quas nationes constat aliã temperiem, aliud cœlum, aliam item influentiã habere.

Postremo uel ob hoc non necessaria, quod succidanea multa habemus. Quis enim neget, & nostris herbis esse uim, ut prędixi? nisi quis plane detrahere ausit opifici, præsertim, cum id pleno consensu confirment magni etiam scriptores & emperici.

Præterea, ut mea non magnope interest, q̃ sumptuose quisq; cœnet, si uel totam etiam Arabiã (ut Heliogabalus) heluetur & abliguriat: ita nihil moramur, mõ nobis permittant ac donent, idem præstare posse no☞ stræ terræ Simplicia, quæ illorũ ultromarina. Habeant qui ditiores sunt sua aromata, suũ Moschũ, Sandalos, Been, Rhaponticũ, & Rhabarbarũ, quin si uolent, uniones etiã uorent & gem̃as ut Cleopatra, quę multis aureorũ milibus constent, mõ non inuideant pauperibus suã uindemiã, id est, Marrubiũ, Scolopendriã, Inulã, Hysopum, Elelisphacon, Buglosson,

Plantaginem, & uel Quercum etiam, & uilißima camporũ gramina. A

Atqui inquiunt illi rursum, talia scribunt doctores medici, atq; illi in primis, qui antesignani habentur. Tum cõmunis quoq; Praxis (quam sic uocant) ita habet. Belle prorsus. Et hos optarim aliud didicisse, & uel sero sapere, cum id suæ etiam ipsorum conscientiæ testentur. Id sic pulchre efficient, si non tantum ad seplasiarios, uerum ad se quoque herbarum cognitionem spectare putauerint. Denique si in compositis & simplicibus immodice miscendis, non toti sint, atq; adeo consenescant, sed herbarum quoq; uires, quid ualeant, & in quibus gradibus, ueluti in æquilibrio præponderauerint. Quod Dioscor. docebit comprimis. Inde Plinius, & Theophrastus. Auicennam & Serapionem quoq; si quis accersiat, nihil repugno, modo ad fontes semper adspiret. Comperi enim dum sedulo in Dioscoride & Plinio uersor, nihil aliud habere Auicennam, q̃ quod in ueterum quoq; libris scriptum habetur: habeamq; mihi male propitios omnes Musas & Medicos, ni singula simplicium Auicennæ ex uno Plinio & Dioscoride demonstrem, si quis curiose a me requirat. Alioqui quale, ac quantum est illud artificium scribere myropolę. Recipe pilularum aurearum, cochiarum, ana scrup. 15. et acuant̃ cũ diagridij gr. ℞. fiant pilulæ. 7. cum syropo de sticade. Vel sic. Recipe Electuarij de succo Rosarum drach. 3. diaphiniconis, Electua. Indi ana drach. 1. sachari quantum sufficit, & fiat bolus. &c. Quæ omnia rudißimus quisq; barbitonsor in uno & altero mense facile perdiscet, quando sic omnia etiã acupicta habentur, & constituta, ut nisi quis plane Thessalius asinus sit, nõ poßit aberrare. Pollicebatur olim Thessalus quidã (ut inquit Gale.) huiusmodi quandã θεραπευτικὴν nimirũ sex mensiũ spacio, atq; ob id ab omni medicorꝛ schola explodebatur. Atqui disperiã, si ad triuialem illã medicinã spectes, ni ita habeat, & oĩno uerum dixerit Thessalus. B

Sed quando ita in aromata incidimus, libet obiter referre, quod sæpe ex ore nobilißimi ac doctißimi equitis Hutteni audiuimus, & quod ille etiam Guaiaco suo inseruit. Aui mei, inquit, Laurẽtij Hutteni frugalitas magno nobis ad gloriæ ambitum incitamento esse debet. Is cum locuplete esset censu, ac in magnis etiam Principum nostrorum negocijs domi pariter ac militiæ uersaretur, in suam domum, piper, crocum, zinziber, et id genus peregrina condimenta nunquam admisit: nec alio ipse, q̃ ex nostra lana uestimento uti solitus est, cum ob bene gestam rem preciosæ illi quandoq; uestes donarentur. Idq; non tantum faciebat ipse, sed magno etiam apud æquales suos conuicio mores hominum insectabatur. Quasi non apud nos inquiens, nascatur, quo si gulæ oblectamentis oblectari opus sit, condiri nostra poßint. Atq; hactenus quidem ille. Vlr. Hutten.

Quanq; quid hunc tantum cõminiscor? cum id prisci etiã testentur historiarũ scriptores, non nisi tenuißimo uictu, & paucißimis pharmacis uictitasse maiores nostros: & tamen cum sic uiuerent frugaliter, bene firmatis corporibus fuisse, contra famem, sitim, frigus, plane duratos & ada

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C mātinos, raro ægrotasse, senes effectos: cū nos ad primas pruinas statī manus ac pedes cōtrahamus, et quo plurib. alienis pharmacis utimur, eo magis ac uehementius ab morbis urgemur. Quotus enim quisq; est, ex delicatulis illis, qui cum statim ad retentum bombum, uel crepitum, haurit potionem, non stomacho, hepate, podagra, hydrope, morbo regio, uel gallico crucietur? Quos inq; magis diuexant hæc mala, q; qui ex myropolijs uiuunt, qui omnē simplicem uictū contemnunt? Rursum, quos magis incolumes cernimus, q; qui simplici contenti uictu, & procul ab officinis, pultē miscēt caseo & ouo, quemadmodū de Catone dicit. Non erat quidem nostrū institutū, eo usq; progredi: sed quādo cum bonis, æquisq; hæc agimus, libertate nostra confisi, simulatq; de animis illorū erga nos æquis, magis ignauiā nostrā & lubricitatē lamētari, q; alicuius damnare mercē, si nō dolo & usura nimia hāc dispēsauerint. Neq; sic quoq; contēnimus transmarina, ut nō eadem etiā in magno precio habeamus, si pro tempore adhibeantur cum delectu, & qui hæc redimere ualeant. Deinde si frequenti lectione, & sedulo scrutinio, herbarū nostratium eo promouerint Doctores, ne primo loco haberent exotica: cū tot, tantaq; suppeditent etiā domi nostræ domestica et inquilina. Alioqui nisi id plurimum referret, male cum Hippocrate actum fuisset, & cum alijs, qui illi successerunt ueteribus medicis, qui tanto dispendio bonorū & corpusculi, in syluis & montibus oberrarūt, herbis inuestigandis & quæritandis: D male illi tot solitudines, exterasq; nationes peragrassent, idq; alijs & alijs diebus & temporibus anni, id quod de se testatur Dioscorides præstitisse, nisi diuinum plane esse duxissent, cum herbis philosophari: sed ut hodie nostrates faciunt in scholis, sedissent, & potius de rebus nullius ad uitam momenti disputassent, fataq; hominū, non sua, sed aliena fiducia gubernassent. At quanto prudentius quondam egerunt Aegyptij, quibus tanta cura fuit in adhibendis medicis (ut inquit Herodotus) ut singulis etiā morbis singulos medicos præfecerint. Alij eñ sunt apud eos ocularij medici, alij dentibus, alij alui partibus & interaneis medicantur: adeo, ut medicis referta sint omnia. Rati impossibile esse, ut quis omnium morborum, & caussas & remedia quæat in promptu habere.

Cæterum unde irrepserit talis ille, tantusq; herbarum neglectus: deinde tam crassa & supina illarum cognitio, nemo disertius tradidit Plinio, Huius hæc fere uerba sunt natura. histo. lib. 25. in præfatione. Illud satis mirari non queo, interisse quarundam herbarum memoriam, atq; etiam nominū quæ authores prodidere noticiam. Quis enim non cōmunicato orbe terrarum, maiestate Roma. Imperij profecisse uitam putet cōmercio rerū ac societate festæ pacis, omniaq; etiam quæ occulta ante fuerant, in promiscuo usu facta? At Hercle, non reperiuntur qui norint multa ab antiquis prodita: tantum priscorum cura fertilior, aut industria felicior fuit, ante milia annorum, inter principia literarum Hesiodo præcepta agricolis pandere orso, subsecutisq; nō paucis hanc curam eius. Vn-

de nobis creuit labor. Quippe cum inquirenda sint, non solum postea inuenta, uerumetiam ea quæ inuenerant prisci, desidia internitione rerum, memoriæ inducta. Cuius somni caussas quis alias, q̃ publicas mundi inuenerit? Nimirum alij subiere ritus, circaq; alia mentes hominum detinẽtur, & auariciæ tantum artes coluntur, antea inclusis gentium imperijs intra ipsas. Ideoq; & ingenijs quadam sterilitate fortunæ, necesse erat animi bona exercere. Reges innumeri honore artium colebãtur, & in ostẽtatione has præferebant, *opem & im̃ortalitatem sibi per illas prorogari* arbitrãtes. Quare abundabãt, & pręmia & opa uitæ: posteris laxitas mũdi, & rerum amplitudo damno fuit, postq̃ senator censu legi cęptus, iudex fieri censu, Magistratum, Ducemq; nihil magis exornare q̃ census, postq̃ cœpere orbitas in autoritate sum̃a & potẽtia esse, captatio in quęstu fertilissimo, ac sola gaudia in possidendo, pessum iere uitę p̃cia, omnesq; a maximo bono liberales dictæ artes in contrariũ cecidere, ac seruitute sola profici cęptũ. Alius hanc alio mõ, & in alijs adorare, eodẽ tñ habẽdi quo eat spes hoĩm, tendente uoto. A

In eandem sententiam Gale. in Therapeu. lib. 1. Nemo nostra ætate ueritatis inquisitioni est deditus, sed pecuniam, & *ciuilem potentiam*, & inexplebiles uoluptatum delicias omnes eousq; suspiciunt, *ut si quis sapientiæ quoduis studium sectetur*, pro insano hunc habeant. Et cętera, quę *require eodem loco citato*. B

CONCLVSIO.

Sed hæc omnia tam longo repetita principio, quorsum nam spectant, aut quo tandẽ consilio a nobis dicta sunt? *Nimirum, ut obsoletis hacten9 atq; obscuratis* diuinis herbis, & omnis generis plantis, deniq; quicquid uel cãpi uel syluę gignũt, rursum in usum *reuocemus, antiquitatẽ* & sarta tecta, quod dicitur, instauremus, collapsæq; herbarię medicinę manũ ut porrigamus. Deinde, *ne inter paucos esset illarũ peritia* & cognitio, sed totus mũdus agnosceret magnalia Dei, quę nusq̃ ꝓcliuius est uidere, q̃ *in ipsis herbis, tã festiuiter, tot & tam uarijs coloribus pictis*, cũ tot floribus, seminibus ornatis, & quod est oĩm maximũ, tot etiã uiribus p̃ditis. Postremo, q̃d me *uidẽt urgere*, posterioris seculi & neoterici Medici, id ipsi multo uehemẽtius, *maioriq; opera ꝓsequant̃*. *Quod si me quoq; cõ*sultorem audiant Medici, cũ uideant illi hodie alia secula inolescere, memores illius quoq; Comici, hęc res aliam uitã, aliã etiam dietam postulat, *relictis tot ueteribus ambagibus*, & barbarorum nenijs, tot incertis traditmentis, immo *nugacissimis nugis, pro his genuinæ ac puræ illæ Medici*næ se mancipent. Puram uoco, quæ ex Hypocrate, Galeno. Theophrasto, Plinio, Dioscoride, Oribasio, & id genus priscis rei Medicæ scriptoribus, & artis ipsius primis principibus petitur, agnoscetq; q̃ δὶς διαπασῶν *discedant ab his, quos hactenus*, & quasi diuos admirati sunt, & in precio habuerunt: discent inde salubrius ac præsentius mederi, minus alioqui grauatam satis miseram plebeculam exigere & compilare, minori

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C quocꝫ compendio, & maiori cum oblectamento, ueterum subinde ingeniorum elegantiam, splendorem, rerum cognitionem admirabūtur, barbaros detestabunt, dum uidebunt quicquid usquā est in Auiceña, in Raze, in Serapione et Messue, idem quocꝫ in Hippocrate, Galeno, Celsocꝫ, & alijs multo luculentius haberi: planecꝫ æsopicę corniculę pennas esse, quicquid in uniuersum iactant hodie omnes barbarorum scholæ: quæ prætercꝫ quod ascititia & alienum furtum sunt, pristinum etiam splendorem suum amiserunt, insulsacꝫ uerborum stribiligine conspurcata: ut interim omittam, quod multo laudatius est, fontibus potari, ꝙ turbidis lacunis, & ex magistris artis sapere, ꝙ ex ineptis & obstreperis corniculis. Accedunt linguæ, quas nullo unꝙ tempore licuit discere felicius. Accedunt secula, quæ reuelato fuco, detectacꝫ impostura, meliorem institutionem requirunt & moliuntur. Postremo & optimi libri, quos nunꝙ licuit parare promptius, minoricꝫ pro pecunia. Nec tam facile parabiles unꝙ fuere Germanis, Bertrucij, Sillani, Gordonij, Auicennæ, & id genus alij, ꝙ nunc sunt integri Galeni, Græci et Latini, Celsi, Oribasij, Hippocrates & Plinij. Simul bonos quocꝫ & studiosos medicos, itemcꝫ myropolas mihi uelim ignoscere, quos necꝫ docere uolui, necꝫ pstringere. Dicam enim & illud Christi, qui pro nobis est, nobiscum sentit. Verum de stolidis, ineptis, et impostoribus nobis sermo fuit. Absit autem, quod hominū uicium, in artis calumniam uoluerimus detorquere. Cum nulla

D tam sancta professio sit, quæ non alat monstra sua.

INVOCATIO DIVINI AVXILII.

VETERIBVS Medicis hunc fuisse morẽ uideo, ut scripturi de Re Medica, ante omnia sũmi Dei, aut alicuius numinis auxilium implorarent. Fecerunt idem & Poetæ quõdam Homerus, & Vergilius: quod ut celebre habitum, ita pium iuxta, ac sacrosanctum. Quo magis miror, quomodo abolita lõge religiosissima consuetudine, illa tandem recepta est, fucata & adsentatoria rhetorum beneuolentiæ captatio: quam ut minime improbo, ita miseret me plane ineptiarum & ingratitudinis nostræ. Cum enim in omnibus humanis rebus diuina ope & clementia plurimũ indigeamus, tũ maxime in pharmacis porrigendis, morbis quoq; subinde peruestigãdis & curandis numine inprimis est opus: uel maximo etiam, & uere diuino Hippocrate consentiẽte, qui in libro de Medici nouitij institutiõe sic inquit. Quamplurima præter res, Medicum habere certum est. Siquidem Deorum cognitio, cogitatioq; & metus, in eius mente uersatur. Quando in plerisq; morbis, siue symptωmatis, Medicina plurimum etiam Dijs concedit, Deosq; colere reperitur. Medici namq; plurimum Dijs concedunt. qm̃ Medicina, posse omnia, sibi non arrogat: neq; hoc in ea existit. Proinde & Mesue in hunc modum Canones exorditur suos. In nomine Dei, misericordis, cuius nutu sermo recipit gratiam. Et item libro suo Cura-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

tionum. Sanat solus languores Deus, & de frugalitatis solio produxit in largitate sua Medicinam benedictus, gloriosus, & excelsus. In quo solo latissime ab Galeno dissentio, qui ab sola corporis & humorum temperie morborũ causas trahens, nullos a Deo infligi, uel curari impie fabulatur. Quando igitur et ipsi similem operã meditamur, & magnifica opera Dei, quæ in PLANTIS ille quotidie, & mirabiliter operatur, conspicua facere intẽdimus, Christianum esse arbitramur, si ante, quam ad descriptionem accingamur, prius factorẽ quoq; ipsum DEVM opt. max. ductorẽ operis nobis constituamus, auspicijs nostris ut benigne faueat, susceptoq; semel negocio longe operosissimo, patrocinari dignetur. Subinde munera nostra, quæ in templum conferimus suum, boni consulere. Vt nostra hæc legentes, consimiles quoq; rerũ effectus, quos primi illi Medicinæ scriptores obseruarunt, partim etiam nostra experientia didicimus, et ipsi aliquando experiantur et consequantur. Clamemus igitur & nos quoq; cum religiosissimo Pöeta,

O DEVS,

Da facilẽ cursum, atq; audacibus ãnue cœptis,
Ignaros uiæ, mecum miseratus agrestes,
Ingredere, & uotis iam nunc adsuesce uocari.

¶ A Plantagine igitur exordia sumpsimus, nõ solũ quia uulgaris, & notissima hæc herbula est, uerũetiã q nulla æque diuinitatem DEI referat in se, excitetq; subinde et animet, ad sui ipsius agnitionem, & operum suorum, qui semper operatur mirabilia in minimis, negligit uero qcquid hominibus altũ, et suspiciẽdũ uidet.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

A

Plantago Maior.

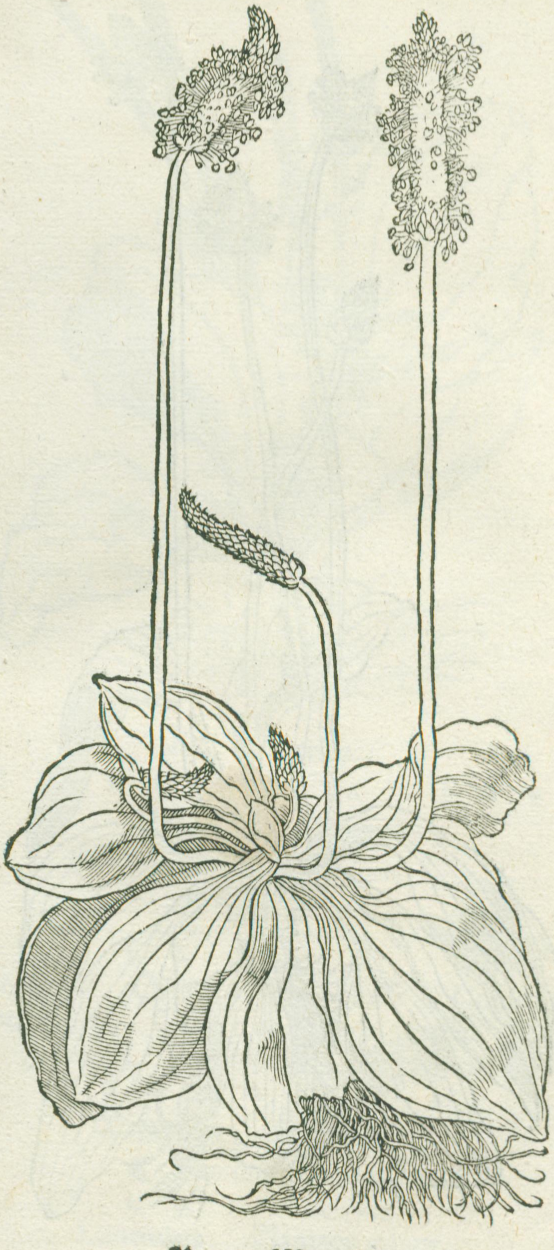

B

Breyter Wegrich.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C

Plantago Minor.

D

Spitzer Wegrich.

Plantago Rubea. A

B

Rot Wegerich.

DE PLANTAGINE

Rhapsodia Prima.

¶ Nomenclaturæ Maioris

GRAECAE,

ἀρνόγλωσσος. πολύνευρος. προβάτειος. ἑπτάπλευρος.

LATINA,

Arnoglossa. Ortigia. Cynoglossa. Coturnix. Heptapleura. Gelapyros. Polyneuros. Lingua agni. Septineruia. Stelaphuros.

GERMANICAE,

Wegerich. Schoffzung.

¶ Nomina Minoris

LATINA,

Lanciolata. Plantago minor.

GERMANICA,

Klein Wegerich. Spitz Wegerich.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C

PLACITA AVTHORVM

Sententia DIOSCOR. de Plantagine lib. 2.

De duplici Plantagine.

PLANTAGO DVPLEX EST, Maior, & Minor. Habet minor Plantago, angustiora, minora, molliora, tenuiora, & maioris leuoris folia, coliculos angulosos in terram inclinatos, flores pallescentes, & in summis caulibus semen.

Maior contra, crassior, speciosiorq́ est, latiore folio, & oleris figura. Angulosus etiam Plantaginis huius caulis est, modice rubens, altitudine cubitali, ex medio usq́ ad summū cacumen, paruo semine uestitus.

Radices illi sunt teneræ, pilosæ, colore candido, crassitudine digitali.

Plantago ubi nascitur.

Nascitur Plantago humentibus locis, prope lacus, sepes, & uliginosa loca. Efficaciorem, melioremq́ usum Maior habet.

Sententia PLINII lib. 25. cap. 8. de Plantagine.

PLANTAGINIS duo sunt genera, Maior, & Minor. Minor angustioribus folijs & nigrioribus, linguæ pecorum simillimis, caule anguloso, interdum inclinato, in pratis nascens.

Altera Maior, folijs laterum modo inclusa: quæ quia septena sunt, qui-

D

dam eam Heptapleuron uocauere.

Huius & caulis cubitalis est, & Napi similis. Nascitur in humidis, multo efficacior. Vis mira, in siccando, densandoq́ corpore cauterij uicem obtinens.

Sententia APVLEI de Plantagine, cap. 1.

GRAECI ἀρνὸν agnum uocant, γλῶσσαν uero linguam. Rursum quod sæpe adnata habeat germina, in longitudine septem lateribus similia, Græci ἑπτάπλευρον uocauerunt. Cæterum sunt eius species duæ. Nam quæ Heptapleuros nominat̃, est maior forma, folijs ornatioribus, & latioribus, & neruosis. Nascitur in uallibus atq́ hortis, necnon & paludibus plurimum, et in pratis, estq́ magis cōstrictiua. Alia uero minor, atq́ nigrior, leuior, & tenuior. Nascitur in chartarijs locis, sed in usum uarie adhibet̃.

Eadem fere Serapion.

Sententia HERMOLAI BARBARI de Plantagine.

PLANTAGO quandoq́ Septineruia. Quanq́ Heptaneruia alia uidetur herba q̃ Plantago. Id quod exemplario quodam aduersus collectiones, cui nomē est, Botanicon, aperte liquet. Quippe in quod tres quęruntur herbæ. Plantago ternis uncijs, Septineuron senis, Leoneuron quoq́ ternis. Neq́ quæ sit Leoneuron, intelligo. Flosculus ei Lanugineus, ut frumento, particulatim erumpens, ut Aphaca, & Intybum. Inter spicatas est Plantago, sed Minor, nigrioribus folijs, & linguæ pecorū

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

simillimis, unde nomen apud Grecos Arnoglosso. A

Hieronymus Herbarius de Plantagine.

PLANTAGO triplex perhibetur. Maior, quæ Septineruia, & Arnoglossa. Minor, quæ Lancea lata, q̃d lanceæ similis sit. Et Aquatica, cui ranę insident frequenter. Vnde & Germanis frösch leffel krut, dicitur.

TEMPERAMENTVM.

Refrigerat, & arefacit in secũdo ordine. Habet autem austeri aliquid. Ideo aduersum ulcera maligna, & fluxus, & putredines congruit. Arefacit autem citra uellicationem, particepsq; est acerbitatis. Et tam fructus, q; ipsius radix potestatis sunt propemodũ eiusdem, nisi quod aridioris & minus frigidæ. At fructus tenuissimarum partium est: radices autem partium crassiorum. Folia porro ipsius herbæ arefacientia, tenuiorum partium, & potestatis minus frigidæ.

VIRES & iuuamenta eius ex Dioscoride.

Vim habent folia exiccatoriã, cõstringentẽ. Quare omnibus malignis ulceribus et fluctioni oportunis, atq; elephanticis, sordidisq; illita, p̄sunt.

Profluuia sanguinis, ulcera quæ serpunt, epinictidas, carbunculos, nomasq; cohibent.

Vetera ulcera, & inæqualia cicatrice obducunt.

Chironia sanant.

Sinus conglutinant. B

Morsibus canis, ambustis, igni inflãmationibus, panis, parotidibus, strumis, ægylopijs illita cum sale prosunt.

Coctũ cũ aceto & sale olus, dysentericis, cœliacisq; sumptũ subuenit.

Datur & in locum Betæ, cum lenticula coctum.

In leucophlegmatia, inter aridas epulas herba decocta datur,

Comitialibus, et suspiriosis data, proficit foliorum succus. Colluta subinde oris ulcera purgat.

Cum cimolia, aut cerusa, igni sacro medetur.

Fistulis infusus prodest.

Lippitudinibus, & aurium doloribus, idem succus instillatur.

Additur quoq; in oculorum collyria.

Gingiuis cruore suffusis, & sanguinis reiectionibus pota confert.

Clystere dysentericis.

Contra tabem datur in potu.

Aduersus strangulationes uuluæ in uellere subijcitur, etiamsi uulua fluctione laboret.

Semen ex uino potum, alui fluctiones, & sanguinis excreatiões sistit.

Decocta radix, & manducatu, & collutione dentium dolores sedat.

Eadem cum folijs, ulceribus renum, & uesicæ in passu datur.

Ferunt tres radices, cum tribus uini cyathis, & pari aquæ modo tertianis auxiliari, & quatuor quaternis.

Sunt qui radicis gestamine discutiendis strumis utantur.

C Syri ius Plantaginis & calamynthæ cũ melle produnt ijs mederi, quos uires defecerunt, datũ die secunda, & quarta, & parasceue. i. ueneris die. Hoc autem ueluti arcanũ accipito, quod ueraci experiẽtia compertũ est.

EX APVLEIO.

Herbę Plãtaginis radix in collo suspensa, capitis dolorẽ mirifice tollit.

Succus quoq; tepefactus, fomentando uentris dolorem adimit: et si tumores fuerint, tusa herba & imposita, tollit tumorem.

Potui datus idem succus, et interiora sanat, & thoracẽ purgat mirifice.

His qui purulentum cum sanguine exscreant, herbę Plantaginis succũ dato bibere, sanabuntur.

Semen tusum, et subinde in uulnus sparsum, uulnera cito sanat.

Et ipsa herba tusa & imposita, refrigerat ea loca quæ nimio calore urgentur, & persanat.

Ad uentrem sistendum, & aceto cocta in mero bibitur mensura unius cyathi.

Serpentium morsibus trita, & ex uino sumpta prodest.

Lumbricis purgandis herbam Plantaginẽ contundes, & succi eius de cochleario dabis bibere, ipsam q̃tidie herbã tusam umbilico imponito.

Pistata cum axungia, sine sale, instar malagmatis facta, et imposita, duriciam discutit.

In febre quartana, succus in aqua mulsa ante duas horas accessiõis potui dato, & miraberis effectum.

D Idem facito in tertiana, & radices tres conterito, & sub accessione cum uino, aut ex aqua ieiunus bibat.

Podagræ, & omnium neruorum dolori et tumori folia contusa, uel pisata cum salis modico, & imposita, optime facere certum est.

Secundæ doloribus, semen contritum prodesse creditur.

Vulneribus recentibus contusa folia cum axungia uetere, sine sale imponuntur, et laborans sanus efficietur.

Si cui pedes tumuerint ex itinere, Plantago contusa, & cum aceto imposita tumorem tollit.

Si cui ulcus secus oculum, siue nares natum fuerit, herbæ Plantaginis expressæ et contusæ succo, lana molli madefacta, et imposita, per dies nouem curat.

Cum axungia ueteri parotidas sanat, ulcera oris omnia, et alcolam mirifice, persanat.

Tusa, & imposita, morsum canis rabiosi sanat.

Contra omnes uesicæ difficultates herbæ Plantaginis folia, uel radices ex passo fortiter medentur.

EX PLINIO.

Nulla res æque sistit fluxiones, quas Græci ῥευματισμοὺς uocant.

Vis mira in siccando, densandoq; corpore, cauterij uicem obtinens.

Febres frigidas leuiores facit Plãtago ex aqua mulsa, duabus horis an

te accesſionem pota binis drachmis, uel
Succus radicis madefactæ, uel tuſæ, uel
Ipſa radix trita, in aqua ferro calefacta.
Pituitas, eruptionesq́ emendat Plantago, panosq́ ſanat cum ſale. A

EX ORIBASIO

Deſiccat absq́ aliqua mordicatione Plantago, ea quæ necdum ſtupida ſunt. Nam & ſemen, & radix ſimili ſunt uirtute. Quanquam ſemen amplius extenuat.

EX MACRO HERBARIO

Maiorem uim tamen eſſe
Dicunt Maiori,
Qui cum lachryma medicatur aduſtis,
Et ſtrophas ſpargit, ſuperaddita cum ſale trita.
Hydropicis ut olus decocta prodeſt.
Sic iuuat aſthmaticos, ferturq́ iuuare caducos,
Et dolor hac auris ſedabitur.
Pellitur ex oculis tumor hac.

Experimentatores HERBARII.

Arnogloſſa hepar confortat cum aqua Endiuiæ, & ſacharo albo, ſi epithimetur.
Extinguit ignem ſacrũ, cum ſucco Semperuiui & aceto. B
Remouet hæmorroidas, cum puluere radicis Aron.
Et omnem carnem, quæ eſt ex ignis uſtione, refrigerat.
Menſtrua retinet.
Valet etiam hemopthoicis, & ulceratione pulmonis laborantibus.
Radix cocta cũ aqua & piretro, ualet dolori dentiũ, ſi tepida indatur.
Succus cum aceto ualet ad maculas & lentigines detergendas.
Ad quartanam eſt eius uſus cum theriaca ante acceſsionem.
Et ſemen & radix aperiunt meatus hepatis, & renum obſtructus.

Iuuamenta Minoris, Ex MACRO.

Cuncta poteſt Plantago minor prædicta iuuare,
Quamuis non tantas uires uideatur habere.

DESCRIPTORES PLANTAGINIS.

Dioſcorides lib. 2. Theophraſt. lib. 7. cap. 9.
Plinius lib. 25. cap. 8. lib. 26. cap. 8. 9. 11.
Apuleius cap. 1. Oribaſius
Serapion cap. Liſen alhamel. 233.
Herm. Barb. in Corollario ſuo.
Macer dict. Plantago.
Galenus. 6. Simpli. cap. 56. Ad Paternianum cap. 215.
Idem de morbis curandis lib. 5.
Platearius cap. 29. lib. de ſimplici Medicina.
Hieronymus herbarius dict. Plantago.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C

Helleborus Niger.

D

Chriſtwurtz.

DE VTROQVE HELLEBORO, ALBO, ET NIGRO,

Rhapſodia Secunda.

¶ Nomenclaturæ Albi

Grecæ, ἑλλέβορος λευκός. ἀσκίς. πιγνατόξειρις. γόνος ἡράκλειος. πολύειδος. ἀνάφυσος.

Latinæ, Helleborus albus. Veratrum album.

Teutonicæ, Weiß Nyeßwurtz.

¶ Nomenclaturæ Nigri

Græcæ, ἑλλέβορος μέλας. μελαμπόδιον. πολύῤῥιζον. μελανόῤῥιζον.

Latinæ, Helleborus niger. Prætion. Veratrum nigrum.

Teutonicæ, Chriſtwurtz.

A

PLACITA Authorum de HELLEBORO.

Albi Vetratri, secundum DIOSCOR. descriptio.

FOLIA FERT BETAE, aut Plantaginis similia, sed breuiora & nigriora, rubescentia. Caulem cauum, quadrantalem, tunicis conuolutum, cum arescere cœpit. Radicibus nititur multis tenuibus, ab oblongo capite exeuntibus, ceparũ modo fibratis. Nascitur in montibus & asperis. Radices messibus colligendi. Optimũ habet candidũ, friabile, carnosum, modice extentũ, nec tamẽ Iunci modo mucronatũ, quod frangẽdo puluerẽ emittit, & tenuẽ habet medullã, gustu non admodũ seruens, neq; saliuam subinde ciens. Huiuscemodi autem strangulat.

Nigri.

Folia ei uiridia, Platani similia, minora, folijs Sphondylij proxima, subaspera, pluribus diuisuris incisa. Caulis asper, flores purpurei, racematim cohẽrẽtes. Semen Cnici, quod in Anticyra Gesamoides uocant, quo deiectiones moliũtur. Radicibus cohæret nigris, tenuibus, a capitulo cepæ simili confibratis, quarum est usus.

In collibus, asperis, & sitientibus locis nascitur. Locus.

Optimum quod ex Anticyra petitur. Eligi debet corpulentum & plenum, in quo tenuis sit medulla, acre gustu, feruensq;. Electio.

De inuentore & monstratore ex PLINIO.

MELAMPODES fama diuinationis artibus nota est. Ab hoc appellatũ ferunt eum, qui niger Helleborus dicitur. Alij pastorem eodem nomine inuenisse tradunt, capras purgari eodem pastu animaduertentem, datoq; lacte coram sanasse Prœtidas furentes.

B

Tempus Collectionis ALBI.

Tempestiuum esse tradunt messibus Album. Sed non facile colligitur. Nempe caput aggrauans, nisi præsumatur allium, & subinde uinum sorbeatur, celeriterq; fodiatur.

Superstíciosa Collectio Nigri ex THEOPHRASTO.

Cum præparatione solenni, & religione quadã, colligitur Niger, ut inquit Theophrastus. Siquidẽ gladio circũscribebatur primũ. Deinde qui succisurus est, ortũ spectat, precaturq;, bono omine ut id sibi liceat, Dijs sibi concedentibus, Apolline scilicet & Aesculapio. Ad postremũ aquilæ uolatus obseruat. Fere enim secantibus ille intererat: atq; si propius ille aduolasset, moriturum illo anno qui succidisset, auguriũ erat. Tandem eximebatur, quemadmodum & ex Albo interior medulla.

DIFFERENTIA VTRIVSQVE.

Purgat aũt Niger humorẽ melancholicum, per uentrẽ in primis inferiorẽ. Albus uero per superiorẽ, crassos & glutinosos humores expellit.

Subinde Nigrum, equi, boues, suesq; cauent, cum impune Candido uescantur. Tametsi Nigro uiolentius Album dicatur.

Vtriusq; quoq; semen, coturnicibus gratissimũ est, ut scribit Aristot.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C quam ob caussam ueteres eas damnauerunt mensis: nunc quæruntur.

Durantia ALBI.

Durare uim Albi. xxx. annis ferunt.

Temperamentum utriusq;.

Abstergendi, calefaciendiq; potentiæ est, unde ponitur tertio ordine calefacientium & arefacientium.

Præparatio & administratio.

Antiqui corticem carnosissimum, & radicem eligebant, quo tenuior eximeretur medulla. Hanc humidis spongijs opertam, turgescentemq; in longitudinem findebant. Deinde fila in umbra siccabant, his utentes. Nunc ramulos ipsos ab radice sua grauissimi corticis ita dautes. Pani etiam compinsitur & torretur. Quidam porrigunt in sorbitione pultis, aut alicæ. Quidam cum modicum antea dederint cibum.

Mesue sic corrigendum censet, uidelicet ut maceretur prius in melle et passulis, uel in iure gallinarum & aliarum carniũ, abiecta deinde radice.

Sũt qui cauata radice raphani, indũt de Helleboro per diem, inde rursum extrahunt: feruntq; tum raphanum soluendi uim habere.

Alij infundũt in oximelle, uel uino dulci, aut syropis, uel robob, ut uocãt, atq; subinde ministrãt. Adhibito fortasse & ordei modico, uel rizo.

Vigorant eius operationem sal Indus, Epithymus, Polypodium. Emendant quoq; Daucus, Petrosilenon, Piper longum, Hysopus, Ca-
D lamentum, & Origanum.

Vires & Iuuamenta ALBI ex DIOSCORIDE.

Purgat uomitionibus, diuersa & multiplicia trahens.

Miscetur collyrijs, quæ claritati oculorum officientia repurgare possunt.

Ducit idem menses.

Fœtus in utero necat.

Sternutamenta cit.

Quinetiam melle cum polenta maceratum, mures enecat.

Carnibus concoctum eas minuit.

Datur ieiunis, per se, & cum Sesamo, aut Tapsiæ succo, aut alica, aut mulsa aqua, aut pulte, aut lenticula, aut sorbitione aliqua alia.

Pani etiam conpinsitur, & torretur.

Mensura, dispensatioq; eius, ab ijs tradita est, quibus præcipuum fuit studium de ea docere. Dant siquidem aliqui Veratrum album in sorbitione pultis, aut alicæ. Quidam cum modicum ante cibum dederint, præsertim in ijs, in quibus suspecta, timendaue strangulatio, aut corporis imbecillitas impediet. Tanto enim sic ea purgatio perficit. propterea, quod importuna corpori non aduenit.

Sedi etiã, ex Veratro albo appositæ balani cũ aceto, uomitiões faciũt.

Item suppurationi ueteri.

Eodem phthiriasis emendatur.

Item scabies, impetigo, fistula callosa.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Decocto eius in aceto, & collutione dentium, dolor sedatur. A
Muscæ quoque in eo enecantur, si cum lacte maceretur.
Medetur quoque morbis comitialibus, uertigini, melancholicis, insanientibus, limphaticis, podagricis, hydropicis incipientibus, tympaniticis, stomachicis, spasticis, clinicis, Ischiadicis, elephantiæ albæ, lepris, tetano, tremulis, quartanis, quæ aliter non desinant, tussi ueteri cum inflamationibus, torminibus redeuntibus.
Galli, ut inquit Plinius, sagittas, in uenatu Helleboro tingunt, circumcisoque uulnere, teneriorem sentiri carnem affirmant.

RAZES

Helleborus niger choleram nigram curat.
Albus uomitum facit.
Ipsum tamen bibere non est securum.

Iuuamenta NIGRI ex Plinio & Dioscoride.

Prodest comitialibus, melancholicis, insanientibus, articulorum doloribus, & resolutis.
Educit choleras uarias, & phlegma per aluum.
Elixaturæ potu, caligo fugatur.
Duricias suppuratas concoquit & purgat, facto inde cataplasmate.
Auditum reddit, si surdis auribus indatur, atque post biduum, triduum ue repellatur. B
Cataplasmata ex eo tollũt maculas, lepras, scabies, omnem denique impetiginem.
Sanat scabies etiam: in quem usum cum thure ceraue, piceque & cedrino liquore inungitur.
Ex aceto per se emplastri modo impositum, uitiligines, impetiginesque, & lepras emendat.
Purgat superiorem uentriculum, pituitam trahens & bilem: daturque per se, & cum scamonio saleque, drachmæ, aut trium obolorum pondere.
Ore diu tentum acetum, in quo coctus sit Helleborus, dolorem sedat.
Miscetur omnibus emplastris, quæ exedendo sunt.
Contra cutem subeũtes aquas, cum farina ordeacea, uinoque emplastri modo utiliter imponitur.
Seritur ad radices uitium, fitque ex eis uinum, quod purgando est.
Trahit menses, idem appositum.
Fœtus in utero enecat.
Fistulas purgat inditum, & post tertium diem exemptum.

Iuuamenta Nigri ex MESVE.

Diximus uitari Album, quia præfocatiuus est, Nigrum autem debere sumi, sicut concordant omnes, & proprie rectificatum secundum artem: et non conuenit nisi animosis corporibus, idque Veris tantũmodo tẽpore.
Datus itaque quando, & cui conuenit, facit reuiuiscere, et constitutionẽ temperatam. Hæc enim est proprietas eius secundum Hippocratem. Et

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C ipse quidem mundificat totum corpus, & singula membra, & solutione educit cũ facilitate cholerã permixtã phlegmate. Et mũdificat sanguinẽ.

Et trahit a uenis superfluitates mixtas sanguini, immo a toto corpore, a concauitatibus membrorum, & quibuslibet partibus remotis.

Est ex rebus soleñibus in mundificando cerebrum & caput totum, & instrumenta sensuum, neruosq; & uiscera, una cum uesica, & matrice.

Et confert iuuamẽtum manifestum ægritudinibus eorum, sicut sedę, hemocraneæ, maniæ, melancholiæ, uertigini, epilepsiæ, & paralysi.

Item apostematibus membrorum, scrophulis, cancro, & herpeti.

Destillatur acetum decocto eius in aurem, & confert tinnitui, & sibilis, & corroborat auditum.

Confert ægritudinibus splenis, & febribus antiquis, longis, quartanę, cholericæ, & melancholiæ difficilis eradicationis.

Prouocat quoq; urinam, & menstrua.

Frequens etiam usus eius colorem inducit corpori bonum, cutem repurgat, & quamlibet scabiem abstergit.

De VERATRI purgatione, seu Helleborismo, Hippocrates ad Democritum philosophum.

QVI non facile per superna purgantur, ante potionem corpora multo cibo, quieteq; madefaciant. Cum autẽ Veratrum potauerint, corpora magis commoueant, nec dormiant. Quod autem agitatio, & motus corpora conturbet & moueat, nauigatio demonstrat. Cum aũt Veratrũ magis agere, & purgare uolueris, corpora magis cõmoueto. Veratrũ aũt ĳs periculosum est, qui sanas carnes habent. Pręterea qui post potiõis purgationem non sitiunt. Spasmusue post Veratrũ lœtalis est. Si in magna purgatione superueniat, malum est. Si in uentris motionibus, & purgationibus, & uomitionibus sponte factis, quemadmodum oportet, purgẽtur, confert, & facilem ferunt: si minus, cõtra. Quemadmodum pręterea in præscito, prognosticoue dixeramus, supna purgatio his cõmoda est, qui cibos sine febre auersantur, coruellicantur, caligãt, os amorore uexatur: & ut in sum̃a & in uniuersum dicamus, doloribus cunctis, qui supra pręcordia sunt, confert. Per inferna uero, cum sine febre tormina uexãt, lumborũ dolor, genuum grauedo, cum menses non facile decurrunt, cũ dolores sub septo transuerso sunt. Cum uero sic potionabis, urbanos, ociosos, pigros corpore plurimũ caueto & obseruato: maxime uero fuscos, carnes humidas habentes, et subsiccas, balbos et blæsos. Qui uero p morbi principia, pituitosa per potionem discutere & dissoluere nitunẽ, pituita crescẽte nihil prosunt: quemadmodũ in libello de ptisana dixeramus. Crudus enim morbus cũ est, nihil cedit. Quæ em̃ morbo repugnant & salutifera sunt, cõtabescũt. Debilitato siquidẽ corpore, morbus supat, languẽtesq; nõ medicabiles facit. Veratro aũt, Helleborisatoue eos, quibus de capite destillat rheuma, purulentisue dato, maliue coloris, nec raucescentibus, nec lienosis, nec ex anguibus, nec uentositate laborantibus, nec

tussi sicca, nec siticulosis, nec uētris dolore uexatis, nec distēto uētriculo; A
nec p̄cordijs, & ilibus, & scapulis distētis, laterūq; dolore uexatis, nec torpidis, nec hebetius cernentibus, nec auriū tīnitu laborātibus, nec lotium nō continētibus, nec arcuatis, nec uentriculo, stomachoue nō ualentib9, nec ficosis, nec furūculosis. Sin aūt Veratro purgare uideat, per superna tutius purgabis, per inferna uero minime: q̄s cibis ualide nutricabis & replebis. Quemadmodum aūt in p̄dictorio dixeramus, nec cibaria auersantes, & nigra supuomentes, & delyros potionato. Prę dolore parū dormientes, lumina, & oculos audaces & patentes, uel reclinatos, tortuososue habentes, turgidos, caligantes, mali coloris, & discolores, nec febre æstuātes & præfractos: quemadmodū in libello de ptisana dixeramus, sesamo mistū, et sesamoides cōmode per superna purgat. Potio aūt est drachma, uel eius dimidiū cū aceto mulso, tertiā aūt huius partem cū Veratro misceto, & minus præfocat, strangulatue. Quod & longas quartanas purgat, & eos qui longa & molesta febre uexātur, & eos qui non sitiunt, nec exscreant, hosq; non ante tria trinūdina, quandoq; & laterum morbo laborantes, conuoluuloq;. Sicuti autem in libris de fœminarum morbis dixeramus, si locelli purgationis egeant, purgato.

NOCVMENTA.

Nigro uiolentior Albus est. Proinde hodie in usu non habet. Sed & B
olim senibus, pueris, fœminis, imbecillibus, inuidis, et quibus exulcerata præcordia fuissent. Item sanguinem exscreātibus, causarijs uel latere, uel faucibus, negabatur.

Niger interficit, canes, mures, & porcos,
Et stercus ipsum bibentes perimit gallinas.

COMMVTATIO

Loco eius hodie usurpant Scammonium.

DOSIS

Themison binas, non amplius drachmas dabat. Sequētes, & quaternas dedere, claro Herophili præconio, qui Helleborū fortissimi ducis similitudini æquabat. Concitatis em̄ intus omnibus, ipsum primū exire. Mihi uidet, inquit Macer, significare Plinius, Albi dimidiū pondus tantōmodo dandum, id est, quia Nigri est drachma una, aut. 2. scrupuli, Albi sit dimidiū. Secus Mesue. Dosis eius est, inquit, a charitis sex, usq; ad tertiam. 31. uel usq; ad. 31.

AVTHORES & descriptores Hellebori.

Plinius lib. 25. cap. 5. Dioscorides lib. 2. de Helleboro.
Galenus. 6. simplicium pharma. cap. 125.
Mesue in canonibus uniuersalibus.
Theophrastus lib. 9. cap. 10. 11.
Auicenna lib. 2. De Helleboro. Macer dict. Helleborus.
Serapion. cap. 333. Rases.
Hippocrates in epistola ad Democritum philosophum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

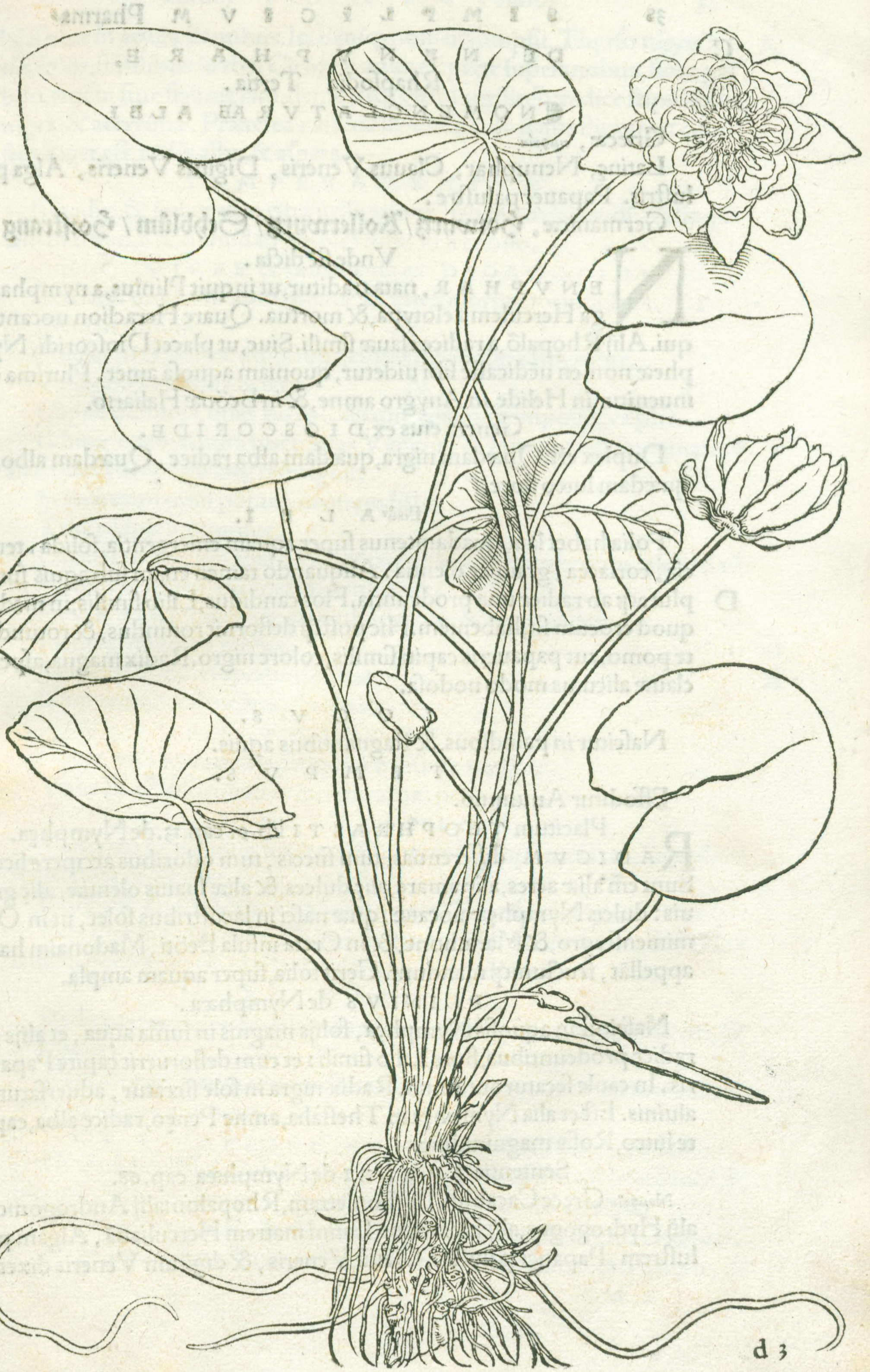

C DE NENVPHARE,
Rhapsodia Tertia.

❨NOMENCLATVRAE ALBI

Græcæ, νυμφαία

Latinę, Nenuphar, Clauus Veneris, Digitus Veneris, Alga palustris. Papauer palustre.

Germanicæ, Horwurtz/Kollerwurtz/Sehblům/Horstrang.

Vnde sic dicta.

NENVPHAR, nata traditur, ut inquit Plinius, a nympha, erga Herculem zelotypa, & mortua. Quare Heraclion uocant aliqui. Alij Rhopalō, a radice clauæ simili. Siue, ut placet Dioscoridi, Nymphææ nomen uēdicasse sibi uidetur, quoniam aquosa amet. Plurima em̄ inuenitur in Helide, in Anygro amne, & in Beōtiæ Haliarto.

Genera eius ex DIOSCORIDE.

Duplex est. Quædam nigra, quædam alba radice. Quædam albo, & quædam luteo flore.

Εἰκὼν ALBI.

Folia habet lata, quadamtenus super aquam emergentia, solida. tenacia, coriacea, grauiter olentia. Aliquando tamen etiam sub aquis sunt,
D pluraq; ab radice una prodeuntia. Flos candidus, Lilio similis, in medio, quod crocum sit, habentem. Hic postq; defloruit rotundus, & rotundita te pomo, aut papaueris capiti similis, colore nigro. Radix magna, aspera, clauæ alicuius modo nodosa.

LOCVS.

Nascitur in paludibus, & stagnantibus aquis.

TEMPVS.

Effoditur Autumno.

Placitum TEOPHRASTI lib. 9. cap. 13. de Nymphęa.

RADICVM differentias, tum succis, tum odoribus accipere licet. Sunt em̄ aliæ acres, alię amarę, alię dulces, & aliæ suauis olentiæ, alię grauis: dulcis Nymphęæ uocatæ, quæ nasci in lacustribus solet, ut in Orminiensi agro, & Marathone, & in Creta insula Beōti, Madonaim hanc appellāt, fructumq; mandunt. Gerit folia, super aquam ampla.

PLINIVS de Nymphæa.

Nascitur in aquosis Nymphęa, folijs magnis in sum̄a aqua, et alijs ex radice prodeuntibus, flore Lilio simili: et cum defloruerit capite Papaueris. In caule secatur autumno. Radix nigra in sole siccatur, aduersaturq; aluinis. Est et alia Nymphęa in Thessalia, amne Penęo, radice alba, capite luteo, Rosæ magnitudine.

Sententia APVLEI de Nymphæa cap. 68.

Νυμφαῖα Gręce Cacabon, Lothonietram, Rhopalon: alij Androgomos, alij Hydrogogos, alij Heracleos, Latini matrem Herculianā, Algam palustrem, Papauer palustre, Clauū Veneris, & digitum Veneris dixere.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Nascitur in aquis stantibus. Ita denique nomen sumpsit. Thyrso nigro, lenis folijs, similibus herbæ Cicoreæ, aqua ex parte superantibus, flore pallido, fructu siue semine lato, denso, atque gustu argilloso: radice stipidiosa, nigra & acerrima. Præterea nascens in Ompenio tenus flumine: cuius flos niger est, radix alba, & aspera. A

TEMPERAMENTVM.

Et radix, & semen uim citra uellicationẽ habent arefaciendi. Alioqui tamen frigidæ & humidæ complexionis in secundo.

VIRES & Iuuamenta ex DIOSCORIDE.

Cœliacis utiliter in uino bibitur, & intestinorum torminibus.

Lienem minuit.

Stomachi & uesicæ doloribus, emplastri modo imponitur.

Vitiligines ex aqua exterit.

Capilli defluuia, quas ἀλωπεκίας, dicunt, cum pice imposita, explet.

Bibitur etiam contra nocturnas Veneris, & somniorum imaginationes, quas compescit atque restinguit.

Semen cum uino potum, uentrem sistit.

Trita plagis imponitur.

Cocta in oleo, cum rosa, uiola, & pauxillo uini granatorum, usque ad uini consumptionem, erisypelam extinguit.

Succus cum uino tritus, datur dysenteriæ compescendæ.

Idem facit radicis succus.

Testium tumori superimponitur. B

Illinitur non ualentibus dormire.

EX THEOPHRASTO.

Plagæ, trita & imposita, sanguinem sistere traditur.

Vtilis & ad difficultatem intestinorum pota.

EX PLINIO.

Venerem in totum adimit (ut diximus) Nymphæa Heraclia, eadem semel pota in .xl. dies.

Insomnia quoque Veneris, a ieiuno pota, & in cibo sumpta.

Illita quoque radix genitalibus, inhibet non solum Venerem, sed effluentiam geniture: ob id corpus alere, uocemque dicitur.

EX APVLEIO.

Radices eius rades, & dabis manducare dysenterico diebus decem, & sanabitur.

Idem efficies, si cum uino austero propinaueris, aut certe eius succum uino intritum, mistumque.

EX SERAPIONE, RASE, Albasare, Isaaco, et Mesue.

Dixit Aben Mesua. Vinum quod fit ex Nenusare, est bonũ tussi, & pleurisi, & mollit uentrem, & est fortioris operationis quam uiola.

Dixit Alchantzi. Radix Nenufaris, in die uirtutẽ habet mãdragoræ.

Dixit Isaac Eben Amram. Nenusar nominatur interfector apum, &

C est similis floribus uiolarum, sed est frigidior & humidior eis, confertq; sodæ calidæ, & inducit somnum, imprimisq; oleum ipsius. Et quando ponitur super apostemata calida, confert.

EX PLATEARIO.

In Septembri collectũ, per duos annos, in multa efficacia seruat. Et melior flos est, qui in calidis regionibus reperitur, q̃ ille qui in frigidis.

Fit ex floribus eius syropus, cuius usus est in febribus acutis, & ad hepatis calefactionem.

Contra dolores capitis ex calore, imponũt Saraceni flores in aqua per noctem, & mane bibunt talem aquã, & flores, uel naribus applicant.

EX IOANNE VIGONIO.

Nenufar frigidæ est, & humidæ complexionis in secundo. Ideo flos eius bullitus in oleo, uiola, & oleo omphacino, parumq; uini granatorũ usq; ad consummationem uini, erysipelam extinguit.

EX AVICENNA de uiribus cordis.

Nenufar appropinquat Camphoræ in iudicio, nisi quia est humidior ea. Et eius quidem humiditas, caussat in substantia spiritus, qui existit in cerebro, pigriciã & torporem, nisi egeat humectatione, ut temperet. Spiritus aũt in corde, non uidet pati ab eo hoc nocumentũ, quod patitur cerebrũ, immo præbet forte iuuamentũ. Nam proprietas suæ aromaticitatis confortat spiritũ qui est in corde. Nocumentũ uero frigiditatis, & humiditatis ipsius, est secundũ quid. Et temperat croco, & Cinnamomo.

D NOCVMENTA.

Plinius autor est, eos qui biberint, intra duodecim dies, coitu, genituraq; priuari, & ob id corpus alere, uocemq; dicitur. Quanq; ab Auicenna inter ea quoq; scribitur, quæ cor quoq; confortant.

AVTORES, ET DESCRIPTORES.

Theophrastus lib. 9. cap. 13. Dioscorides dict. Nymphæa.
Plinius lib. 25. cap. 7. Libro item. 26. cap. 7. 8. 10.
Georg. Valla. dict. Nymphæa. Apuleius cap. 68.
Auicenna lib. de uiribus cordis. Symon Ianueñ. dict. Nymphæa.
Serapion ca. 192. Ioan. Vigonius. Rases.
Hieronymus Herbarius.

NYMPHAEA ALTERA.

NYMPHAEAM alterã, sunt qui Nymphonã uocant. Nascit priori similis, radice tamẽ candidiore, & aspera. Florem luteũ gestans, splendentem, rosæ similem. Item a radice uelut glirium caudas trahens.

VIRES, ET IVVAMENTA.

Bibit et semẽ & radix in nigro uino cocta, cõtra muliebres fluctiões.

AVTORES.

Plinius lib. 25. cap. 7.
Dioscorides lib. 3. cap. Nymphæa altera.
Et cæteri quos supra citauimus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C

DE VNGVLA CABALLINA, Rhapsodia Quarta.

NOMENCLATVRAE

Græcæ, ἄρκιον.
Latinæ, Personatia, Lappa, Vngula caballina.
Germanicæ, Roßhůb.

PLACITA AVTHORVM

Sententia DIOSCORIDIS, de Personata.

FOLIA HABET maiora etiam cucurbitis, & hirsutiora, & nigriora, & crassiora, caulem albicantem. Quanquã & interdum uidua caule reperiatur, radice intus candida, foris nigra.

Sententia PLINII de Personata.

Error Plinij in Personata.

Quidam Arcion Personatam uocant, cuius folio nullum est latius, grandes Lappas ferentem.

DECRETVM HERMOLAI BARB. in Corollario de Personata.

D

Petasite Bardana.
Lib. 25. cap. 9.
Persolata.
Persoluta.
Persolyton.
Persona.

Arcion, siue Prosopites, Personatam quidem in latino sonat, sed pro Petasite tamen capitur a Plinio, dicente, folio Personatæ nullum esse latius, grandes lappas ferentis, quos nos non in Arctio, sed in Petasite cernimus. Petasiten interpretor, quã uulgo Bardanã, & Lappam maiorẽ interpretant: Arction quæ Vngula caballina dicit. Plinius differentiã in noĩe tenuem constituit, Petasiten Personatam, Arction Persolatam appellando. Persolatam inquit, quam nemo ignorat, Græci Arction uocant, folia habet maiora etiam cucurbitis, & hirsutiora, nigrioraq; & crassiora, radicem albam & grandẽ. Quæ oĩa fere cum Dioscoridis Arctio conueniũt. Nominat & Persoluta, siue Persolyton a Plinio, herbæ genus Aegyptiæ in hortis seri coronamentis solitum, duobus generibus, mas, & fœmina, inhiberi subdita ea Venerem uirorum maxime prodendo. Illud commonuerim, maiora esse Personatæ, hoc est, Petasitæ ac Bardanæ, q̃ Persolatæ, hoc est, Arctij, & Vngulæ caballinæ folia. Radicem Personatæ candidam, digitali crassitudine, fastidiendi odoris: Persolatæ brachiali, & odoratam, flore in spica purpureo. Galenus & hanc, & superiorem, eodem Arctij nomine appellat. Quod autem Personata sit, quam Lu. Columella Personam uocari scribit, ne dubitem, facit, quod utilem pecori, quod uipera momorderit, scarificationi superpositam cõmemorat, quod & Plinius probat: & propterea a nonnullis Echion, quasi Viperariam tradit appellari.

ἐπιγραφὴ Marcelli Vergilij de Personata.

Personata hac utebantur quondam, ad personas tota Græcia & Italia, quoties in Theatris alijsue locis, qui cognosci a populo nollent, egisse quippiam uolebant, facili, sed non toto anno ad eam rem, ex incultis & pinguibus locis apparatis. Maio, Iunioq; mensibus frequentem fuisse

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

ralibus uerisimile est, tribus decerptis folijs, quorum uno A
... ous alijs utrinque malas uestiret, relictis inter eorum spacia libe... dendi, spirandi, loquendique meatibus. Est enim foliorum Personatæ tanta amplitudo, ut longe maius, quam humana facies est, tribus uestiri spacium posit. Neque immerito hic cucurbitarum folijs comparauit: figura enim illis respondet. Et si pinguiore loco nascantur, magnitudine etiam superant. Caussaque hæc est, cur Græci etiam, ab eodem personarum usu, Prosopida, & Prosopion uocauerunt. Lappa dicta est, quoniam illi congener est. Nascitur ubique Personata, & quoniam desierunt uti Christiani ad personas, ob eam quam diximus caussam, nec alios habet in sanitate usus, & parum hoc nomine nunc cognoscitur.

Personacia, quare Lappa dicta.

CALVMNIA SENTENTIAE PLINIAnæ, circa Personatam, Nicolai Leoniceni lib. de erroribus Medicorum.

Sed non est nunc nobis cum Auicēna, sed cum Plinio negociū, quare ad ipsum reuertamur. Hic lib. 25. de Arctio, quamuis Echion errore codicis, ut arbitror, legatur, ita scribit. Arction quidam Personaciam uocant, non multos infra uersus, Plinius ita scribit, Personacia, quā nemo ignorat. Licet ante, & hic, pro Persolacia, Persolata, uiciose scribat, tamen q̄d sequitur, probat Personaciā esse legendā. ita enim subiungit. Græci uero Arction uocant: folia habet maiora etiā cucurbitis, & hirsutiora, nigrioraque, et crassiora, radicem albā & grandē. Hęc ex uino bibitur, denariorū duorū pondere. Videtur profecto duo Arctij genera putauisse, quorum utrunque Personata diceret, alterumque biberetur contra serpentes ex aceto, alterū ex uino. Attamen & Dioscorides, & Galenus, ac Paulus de uno tantūmodo Arctio, Prosopite, Personacia scripserūt. Esse uero idē Arction, siue eandē Personatam, quā primo & secūdo loco describit Plinius, eiusdem Plinij uerba apertissime ostendūt. Nam de prima ita scribit. Quidā Arction, Personaciā uocant, cuius folio nullū est latius, grandes lappas ferentē. Hic aūt proculdubio Plinius innuit illā, quæ a nostris tum Bardana, tum Lappa maior uocatur. Quā ideo ueteres, Personatā dixerunt, quoniā hac propter amplitudinē foliorum, ad Personatos faciendos utebantur. Hanc uero eandē, eadem ratione Dioscorides, Galenus & Paulus Prosopitem, id est, Personaciam, nuncuparunt, ac folijs cucurbitæ, nigrioribus tamen, atque hirsutioribus, constare tradiderunt. B

APOLOGIA PANDVLPHI COLlinucij pro Plinio, contra Leonicenum.

Vis & aliud uidere, indiligentis hominis argumentum de Personata. Plinium taxat, quod duplicem illam esse crediderit. Tamen ut id uerum esse comprobet, ne quid integri ad defensionem Plinio relinquatur, nulla ratione Echion, pro Arctio, codicis uicio positū dicit. Sed ne sic quoque Plinium, aut seipsum intelligit: quod uerum esse mox agnosces. Post A-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C garici descriptionem, Echion herbam. 25. uolumine continuo subiecit Plinius, Quæ quoniam capitula habeat, uiperis similia, ideo Echios, quasi uipera cognominatur. Duo huius genera, Pulegio similia, floribus coronata. Tertium lanugine spinosa, distinctum pingit, Addit præterea. Quidam Echion Personatam dicunt (non Arction, ut praue inserere Nicolaus uoluit) quorum opinionem, quoniam longa foliorum & floris differentia improbaret: subijcit. Cuius scilicet Personatæ folio nullum est latius, grandes lappas ferentem. Ac si dicat. Tria Echij genera diximus Pulegio similia, cui parua sunt folia, & quæ floribus coronantur. Falluntur qui Echion dicunt esse Personatam, grandes lappas ferentem, cuius folio nullum est latius: quæ omnia a Pulegij similitudine maxime discrepant. Non intellexit in morsum præceps Leonicenus Plinij uerba, illorum sentẽtiam apposite improbantis, qui Echion Personatam esse dicebant. Nam ea parte, qua Plinius scripsit, Cuius folio nullum est latius: Leonicenus, cuius illud, ad Echion retulit: non ad Personatam, ut Plinius, & grãmatica ratio postulabat. Neq; enim ideo duplicem Personatam esse credidit Plinius, quia quosdam Echion Personatam dicere, & ex aceto radicem dare scripsit. Nam hic de Personata non agebat, sed de Echio: de qua ut quæcũq; ab auctoribus scripta compererat aperiret, ideo quosdam Echion dicere Personatam scripsit, & ex aceto dare potui. Non enim probe claudit (quod sæpe diximus) Quidam dicunt, ergo Plinius credidit: ac præsertim cum Echion triplicem pinxerit, & ex foliorum &

D floris differentia non esse Echion personatam aperte senserit: atq; ideo post paucos uersus, non iam de Echio, sed de Personata notissima herba speciatim uerba facit: eamq; Arction & personatam Græca & Latina appellatione nuncupauit: neminemq; illam ignorare dixit: ut eos etiam uidelicet distringeret, qui supra Echion paruis folijs herbam personatã latissimis constantem putauerũt. Bene ergo omnia quadrant. Sciatq; deinceps Nicolaus hoc in loco bellissime significasse Pliniũ, atq; ita credidisse, aliud Echion esse pulegio similem: aliud personatam folijs maioribus cucurbitæ: quas unam herbam esse quidam putauerunt.

Echion uerũ quod sit.

Sed quoniã de Arctio sermo incidit, quando & pro Plinio & studiosis scribimus: ut hæc nostra legentes (quantulacũq; illa sint) aliquid semper arripiant, quod in cõmunem utilitatem conferre possint (quod tota defensione, quãtum potuimus obiter curauimus, Leonicenus uero uitauit) hoc subnectere uisum est: q Arction Græci duplicem esse tradiderunt. Vnã quidem, quę et Arcturion diceretur: cuius folia Phlomo (quã latine Verbascum dicimus) similia, crassiora tamẽ & rotundiora esse dixerunt: semen uero minuto Cymino simile: quod tam ipsum q radix Ischiadicis & dysuriam patientibus efficaciter daretur. Alterũ, quam Arction, & Prosopiten, & Prosopion, & Aparinem dicerent: nos Personatam & Lappam. de qua egimus: ambas quarto Dioscorides pinxit, Plinius Primam septimo & uigesimo: Alteram, quo diximus libro tradidit.

Arction duplex.

Verbascum altera species Personatæ.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Sed Aparines nomen a Dioscoride positum, non probauit: quando aliam esse a Personata Aparinem, & figurę, & uiriũ diuersitate monstrauit. A Aparine quę.

Sententia SIMONIS IANVENSIS de Vngula Caballina.

Vngula Caballina, Farfara, ut quidam dicunt, Dardana, duas habet species. Minor, quę campis et locis siccis nascitur, & in uineis. Altera Maior, quæ in marginibus aquarum semper inuenitur, maiore folio, nec angulis sic manifestis, & parua radix eius, odorifera, quam quidam Cassulã cordis uocant. Suspicor legẽdũ, Bardana.

Idem de PERSONATIA.

Personatia inquit, in cõfectione Mithridati minoris, exponitur in antiquis Synonymis, quod est Bardana, Lappa maior, Dronega. Quod etiã Plinius uidet dicere. Personata inquit, a quibusdã Echion uocat, cuius folia nullum latius, grandes lappas ferens. Sed alia est Echios. Dronega.

Sententia AVTORIS PANDECTARVM

Personatia in Antidotario, in confectione Mithridati minoris exponitur in antiquis Synonymis, quod est Lappa maior, Bardana, Dronega, Persolita.

De Vngula Caballina sic Galenus. 6. simplicium, cap. de Tussilagine. Et est Vngula Caballina, uel Nenuphar terrenum, uel Farsana. Nominatur autem Tussilago, quod tussientibus, & orthopnoicis conferre creditur. Tussilago spẽcies Vngulæ Caballinę Matheo Siluatico.

Et rursum. Tussaligo, Chamęleuce, Vngula Caballina, est species Tapsi barbati. B Tapsus barbatus Chamæleucé.

IVDICIVM nostrum.

Videtur plane uterq;, & Ianuensis, & Pandectarum scriptor ignorasse Vngulam Caballinam, et impositum illis a Plinio: quoniam alicubi Lappam uocat Personatiam. Nec legisse opinor, quæ esset Arction apud Dioscoridem. Mihi apparet in re tam manifestaria, immerito nos torquere, quando ad unguem prorsus quadrat in Caballinã Vngulã Dioscoridis Arctij descriptio. Facit nobiscum Barbarus, & ipse acerrimi homo iudicij. De Plinio certe Collinucius uiderit.

Iuuamenta ex DIOSCORIDE.

Drachmæ unius pondere pota, cum pineis nucibus, purulentis extussientibus auxiliatur. E

Trita, dolores in artubus, astrictius uinctis illitu sedat.

Folia utiliter antiquis ulceribus illinuntur.

EX APVLEIO.

Personatiæ herbæ succus, cum uino ueteri in potionem datus, omnes morsus serpentium, uel colubri, mirifice sanat.

Item si ijsdem folijs cingas febricitantem, febrim fugat.

At uulnus, etiam si cancer erit, herbæ Personatiæ aqua foueto. Deinde ipsam cum nitro & axungia, & picula cum aceto tere, & in panno in-

C ducito, & imponito.

Ad intestinorum dolorem, herbæ Personatiæ succi cyathum unũ, ex melle cyathis duobus ieiunus bibat.

Radix cum sale marino trita, morsui canis rabidi imponitur. Sic & ad ambusta, succi eius cyathum, ex melle cyathis duobus da bibere.

DESCRIPTORES Personatæ.

Dioscorides lib. 2. cap. Arcion.
Plinius lib. 25. cap. 7.
Hermolaus Barbarus in Corollarijs.
Vergilius Marcellus.
Symon Ianuensis,
Nicolaus Leonicenus.
Apuleius, cap. 36.
Scriptor Pandectarum
Pandulphus Collinutius.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

DE ARISTOLOCHIIS Rhapsodia Quinta. A

NOMENCLATVRAE Rotundæ.

Græcæ, ἀριστολοχία στρογγύλη.
Latinę, Aristolochia.
Germanicæ, Holwurtz / Biberwurtz / Hinschkrut.

Nomenclatura Longæ, uel Maioris.

Græcę, μακρὰ ἀριστολοχία. δακτυλῖτις. μηλόκαρπος. τεύξιον.
Latinę, Aristolochia longa.
Germanicę, Holwurtz die lang.

PLACITA AVTORVM DE ARISTOLOCHIIS.

Sententia DIOSCORIDIS de Aristolochia Rotunda.

ARISTOLOCHIA Rotunda, nomē ex eo sibi adoptauit, q̃d existimetur optime puerperis opitulari. Tria eius genera tradūtur. Vna quę fœmina uocatur, folijs hederaceis, prętanti odore, cum acrimonia, mollibus, subrotundis, multis ab una radice germinibus, prelongisq; palmitibus, flore candido, tanq; pileolo rubro, grauiter olente.

EIVSDEM de Aristolochia Longa.

Aristolochia longa, mascula, appellat̃ a noñullis Dactylitis, lõgiore q̃ rotundo folio, tenuibus ramulis, dodrantalibus, flore purpureo, grauiter olente, q marcescens in pyri similitudinem conformatur: tuberibus radicū rotundis, ut rapum. Longę uero radix digiti crassitudinē, et palmi longitudinē implet. Noñunq; paulo grandius adolescit. Ambę colore intus buxeo, gustu amaro & graui. Est etiamnū tertia Longa, quæ Clematitis uocatur, ramulos habens tenues, refertos folijs subrotundis, minori Semperuiuo similibus, flores Rutę pleniores, radices longiores, tenues, crasso cortice odoratoq; uestitas, odoramentorū spissamētis cōuenientes. B

Aristolochia Clematitis.

Sententia PLINII de Aristolochijs, ex lib. 25. cap. 8.

Inter nobilissimas Aristolochiæ nomen dedisse grauidę uident̃. Q̃m esset ἀρίστη λεχούσαις. Nostri Malum terræ uocant. Quatuor gñ̃a eius seruant. Vnū tuberibus radicū rotūdis, folijs inter maluã et hederã nigrioribus, pinguioribusq;. Alterū masculæ, radice longa, quatuor digitorū longitudine, baculi crassitudine. Tertium longissimę tenuitatis, uitis nouellę, cui sit pręcipua uis: quę Clematis uocatur, ab alijs Cretica. Omnes colore buxeo, caulibus paruis, flore purpureo, ferūt bacculas paruas uelut Capparis. Valent radice tm̃. Est & quæ Pistolochia uocat̃, quarti gñ̃is, tenuior q̃ proxime dicta, densis radicis capillamētis, Iunci plenioris crassitudine. Hanc qdam Polyrrhizon cognominãt. Odor omniū medicatus, sed oblonga radice, tenuioriq; gratior. Carnosi eñ̃ est corticis. Vnguentis quoq; nardinis conueniens. Nascuntur pinguibus locis, & campestribus. Effodere eas messibus tēpestiuū, ita desquamato terreno seruant̃. Maxime tñ̃ laudat̃ Pontica, & in quocūq; pōderosissima, quæq; medicinis aptior.

Pistolochia.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C Rotunda contra serpentes. Oblonga in sum̄a gloria est, etiam modo.

Sententia APVLEI cap. 19.

Aristolochiā graeci Ararezam uocāt, alij Ephasion, seu Hephasiā, alij Lestitin, alij Pixionicē, alij Melacarpon, alij Teuxinō, alij Dardanō, alij Iontitim, alij Chamaemilon, alij Opetin, Itali Malū terrae, Daci Absinthium rusticum, Scardian. Nascitur locis mōtuosis, solidis, calidis, & cultis.

CONTROVORSVM Nicolai, de errore Plinij in Cyclamine, & Aristolochia.

Plinium etiam non tantum nominum, sed rerum quoq; ipsarum similitudo aliquādo decepit. Nam Cyclamini radicē, quę Rapum terrę, propter rotunditatem dicitur, Aristolochię Rotundę, quę et ipsa a radicis rotunditate nomen accepit, radicem esse existimasse uidetur. Nam lib. 25. quo in loco Aristolochiam quatuor distinguit generibus, eius quę Rotūda dicitur radicem scribit a piscatoribus Campaniae Venenum terrae uocari, ac coram se contusam im̄ixta calce, atq; in mari sparsam, cōtinuo aduolasse pisces mira cupiditate, statimq; exanimatos fluitasse. Hoc idem, ut a uiris grauissimis accepi, nostro fit aeuo ab eisdem piscatoribus, non Aristolochiae Rotundę, sed Cyclamini potius radice, pisces alliciēdi atq; exanimandi causa. Ipse quoq; Plinius eosdem effectus nō Aristolochię

D Rotundę, sed cuiusdam Cyclamini radici lib. 25. tribuit. Aut igitur fatendum, duas esse radices, quae eosdem praestent effectus: quarum tamen alteram esse Aristolochiae Rotundę radicem, neq; ab aliquo autore scriptū reperitur, neq; experientia comprobatum. Aut illud dicendum erit, Cyclaminum, qui radicem habet rotundam, quartum esse Aristolochiae genus, quo nihil dici posset rerum naturae repugnantius. Siquidem uidetē apud Graecos Aristolochiae nomē, ut Dioscorides ac Plinius ipse testatē, quoniam sit optima praegnantibus. Radix uero Cyclamini adeo est aduersa praegnantibus, ut si eam mulier grauida transcenderit, abortum faciat: ueluti Dioscorides, pluresq; alij medici insignes retulerunt, ac Plinius ipse confirmat.

DEFENSIO COLLINVCII.

Cyclamini herbae, quā nunc porcinum Panem uulgus, mediciq; uocant, tria genera, Aristolochiae uero quatuor aptissime scribit, pingitque Plinius: at hic noster accusator, Cyclamini radicem dicit ideo existimasse Plinium, uideri Aristolochiae Rotundae radicem esse, quoniam radici Aristolochiae uim necandi pisces adscripsit. Huius rei argumentum hoc affert, quod ipse (inquit) a uiris grauissimis accepi, idem nostro aeuo fieri, non Aristolochiae radice, sed Cyclamini. Nonne praeclaro usus uidetur aduersus Pliniū Leonicenus, uel testimonio, uel syllogismo? Quia audiui inq̄t Nicolaus Leonicenus, Cyclamini radice pisces necari, fallitē Plinius etiā cū uidisse se dicat, q̄ Aristolochię radice pisces necari tradidit. O inexcusabilē calumniā: quia Cyclamini radix hoc facit, Aristolochię nō facit. Quia de Cyclamini radice ab ignotis Nicolaus accepit, Plinius ꝓ-

prio testimonio de Aristolochia mentit. En pclari Dialectici argumeta: A
qm̄ Tubere terrę (id est, primę Cyclamini radice) fit ut pisces necent, Malo terre, hoc est, Aristolochię rotūdę radice fieri nō potest. Fallit Plinius, qui id uidisse se scribit: non fallitur Nicolaus, qui audisse se dicit? At Plinius inquit, radicem Cyclamini id etiam efficere scribit. Verū id quidem Leonicene: sed tertiæ Cyclamini, cognomine Chamæcissi, cuius non rotunda, sed sparsa sit radix: ut tandem agnoscas sine mēte te debere, quod de Rapo terrę te persuadere conaris. An cęcum, uel mēdacem fuisse Pliniū putas Nicolae, cum Campanos piscatores Malo terræ calcem miscere, piscesq́ necare uidisse se scribit? Num impossibile quiddā, aut supra fidē dixisse tibi uisus est Plinius? Sed & Tithymalū cognomine Corymbiten lib. 6. & 20. et Lactucam caprinā lib. 20. eosdē præstare in necandis piscibus effectus, idē ipse Plinius tradit. Verbasco herba tam fluuiales q̄ lacustres pisces interimi. Et marinos etiā a Phœnicibus hoc modo cap. 7 historiæ animaliū Aristoteles scribit. Nos quoq́ experimento, uisuq́ didicimus, & Cucumerē asininum, & uiridia nucū putamina cōtusa idem efficere posse. Quoniā ergo & Cyclamino, et Corymbite, et Lactuca caprina, & uerbasco, & cucumere asinino, & iuglandiū corticib9 pisces necantur, errat Plinius, qui Aristolochiæ radice necari dixit. Num tibi carnędea ista uident, Aristotelicęue demonstrationes, quibus inexpugnabile uerum necessario sequatur? Tū concludens pergis, atq́ in hunc modū dicis. *Aut igitur fatendū est, duas esse radices, quæ eosdem præstent effectus, aut illud dicendū erit, Cyclaminū rotundę radicis, quartū esse Aristolochiæ genus.* Vnde ista obsecro fatendi, dicendiq́ necessitas Nicolae? B
Primū quidem non duas modo herbas, quæ pisces necent, sed sex adduximus: multasq́ idē efficere posse, non dubitamus. Num grande, aut mirandū quiddam putes, si duę pluresue herbę idem possint? Deinde quia Cyclaminus pisces necat, Aristolochię genus erit quartum? At quintum dixisses. Aristolochiæ enim genera quatuor Plinius enumerat. Pari ergo ratione Corymbites, Tithymalus, & lactuca caprina, & uerbascum, & cucumer asininus, & iuglandium cortices, quia pisces necant, inter Aristolochiæ genera reponentur: quasi unum effectum, non nisi unius herbæ genus præstare posit? Quod nec Aniculæ quidem dicerent, aut empiricorū quisquam. At de Aristolochia quod pisces necet, a nullo inquis autore scriptū reperitur. Legisti ne omnes autores Leonicene? Nonne ego te in tripolio monui, oportere eū, qui ita arguit, legisse, intellexisse, et memoria tenuisse oēs, qui unq́ scripsere autores: quo argumenti huius formula & ratio constare possit? Sed nōne omnibus autoribus rei ipsius euidentia potior? Hanc radicē etiamnū Campani melum terragnum, hoc est, Malū terrę uulgo dicunt: & in piscatu passim adhibent. Quod uir illustris, acerrimiq́ iudicij Sigismundus Estensis frater tuus dux inclyte (cum hæc proderemus) nobis retulit. At quæ nam ista peruicacia? quæ frontis duricies? quæ impudentia est? a nullo autore scri

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C ptum inquis, cum Plinius scribat? Et quia nullum id scribentem repperisti, quoniã paucos legisti, ideo Plinio, qui se uidisse affirmat, credendum non est? qui tibi te audiuisse dicenti credi putas. Cui ego in his quidem, quãuis iurato, metuam concedere testi? O infelicem Plinium, O cassa literarũ studia, O uanos integerrimi uiri labores, lucubrationesq; miseras. En post annos mille & quadringentos, sophistes unus, in hoc tandẽ uæsaniæ genus prorupit, ut non errasse modo, rerum, uel nominum similitudine deceptum (quod & hominis erat) sed & mentitum quoq; Plinium insinuet, quia id uidisse se affirmat, quod Nicolaus Leonicenus a nullo scriptum repperit. Non ergo de Plinij doctrina, sed fide nunc agitur. Pręclare me hercle cum studijs actum: piget, pudetq; aduersus hunc hominem uerbis agere, qui iam non uerbis (ut Aristoteles inquit) sed pœna indiget. Iam uel hoc solo hominẽ intelligere possumus: qui etiam græcissans addidit (ut obiter & sua quoq; pensemus) Cyclamini radicem, rapum terræ uocari. Ex Dioscoridis magis sententia, q̃ Plinij auctoritate Latini hominis, & tuber terræ uocantis: quasi & hortense rapum, non terræ olus sit, sed aquæ, sola uero Cyclaminus rapum terræ uocari debeat. Tum non Cyclaminum (ut Celsus, Pliniusq; Latini homines, & a Græcis ducta ratio postulat) sed Cyclamen, præclarus literator enunciat. Sed minutias istas persequi, operepretium fortasse non est: nũc ad reliqua pergemus: deq; Intibo & Heliotropo disseramus.

D Sententia THEOPHRASTI, lib. 9. cap. 13.

Malum terræ, olfactu odoratum, gustatu uehementer amarum est, colore nigrum. Nascitur in montibus optimum, quodq; folio constat muris auriculæ simili, tum rotundiori.

SERAPION DE ARISTOLOCHIA.

Sunt Aristolochiæ duæ species, mas, & fœmina, Longa mas est, Rotunda fœmina: & quod magis est iuuatiuũ in medicinis, est radix earũ.

SENTENTIA MACRI.

Aristolochiæ species tres dicimus esse.
Longa prior, radix est cuius longa, uocatur.
Dicta Rotunda sequens, quod sit radice rotunda.
Tertia Clematis, Græco sermone uocatur.

SENTENTIA AVICENNAE lib. 2. cap. 50. Et autoris Pandectarum, & Messue.

Aristolochię tres sunt species, scilicet Longa, & Rotunda, & alia cuius radix currit secundum semitam palmitum uitis.

NEOTERICORVM.

Hermolai Barbari Sententia.

Aristolochiæ color ater, folium Alsinæ, ut Theophrastus inquit, rotundius. Nascitur in montibus præcipue. Cætera Plinius loco quo citauimus. Addit tandem. Est quarta Pistolochię nomine, tenuior q̃ tertia,
Satyrion. Hanc quidam Polyrrhizon cognominant, & Satyrion esse dicunt.

TEMPERAMENTVM EIVS EX Mesue & Galeni Method. 3. A

Omnes calidę sunt in principio tertij, siccę in secundo: quanquam Longa appareat rotundior, non obstante quod uiget in ea de terrea qualitate. Rotunda subtilior, penetrantiorque. Omnes quoque apertiuæ opilationum, resolutiuæ, attractiuæ. Siquidem extrahunt spinas, ossa piscium, ligna, & quicquid infixum carni fuerit.

VIRES ET IVVAMENTA Longioris, ex Dioscoride.

Longa aduersus angues & uenena, drachmæ pondere in uino bibitur, & illinitur.

Pota cum pipere & myrrha, menses, partus, & omnia uulnerum onera eijcit.

Eadem efficit, subdita pesso.

IVVAMENTA ROTVNDAE.

Rotunda ad eadem pollet.

Insuper singultibus, suspirijs, rigoribus, lieni, conuulsis laterum doloribus, pota cum aqua singulariter auxiliatur.

Aculeos & spicula extrahit.

Omnes squamas illitu adimit

Vlcera putrida exest.

Sordida expurgat.

Caua cum iri & melle explet.

Gingiuas & dentes extergit. B

IVVAMENTA CLEMATITIS.

Ad grauem febrem efficax est.

Si nidore, subditis carbonibus, febricitans suffiatur, febris leuatur.

Vulnera impositu sanat.

Carcinomatis narium cum Cypiro, & Dracunculi semine & melle prodest.

Rigoribus medetur, cocta in oleo, aut adipe suillo, illitaque.

EX THEOPHRASTO.

Malum terræ perutile ad caput, & ad reliqua ulcera, & ad serpentes, et ad somnum, & ad alia.

Vlceribus in aqua subactum adhibere præcipiunt: cæteris rasum, in melle, uino, tritum in oleo, uel bibitū acido uino, & morsui inspersum: ad somnum in uino nigro austero pertritum.

Si uulua prociderit, decocto abluisse iuuabit.

EX APVLEIO.

Aristolochiæ radix fistulis inserta, celeriter expurgat, & ad sanitatem perducet, Medici quoque sine ea, nihil feliciter procurare possunt.

FRIGORE EXVSTIS.

Herba Aristolochia ex oleo, calefactoriam quoque uim habet, cum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C axungia porcina.

Si infans contristatus fuerit.

Herba Aristolochia suffumigabis eum, & hilariorem eum facies.

EX GALENO 6. simpli. cap. 53.

Si opus habeas medicina mundificatiua, aut incarnatiua, præstat applicare Aristolochiã Rotũdam. Vsus est eius ad ulcera matricis, ad extenuationem humorum crassorum, & pororum apertionem. Confert etiam asthmaticis, podagricis, singultientibus, epilepticis, pota, & contusionibus cataplasmata.

EX MESVE.

Solutione educit humiditates phlegmaticas. Et dixerunt aliqui, quod etiam cholericas.

Et est ex rebus maxime mundificantibus pulmonẽ, & pectus a phlegmate, & putredinibus.

Est conforme iuuamentum manifestum asthmati, & tussi secundum omnem modum administrationis eius.

Et etiam suffumigatio eius per embotum.

Cum hydromelle, curat ulcera aurium, & corroborat auditum.

Acetum coctionis ipsius stringit gingiuas, & remouet putredines ab eis. *Et si confricentur dentes cum eo, abstergit eos.*

D Et est medicina bona rigori febriũ. Dosis eius a. ʒ 1. usq; ad aureum.

EX PLINIO.

Oblonga a conceptu admota uuluis, in carne bubula, mares figurat, ut traditur.

Piscatores Campaniæ, radicem eam, quæ Rotunda est, Venenũ terræ uocant, coramq; nobis contusam, immixta calce in mare sparsere: aduolant pisces cupiditate mira, statimq; exanimati fluitant. Quæ Polyrrhizos cognominatur, conuulsis, contusis, & ex alto præcipitatis, radice pota ex aqua, utilissimũ esse traditur. Semine pleuriticos, & neruos confirmare, excalefacere. Vide infra in Satyrio.

EX AVICENNA.

Aristolochia quando administratur cum pipere, mundificat superfluitates cerebri, præcipue Rotunda.

Confert pleuritidi, bibita cum aqua.

Prouocat menstrua, & educit fœtum.

EX MACRO.

Ventris nimium mitigat illa dolorem.
Sic quoq; fit sumpta leuior paralyticus illa.
Dæmonium fumus depellere dicitur eius.
Longa tamen uires habet illa debiliores.
Vnde quidem si defuerit quandoq; Rotunda,
Par pondus Longæ ponatur, dimidiumq;.
Fomento longe prodest decoctio mire.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Matricum morbis humores extenuando, A
Pingues & purgat eadem, si sumitur illas.

NOBILIS EXPERIMENTAtor & Herbarius Hieronymus.

Aristolochia germanice sic dicta, **Hynschkraut**, quod equorum strangulationi, & sanguinis ebullitione suffocatis, præsentissimo auxilio sit. Morbo nomen, **die Hynsch**. Quanquam est & alia herba huius nominis, quam uulgato nomine appellant, **Bitter/oder/ ye lenger ye lieber.** Tempus collectionis eius est in fine Maij.

Vsus eius est in ulceratione Colis, & Pudendarum.

Aqua eius, uel decoctum, laterum puncturas, & tormina sedat. Eadem & ad tumores uentris, & ani egressionem efficax est, si intincta in ea spongia, crebro fermentetur.

Rheumatismos capitis, & fluxiones sistit.

Et uomicas paruas erumpentes, *interdum in muliebribus pudendis*, extinguit & sanat.

DESCRIPTORES ARISTOLOCHIAE.

Dioscorides lib.3. de Aristolochijs.
Plinius lib.25.cap. 8.
Apuleius cap.19. B
Oribasius lib.2. & *quinto*.
Theophrastus lib.9.cap.13.
Macer *lib.de uirtutibus herbarum.*
Galenus 6.simpli.cap.53.
Mesue in descrip.simpli.soluentium aluum.
Auicenna lib.2.cap.50.
Hermola.Barb.in Corollarijs.
Georgius Valla, dict. Aristolochia.
Symon Ianuensis.
Ioannes Vigonius.
Serapion cap.171.cap.Zaraund.
Platearius cap.22.
Hieronymus Herbarius.
Nicolaus Leonicenus de errorib. Medicorum.
Pandulphus Collinucius in Plinianana defensione.

C

ARONA.

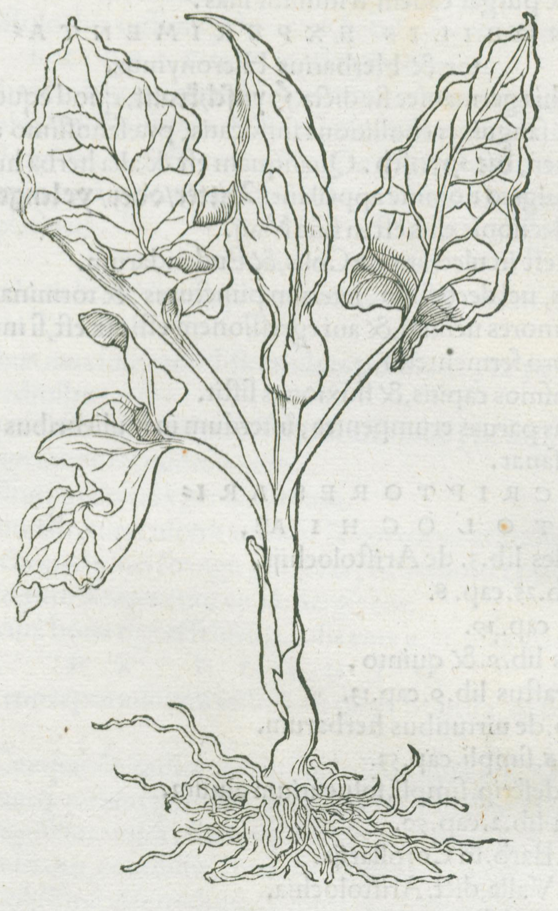

D

Aron.

DE ARO. RHAPSODIA SEXTA.

¶ Nomenclaturæ

Græcæ, ἄρον. ἄλιμον. κολλοκάσιον. θύμον.
Latinæ, Aros, Serpentaria minor, Luff minor, Iarus, Barba Aaron.
Germanicæ, Aron. Pfaffen pint.

PLACITA AVTORVM DE ARO.

Sententia DIOSCORIDIS de ARO.

ARON FOLIA Dracunculi habet, minora tantum, nec adeo maculosa. Caulem dodrantalem, purpurascentem, pastilli figura, in quo rutilo colore croci semē est. Candida illa radix, ad Dracunculi radicem accedens, quæ, quod minore acrimonia est, elixa comeditur.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Pronunciatum TEOPHRASTI de Aro, A
lib. 7. Plantarum cap. 11.

Ari radix, ut incrementum capiat, cum folijs luxuriatur, quæ admodum ampla sparguntur: folia deflectentes ipsam, circumobruere solent, quo planta non in germina excrescat, sed totum alimentum in suum attrahat caput. Quod uel in bulbis nonnulli componendo facere solent.

Opinio PLINII de Aro, lib. 22. cap. 16.

Est Aron magnæ cum Dracontio litis. Quidã enim esse dixerunt eandem. Glaucias satu discreuit, Dracontion syluestrem Aron pronunciando. Aliqui radicem Aron appellauerunt, caulem uero Dracontion, in totum alium, si modo hic est, qui uocatur apud nos Dracunculus. Namq; Aros radicem nigram, in latitudinem rotundam habet, multo quoq; maiorem, & qua manus impleatur: Dracunculus subrutilam, & draconis conuoluti modo, unde ei & nomen. Quin & ipsi Græci immensam posuere differentiam, semen Dracunculi feruens, mordaxq; tradendo, tantumq; inesse ei uirus, ut olfactum, grauidis abortum faciat. Controuersia inter Dracõtiõ, Aron, & Arisarum.

Cento HERMOLAI BARBARI de Aro.

Arorum Theophrastus inquit radices, inhibita germinatione fiunt altiles, folijs uidelicet terra obrutis. Prægrandia hæc sunt. Item caua, cucumeracia. Radix nuda cortice, quæ mandi posit. Nam & folia inquit, in aceto decocta eduntur, nec insuauis cibus est, caulem ei nullum reddẽdo. Differt a Dracunculo, si Plinium sequamur: quia radicem habet nigram, in latitudine rotundam, multo maiorem, et qua manus impleatur: B Dracunculus subrutilam, & intortam. Semen ei feruens, ac mordax, Aro lenius. Quod & Galenus confirmat. In cibis Aros fœmina præfertur: quoniam mare sit dulcior, & in coquendo lentior. Folijs Ari caseum ne computrescat, seruari affirmant: quod quidem a Dioscoride maiori, aut minori Dracunculo tribuitur. Aridu æ species.

Annotatio VERGILII in Arum.

Confundit Plinius cum Dracontio, Aron. Lib. 19. capite, quarto numerat Aron inter Aegypti hortensia, his uerbis. Est inter genera bulborum, quod in Aegypto Aron uocant, Scyllæ proximum, amplitudine folij Lapathi, quæ Rumex est, caule recto, duum cubitorũ, baculi crassitudine, radice mollioris naturæ, quæ edatur & cruda. Folia enim Lapathi, caulis rectus, duum cubitorum altitudo, & baculi crassitudo. Ex maioris Dracunculi historia cuncta sunt, nec Aro congruunt, cuius caulis semipedalis pastilli figura est. Quam formã in nostri orbis Aro quotidie licet cernere. Confundendiq; diuersa genera, nulla maior, ut credimus, caussa fuit, q̃ similitudo primum, mox antiquorum historia: in qua totum hoc genus Aron aliquando, nũcq; priuatim, illud Dracũculus, hoc Aron dictum est. Discreuit tamen alterum ab altero natura, & illud procerius, hoc breuius fecit. In illo figura est, qualem superiore capite tradidimus: in hoc ubiq; cognosci potest. Doctissime et uerissime de Aro Vergilius.

C Reliquit in hoc etiam Dioscorides inuolucrum illud, & cucullũ, quo inuolutum semen clauditur, pallido magis q̃ herbaceo colore, nõ ut in Dracunculo purpureum. Numerabatur quondam, serebaturq; inter olera Aron, quod uix credibile sit: tantam habet radix, quæ in ciborum usu erat, acrimoniam. Cogitandumque alterum est, aut aliunde inuectum mitius fuisse, aut culturę genere aliquo, & humano artificio meliorescere nunc etiam posse.

GEORGIVS VALLA, de Aro.

Aron quam Serpentariam quidam uocant, cuius radix primi ordinis calefacientium est, estq; potestatis abstergẽdi, uerum non ualide ut Dracontion. Quibus uerbis quid sibi uelit, non plane intelligo.

SIMON IANVENSIS de Aro.

Aron a Dioscoride sic describitur. Et est Iarus, quæ dicitur Serpentaria minor.

Et rursum. Iarus, Barba Aaron uocatur, quæ & Pes uituli dicitur, & Serpentaria minor, & Dracontia minor.

Autor PANDECTARVM de Aro.

Aron est herba, habens folia Dracontiæ similia, sed minora, & plana, non uaria, habens uirgam duarum palmarum, & colorem purpureum. Cuius semen coloris est crocei, & habet radicem albam, habentem bulbi

D rotunditatem, similem Dragonteæ: quæ cruda, & cocta manducari potest, quia non est ualde amara. Folia eius posita in sale manducantur.

IVDICIVM NOSTRVM.

Vides lector, q̃ non conueniat autoribus, & medicis, alioqui magni nominis, idq; in re etiam nota, & uetulis herbarijs cognitissima. Nec aliter de notisimis hærbis pronunciant, q̃ in tenebris, quod dicitur, Andabatę conpugnant: ut interdum hallucinari, suspicio esse possit, aut exemplaria corrupta, aut (quod libenter crediderim) longe alias prouenire, alia statura, alio colore, gustu interdum etiam alio, in alienis terris, q̃ in nostra Germania. In tanta igitur dissensione doctissimorum Medicorum, quid ipse discernam, non habeo: cur damnare debeam, non uideo. Adpinximus igitur, quę a nostris herbarijs nobis demõstrata est Aron: quæ licet in quibusdam non respondet, ueluti quod hodie edendo non est, tamen in plurimis conuenit. Idem fecimus in Dracontijs quę sequentur: libenter concessuri, si quis certiora, & fidedigniora demonstrauerit.

TEMPERAMENTVM.

Est calidi & sicci temperamenti in primo ordine, dissoluitq;, relaxat, & extenuat.

Vires & Iuuamenta eius ex DIOSCORIDE.

Folia ad esum condiuntur, & arida per se decocta manduntur.

Radix, semen, & folia, Dracunculi uires habent.

Priuatim radix, ex fimo bubulo podagris illinitur, et Dracunculi more reponitur.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

In totum ob mitiorem eius acrimoniam, in cibum expetitur. A

EX THEOPHRASTO

Ari radix cibo idonea est, & folia eiusdem decocta in aceto mandi possunt.

Ad fracta etiam utilis est.

EX PLINIO.

Aron miris laudibus extulere. Primum in cibis fœminarum expetentes: quoniam mas dulcior esset, & in coquendo lentior, pectorisq; uicia purgaret.

Aridum in potione inspersum, aut eclegmate, urinam & menses ciret.

Sic & in oxymelite potum, stomacho, interaneis exulceratis, ex lacte ouillo bibendum: ad tussim in cinere coctum ex oleo dedere.

Alij coxere ex lacte, ut decoctum biberetur.

Epiphoris elixum imposuere.

Ex oleo hæmorroidum uicio infudere: lentigines ex melle illinentes.

Laudauit Cleophantus, et pro antidoto contra uenena, pleuriticis, peripneumonicis quoq;, & tussientibus.

Semen intritum cum oleo, aut rosaceo, infundens aurium dolori Dieuthes.

Cleophantus tussientibus, aut suspiriosis, & orthopnoicis, & purulenta exscreantibus, farina permixtum in pane cocto dedit. B

Diodotus phthisiacis e melle eclegmate; & pulmonis uitijs, ossibus etiam fractis imposuit.

Partus omnium animalium extrahit, naturæ circumlitum.

Succus radicis cum melle attico, oculorum caligines, ac stomachi uitia discutit.

Tussim, decocti ius cum melle,

Vlcera omnium generum, siue phagedenæ sint, siue carcinomata, siue serpant, siue polypi in naribus, mire sanat.

Folia ambustis prosunt, ex uino et oleo cocta.

Aluum inaniunt ex sale & aceto sumpta.

Etiam luxatis cocta cum melle prosunt.

Item articulis podagricis cum sale, recentia, uel sicca.

Hippocrates quaslibet ad collectiones cum melle imposuit.

Ad menses trahẽdos, seminis, uel radicis drachme duę in uini cyathis duobus sufficiunt.

Eadem potio, si a partu non purgantur, & secundas trahit.

Hippocrates & radicem ipsam apposuit.

Dicunt & in pestilentia salutarem esse in cibis.

Ebrietatem discutit.

Serpentes nidore cũ crematur, priuatimq; aspides fugat, aut inebriat, ita ut torpentes inueniant̃, perunctos q̃q; Aro, aut Laureo oleo, fugiũt.

In folijs Ari caseus optime seruatur.

C EX PLATEARIO Cap. 32.

Iari folia, id est, Aronis, mixta fimo bubalino, & cataplasmata, poda-gram iuuant.

Radix extenuat mediocriter, unde ad exspuendum pectoris humores utilissima.

Quartanam curat.

Ex autore PANDECTARVM, & GALENO.

Ad prouocanda menstrua succus eius per pessarium inijcitur.

Tumores aurium resoluit, cocta radix in uino & oleo, per modum encatismatis, resoluitq; eosdem.

Sic adhibita, persanat etiam hæmorroides.

Omnia frigida apostemata, cum axungia ueteri intrita, digerit.

Schrophulas resoluit, cum squilla, & axungia ursina.

Puluis eius infusus in aqua rosacea, simulatq; maceratus, purificat faciem, & tubera exterit in ea.

Ex HIERONYMO herbario.

Omnium præsentius ruptis medetur, ipsius aqua pota.

Si quid etiam crassioris phlegmatis, aut cæterarum sordium uentriculi interioribus cohæreat, quod nauseam ciet, & edendi appetentiam diminuat, pulchre medetur, uel herba, uel radix trita, & in uino cocta, & in ieiunio pota.

D

DESCRIPTORES ARONIS.

Dioscorides lib. 2.

Plinius lib. 22. cap. 16.

Theophrastus lib. 7. cap. 11.

Galenus. 2. alimentorum, cap. 60.

Paulus Aegineta, cap. Aaron.

Galenus. 6. simplicium. cap. 56.

Hermolaus Barbarus, in Corollario.

Vergilius in commentario super Dioscoridem.

Auicenna, lib. 2. cap. 222.

Simon Ianuensis.

Autor Pandectarum.

Serapion, cap. 23.

Platearius, cap. 32.

Georgius, Valla, dictione Aaron.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

COLVBRINA.

Noterwurtz männlin.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Güt Heinrich.

C

DE COLVBRINA,
Rhapsodia Septima.

❡ NOMENCLATVRAE Maioris

Græcæ, δρακοντία μεγάλη. ἴαρος. ἱεράκιος. ἄρος. ἴσαρος.

Latinæ, Colubra. Colubrina, Serpentaria. Viperina, Dracunculus maior. Dracontiũ magnum. Collum draconis.

Germanicæ, **Natterwurtz. Schlangenkraut.**

❡ Nomenclaturæ minoris.

Græcæ, δρακοντία μικρά.

Latinæ, Dracunculus Minor, Dracontia.

Germanicæ, **Klein Natterwurtz.**

PLACITA AVTORVM de Dracontio.

❡ Sentencia DIOSCORIDIS de Dracontio Maiore.

Locus Dracontij. εἰκῶν.

NASCITVR Dracunculus Maior umbrosis locis circa sepes. Caulem habet erectum, bicubitalẽ, baculi crassitudine, uersicoloremq́ue, innato leuore, ut angui similis uideatur. Abundant & euincũt in eo purpureæ maculæ. Folia fert Rumicis subinuicem implicita: sementem in summo caule racemosum, cinereo a principio colore: cum maturuit deinde, capillamentorum croci colore, puniceumq́ue. Radix Maiori Dracunculo est grandis, rotunda, candida, tenui libro uestita. Carpitur herba, maturescente iam semine, succusq́ue ex ea exprimitur, siccaturq́ue in umbra. Effoditur per messem radix, lotaq́ue in taleolas secatur, quæ funiculo traiectæ, in umbra siccantur.

D

Eiusdem descriptio MINORIS.

Habet Dracunculus alter Hederæ folia, grandia, & in folijs albescentes maculas: caulem rectum, bicubitalem, uario colore, anguium modo maculosum, intercurrentibus purpureis lituris, baculi crassitudine. Semen in summo racemosum, herbaceo primum: cum maturuerit autem, capillamentorum croci rutilo colore, gustumq́ue erodens. Radix illi est rotunda, bulbosa, Raphano similis, tenui libro uestita. Nascitur in umbrosis circa sepes insepta.

Sententia Plinij de Aro.

Eadem fere Plinius, ut in Aro citauimus.

DRACONTII pictura ex APVLEIO.

A Græcis dicitur Dracontęa, alijs Asclepias, alijs Phytonion, alijs Anchomanes, alijs Sancromacon, quibusdam Aphrysson, aliquibus Thercon. Nonnullis Sceon. Item Dorcadion. Prophetæ Triphonem uocant, alij Crocodryllon. Ostanes, Zorocustes, Theriophonon. Aegyptij Eminion. Itali herbam Dracontæam, et Colubrinam. Nascitur montib. sũmis, ubi sunt laci, maxime locis sanctis. Terra Apulia super saxis, gustu dulci, tanq́ue castanea uiridis: saporẽ radix ima, caput draconis hẽt.

BARBARVS in Corollario de Drancontio.

Dracunculus a caule uario, draconis more dicitur: siue a cauda quæ il-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

A

li subrutila est, & draconis intorti modo conuoluta. Dissonant aliquantum in hoc genere autores. Alijs Dracunculum ab Aro separantibus, alijs idem existimantibus. Glaucias Dracunculũ syluestrem Arum uocabat. Phænis Aron, & Aroniam. Alij radicem Aron appellauere, caulem Dracontion. Theophrastus Aron putauit genus esse, sub quo species quasi multæ continerentur. Dioscorides quatuor uidetur fecisse genera, Dracunculum maiorem, Dracunculum minorem, Aron, & Arisaron. Quanquam in describendo Aro, discrepat a Plinio. De Dracunculo quoq; parum conuenit inter eos. Dracunculus hordeo maturescente foditur, luna crescente. Serpentariam sunt qui uocent. Inuenio apud Hippocratem, & Ophim herbam, semine muliebribus medicinis utilem probari. Nec an eadem sit cum Dracontio, satis constat, etiamsi a serpente nomen habeat. Idem Hippocrates, candidam radicem cum nominat, Dracontij radicem, ut Galenus uult, intelligit.

Lib. 9. cap. 22.

Quatuor genera Colubrinæ secundum Dioscoridem.

Serpentaria quæ.

Et rursum. Dracunculi duo sunt Dioscoridi, Maior, & Minor, ut prædiximus. Plinio tres. Vnus folijs Betæ non sine thyrso, flore purpureo, similis Aro. Alter radice longa, ueluti signata, articulosaq;, tribus omnino cauliculis. Tertius folio maiore quã Cornus, radice arundinea, totidem, ut aiunt, geniculata nodis, quot habet annos, totidem etiam folijs. Aetius Dracunculi semen, occultari terra, & piperi simile describit. Olitores & Draconem uocatum ferunt, huic toto genere dissimile: quam mirabili quodam modo nasci prædicant, ex lini semine incluso, raphanis, aut scyllæ bulbis, atq; in terra obruto. Pusilla herba, nigro & minimo semine, folio tenui, & oblongo, acri, & utranq; originem prodente, linguam & folio, & radice amburens, & aceti & salis gustu, Pyrethrum sunt qui a ueteribus appellatam falso putent hanc, inter olera acetaria grauissimam.

B

Pyrethrum.

Genuina explicatio Dracunculorum omnium, per MARCELLVM VERGILIVM.

Miscuerunt adeo ueteres cum Aro Dracunculum, totq; nunc ijsdem, nunc diuersis notis descripta Dracunculi genera ab illis fuerũt, ut nihil in re alioquin satis nota, difficilius, aut ipsi fecerint, aut per se legentibus ostendatur: quodq; anxius nos diu habuit, & adhuc habet, nec aliter in partes trahit uarias, perq; omnia uersat, q̃ qui in amoribus Medeæ ab Apollonio primum descriptus est, solis ex aqua fulgor, summĩ feriens laquearia tecti, nunquam stabilis, sed continua uersatione in omnes discurrẽs partes, Dioscorides est: & quæ in cunctis Græcis, duo Maioris, Minorisq; Dracunculi capita in eo legũtur, nullibi, quod egregiam diuersitatem faciat, uariata eorum historia, aut medicina: etsi alterum Rumicis, alterum Hederę folia habere hic dixerit. Multiplex enim huic scriptori similitudo est, coloris, figuræ, quantitatis, uirium, aliorumq; huiuscemodi. Fitq; ob eam caussam sæpenumero, ut quod totum diuersum est, in partibus simile dictum, totam similitudinem referre male credatur: & quod undiq; simile est, in partibus differre dictum, totum dissimile falso habeatur. Quod in utroq; scriptoris huius Dracunculo fieri facile potuit: in quorum altero folia Rumici in quantatate & figura, in altero Hederæ in colore comparari potuerunt. Nihil enim nobis, excusso diligenter utroq; capite, inuentum est adeo dissimile, diuersumue, ut alteram oportuerit, præsertim tam longam rei & medicinæ, ijsdem uerbis historiam conficere. Auxitq; suspicionem nostram, quod nec Galenus, nec post Galenum Paulus Aegineta, diligentissimus in Græcis medicinæ autor, & qui scriptoris

Paulus Aegineta

C huius dicta ubiq; bona fide retulit, alterum hunc, & minorem Dracunculum nouerũt: nec post Græcos latini scriptores Apuleius, Ioannes Serapion, & quod multi apud nos est, uetustissimi Latini codices, in quibus unius tantum Dracunculi caput, alterius uestigium nullum ostenditur. Ex eo factum est, ut crediderim, & adhuc credam, unum tantum a Dioscoride Dracunculum hoc loco describi. Neq; enim uerisimile, si alter ille in natura Dracunculus esset, & ab hoc scriptore descriptus fuisset, relinquendum ab illis penitus fuisset. Et nihilominus in cunctis, & antiquissimis Græcorum codicibus, utrumq; hoc caput adhuc legitur. At non est eadem utriusq; historia & medicina. Concedimus id quidem: monemus tamen, uocum magis, q̃ rerum diuersitatem esse: nec ad constituendum rei genus satis id esse. At minori Dracunculo aliquid tribuitur, quod in maiori non legitur, quale est, incorruptum seruari folijs eius inuolutum caseum. Neq; id etiam diuersitatis necessitatem facit. Potuit enim in noua alterius eius capitis descriptione illud addi. Siquidem non Dracunculo Plinius, sed Aro eam uim tribuit: possuntq; eandem habere rationem, quæcunq; alia Minori addita magis q̃ alia inueniuntur. Quod nos obseruauimus: nec leui diligentia collatum cum antiquis scriptoribus in hoc ipso est. Præcipuæ utriusq; uires & natura sunt: deprehensæq; eædem, facile persuaserunt, duobus capitibus unum Dracunculum describi: nec duplex genus, sed duplicem eius historiam esse. V terq; enim describitur, radice rotunda, tenui cortice, caule recto, bicubitali, crassitudine baculi, maculoso, angui simili, intercurrentibus purpureis lituris, semine in summo acinoso, colore primum uiridi in pallido: quam ob caussam in altero cinereo, in altero herbaceo legitur: mox cum maturuit, rutilo croci colore. V terq; circa sepes, demum & in umbrosis nascitur. Quod contra in utriusq; historia discrepet, folia tm̃ sunt, quæ in altero Rumicis, in altero Hederæ dicuntur: magna diuersitate, nisi qua ratione diximus, id euenerit. Poterunt uolentes, quod in historia factum a nobis est, in medicina etiam facere: collatisq; simul tam multis utriusq; remedijs, ex his etiam non duos, sed unum tm̃ Dioscoridi fuisse Dracunculum quondam existimare. In quam partem inclinat animus nobis, etsi utrunq; caput a nobis uersum fuerit. In tanta enim ueterum scriptorum & codicum uarietate, quæsita diligentius re ipsa, unum tm̃ Dracunculum in orbe hoc nostro nasci deprehendimus: duobusq; locis inuentam eius plantam, toto animo contemplari licuit, Maiori in hoc scriptore penitus & ubiq; similem. Quodq; relinquendum non fuerat, ante conceptum seminis, sagaci naturæ artificio, dignum in sum-

Dracunculus unus tm̃.

D mo cacumine inter folia inuolucrum, & ueluti cucullum ex se proferentem, cuius maxima longitudo cubitalis erat. Surgebat a principio paulatim cucullus ille, augebaturq; in dies foris herbaceo colore. Dehiscens deinde seipsum pandebat, colore intus purpureo: languensq; in terram uergebat, relicto purpureo cucullo alio, caprini cornu figura, longitudine & mucrone, qui nunquam dehisceret, sed augente se semine, quod ab eo in inferiore parte claudebatur, particulatim ad incrementum seminis arescens peribat, nec poterat immaturum nisi disrupto hoc cucullo semen uideri: tam diligens in concipiendis & seruandis rerum seminibus natura est. Cætera huius scriptoris picturæ egregie respondebant, præsertimq; folia, quæ totam acutæ Rumicis figuram referebant, & quod hic ait, sibi inuicem implicabantur sex, septemue uno pediculo pendentia. Nec aliter q̃ in hominis manu a brachiali quina diuisione digiti diuiduntur, cum tamen una manus sit, sic in Dracunculo idem folium in tot quot diximus diuisiones, quasi partes diuidebatur, sic inter se dispositas, ut altera alteram scandere & superstare uideretur: pendebantq; folia illa omnia ex uno, eoq; crassissimo, ut in folijs, & longissimo pediculo. Minimi enim humani digiti crassitudo, longitudo autem paulo minus q̃ pedalis erat. Comosaq; hæc tot foliorum in summo nudi glabriq; caulis positura, imaginẽ frondis eius ostendebat, qualem pueri Calendis Maijs in gente nostra, ad indicandã noui anni læticiam, circumferre soliti sunt. Huius Dracunculi oculati testes nos sumus. Minoris uero (modo alius a Maiore sit) nec nos alij sumus, nec nobis alij testes fuerunt: relinquimusq; Minoris huius quærendam & inueniendam diligentioribus plantam. In quo non pigebit iterum monere omnes, non adeo ueterum historijs deferre, ut res ipsas uidisse & obseruasse utilius fore sibi non existiment. Quis enim alium, diuersumq; ab Aro Dracunculum existimabit, octauo de plantis uolumine, de radicibus quæ edendo sint Theophrastum his uerbis agentem audiens, ἡ δὲ τοῦ δρακοντίου, καλοῦσι γάρ τι δρακόντιον ἴρον, διὰ τὸ τὸν καυλὸν ἔχειν τινὰ ποικιλίαν, ἄβρωτος καὶ φαρμακώδης. Quod est, Dracunculi autem radix (uocant enim & Dracunculum quendam, quoniam uario caule sit medicaminibus apta) in cibos non uenit. Videturq; his uerbis Theophrastus omnium, ut sic loquamur Dracunculorum genus facere Aron. Quis etiam ex Plinio certam Dracunculorum historiam collegerit? quam ipse non satis notam sibi esse palam testatur, & Aron dicit magnæ litis cum Dracuntio esse. Nos, ut paulo ante diximus, unum tantũ Dracunculum nouimus, & qualem, exceptis folijs, Dioscorides in utroq; capite describit. Nouimus & Aron, quemadmodum mox dicemus, facilem cognitu omnibus, tam frequẽs umbro-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

ſis locis ea planta & olus naſcitur. Plures a Dioſcoride Dracunculi enumerantur appellationes, ab Aro, ob ſimilitudinem & cognationem deflexæ: aliquot a draconum, ſerpentumq; genere factæ etiam ſunt. Nam quam hic Romanorum eſſe ait Luremon, in aliquibus Græcis ſic legitur, ut Colubram fuiſſe ueram lectionem, conijcere facile ſit. Cyperis uero, a ſimilitudine radicis odorati, quadrati Iunci, quæ Cyperis appellatur, dictus Dracunculus fuit, cui bulboſa radice ſimilis eſt. A

IOANNIS SERAPIONIS DE Aro, & Dracontijs Sententia.

Luff, id eſt, Dragantæa, & eſt Dracontion.

Duæ ſunt ſpecies eius. Vna earum dicitur in Græco Aron; & ſecunda Dragantæa. Sed Aron habet folia ſimilia folijs Aragantææ, niſi quia ſunt minora eis, ſine macula: & habet crus longitudinem quaſi unius palmi. Color eius purpureus. Et in ea eſt ſimilitudo piſtilli, cuius color eſt citrinus, uel croceus. Et habet radicem albam, ſimilem Aragantææ: & coquitur, & comeditur, & minus calida eſt, q̃ radix Aragantææ. Aron.

Secunda Aragantæa, habet folia ſimilia folijs Cuſſus, magna. Et habet maculas albas, minutas. Et crus eius eſt æquale, longitudine duorum brachiorum, ſimile corno ſerpentis. quoniam color eius eſt purpureus, maculatus diuerſis coloribus. Et eſt ſicut uirga in ſua craſſitudine. Et habet in ſummitate linguæ ſimile racemo uuæ, cuius color in primis, quando apparuerit, eſt ſimilis colori papaueris: & quando maturatur, eſt ſimilis colori citri. Et pungit linguam. Et radix eius eſt rotunda, ſimilis radici bulbi, ſimilis radici herbæ quæ dicitur Luff: & ſuper ipſam eſt cortex tenuis. Naſcitur in locis umbroſis, humidis, & in campis. Et oportet colligere radices eius tempore meſſis, ablui, incidi, & in umbra ſiccari. Dragantæa. B Locus, collectio.

SIMONIS IANVENSIS opinio de COLVBRINA.

Viperina, ipſa eſt Aragontæa, ſeu Serpentaria, idem ſecundum quoſdam. Verum in libro antiquo aliam uidi depictam, Plantagini ſimilem, auctioribus tamẽ folijs, quę naſcitur iuxta flumina, aut ſegetes, folijs mollibus, guſtu aſpero.

DESCRIPTIO Serpentariæ per IOAN. MESVE lib. de ſimplici. laxatiuis:

Luff, id eſt, Serpentaria, eſt planta, quæ dicitur, Collum draconis. Et ex ea, alia eſt plana habens folia, alia criſpa: & radix Planæ ad nigredinem attinens exterius, interius uero alba eſt, Criſpæ uero exterius cinericea, interius uero alba, & ad citrinitatem declinat: & ſuper utriuſque radicem eleuantur thyrſi, habentes maculas ad modum ſerpentis.

ELECTIO eius, & probatio ex eodem MESVE.

Melior pars totius plantæ eſt radix. Et melior radix eſt craſſa, completa, & orta in locis liberis. Et melius tempus collectionis eius eſt Ver, & principium Aeſtatis.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C

IVDICIVM NOSTRVM.

Multam gratiam Veteribus debemus, qui Herbarum uires & nomina, primi nobis prodiderunt: multam etiam ignominiam, & perpetuam contumeliam ijs, qui posterioribus seculis, mire & portentose omnia deprauarunt & confuderunt. In primis Pandectario scriptori, & Simoni Ianuen. qui prętereꝗ ꝙ omnia miscuerunt, in hoc tm̄ sudasse uidentur, quo modo ingentia uolumina comportarent, non ꝗ utilem operam posteris locarent, uel rerum potius cognitionem indagarent. Quod si eorum opera factum est, præstitisset, nunquā adhibuisse manum. Quando non est cuiusuis, rerum uocabula scribere, sed hominis prorsus in linguis & literis omnibus exercitatissimi. Si & illorum libri corrupti sunt, quod mihi uerisimile non est, cum sint recentissimi, perpetuis tenebris digni essent tam persidissimi corruptores. Inde etiam hoc malum maximum, ꝙ tam paucas Herbas nouimus. Inde tot myriades barbaroꝝ, obsoletorū & ineptissimoꝝ nominū, dum & omnia illi uetera corruperunt, uel neglexerunt: & quælibet hodie Anus noīa imponit, quilibet ꝗꝫ indoctus seplasiarius, & qui artis Magistri haberi debebant, nihil magis postremū habent, ꝗ in Herbis, & cognitione rerum philosophari. Sic nuper rumpi poteramus in Serpentaria herba depingenda & deliniãda, cuius tam multas species nobis exhibebant herbarij & uetulæ, ut non plura capita habuerit illud quondam Herculis lernæum monstrum. Quare ueniam

D etiam mereri nos puto, *sicubi non acu etiam pinxerimus omnia. Duas tm̄modo species subiunximus, quæ passim in hortis & cultis locis habentur conspectiores.* Præterea & eam adpinximus quæ uulgo, Gůt Heinrich uocatur, uel Schwerbel. Ita enim uetulæ nos persuaserunt. De descriptione, & ꝗ omnia respondeant, alij uiderint.

Gut Heinrich

TEMPERAMENTVM EX MESVE.

Crispa calidior est, ut inquit Dioscorides, ꝗ Ruffa. Et dixit, Ruffa plana, calida est in primo gradu, Crispa in secundo. Et dixit Galenus, Plana calida est in principio secundi, Crispa in fine eius: & est quasi uerius. Et est in utraꝗ; caliditas & acuitas: quæ si ponatur in superficie, cū substantia terrea, uincit. Et utraꝗ; est abstersiua, incisiua, penetratiua, apertiua, & humorum subtiliatiua. Crispa autem ad hæc omnia fortior.

NOCVMENTA EIVS.

Nocet utraꝗ; acuitate sua hepati, & uentriculo, attrahens ad ea membra, quicquid usquam est perniciosorum humorum in toto corpusculo. Odor præterea, teneros conceptus abortu uiciat.

RECTIFICATIO EX MESVE.

Verum hoc quicquid est malicię, emendatur cum Rob, aut melle passularum, aut speciebus alefanginis. Proinde commiscendo ei aliquid ex simplicibus stomachicis, stipticis: cuiusmodi sūt Citonia, et Mastiche: ministrãtur & trochisci Diarhodon, post eius exhibitionem.

Præparatur etiam sic. Munda radicem Crispæ, & laua in uino. dein

de coque in aqua: uel si id non lubet, & magis expedit, uigorem enim coquendo remittit, tere puluerem eius lib. duas, & rob, lib. vi. uel mellis & rob, ana lib. iij. piperis, cinamomi, zinziberis, macis, gariophilorum ana drach. ij. A

VIRES & Iuuamenta ex DIOSCORIDE.

Cum diluta potione crudam, coctamue, cũ melle delingi, prodest contra orthopneas, rupta, conuulsa, tussim, & destillationes.

Pota cum uino, Venerem stimulat.

Vlcera quæ cacoëthe uocantur, atq; phagedænica expurgat, præsertim cum uite alba.

Ex ea & melle, collyria ad fistulas, & partus euocandos cõponuntur.

Ad uitiligines cum melle, efficaciter illinitur.

Polypos, & carcinomata absumit.

Succus ad oculorum medicamẽta, item contra nubeculas, caliginem, albuginesq; effectum præbet.

Herbæ, radicisq; odor, teneros conceptus abortu uiciat.

Item si triginta grana eius in pasta bibantur.

Sunt qui eius succum cum oleo, aurium doloribus infudere.

Quinetiam folia, utpote quæ adstringant, uulneribus recentibus imposuere, & cocta in uino pernionibus.

Qui folia manibus affricuerit, aut radicem aperuerit, posse a uipera feriri, inficiantur.

IVVAMENTA Minoris ex eodem DIOSCORIDE. B

Seminis succus cum oleo instillatus, aurium dolorem mitigat.

Naribus ex lana impositus, *polypum absumit.*

Carcinomata illitu sistit.

Triginta eius grana, si pasta bibantur, abortus inferunt.

Odorem aiunt posteaq; *flaccidi* flores emarcuerint, conceptus adhuc *teneros enecare.*

Radix exolfacit.

Orthopnoicis, uulsis, ruptis, tussi, destillationibus medicatur.

Humores pectoris exscreatu faciles reddit, siue cocta, tostaq; cum melle, aut per sese edatur, siue farina eius ex melle delingatur.

Vrinam pellit.

Venerem excitat, cum uino pota.

Phagedænas ulcerum, & quæ Cacoëthe uocantur, trita cum melle & brionia alba, expurgat, & ad cicatricem perducit.

Collyria ex ipsa, ad fistulas, & eijciendos partus fieri solent.

Qui radice sua manus perfricuerint, a uiperis feriri negantur.

Illita ex aceto, uitiligines emaculat.

Folia recentibus uulneribus concerptorum lintheolorum uice conuenienter imponuntur.

Decoctam in uino, pernionibus imposuisse prodest.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C Caseus folijs inuolutus, a putredine defenditur.

Succus radicis, ad nubeculas, albugines, & oculorũ caligines t.

Radix cruda, coctaue, ad sanorum usus pro olere recipitur.

Eadem ad uerbum fere Plinius lib. 22. cap. 16.

EX APVLEIO.

Herbæ Draconteæ radix, cum axungia facto malagmate, ossa fracta e corpore extrahit, & lapides quocp, si insint.

EX PLATEARIO cap. 35.

Ad dealbandam faciem, & mũdandam, puluerem eius tere cum aqua rosacea: inde rursum exiccata in sole aqua, & siccato puluere, adde cerusæ drach. 1. cum aqua rosarum, & line.

Contra Cancrum, accipe partes tres pulueris Colubrinæ, et tertiã calcis uiuæ, atcp cũ aceto distempera. Deinde tereto in testula, in igue, uel in furno. Ad postremum inspergito. corrodit em̃, mundificat, & sanat.

Ad apostemata maturanda & rumpenda, decoquantur folia eius in oleo, & superponantur.

EX MESVE.

Solutione phlegma educit.

Confortat renes, & mundificat.

D Est ex rebus mundificantibus pectus, & pulmonem.

Dixit Democritus. Iuuamentum utriuscp speciei est magnum omnibus doloribus hæmorroidarum, & uentositatibus earum secundum omnem modum administrationis earum: & nos experti sumus.

Et est magni iuuameti super crudum humorem, qui est in stomacho, & renibus.

Dixit Galenus, quod resoluit duriciẽ splenis, & alioꝝ membrorum.

DESCRIPTORES COLVBRINAE.

Dioscorides, lib. 2.
Theophrastus, lib. 9. cap. 22.
Plinius, lib. 22. capite decimosexto.
Apuleius, capite decimoquarto.
Barbarus in Corollarijs.
M. Vergilius.
Io. Serapion, cap. quadragesimotertio.
Galenus. 6. simplic. cap. Serpentaria.
Simon Ianuensis.
Autor Pandect. dictione Luff.
Mesue lib. de simplicibus laxatiuis.
Platearius, capite tricesimotertio.
Valla, dictione Dracontion.
Macer, dictione Colubrina.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

ASARVM.

Haselwurtz.

DE ASARO Rhapsodia Octaua.

❨NOMENCLATVRAE.

Græcæ, ἄσαρον. νάρδος ἀγρία. αἷμα ἄρεως.

Latine, Perpensa, Asarum, Rustica nardus. Nardus agrestis, Vulgago, Sanguis Martis.

Germanicæ, Haselwurtz.

PLACITA AVTORVM de Asaro.

Gnome DIOSCORIDIS de ASARO.

CORONARIA & odorata herba Asarum est. Hæderæ folia habet, ad radicem purpureos, odoratos uasculos Apollinari herbæ similes: in quibus semen, acinorum nucleis simile, in quo raræ, subasperæq; angulorum figura cuspides sunt. Radicibus nititur numerosis, geniculatis, saporis calidi, & linguam erodentis, tenuibus, obliquis, gramini similibus, sed longe gracilioribus quàm gramen, & odoratioribus. εἰκων

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C ASARI descriptio ex PLINIO lib. 12. cap. 13.

Nardi uim habet & Asarum, quod & ipsum aliqui syluestrem Nardũ appellant. Est autem Hederæ folijs, rotundioribus tantum, mollioribusq́ꝫ, flore purpureo, radice Gallici Nardi. Semen acinosum, saporis calidi & uinosi, montibus in umbrosis bis in anno floret: optimum in Ponto, proximũ in Phrygia, tertium in Illyrico. Foditur cum folium mittere incipit, & in sole siccatur, celeriter situm trahens. Et lib. 21. cap. 6. Quinimo Asarum inuenio uocari, quoniam in coronas non addatur.

Sententia MESVE de Asaro.

Asarum est radix herbæ montanæ, cuius folia sunt angularia sicut folia Hederæ, & flores eius sunt quasi flores hyoscyami, & est tota planta eius aromatica, & mordicans gustum.

Aggregatio HERMOLAI BARBARI de Asaro.

Asaron præter cæteras differentias, molliora quoq́ꝫ folia continet q̃ꝫ Hedera, radice gallici Nardi, semine saporis calidi & uinosi. Bis anno floret, Vere, & Autumnò. Error librariorũ est in Plinio, qui alicubi iubere uidetur, siccandum in sole, alicubi in umbra. Nisi quis posteriorem locũ ita legat. Non quod siccandum sit in umbra, sed quod situm celerrime in umbra sentiat. Non ignorandum, Baccarem omnino aliud esse, q̃ꝫ Asa-
D rum: etiamsi medicinas, quas DIOSCORIDES Asaro adsignauit, Plinius apud nos Baccari magna ex parte acceptas retulit. Nec mirum: cum sit earum natura uiribus & effectu proxima. Cæterum Perpensam, siue Perpresam (nam utrunq́ꝫ legit, ut in Baccare latius exposui) non Asarũ, ut Dioscorides, sed Baccarẽ intelligi Secundus noster uoluit. Contra quoq́ꝫ descriptio Asari a Dioscoride facta, congruit Baccari multis partibus. Primũ quod odor ei Cĩnamomo uicinus reddit, ut Asaro. Deinde, q̃ꝫ gracili, nec humido solo prouenit ut Asarum. Alioqn reprehendunt a Plinio, qui Nardum rusticũ radicẽ Baccaris appellauere: quia Nardum rusticũ proprie sit Asarũ. Quod uero Dioscorides coronamentariam esse dicit herbam Asaron, id Baccari potius q̃ꝫ Asaro conuenit: propterea quod Asaron uocari scribunt, quod in coronas, atq́ꝫ serta non addat. Legebatur in Dioscoride, Romanos Asarum Peritresam uocare, nos Perpensam, aut Perpresam ex Plinio correximus. Autor is eandẽ opinor herbã. 21. lib. Perpensam, lib. 26. Perpresam nominat. Codices etiamnum sunt, in quibus non Perpræsa, sed sparsa legitur, ut existimo corrupte. Legitur & Asarus, non pro Asaro, sed pro Arisaro mendose. Quid enim incolume relinquit Medicorum imperitia?

Cõtrouersia de Baccare, & Asaro, similibus & cognatis herbis.

Locus est libro. 21. cap. 6.

ELECTIO eius secundum MESVEN.

Melior pars plantæ est radix: & melior radix est quæ crassior, densior q̃ꝫ extiterit, cuius odor subtilis, sapor acutus, cum modica stipticitate.

TEMPERAMENTVM.

Excalfactoriam uim habet, eandemq́ꝫ siccitatem in tertio gradu, ut uocant. Sunt qui calidum in secundo constituant, siccum in tertio. Extenu-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Walwurtz männlin.

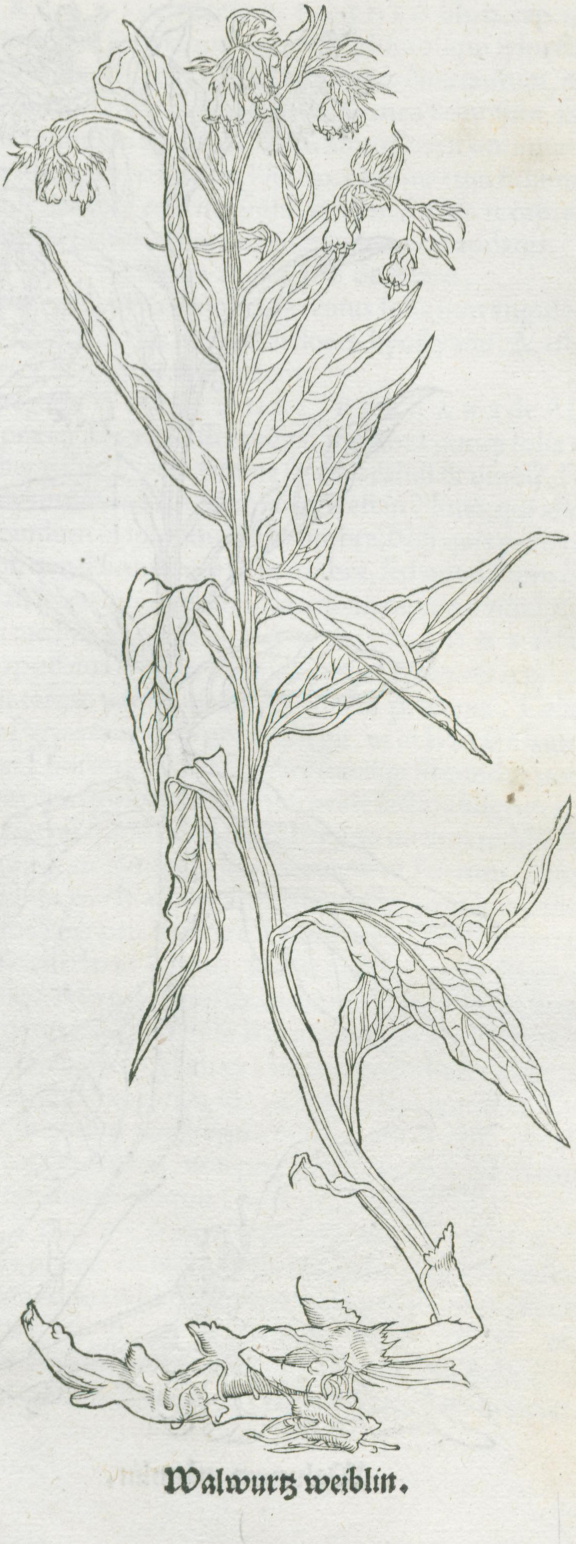

Walwurtz weiblin.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

DE OMNIBVS Consolidis. Rhapsodia Nona. A

¶ Nomenclaturæ Consolidæ Petreæ.

Græcanicæ, συμφύτον. πετραῖον.
Latinæ, Symphyton Petræum. Consolida Minor.
Germanicæ, Walwurtz. Beinwel.

¶ NOMENCLATVRAE Consolidæ Maioris.

Græcæ, συμφύτον. πηκτόν.
Romanæ, Solidago. Consolida maior. Anagallis maior.
Germanicæ, Walwurtz. Schwartzwurtz.

¶ PLACITA & pronunciata VETERVM de Consolidis.

DIOSCORIDES lib. 4. de Symphyto Petræo.

SYMPHYTON PETRAEON nascitur in petris. Ramulos habet Origano similes, capitula ut Thymi. Tota est lignosa, et odorata planta, sapore dulci, & saliuã prouocante. Radicem habet longam, subrufam, digitali crassitudine.

DE SYMPHYTO ALTERO.

Alterum uero Symphyton duum cubitorum altitudine ex se mittit, leuem, crassum, angulosum, Sonchi modo cauum: circa quem folia sunt non magnis interuallis distantia, hirsuta, angusta, oblonga, ad Linguæ bubulæ, quam Buglossam uocant, foliorum figuram accedentia. Habet & caulis secus angulos illos, exilium, & cauli adiacentium foliorum a singulis alarũ cauis eminentes productiones quasdam, in quibus flores lutei sunt, Rutæ similes, & semen quale Verbascus habet. B

PLINIVS lib. 27. cap. 6.

Alum nos uocamus, Græci Symphytum Petræum, simile Bubulæ folijs paruis, ramis tribus, aut quatuor a radice, cacuminibus Thymi, surculosum, odoratum, gustu dulce, saliuam ciens, longa radice, rutila. Nascitur in petris. Ideoq; Petręum cognominatum.

APVLEIVS.

Symphytum nascitur in petrosis, lignosisq; locis, iucundi odoris, saliuam prouocãs, ramis Origano, aut capitelli Thymi similibus: radice longa, fulua, in robore digitali: & habet thyrsum bicubitalem, geniculatum, inanem: in quo folia hirsuta, angusta, & ueluti longa, cum adnationibus: flore nigro, fructu sine semine floccorum corticis simili, pruritum mouens, radices exterius argillosas, uirtutis densabilis.

AVTOR PANDECTARVM.

Præter Symphytum, est alia Consolida, dicta Rubea, uel Bistorta, uel Tormentilla: habetq; uirtutem consolidandi. *Tormentilla species Consolidæ.*

HERMOLAVS BARBARVS, de Petræo Symphyto.

Symphyton Petræum, nos Alum Gallice uocamus, folijs paruis, ramis tribus, aut quatuor a radice. Nascitur in petris. Symphyto autẽ Græci nomẽ imposuerunt, quod consolidet. Hanc Veneti Cotoneam appellant, rosæ, ut inquit Plinius, radicis alibi albæ, alibi nigræ. *Cotonea.*

C

IDEM DE MAIORI SYMPHYTO.

Hoc Galenus Symphyton mega, id est, magnum cognominat, nec gustu dulce, nec odoratu, ut superius. Herbarij recentiores tria genera Symphyti constituunt, præter Petræum, quod ne cognoscunt quidem. Magnum. Minus, sed radice intus & foris alba, fere bulbi effigie rotunda. Minimum, flore in spicam purpureo, nec folio quidem Origani ut Petræum, sed in humidis genitum, radice lignosa, superuacua, nec odorata, nec dulci, nec saliuam ciente: quæ sunt in Petræo omnia.

MARCELLVS VERGILIVS.

Iactant supra Dioscoridē nostræ ætatis herbarij plura etiam alia Consolidæ genera se inuenisse, quæ medicis, & illis censenda relinquimus.

ERROR AVICENNAE CIRCA SYMphytum & Sucutum, quem deprehendit Manardus. Epistolarum lib. 6. Epistola. 6.

Ad id, quod tertio loco, de Sucuto petis, nemo qui Auicennæ caput. 2. lib. 642. ubi de Sucuto agit, capiti Dioscoridis de Symphyto comparauerit, ambigere poterit, idem esse Auicennæ Sucutum, & Dioscoridis Symphyton: erroreq; uel interpretis, uel ipsius met Auicennæ contigisse, ut Semperuiuū dicatur. *Errasse autem Auicennam, uel potius nescisse quid esset*, ex eo constat: ꝙ uarias de eo opiniones & 2. & 3. lib. affert, nec uni præ alijs adhæret. Secundo *enim lib. alios existimasse, ꝙ esset Semperuiuum, alios ꝙ Mandragoræ cuiusdam semen*, alios aliam rem. Lib. etiam. 3. cap. de sputo sanguinis, duas de ea sententias affert. Nam post ꝗ̄ *dixerat, ꝙ est Semperuiuum, aliam cuiusdam Aggregatoris subdit opinionem.* Non enim de alia medicina loquitur, sicut Iacobus cognomento de Partibus est arbitratus, sed de eodem Sucuto ait, scripsisse uirum quendam in suis aggregationibus, esse Calamenti, id est, Origani specie, hoc est, similitudine. Origanum autem dici ab Auicenna Calamentum. 2. lib. manifestatur, cap. 158. ubi sub Calamenti nomine, de omnibus Origani speciebus pertractat. Deinde subdit eundem uirum dixisse, ꝙ nascitur inter lapides: utrumq; autem primæ Symphyti speciei adscribit Dioscorides, nasci uidelicet inter petras, & Origani trahere similitudinem, tertiumq; cum his, sputo sanguinis prodesse. Melius igitur ꝗ̄ Auicenna coniecisti, & Sucutum esse Symphytum, & utramq; eius speciem uulgo dici Consolidam. Quarum Maior passim apud nos nascitur, & a similitudine radicis, Lucanicam uocant: Miranduleñ. Alam nominant, Alum uolentes, uel potius debentes dicere. Ita enim primam eius speciem nominat Plinius lib. 26. & 27. in saxis nascentem, ramis Origani tenuibus, in cacumine thymi capitibus, surculosam, odoratam, gustu cum dulcedine, saliuam ciente, radice longa, rutila, digitum crassa. Quam si (ut scribis) conspicatus es, & apud te habes, rem mihi pergratam facturum scias, si uidendam miseris.

Error Auicennæ.

D

Iacobus de Partibus.

Lucanica Ala.

CENSVRA NOSTRA.

Nemini dubium est, quin ab effectu nomen inditum Solidagini sit, Nempe a glutinando, figendoq;, quod præ multis alijs in primis facit. Nihil itaq; uetat, quin et alijs quoq; herbis possit competere id nominis, quibus uires pares, & temperamentum æquale. Quod si donamus, nihil etiā hallucinari mihi uidetur, qui hodie quatuor, uel quinq; eius species ostendunt, s. maiorē, minorem, mediā, & regalem. Libenter igitur autori Pandectarū permittimus, suā Tormentillam, triuialibus Herbarijs suam Consolidā regalem, uulgo, **Rittersporen**, alijs suā Anagallida. Agnoscimus quoq; sub eo nomine, quam D. Theobaldus Fettichius nobis exhibuit, minusculā, & humi se propagantē Solidaginem, quā ille appellat, **Maßlieb**, uel **Zeitloßlin**. Cuius ego indiciū malim, ꝗ̄ centū somniatorū, qui præter eruditionē & experientiā, de qualibet herba pronunciant.

Theobaldus Fettichius.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

TEMPERAMENTVM. A

...arijs potentijs constat, ut inquit Galenus. Habet namq; uim ...candi, qua comprehensum in thorace & pulmone pus purgat. Habet & hoc pariter, ut eductionibus sanguinis opituletur. Ob humiditatẽ uero mansum, sitim sedat, arteriæq; asperitati medetur. Ideo inflãmatis intestinis imponitur, & ad rupta, & conuulsa cum melle bibitur.

IOANNES VIGONIVS.

Cõsolida est calida et sicca, cũ caliditate tẽperata, et cũ hũiditate uiscosa.

VIRES ET Iuuamenta EX DIOSCORIDE.

Trita, & pota, cruentis exspuitionibus, ruptisq; proficit.

Recentia uulnera conglutinat illita.

Inflammationibus, præsertim sedis, & intestinorũ, cum folijs Senetionis utiliter illinitur.

Enterocœlas cohibet.

EX PLINIO.

Si inter duos lapides conterat̃, miraculose antraces extinguit, & dysenterias cõpescit.

EX APVLEIO.

Ad profluuium mulierum, herbæ Consolidæ puluerem mollissime contritum, potui dabis in uino, & restinguet.

Radicis cinerem tepidum coquito, et ex melle ieiuno da, medebiturq; conuulsis, uel intus ruptis, & ex thorace laborantibus.

Ad stomachi dolorẽ, si cum oxygaro edas, magnũ beneficiũ senties. B

Cõtra tussim, herbę Consolidæ radices in chaldari decoques cũ melle & pipere, & castoreo ad quartas, & in uino ueteri, ieiuno dato in potu.

Hęc herba hoc augmentũ habet, ut carne bubula concisa, & in cacabũ missa, eius radicis si miseris drachmas. ij. cocta caro in unũ cohærebit.

IOANNES VIGONIVS.

Omnes Consolidæ, uirtutẽ habent consolidandi, & conglutinãdi uulnera recentia.

EXPERIMENTA.

Oris ulcera, rimas, & condylomata mirabiliter restituit.

Item uulnera recentia, inspersa cum panno illius aqua, uel succo, pondere unc. 1 5. pota quotidie, sanat uulnera interna, & rupturas.

Conuulsiones sufferuescentes cõpescit, siue quascunq; alias etiã usturas, et ardores.

Succus, cum oleo mixtus, sanguinem sistit.

Breuiter, uulneribus omnibus commodissime adhibetur.

DESCRIPTORES SOLIDAGINIS.

Dioscorides lib. 4. dict. συμφύτον.

Galen. lib. 8. simpli. cap. 125. 126.

Ad Paternianum. 153.

Georgius Valla, dict. Symphyton.

Simon Ianuensis.

Hermolaus Barbarus.

Hieronymus nobilis Empiricus.

Plinius lib. 27. cap. 6.

Idem lib. 26. cap. 8.

Apuleius dict. Consolida.

Ioannes Vigonius.

Autor Pandectarum.

Marcellus Vergilius.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Diapensia.

Sanickel.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

DE SANICVLA. A

Rhapsodia Decima.

NOMENCLATVRAE.

Latinæ, Diapensia, Sennicula, Sanicula.
Germanicæ, Sanickel.

SCRIPTORVM PLACITA.

Sententenria HERMOLAI BARBARI, de Sanicula lib. 2. DIOSCOR. dictione, Peplis.

SVNT APVD Græcos, qui Peplium pro Senna accipiunt: inter quos est Isacius. Ego diuersum puto genus: cum Senna siliquas, & in his semen ferat, Peplis non: transalpina herba, folio Vitis, aut Apij rubentibus. In sine sectionum, maculis quibusdam, surculis quoq; rubris; ad radicem, quæ multis ei fibris subest, capitulis in summo frutice pusillis, subnigrisq;. Huius succum in uulneratis in potum commendant.

SENTENTIA PANDVLPHI COLLINVTII, de Sanicula, lib. defensionis Plin. dictione Pentaphyllon.

Est Venetijs, in eo uico, quem Speciarium appellant, seplasiarij cuiusdam non ignobilis taberna, cui pro titulo, insigniq; sit, Aethiopis caput. In ea liber est herbarius, tanta arte ac diligentia pictus, ut natas paginis illis suis herbas, non effigiatas, credas. In ea pictam uidimus, ijsdem prorsus, quæ hic diximus, signis herbam, folijs quinq;, quę & ipsa quinq;, ut pinximus, porrectiores angulos sinuatosq; haberēt: sed & fructus, quos fraga dicas: tum ad ipsam herbam, latinum nomen, Sanicula, Germanicum, Sanickel, scriptum est. Citanturq; inibi de Sanicula hęc scribentes, in dinamidijs Galenus. Et Petrus Hispanus, is qui postea Pontificatum gessit, & Ioannes uicesimusprimus, nuncupatus est: cum de medicina librum scripsit, qui Pauperum thesaurus inscribitur. Tum Ceruiensis episcopus quidam. Et laudensis Maphęus. Et Gilbertus anglicus, chirurgicus. Ea Sanicula Pentaphyllum ne sit, cur affirmem nō habeo, cur negem non uideo. B

Ex uulgo Herbariorum sententia.

Diapensia græce, latine, Ferraria maior, siue Consolida minor, siue Sanicula.

Nobilis Herbarius HIERONYMVS.

Sanicula latinis dicta, Ferraria maior, siue Cōsolida minor, herba palmæ altitudine, uel amplius paulo, uulneraria. Est & altera quædā species, agrestis, rariorq; & minus perspecta herbarijs, solo Maio & florens, et apparens, flosculis albis, ijsq; lepidis admodum: indeq; enim paulatim disperit, abditq; sese.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C IVDICIVM NOSTRVM.

Plura de Sanicula apud probatos autores non lego, nec quæ sit dicta Græce, uel apud Dioscoridem, a quoq; comperi. Diuinati sumus ultro, citroq; multa, uerum cum uana sit ea diuinatio, quam nō firmat certa aliqua scriptoris autoritas, nihil temere uoluimus pronunciare. Dij potius malefaciant ignauis & male gratis prioris seculi herbarijs, qui in describendo tantopere illam posthabuerunt, uel nomē potius ipsius genuinū, germanumq;, in barbarum commutauerūt. Interim uehementer probo uulgi herbariorum sententiam, qui hanc minorem Solidaginem constituunt. Dicimusq; id cum Galeno, facessent nomina & uerba, rem teneamus. De re itaq; & eius effectibus, cum iam multa experientia cōstet, grecam eius nomenclaturam, & quibus sub nominibus apud Dioscoridem & Pliniū legatur, proinde an uera Penthaphyllon sit, uel potius eius species, ociosis, & nobis peritioribus, relinquimus.

TEMPERAMENTVM.

Compertum est esse calidam & siccā, tenelloq; succo, eo q; purissimo.

VIRES ET IVVAMENTA.

Omnia præstat, quæ Consolida.

Adijciunt Experimentatores & herbarij, tumores reprimere, illitum, decoctumue succum, tam in homine q; in pecudibus.

D Eius quoq; puluerem intritum melle, & glycyrizę succo, in ieiunio potum, interanea omnia phlegminantia, & pituitæ obducta, repurgare.

Idem efficere illius decoctū cum melle rosaceo, et sacharo addito. Præcipuus est eius usus, in potionibus uulnerarijs, cum Solidagine & Peruinca.

COLLECTIO.

Colligitur in mense Maio, & uel in puluerem teritur, uel in umbra siccatur.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C

DE CONSOLIDA REGALI, Rhapsodia Vndecima.

NOMENCLATVRAE.

Latinæ, Consolida regalis.
Teutonicæ, Ritterſporen.

VIRES ET IVVAMENTA.

ABSTERGVNT ruborem oculorum flores eius triti, atq; in aqua roſacea macerati: adeoq; tota ocularia herba eſt, quæ, quibuſcumq; facile oculorum malis medicatur, & quæ uel conſpecta etiam crebro ſanet.

Ab ſtudioſis in precio habetur, una cum Ruta. Siquidem credunt illius crebro intuitu, nunq; ſe ex oculis laboraturos. Quare in muſæis ſuſpendunt ſuis.

Aqua illius, uel decocto florum utuntur experimentatores, contra atram luem, ardores et æſtus, tuſsim, tumores, uenena, uomitiones, & cholericam paſsionem, aduerſus ſtranguriam, calculos, iſchiada, & coxendicen. Item ad deijciendam aluum.

Ei quoq; qui iam ex calore in ſyncopin decidit, ſi porrexeris Conſolidæ regalis unc. 1. aquæ roſaceæ Boraginis, & Bugloſſæ florū drach. iij.
D & continuo refocillabitur.

TEMPERAMENTVM.

Calidi & ſicci temperamenti.

TORMENTILLA. A

Tormentill.

DE TORMENTILLA, & uero Pentaphyllo.

Rhapsodia Duodecima.

NOMENCLATVRAE.

Græcæ, ἑπτάφυλλον.
Latinæ, Tormentilla, Bistorta.
Germanicæ, **Tormentill. Rotwurtz. Blůtwurtz.**

PLACITA SCRIPTORVM.

Sententia HERMOLAI BARBARI de Tormentilla lib. 2. Dioscor. dictione, Sarxiphagon.

ALII TRITICI foliorum figuram Saxifragæ, alij marinæ Bati similem dixere, alij Tormentillæ uulgo dictæ. Est autem, ut uolunt, Tormentilla, Quinquefolio herbæ similis, nisi quod septem habet fere folia, non quinque.

B

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C EODEM LIBRO dictione, Pentaphyllon.

Hippocrates duo uidetur nouiſſe Quinqꝫfolia. Candidum, quod & herbaceum, & procerius eſt a terra. Nigrum, quod humilius. Et eſt quæ Tormentilla uulgo dicitur, Quinqꝫfolio ſimillima, niſi quod ſeptem, nõ quinqꝫ folia habet. Poteſt a nobis Heptaphyllon uocari, hoc eſt, Septem ☞ *folia, ex cuius radice paſtillos theriacos, ſi Dijs placet, officinæ pro uiperarum* carne ſubijciunt, quoniam uiperæ modo, ut ipſi putant, nonnunqꝫ uiſitur.

SIMON IANVENSIS de Tormentilla.

Tormentilla, Potentilla, Conſolida rubea, ſpecies Heptaphyllon, ſimilis Pentaphyllo, niſi quod habet ſeptem folia, ſicut illa quinqꝫ, radicem rubeam.

Sententia IOANNIS MANARDI de Tormentilla & Pentaphyllo, Epiſtolarum lib. 6. In Epiſtola ad Franciſcum Graballum.

Tormentilla eſt uera Pentaphyllon ſecũdum Manardum.

De Pentaphyllo ego libenter intelligerem, uulgarem ne hanc paſſim in uijs etiam ſtratis naſcentẽ accæperitis. Ego non huius radicem accipiendam puto, ſed eius quam Tormentillam uocant, quam licet Septifoliam maiore ex parte in Italia uideamus, hic, hoc eſt, in Pannonia, ſæpius uidi Quinqꝫfoliam.

Sententia Autoris PANDECTARVM.

Biſtorta, uel Conſolida rubea latine, uel Tormentilla, Arabice Buſeke. Eſt herba ſimilis Pentaphyllo, niſi quod habet ſeptem folia, utrinqꝫ D piloſa: & ideo uocatur Heptaphyllon. Cuius radix eſt rubea, et tortuoſa, ſimilis Galangæ, ſed non habet acumen. Flos eius auroſus.

Sed notandum, quod eſt ſpecies Biſtortæ, habens folia ſimilia Lapatho acuto, niſi quia color foliorum ex uno latere eſt cœleſtis, & ex alio uiridis. Flos eius rubeus, & radix rubea: quæ ab aliquibus uocatur Bardana maior, et ab aliquibus Lappa minor. Virtus eius, in omnibus eſt ſicut primæ ſpeciei, ſed remiſſior.

IVDICIVM NOSTRVM.

Pli. lib. 25. ca. 9

Nihil habeo quod reſpondeam. Niſi, ſi non Heptaphyllon eſſet Tormentilla, facile me pertrahere ſinerem in ſententiã Barbari, ut crederem eſſe congenerem Pentaphyllo: tam quadrant enim in eam Theophraſti & Plinij deſcriptiões, ut nullus pictor feſtiuius ac curioſius potuiſſet acu pingere. Pentaphyllon inquit Plinius cum effoditur, rubram habet radicẽ: hæc matureſcens, nigreſcit, & anguloſa fit. Nomen a numero foliorũ habet. Et ipſa herba incipit, & deſinit cum Vite. Quæ ex Theophraſto Plinius mutuatus eſt. Siquidem torta eſt Tormẽtilla: dein rubea: nec mature prouenit, ſed cum uites iam florẽt. Vnde fortaſſe herbarij etiam, Biſtortam uocauerunt. Et quia uulneraria quoqꝫ eſt, Conſolidæ quoqꝫ nomen addiderunt. Quanqꝫ quæ de folijs controuerſia eſt, facile etiam elui poteſt, quod quibuſdam in locis, non ſolum Heptaphyllon, uerumetiã

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

quinq; folijs uisitur. Confirmant hoc iudicium nostrum multi etiam alij docti uiri, quibus cum contulimus. A

IVVAMENTA eius ex autore PANDECTARVM.

Habet uirtutem consolidandi, & confortandi concæptum.

Datur & contra dissuriam, cum succo Plantaginis.

Menstrua cohibet ex ea fomentum, cum aqua fluminis, uel pluuiali, & puluere friato.

Idem operantur pulueris partes duæ, Spicæ una, si cum melle interantur, & uentri in modum emplastri imponantur.

Ad concæptum iuuandum fit emplastrum ex puluere, & pulueribus alijs, quæ matricem & fœtum corroborant.

Vulnera sanguinem sudantia stringit, & glutinat.

Cum albumine oui puluis mistus, & in tegula coctus, uomitum cholericum refrænat.

EX HIERONYMO HERBARIO.

Aqua Tormentillæ, uel eius decoctum, omnibus facile uenenis resistit. Vnde & ad præseruandum, & pellendam atram luem, tempore pestifero datur.

Et hominum, & pecorum tumores potenter repellit.

Dysenterias, & omnes sanguinis fluxiones compescit.

Pota singulis diebus aqua unc. ij. pondere, uulnera sanat, absq; omnibus prorsus cataplasmatis.

Eadem iniecta oculis caligantibus, clarificat ea, si sæpius inspergatur, idq; noctu, in somnum concessuro. B

Confortat interanea omnia, cor, hepar, lienem, uentriculum, & cerebrum.

Cancros, fistulas, carcinomata siccat & sanat.

Breuiter, quocunq; modo, & quibuscunq; morbis adhibeas, salubris esse creditur.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Betonien.

DE BETONICA, Rhapsodia Duodecima. A

¶ Nomenclaturæ.

Græcanicæ, κέστρον. ψυχότροφον. θεῖα ῥίζα.
Latinæ, Vetonica. Betonica. Radix diuina. Chiron. Serratula.
Germanicæ, Betonien kraut. Brun Betonien.

PLACITA AVTORVM, de herba Betonica.

Epigraphe DIOSCORIDIS Betonicæ lib. 4.

VETONICA herba est, quadrangulum, tenuem, altitudine cubitali, & aliquando minorem caulem habens: folia longa, & mollia, Quernis similia, per ambitum incisuris diuisa, & odorata. Inter quę maiora sunt, quæ ad radicem uiuunt. In summo caulium semen est, Satureiæ modo spicatum. Carpuntur folia eius, & siccantur: quorum frequentior usus est. Radices illi sunt graciles, quales Veratri, quæ pituitosas uomitiones cient, in dulci aqua potæ.

Picturatio BETONICAE ex PLINIO.

Vetones in Hispania inuenerunt eam, quæ Betonica dicitur in Gallia, in Italia autem Serratula, a Græcis κέστρον, aut ψυχότροφον, ante cunctas laudatissima. De inuentoribus Betonicę.

Exit anguloso caule, cubitorum duum, a radice spargens folia fere Lapathi, serrata, semine purpureo.

REPREHENSIO PLINII per Nicolaum Leonicenum.

B

Betonicam a Romanis dictam, a Græcis Cestrum, pingit Plinius, folio Lapathij. Dioscorides autē, cui magis adstipulatur sensus, folio Quercus. Alteram uero Betonicam, quæ alio nomine Britannica appellatur, folia Lapatij habere idem Dioscorides tradit: ut uerisimile sit, Plinium alteram pro altera pinxisse. Lapsus Plinij in Betonica.

PLINI DEFENSIO P. COLlinutij contra Leonicenum.

Pari quoq; impudentia fertur, cum errasse Plinium uerisimile sibi esse dicit in describenda Betonica, q̊d folio non quercus (ut Dioscorides) sed Lapathi similē Betonicā pinxit: quodq; ea pictura Britannicæ herbæ ex Dioscoridis sententia, magis conuenire uideretur. Sed mirum prorsus, ut indiligens accusator apparuit, homo alioquin haud indoctus, qui Plinij uerba, nec penset, nec referat. Betonica, inquit Plinius, Serratula a nostris uocatur, a radice spargens folia fere Lapathi serrata. Quis Lapathū ipsum, Betonicamq; agnoscens (nemo enim unus est, qui ambas non norit) non graphice descriptā a Plinio Betonicā dicat: cum Serratulā uocari, & folia fere Lapathi, & serrata habere illam uideat, meliusq; aliquanto q̄ quercus similitudine a Dioscoride designatā? Cum folio quercus, nō ipsa Betonica (a quercu prorsus dissimilis) sed Trixago magis, & Hierabotane describātur. Non ergo Lapathi folia simpliciter dixit Plinius, sed serrata adiecit, quod subticuit, aut dissimulauit Nicolaus. Cum in Britannicæ descriptione notissimæ herbæ folia nigra, oblongaq;, eodem libro dixisse satis esse putauerit: nec serrata adiecit, quoniā incisuris illis, quibus Betonica distincta non sint. Quid autē aut frigidius, aut iniquius dici potest, q̄ ideo errasse Plinium dicere, quia Dioscoridis uerba, similitudinesq; in pingendis herbis non usurpauerit, sed signa alia, & quæ aptiora uidebantur, adhibuit?

ADMIRATIO HERMOLAI BARBARI circa Betonicas.

Illud mirum quibusdam, quod Plinius Betonicæ folia Rumici scribit

C similia, hoc Dioscorides Britannicæ adsignat: cum Betonicæ querna potius uisantur. Nec illud minus licet mirari, quamobrem mentiones duas Betonica meruerit. Nisi quis duo quoq; genera Betonicæ demonstrata nobis a Dioscoride contenderit: duas & Paulus Aegineta Betonicæ facies intelligit, effectu parili, ut prædiximus.

SENTENTIA APVLEI de Betonica.

Betonicam, siue Britannicam, Græci Cestron, & Prioniten, ijdem Pyrinem, ijdem Alianthon, ijdem Psychotrophon. Item Thyarizon, Seropodion, & Pandiona appellauerunt, Prophetæ Hierathiorine. Romani Betonicam, nonnulli Serratam, & Ruszmarinam. Hæc herba nascitur in pratis, & montuosis locis, & opacis circa frutices. Animas hominum & corpora custodit, & nocturnas ambulationes a maleficijs, periculis, ab iustis etiam, & uisionibus metuendis tuetur ac defendit, & omni rei sancta est. Cestron uocatur, & Psychotrophon: siquidem frigidis reperitur in locis. Radicibus quidem tenuibus, & rubicundis, thyrso tenuiore, ultra cubitum quadrangulo, folijs Quercui similibus, boni odoris, semine in summitate thyrsi spicato, modo Thymbræ.

Superstitiosa nimis Betonicæ uis.

Hæc fere Apuleius, uel Antonius Musa. nam de autore addubitant, qui nuper Apuleio, ex Basiliensi editione, uolumen de laudibus Betonicæ appenderunt. Quanquam non abludit fere Dioscorides, in alterius Vetonitæ descriptione: quod tamen caput omnes adulterinum, nothumq; existimant.

D

CONFVTATIO descriptionis Apulieinæ, & capitis in DIOSCOR. DE Betonica, per MARCELLVM VERGILIVM.

Britannicæ caput, in cunctis fere Græcorum codicibus, alterum Betonicæ caput supersticiose, & imprudenter est adiectum. In antiquissimis enim, quos habemus Dioscoridis Grecos & Latinos codices, nullibi legitur. Nec uerisimile est, post tractatam semel totam Vetonicam, intercedente alio capite, de eadem iterum agendũ huic scriptori fuisse. Accedit ijs, quod nihil in hoc scriptore maiestate eius indignius, nec cui minus credere oporteat, q̃ ubi superstitiosum aliquod, & ad religionẽ nostram pertinens, ab eo docetur. Poterunt legentes, quod dicimus, ex his, quæ alij interpretes reddiderunt, censere. Nobis non placuit, religionem naturæ miscere, & quæ tam longo interuallo distant a scriptore hoc, eadem facere. „ Vana hominũ mortalitas, hæc primũ infert: mox „ imprudentia, & salutis studium excipit, exceptaq; per manus diu feruntur.

Contra herbarum superstitiones.

Ἐκ τῶν Betonicæ ex SERAPIONE.

Kastara, id est, Betonica, est herba, quæ nascitur omni anno, habens uirgam subtilem, cuius longitudo est unius brachij, aut plus, & est quadrata: & habet folia longa, mollia, similia in figura sua folijs glandium, & in scissuris suis, habentia bonum odorem: & folia quæ sunt propin-

qua terræ, sunt maiora folijs alijs: & in summitate uirgæ, est semen col= A
lectum in se, prope collectionem spicæ frumenti. Et assimilatur Satu=
reiæ, quæ dicitur Thymbra, & habet radices sicut Helleborus. Folio=
rum usus est tantummodo.

TEMPERAMENTVM EIVS.

Calida est, & siccans in tertio, ut inquit Platearius. Et uirtus eius est, uulnera mundificare, & incarnare.

VIRES EIVS, & Iuuamenta
EX DIOSCORIDE.

Folia Betonicæ exhiberi debent, ruptis, conuulsis, mulieribus uuluæ malo oportunis, & ad laxandos uteri strangulatus, drachmæ unius pondere, cum hydromelite.

Tres in uini sextario drachmę, contra serpentium morsus ebibuntur.

Herba magna utilitate, illatis a serpente uulneribus illinitur.

Aduersus etiam uenena, drachma ex uino pota, conuenit.

Præsumpta ea, si uenenum hauriatur, nihil nocebit.

Vrinam ciet.

Aluum subducit.

Medetur comicialibus, & insanis, pota ex aqua, & iocineris, lienisq; uicijs drachmæ pondere in aceto mulso.

Concoctionem adiuuat, si quis ea fabæ magnitudine secundum cœ=
nam, cum melle cocto deuorarit. B

Modo consimili acide ructantibus propinatur.

Stomachicis eam manducare, & succum deuorare proderit, si postea dilutum uino sorbeatur.

Datur sanguinem exscreantibus, tribus obolis, cum diluti uini, aut lactis cyatho.

Ischiadicis, renum & uesicæ doloribus ex aqua.

Aquæ inter cutem binis drachmis ex hydromelite.

Regio morbo laborantes recreat.

Menses pellit, drachmæ pondere cum uino pota.

Aluum purgant drachmæ .iiij. potæ in hydromelitis decem cyathis.

Facit cum melle ad tabem, & purulentam exscreationem.

Folia sicca, tritaq; fictili uase reconduntur.

EX PLINIO.

Fit uinum ex Betonica, & acetum, stomacho & claritati oculorum.

Tantumq; gloriæ habet, ut domus in qua sata sit, tuta existimetur ab piaculis omnibus.

Tanta uis inesse Betonicæ putatur, ut inclusæ circulo eius serpentes, ipsæ sese interimant flagellando.

EX APVLEIO, FRACTVRIS.
CAPITVM sanandis.

Herba Betonica contusa, & super capitis ictum posita, uulnus mira ce

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C leritate conglutinat & sanat. Eoq; efficacius, si ter die refectam, hoc est, recentiorem frequẽtius imposueris, donec sanescat. Eius potestas tantã fertur habere utilitatem, ut ossa quæ fracta consolidet, & ui sua extrahat.

OCVLORVM doloribus medendis.

Betonicæ herbæ radices ex aqua ad tertias coquito, & ex ea aqua oculos foueto. Ipsam, aut eius folia certa supra frontẽ, & oculis imponito.

AD OCVLORVM caligines.

Betonicæ drachmam unam, aquæ calidæ cyathos quatuor, ieiunus bibat: deducit ad inferiorem partem eum sanguinem, qui caliginem oculorum fecerat.

AD OCVLOS lachrymosos.

Betonica manducata, aciem oculorum clariorem facit. Item Betonicæ herbæ tritæ, paululum salis adiicito, digitis duobus, & pollice quantum tolli potueris, sublatam, formatam *tormidulam si naribus inserueris, idem efficies.

* alias, torundulam.

AVRIVM doloribus succurrendis.

Herbæ Betonicæ recentis folia, uel per se, aut in aqua madefacta. Deinde adiecta rosa liquida tepefacito, & in aures stillato, lanaq; spissato, mire proficere creditur.

Ad dolorem DENTIVM.

D Herbam Betonicam ex uino ueteri & aceto ad tertias decoctam gargariza, dolorem dentium discutiet.

AD VOMITVS, & suspiriosos.

Herbæ Betonicę drachmam unam, & sumptis ex aqua tepida cyathis duobus, bibendũ si dederis, iuuat. Idem suspiriosis prodesse creditur.

PHTHYSICIS, & eis qui purulentũ egerunt curandis.

Betonicæ drachmas treis dato cũ melle, & glutiat ieiunus, auxiliatur.

SPLENI CVRANDO.

Betonicæ drachmas treis dato manducare per triduum, uel in aqua frigida cyathos dabis bibere.

Betonicæ drachmas quatuor, aqua calidæ cyathos quatuor da, ut bibat per triduum

Herbam Betonicam ex uino decoctam, & potui datam, lienosis prodesse experti affirmant.

Betonicæ drachmæ binæ ex mulso cyathis duobus, bibentẽ sanabit.

AD RENES.

Betonicæ drachmas treis ex uini ueteri cyathis tribus, piperis grana xxvij. contrita & calefacta, ieiunus bibat.

VENTRIS DOLORI medendo.

Herbæ Betonicæ drachmam unam in aqua calida cyathis duobus bibendam da. His autem dumtaxat hæc apta erit compositio, quibus non ex cruditate intestina torquebuntur.

AD VENTREM concitandum.

Betonicæ drachmas quatuor, hydromelitos, octo dies bibendum

dato, uentrem mouebit.

Ad LVMBORVM dolorem.

Betonicæ drachmas tres ex uini Amynęi cyathis tribus, piperis grana xvij. contrita & calefacta ieiunus bibat, curabitur.

Betonica ex mulso potui data, febrienti ex aqua calida, lumborum dolores sanare creditur.

A

Ad COLVM.

Herba Betonica, cum unio austero æque proficit.

Ad TVSSIM.

Herbæ Betonicæ uncias duas ex melle accipiat per dies octo.

Ad typum QVOTIDIANAE.

Herbæ Betonicę drachmas. ij. Arnoglossæ unam ex aqua calida cyathis quatuor bibendum sub accesione ministra.

Ad typos TERTIANAE, atq; QVARTANAE.

Herbæ Betonicæ drachmas treis, mellis attici unciam, aquæ calidæ cyathos tres in unum miscebis, & ante accesionem potui dabis, mire sanabitur.

Ad VESICAE dolorem.

Betonicæ drachmas quatuor, apij radicis scrupulos treis decoquito: radices uero apij in aquæ sextario ad medium quum decoctę fuerint, tum demum Betonica admiscenda, potuiq; exhibenda: dolorem ita extermi nant, ut postliminio redeat nunq;.

B

Ad CALCVLVM.

B[e]tonicæ drachmas treis ex aceto q; optimo, & mellis & aquæ calidæ [...] octo bibere confert.

HYDROPICIS curandis, mulieribus item, quæ PARTV laborant, necnon & ijs qui FEBRICITANT.

Betonicæ drachma una ex aquæ calidæ cyatho uno pota, medetur.

Betonicæ item drachmæ duæ, aquæ calidę cyathis quatuor, si sine febre fuerit: si cum illa, ex uini cyathis duobus ministra, fert opem.

Ad [P]ARALYSIM.

Betonica [t]rita et imposita, neruos etiam præcisos glutinare, & persanare creditu[r].

Contra HORRORES.

Betonicę drachmę duę ex uino austero, cyathis duobus: item ex aquæ calidę pari mensura, sub accesione bibere dato.

Pro mulierculis quibus loci frigore uexantur.

Betonicę drach. iij. ex aqua calida, totidē cyathis p̄ triduū bibere dato.

Aduersus EBRIETATEM.

Betonica si prius sumatur, ebrietas uinum non comitatur.

MORBO REGIO curando.

Herbam Betonicam ex uino sępius sumptā proficere piria didicimus.

C CARBVNCVLO sanando.

Betonica in aquæ calidæ cyathis duobus pota, carbunculo medetur.

His qui perfrictionibus laborant.

Betonica cum axungia trita, plagæ imponatur, prodest utique.

LASSIS ex itinere.

Betonicæ unciam ex uini cyathis tribus, triduo ex itinere lassus bibat.

Aegris FASTIDIENTIBVS CIBVM.

Betonicę drachmas geminas, ex aquę mulsę cyathis tribus potui dato.

Vt facile quis DECOQVAT.

Betonicæ drachmas treis, mellis decocti unciam sumito, mel quoad indurescat coquito ex aqua calida, cyathos duos potui dato. Pastillos quoque ex eo facere conuenit, & ex calida deglutire.

Ad SERPENTIVM morsum.

Betonicæ drachmas treis ex uini cyathis tribus diluito, & potui dato. omnium quippe serpentium morsus sanat. Betonicam quoque uini nigri cyathis tribus conterito, & uulneri inlinito.

VENENIS datis expellendis.

Betonicæ drachmæ tres statim potæ, uenenum discutiunt.

Ad morsus rabidi CANIS.

Betonica contrita, & contusa, morsui imponitur.

Ad FISTVLAS.

D Ex Betonica contusa, & contrita turundulas facito, & pusillum salis inserito, fistulam obligato, expurgat.

PODAGRAE fugandæ.

Betonicę radices, cū folijs, coctas ad tertias, in aqua potas, ipsam quoque per se tritam, et applicatam, mire dolorem Podagrę lenire exp̄ti affirmāt.

Ad PVRGATIONES.

Betonicæ drachma purgationes hęrentes in uino expellit.

Ex IOANNE VIGONIO.

Betonica inter herbas, quę capiti conferunt, obtinet principatum. Et folia eius imposita fronti, medentur dolori oculorum, & destillationes retinent.

AVTORES ET DESCRIPTORES.

Dioscorides, principio lib. 2.
Plinius, lib. 25. cap. 8.
Apuleius, lib. de laudibus Betonicę.
Galenus. 7. simplicium.
Serapion, cap. 322. & cap. 20.
Platearius, cap. 7. Betonica.
Hermolaus Barbarus, in Corollario.
Marcellus Vergilius.
Aemilius Macer, dict. Betonica.
Pandulphus Collinutius.
Oribasius, dictione, Betonica.
Ioannes Vigonius.
Nicolaus, Leonicenus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

DE CONSOLIDA MEDIA, Rhapsodia. XIIII. A

¶NOMENCLATVRA

Teutonica, **Guldẽ Guntzel/ Brimel/ od Grossz Guntzel.**

SVPRA testati in Solidagine sumus, multas esse Consolidarum species, ex quibus & præsens est, quam Mediam, uel Minorem Consolidam uocant, uulgo, **Gulden Guntzel**, teste HIERONYMO herbario. Qui & huius quoq; triplicem differentiam facit. Et Primæ quidem nomen indit germanum, **Brimel**, flore purpureo. Alteri, **Guldẽ guntzel**, flore uieleto, **blaw**. Et Tertiæ nomen Maiusculę, teutonice, **Grossz guntzel**, sine floribus, figura Betæ, folijs paulo exilioribus. Quo uero nomine sit apud Dioscoridem alio ab Solidagine, ingenue fateor me ignorare. Folio.78.D. B

VIRES ET IVVAMENTA.

Vt superiores Consolidæ, uulnera glutinat.

Sanguinis trombos, ex casu, uel contusionibus coactos in corpore, dissoluit.

Præsens remedium est alcolæ, & oris ulceribus serpentibus.

Decoctum eius, uel aqua tumoribus illita, dissipat tumores omnes.

Datur apopleticis desperatis eius aqua, et ardore linguæ laborãtibus, si subinde ozimi seminis aliquot grana in eo macerentur.

Maiusculæ usus est ad intertrigines, ad ulcera penis, pudendorum, ad mariscas, & ad omnes tumores atq; abscessus.

Sunt qui in dolore neruorum aqua eius se obliniunt, atq; inde melius incipiunt habere.

Vidi qui colicis bibendam propinauerunt, & corrosione intestinorũ laborantibus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C Herba paralysis.

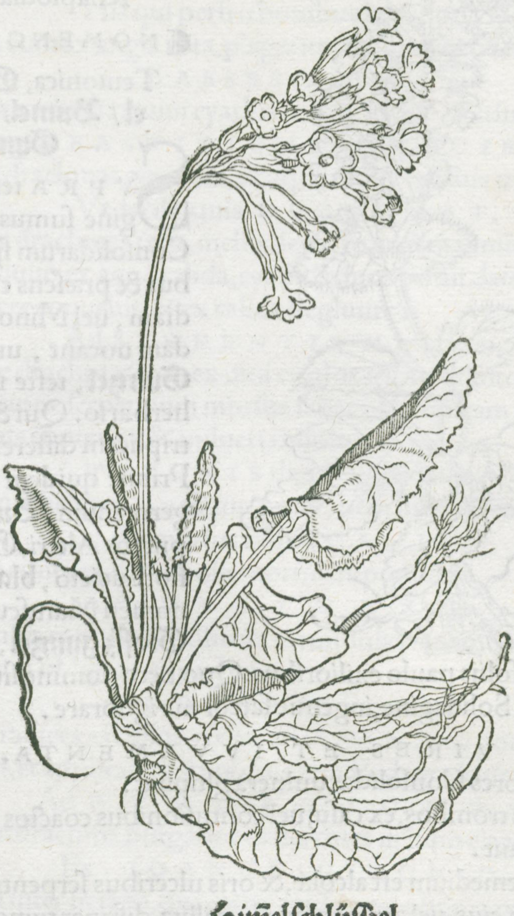

Himelschlüßzel.

D

DE HERBA PARALYSI, Rhapsodia XV.

¶ NOMENCLATVRAE.

Latinæ, Herba paralysis, Margarita.

Germanicæ, S. Peters schlüßzel/ Himelschlüssel/ Schlüßzel blůmen/ Weissz Betonien.

MVLTA SVBINDE apud autores de Paralysi herba uestigauimus, plurima cum herbarijs contulimus, uerum necdum quicq̃ comperimus, quod ad stomachũ fecerit nostrum. Nomen ignotũ ueteribus scriptoribus. Barbari tam inscite, tam inepte, cõfusaneeq; oĩa miscent, ut maius etiam negociũ fecerint. Sic eñ reliq̃t de ea Pandectarũ rhapsodus.

Pandectarius Herba Paralysis est, cuius folia florere incipiũt tẽpore hyemis, quę se extẽdunt in terra, quasi alba & crispa: ut Alisfagus, florem album profert.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

A

Quibus quid sibi uelit, non intelligo. Nam aliam longe hodie nobis demonstrarunt herbarij, principio ueris subalbidam & sublucentem, floribus Betonicæ fere folijs erumpentem, cui tam similis est, ut nullum lac lacti sit similius: quod mihi suspicionem facit, Betonicæ quandam speciē esse, albam scilicet: tametsi refragante Hieronymo herbario. Verumtamen id coniectura esto, nulla dialectica dignitas. Plura apud probatos autores non lego, nisi in Barbari Corollario. Qui in syluestri Cucumere de Paralysi quadam herba sic meminit.

Alius quoq; flos habetur, Bellis nomine, pratēsis, & candidus, & quadamtenus rubeus, aduersus strumas efficax, ut Plinio uidetur. Sit autem Bellis idem qui & Bellius, siue Bellio, & ipse flos pratensis, quem Plinius, quinquagenis quinis barbulis pastillicantibus coronatum scribit, animaduertendum puto. Quanq; enim luteus uidetur a Plinio describi Bellio, uolumine primo & secundo, Bellis uero candidus, sexto et uigesimo, non tamē ita in omnibus Plinianis codicibus luteum eum esse legimus. Hermolaus Barbarus de Paralysi.

C Quidam luteum ei semen, non ipsum florem audiũt, & Paralysin dictam uulgo interpretantur: qui & primus ueris flos, & Margarita cognominatur, et hyeme quoq; tota nascit᷑, ex Occidẽte, ut q̃dam existimant, in Italiam conuectus. Quinquagenas tñ ei ternas, non q̃nas barbulas inuenio. Laudat᷑ ad paralysim, a qua & nomen. Itemq; ad Podagras, & Ischiada. Paralysi uocatæ florẽ habet similẽ, paucioribus tñ barbulis. Flos, qui q̃m a longinquo conspicuus est, Paradelis uulgo dicit᷑: folio eñ non admodũ diuerso, nisi q̃ serratum est huic, non Paralysi. Sunt qui Buphthalmon, & Bouis oculum appellent. Nam qui Antipatrem uulgo dictum rentur eum esse, liquido fallunt᷑: cũ sit Antipater surculosus, & flore luteo, quasi Cunilaginis minore. *Folia Roris marini, latiora, minusq; lõga.* Christophorianã, & oculũ Consulis nonnulli uocant. Huius illa proprietas, quod flores post nascentes, altius tollunt᷑, q̃ prius nati. De cuius rei argumento uideri posset aliquibus, hãc herbã esse, quã Plinius Impiam uocari tradit. Herba inquit Impia uocatur incaua, Roris marini aspectu, thyrsi modo uestita, & capitata: inde alij ramuli assurgũt, sua capitula gerẽtes. Ob id Impiam appellauere, q̃m liberi supra parentẽ extollant᷑. Alij potius ita appellatã, quod nullũ animal eam attingat, existimauere. Hæc inquit, inter duos lapides trita feruet, p̃cipuo aduersus anginas succo. Nec tentati unq; eo morbo interiere. Sunt et qui in auium nidis inseri aliquid ex ea putent, iamq; ita non strãgulari pullos, auidius deuorãtes. Hæc Plinius.

D Cęterũ, quanq; *similitudo in ea proprietate sit, multa sunt inter utrãq;* discrimina. Primum, quod Impia incaua est herba, Antipater non est. Alterum, quod trita non feruet. Tertium, quod nec capitula, nec thyrsos gerit, sed flores dumtaxat. Hæc Barbarus.

Antipater herba Buphthalmus. Christophoriana. Oculus consulis. Herba Impia.

LOCVS.

Prouenit ultro in pratis uirentibus.

COLLECTIO.

Colligitur, partimq; in alembico exstillatur, partim siccatur in umbra, in principio Maij.

VIRES ET IVVAMENTA.

ex HIERONYMO herbario.

Eius decoctum, uel aqua illita capiti dolenti, dolorem reprimit.

Stomachum calefacit, & hepar, & matricem.

Quamobrẽ conuenit & grauidis laborãtibus, menstruaq; prouocat.

Serpentium quoq; morsus sanat, & uenenatorum omnium.

Tumores capitis sedat, & repercutit, lineo panno in eius aqua intincto, & subinde cataplasmata.

Macerantur flores eius in oleo oliuarum, et fit ex eis unguentrm ad paralysim, & neruos frigore, & humoribus resolutos.

Vitiligines exterit, & in facie & in reliquo corpusculo.

Humores parientes Ischiada resoluit, expellitq;, & per urinam educit.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Fumus terræ. A

B

Daubenkropff.

DE CAPNO, id est, Fumaria herba,
uel Fumo terræ,
Rhapsodia Decimaquarta.

¶ NOMENCLATVRAE

Græcæ, καπνός. κορυδάλιον. κόριον. κορυδαλιον ἄγριον. καπνίτης. μαρμαρίτις. καπνογόργιον. χελιδόνιον μικρόν. περισίρεον. κασβαρίς.

Latinæ, Herba Fumaria. Fumus terræ. Capnitis. Apium.

Germanicæ, Erdrouch. Daubenkropff. Katzenkörbelkraut.

PLACITA AVTORVM de Fumaria.

¶ Fumariæ herbæ descriptio ex DIOSCORIDE.

FRVTICOSA herbula est Fumaria, prætenera, Coriandri similis, folijs candidioribus undiq; numerosis, cineracei coloris, flore purpureo.

Eiusdem deliniatio ex PLINIO.

Capnus prima, quam Pedes gallinaceos uocāt, nascens in parietibus, & sepibus, ramis tenuissimis, sparsisq;, flore purpureo, uiridis. Succo caliginem discutit. Itaq; in medicamenta oculorum additur. Capnus duplex.

C Similis & nomine & effectu est alia Capnos fruticosa, prætenera, folijs Coriandri, cineracei coloris, flore purpureo. Nascitur in hortis, & hordeaceis segetibus.

PARAPHRASIS HERMOLAI
Barbari de Herba Fumaria.

Capnos, siue Capnion, hoc est, Fumus, duplex. Alia hic descripta, nascens in hortis, et segetibus hordeaceis. Alia & nomine & effectu similis, quas Pedes Gallinaceos uocant, in parietibus & sepibus genitam, ramis tenuissimis, sparsisq;, flore purpureo, ut inquit Plinius: quam nonnulli modo Cimbalarem uulgo dictã, nescio q̃ recte interpretant̃, folio Hederæ prætenui: ut in Cotyledone cõmonuimus. Hanc aũt Capnon, quæ nascitur in sepibus, Chelidoniã phragmitem uocare moris est Aetio, ad exinanitiones partiũ in iocinore curuarũ utilem dictã: ut puto, quoniã succo discutit caligiñe, ut Chelidonia: & ob id in medicamenta oculorũ additur: ut in Collyrium Marciani, eam Chelidoniam Capnitida cognominantis. Quod si eadem probetur esse cum Cimbalari, ut quidã conijciũt, etiã illa similitudo confluet, quod foliũ Hederæ habuerit, quale Chelido-
„ nio minori contigit. Propterea consyderari cupio, nunquid non similis,
„ sed eadem omnino sit Capnos hæc, cum Chelidonio minore. Multa certe paria comperio. Cæterum ex eo, q Capnon Plinius a nostris Pedes gallinaceos uocari scribit, magnus plerosq; inuasit error, existimãtes Ca-
D pnon a Dioscoride monstratũ, non aliud genus esse, q̃ quæ uulgo Sanguinaria, & galli Crus dicitur. Pudenda & pœnitenda inscitia: nisi frons attrita multis esset. Quandoquidem ea quæ galli Crus uocatur, Gramini est tam similis, ut ab eo forte non admodum seiungi possit: nisi q folio minore cernitur, & fibris potius q̃ radice nititur. Id autem quod in utroque summo frutice Trifarin, gallinacei Pedis imitationem habet, candidius in hac, q̃ in Gramine conspicitur.

Pes Gallinaceus congener Fumariæ. Cimbalaris herba quæ.

Vnde dicta est Fumaria ex, MARCEL. VERGILIO.

Fumariæ herbæ notissima res fumus, quondam nomen fecit: haud sane, quia tricliniorũ parietibus, eorũq; cameris inducta, nigredine noceat, aut quia, ut Poëta cecinit, suspensam exploret, duretq; ad fabricam materiam, sed quoniã uis illi contra hominis oculos lachrymosa sit, qualis in fumo est. Ob quam caussam Flaccus, lachrymosum in carmine suo fumum appellauit: & Aristophanis seruus, in scænam redisse se dicebat, fumo coactum, nec potuisse domi cum cæteris esse, ὅτι ἔδακνε τὰ βλέφαρ᾽ αὐτοῦ, quod est, quoniam eroderet palpebras eius & oculos. Quod maximum a fumo huic parti tædium est: cui potens idem Fumariæ herbæ succus a fumo indicata in græcis fuit. Nec tantũ Capnon æquali fumo appellatione eam uocauerunt, sed Capnitim etiam, id est, Fumariam dixerunt. Quemadmodum a similitudine Coriandrum: quæ uox in scriptore hoc multifariam creuit, alijs simpliciter Coriandrum, alijs agreste Coriandrum, alijs diminutiua forma Coriandron uocantibus. Nasci hic

in segete hordeacea ait, Plinius tamen adiecit, & hortis: nec male, quoniã frequentior in hortis, q̃ in segetibus inueniatur. A

SERAPIONIS ὑπογραφή, de Fumaria.

Scehiterig, id est, Fumus terræ, est herba similis Pastinacæ agrestis: nisi quia est magis minuta, & amarior, & habet radicem, cuius color uergit ad albedinem.

Laus Fumariæ ex MESVE.

Fumus terræ est ex medicinis benedictis, uerum exuberantia eius, & nimia copia, exemit eam e numero medicinarum preciosarum. Cum hoc enim quod aluum soluit, etiam uehementer consortat cætera membra. Nec est in ea aliquod nocumentum apparens. Est alia eius species, cuius flos est subalbidus, cinericeus: & alius, cuius color est pallens, uiolaceus.

ELECTIO.

Melior est, quæ uiret, folijs teneris, planis, & uiolaceo flore. Crispior ignobilis est.

TEMPVS COLLECTIONIS

Colligenda est, a principio Veris herba, semen a fine.

TEMPERAMENTVM.

Calidæ & siccæ est complexionis in secundo. Acutæ simul & amaræ qualitatis. Nec prorsus ab acrore abest. Subtiliat, & penetrare facit, aperit occlusa, & resoluit.

RECTIFICATIO.

Nihil quidem habet noxij, uerumtamen exacuatione indiget, ut uehementius operetur. Censet igitur Mesue, in laxanda aluo, adijciendam illi aquam casei, mirabolanos, uel senas. Item passulas, & mel. Succus eius æquiparatur succo Absinthij. Et si repleantur ex succo eius uitra angustis orificijs, superinfuso oleo oliuæ, durat integro anno. B

VIRES & iuuamenta eius ex DIOSCORIDE

Huius succus claritatem facit oculis, delachrymationemq́; unde nomen traxit.

Illitus cum gummi, euulsas palpebras, renasci prohibet.

Commanducata herba, biliosam urinam cit.

EX MESVE.

Solutionem facit facilem, educitq́; choleram, & humores adustos.

Et uirtus eius extenditur ad uenas, & mundificat sanguinem.

Est medicina benedicta, iuxta omnem modum administrationis eius, ægritudinibus, & infectionibus choleræ, & humorum adustorum: cuiusmodi sunt, lepra, scabies, & impetigo.

Salubris quoq; est medicina opilationum omnium.

Confert stomacho, hepati, & intestinis.

Vsus eius etiam est in febribus cholericis, & opilatis.

DE DOSI, & ministratione eius.

Potio succi ipsius est, ab drachma 5. usq; ad. ij. Et decoctionis eius

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C ab unc. x. usque ad. xv. & pulueris eius ab drachm. iij. usque ad. v.

EX IOANNE VIGONIO.

Succus eius inspissatus succo Lapathi acuti, & modico oxymellis, unamquamque morpheam curat.

Item decoctio Fumi terræ, maluarum, uiolarum, & Lapathi acuti, cum furfure hordei, & nepita, unamquamque scabiem potentissime curat, & mundat.

EX AETIO.

Vino subacta Fumaria, mixtaque, stomachum roborat: datoque, inquit Aetius, quantumcunque febricitantibus.

EX PLATEARIO.

Contra hydropisim, & præcipue contra leucophlegma, succus eius addito puluere Esulæ drachm. ij. cum aqua calida. Vel fiat syropus ex succo Fumi terræ, apij, fœniculi decocti, puluere esulæ, addito saccharo.

Contra arteticam dentur drachmæ. ij. hermodactylorum, cum succo Fumiterræ.

Herba autem ipsa in uino cocta, & cataplasmata super locum podagricum, multum ualet.

Ad melancholiam, uel phlegma, & nauseam in ore stomachi, datur succus eius cum aqua calida, addito zucharo.

D Nota quod quidam in mane, quidam sero, quidam simpliciter, quidam cum adiuncto ministrant.

Vesperi semper porrigitur cum aliquo, uentositatem reprimente, & dissoluente: ut semine fœniculi, uel masticæ, humores enim uentris disijcit, & exinde tormina caussat.

EX HIERONYMO Herbario.

Fumariæ potio, medetur pesti, oris ulceribus, reprimit tumores illita, purgat menses, & pulchritudinem inducit.

AVTORES, & DESCRIPTORES Fumariæ.

Dioscorides lib. 2.
Plinius lib. 25. cap. 13.
Hermolaus Barbarus in Corollarijs.
Marcellus Vergilius.
Mesue, de simplicibus.
Serapion cap. 71.
Ioannes Vigonius.
Aetius de simplicibus.
Galenus. 6. simplicium cap. 95.
Platearius cap. 5.
Georgius Valla dictione, Capnon.

Stendelwurtz.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Satyrion mas.

Knabenkraut.

Cynosorchis.

Ragwurtz.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

SATYRION odoriferum.

Satyrion fœmina.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

DE SATYRIIS, Rhapsodia. XVI. A

¶ NOMENCLATVRAE.

Græcæ, ὄρχιν. ὄρχισ κυνόσ.
Latinę, Satyrion, Leporium, Testiculus uulpis.
Teutonicæ, Stendelwurtz/Knabekrut/Kreützblůme/Ragwurtz.

PLACITA AVTORVM, de Satyrio.

SENTENTIA THEOPHRASTI de Satyrio lib. 9. cap. 19.

HVMANIS corporibus, ultra illa quę sanitatem, morbos, mortemq; spectant, alia quoq; herbas afferre suis uiribus posse affirmant: utputa, generandi seminis facultatem, atq; sterilitatem: ut quasdam, ex eodem facere utrũq; ualere: sicut qui Testiculus appellatus est. Cũ enim gemini sint, alter magnus, alter aũt paruus, magnum, efficacem ad coitũ, datum e lacte caprino tradunt: minorem uero obesse ac inhibere. Habet aũt foliũ Laseris, uerũ leuius, atq; minus, caulem simillimum spinæ, quam pirum uocant. Mirum ergo, ut dictum est, ab una, eademq; natura, diuersitatem tantam uirium proficisci.

Sententia DIOSCORIDIS lib. 3. de Satyrijs.

De primo SATYRIO quod κυνόσ ὄρχισ dicitur, id est, Testiculus canis.

Testiculus canis, quem Gręci Orchin, aut Cynosorchin appellant, folijs circa caulem mollis, Oleæ similibus, in terra stratis, longioribus, angustis, leuibus, caule dodrantali, floribus purpureis, radice bulbosa, oblonga, Oliuę modo angusta, duplici ordine: superiore, quæ plenior est: inferiore, quæ mollior ac rugosior. B

Explicatio HERMOLAI BARBARI.

Cynosorchis inueniri solet fere in uineis, folijs ternis, paruis, semipedalibus, radice ad formam testium hominis, alternis annis intumescente ac residente, atq; hic mas est, & fœmina eiusdem nominis: quæ distinguuntur internodijs, et ramosiore frutice, radice fascini. Nascitur fere iuxta mare, & Satyrion uocatur, minus proprie. Aliud enim genus est, quod proprie Satyrium uocatur.

De altero SATYRIO DIOSCOR.

Testiculus q̃ alio nomine Serapias, Andrea autore, uocat̃, qm̃ inter pauca radix utilis sit, folijs est Porri latioribus, oblõga, pinguibus, ex alar; sinu inflexis, caule palmeo, floribꝰ pene purpureis, radice testiculis simili.

De Tertio SATYRIO.

Tertium Satyrion trifolium, quod tria fert folia, ad terrã infracta, Rumici, aut Lilio similia, minora tñ, ac rubea: caulem cubitalem, nudũ, florẽ Lilij effigie, candidũ: radicẽ bulbosam, mali magnitudine, fuluam intus ut ouum, candidam, gustanti dulcem, & ori non ingratam.

De Quarto SATYRIO Erythronio.

Satyrion Erythronion, alij Erythranicon, alij Melion aqueum, alij Eu

C taticon, alij Priapicum, aut Satyriscon, aliqui satyri Testiculum appellant. Latini Molorticulum Veneris, semine lini, maiore, duro, leui, splendente, quod fertur non secus atq; Scincus libidinem excitare. Cortice radicis gracili, ruffo. Intus autem album includitur, sapore dulci, non ingrato ori. In montosis & apricis nascitur.

BARBARVS de Quarto hoc SATYRIO in Corollario.

Satyrion hoc notum pastoribus: quoniam arietibus & hyrcis segnioribus in potu dat̃, & in Sarmatia equis, ob assiduũ laborẽ pigrioribus in coitu: quod uicium Prosedamũ uocant. In totum quidem Græci concitationem hanc uolẽtes significare, Satyrion, et Satyrismon, et Satyriasin appellant. Ideo & Aristolochiæ genus unũ, quod Polyrrhizon cognominant, Satyrion ex facto uocari censeo. Herbam quoq; illam Satyrion Indam appellauerim, Theophrasto allatam ex India, cuius contactu libidinem durare septuagesimo coitu meminerit, nec speciem eius, aut nomen aliud reddiderit. Habent hodieq; Syri herbã simili effectu, Bucheidemq; nominant, et Indicam Satyrion: fortasse cum ea, cuius mentionem Theophrastum fecisse diximus, eandem, radice candida & dura, commendatiore, quo crassior, & rugosior, & albior, podagris utili.

APVLEIVS de Satyrio.

D Græcis dicitur Satyrion, alijs Cynosorchis, alijs Eutaceon, Eraten, Panion, Serapion, alijs Orchis. Aegypij Menem, Galli Vram, Itali Priapiſtum, alij Torminalem, alij Testiculum leporinum nominant. Nascitur in montibus, locis solidis & cultis, in pratis item, & locis maritimis. Lege eam mense Iulio.

Sententia PLINII de Satyrijs lib. 25. cap. 8.

Comitatricem uim habet Satyriõ. Duo eius genera. Vna longioribus folijs q̃ Oleę, caule quatuor digitorũ, flore purpureo, radice gemina, ad formã hominis testiũ, alternis ãnis intumescẽte, ac residente. Altera Satyrion Orchis cognominat̃, & fœmina esse credit̃: distinguit̃ internodijs, et ramosiore frutice, radice fascinis utili. Nascitur fere iuxta mare.

Græci Satyrion folijs Lilij rubri minoribus, & tribus, non amplius e terra exeuntibus tradũt: caule leui, cubitali, nudo, radice gemina. Cuius inferior pars & maior mares gignat, inferior fœminas. Est et aliud genus Satyrion, Erythroneon appellant, semine uiticis maiore, leui, duræ radicis, cortice rubro, intus album includit̃, sapore subdulci. Fertur in montosis inueniri.

Sententia SERAPIONIS de Satyrio cap. 90. & 91. cap. Chasialchel.

Satyrij duo sunt gña. Vnũ habet radicẽ seu testiculos albos, & uocatur Chasialchel. Primũ genus Satyriõis uocat̃ Testiculus canis, & gręce Cynosorchis: & est planta, quæ habet folia extensa super terram, & prope ipsam, & ortus est ex radice unius stipitis: & folia eius sunt similia folijs Oliuę, nisi quia sunt subtiliora eis, & longiora, super terrã extensa; & lon

gitudo eius est fere in lõgitudine unius palmi, & florẽ habet coloris purpurei. Radix eius est similis radici Bulbi, nisi quia est tendens ad longitudinem & subtilitatẽ. Et est duplex, sicut sunt duę Oliuę in figura. Vna inferius, alia supius: una plena, & alia uacua et rugosa. Et comedit radix eiꝰ elixata sicut Bulbus: et istud est Satyrion quo cõmuniter utunt. Secundũ uero genus Satyrionis habet quoqꝫ duas species: una est, quę uocat Arabice Chasiaalhabel, idest, Testiculus uulpis: et nominat hęc in Gręco Trifolium: quia plurimum quod de eo nascitur, est habẽs tria folia declinantia uersus terram: & similantur folijs Acetosę maioris, aut folijs Lilij, nisi quod sunt minora eis: & in testiculo suo est rubedo declinans rubedini sanguinis. Et habet stipitem subtilem, lõgitudine unius brachij. Et habet florem similẽ floribus Lilij albi in figura. Et radix eius similatur cepæ Bulbi in figura. Et est in magnitudine mali, exterius rubei coloris, interius albi sicut ouum: & quod de ipsa administratur, est radix. A

Genera Satyrionis.

AVTORIS PANDECTARVM.

Sciendum, quod est alia species Satyrionis, quæ uocat hærba Basilica gręce, arabice, Digiti citrini, uel Bucheidem, Latine uero, Palma Christi, cuius folia sunt folia primæ speciei Satyrionis, sed graciliora, cum nigris punctis. Radix eius brancę manus, uel palmę manus habet similitudinẽ, floris crocei. Cum uino uel aqua tritum, crocatum efficitur.

Satyrion fœmina.

TEMPERAMENTVM

Humidum est & calidum temperamento in primo: ideo etiam gustantibus apparet dulce. Redundantem ac sufflantem humiditatem obtinet. Vnde proter suam inflationem libidinem citat. B

VIRES ac iuuamenta primi ex DIOSCORIDE.

Maiorem radicẽ si edant uiri, mares generare dicuntur: si minorem fœminæ, alterum sexum.

Addunt, in Thessalia mollẽ mulieres in lacte caprino bibere, ad stimulandos coitus: aridam uero, ad inhibendos, & alterũ alteriꝰ potu rosolui.

Eius quæ uocetur Cynosorchis.

SECVNDI.

Illita tumores discutit.

Vlcera purgat, & serpere eadem non patitur.

Abolet fistulas. Et illitu inflammationes lenit.

Aridę radices nomas inhibent, sanantqꝫ oris putredines, & ulcera Cacöethe.

Aluum sistunt, e uino potæ.

De hac, eadem quæ de Testiculo canis produntur.

TERTII.

Eam in uino nigro, austero, bibere conuenit, contra opisthotomum.

Vtendũ ea dum concumbendi incessit cupiditas.

QVARTI.

Venerem, ut produnt, si omnino manu teneatur radix stimulat: eoqꝫ magis, si bibatur uino.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C EX PLINIO.

Arietibus & hyrcis segnioribus in potu datur a Samartis.

Equis in potu datur, ob assiduum laborem pigrioribus ad coitũ: uim eius restinguit aqua mulsa, aut lactuca sumpta.

EX ORIBASIO.

Radices tritæ, cicatrices nigras tollunt.

EX APVLEIO.

Vlceribus difficilibus, hærbæ Priapisti radices tusas impone, & repurgat, & cicatrices claudet.

Herbæ Priapisti succo oculos inunges, & lippitudines, & dolores tollet sine mora.

Si quis mulierem subagitare non poterit, hærbæ Priapisti radicem, id est, testiculum dextrum, quia maior est, & piperis albi grana. 27. mellis unc. iij. in uino optimo dissoluat, & de hoc medicamine pondo scropulorum. 9. per triduum sumat.

EX IOANNE VIGONIO.

Vinum decoctionis eius, uel radix in gallinarum brodio decocta, libidinem plurimum excitat.

EX AGGREGATORE Herbario.

Mulieres Italiæ, radicem tritam ministrant cum lacte caprino, d excitandam libidinem. Resoluit apostemata inflata.

Cum melle rosaceo mundificat uulnera.

D Curat Herysipilam, quę est defœdatio cutis uitio cholerici sanguinis.

Et in ipsa est parum stipticitatis, ideo retinet uentrem, potum. Satyriõ.

Quod habet flores purpureos, cum sale aperit hemorroides.

Et quando administratur sicca, prohibet dilatationem ulcerum, & abscindit putredinem. Vlcera oris sanat.

EX HIERONYMO nobili Empirico.

Decoctum, uel aqua Satyrionis masculi, confortat stomachum potum pondere unc. 15. Et Ictericiam profligat, & urinam cit.

Sanat omnia & externa. & interanea uulnera potum pondere unc. 15.

DESCRIPTORES Satyrij.

Dioscorides, libro. 3.
Plinius libro. 25. capite. 8.
Theophrastus lib. 9. cap. 19.
Her. Barbarus in Corollarijs.
Serapion, cap. 90. &. 91.
Apuleius, capite. 15.
Autor Pandectarum.
Georgius Valla, dictione Satyrion.
Galenus lib. 8. cap. 28. &. 29. Ad Paternianum cap. 220
Aggregator. Oribasius, lib. 3.
Hieronymus herbarius. Ioan. Vigonius dictiõe, Satyrion.

Buglossa syluestris.

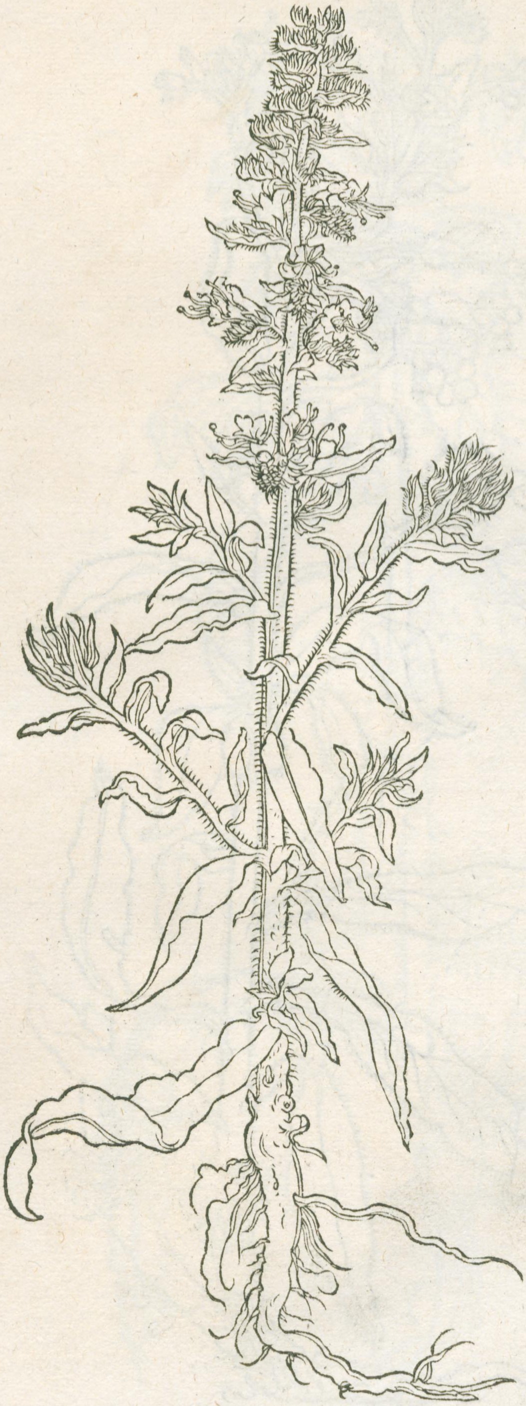

Wild Ochsen zung.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Ochſen zung.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Borago.

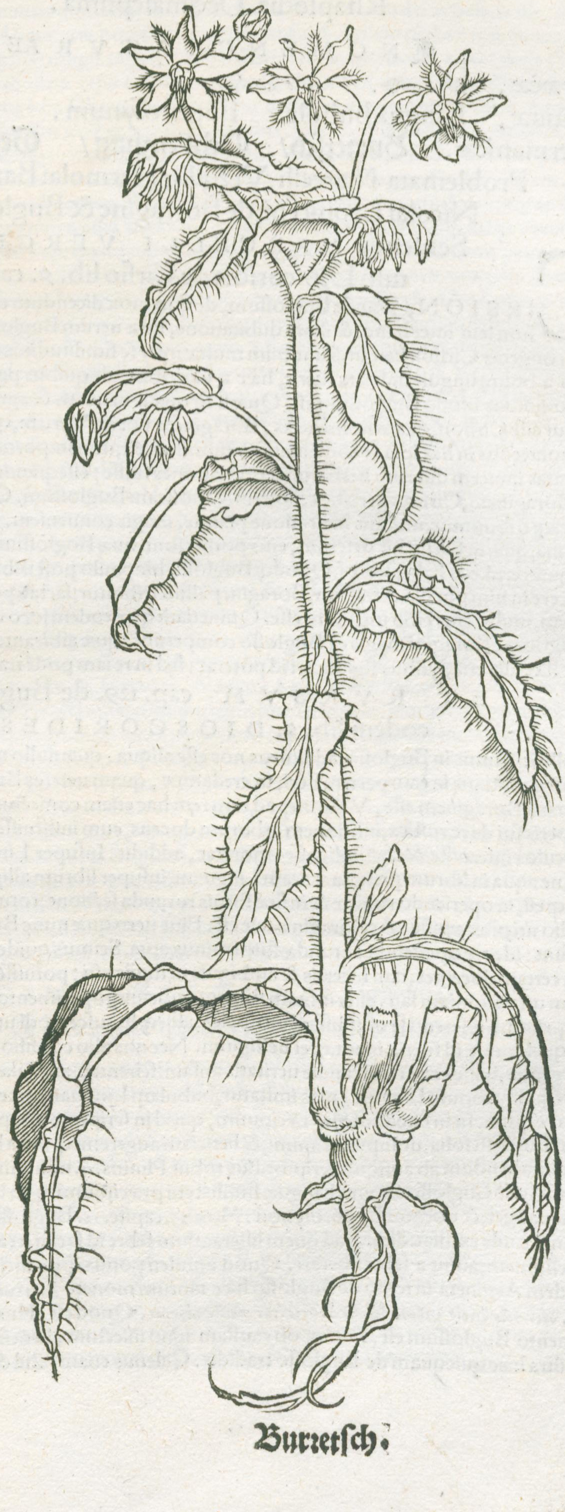

Burretsch.

C

DE BORAGINE, ET BVGLOSSO. Rhapsodia Decimaseptima.

NOMENCLATVRAE

Græcæ, βούγλωσσος. γόνος αἰλούρου.
Latinæ, Lingua bubula. Euphrosynum.
Germanicæ, **Burretsch/ Ochsenzung/ Gegenstraß.**

Problemata Marcelli Vergilij, Hermolai Barbari, & Nicolai Leoniceni, de Borragine & Buglosso.

Sententia MARCELLI VERGILII in Capitulo Dioscoridis de Cirsio lib. 4. cap. 120.

CIRSION, grande Buglossum, de quo mox dicendum erit, aliqui uocauerunt, non leui inter hanc, & illam dubitatione, utra uerum Buglossum, & quænam Buglosso congener Cirsion hæc sit. Sunt enim multæ inter se similitudinis Cirsion, et Buglossum: licet illa a boum linguis indicata fuerit, hæc a uaricibus: de quibus paulo ante diximus: notumq; omnibus modo Buglossum est. Quæ si sit qualis in hortis & agris foditur, necessario relinquitur esse Cirsion, quam nostra ætas, Boraginem uocat. Verum, quemadmodum Nicolaus Leonicenus in hac ipsa re cōmentatus iampridem est, non importune dubitauerit aliquis, cōmutatas inuicem duarum herbarum appellationes fuisse: esseq; antiquam Buglossum, nostram Boraginem, Cirsion uero hoc, nouam, & nostram Buglossum. Quæ enim huic & illi notæ, uiresq; tribuuntur, mutatis hac ratione plantis, magis conuenient. Purpurea enim florum cacumina, quæ in Cirsio hic describit, eius potius sunt, quæ Boglossum nunc dicitur, ꝗ Boraginis, quæ cerulæos habet flores. Quodq; Buglosso hic paulo post tribuet, læticiam & hilaritatem facere in uini pocula demissam, Boragini passim tribuitur: iactatq; quotidie gens nostra hilaritatem, multo eius cibo utendum esse. Quinetiam quæ eodem loco describuntur folia aspera & nigriora, Boragini magis ꝗ Buglosso competunt: quæ albicante folio penitus est. Sunt præter hæc alia etiã, quibus significari id poterat: sed in re iam pridẽ tractata, satis hæc sint.

Buglosson & Cirsiõ figura fere non differunt.

Cirsion est Borago.

Permutatio nominum in Boragine & Buglosso.

D

ET RVRSVM cap. 129. de Buglosso, eodem lib. 4. DIOSCORIDES.

Polliciti sumus in Buglosso, addituros nos esse aliqua, quæ nullo modo alia sunt, ꝗ propensiores continue in eam partem fieri, ut credamus, quam ueteres Buglosson dixerunt, nostræ ætatis Boraginem esse. Vtimurq; ad eam rem hac etiam coniectura: ꝙ M. Cato. 40. capite operis sui de re rustica, insitionem arborum docens, cum instituisset quatenus, & quomodo surculos inseruisse & circumligasse oporteat, addidit. Insuper Lingua bubula obtegito si pluat, ne aqua in librum permanet: eam Linguam, insuper librum alligato, ne cadat. &c. Verisimileq; est, in operiendo truncæ & insitæ stirpis rotunda sectione, rotundiore potius ꝗ longiore folio uti præcæpisse. At Boraginis tale est. Eius uero quæ nunc Buglossus habetur, longa folia sunt: ideoq; operiendæ rotundæ stirpi minus apta. Scimus quidem, non posse, nec debere rem certam docentes, tam incertis & ambiguis uestigijs niti: potuisseq; antiquos insitores illa etiam uti: quoniam satis esset insitam stirpem quocunq; operimento a pluuia defendere: & quod primum inserenti se obtulisset, luto, palea, alijsq; huiuscemodi uti. Non tamen negligendum, qualecunq; id fuerit, ignotæ rei uestigium. Nec nos alio consilio id retulimus, ꝗ ut haberent legentes, hanc etiam eruscandæ ueritatis ansam: scirentq;, antiquæ Buglossi, quam Cato, omnesq; alij a boum Linguis, quas imitatur, bubulam Linguam dixerũt, hunc etiam fuisse in rustica re usum. In urbana autem præcipuum, quod in scriptore hoc postremum est, deiecta in uinum Buglossi folia, uoluptates animi, & læticiam augere: neq; ultra hunc usum Boglosso aliud multifaciendum ab antiquis scriptoribus tribui. Plinius. 25. uolumine, cap. 8. sic de ea egit. Iungitur huic Buglossos boum Linguæ similis: cui præcipuum, ꝙ in uinum deiecta, animi uoluptates auget, & uocatur Euphrosynon. Mox. 26. capite. 12. Buglosso inarescente, si quis medullam e caule eximat: dicatq; ad quem liberandum febre id faciat, et alliget ei septem folia ante accessionem, aiunt a febre liberari. Quod amuleti potius ꝗ medicinæ rationẽ habet. Paulus itidem Aegineta in sexto de Buglosso hæc tantum monet. βούγλωσσον ὑγρόντε καὶ θερμόν ἐστι τῇ κράσει. ὅθεν τοῖς οἴνοις ἐμβαλλόμενον εὐφροσύνην ποιεῖν λέγεται. Quod est. Humidum, calidumq; temperamento Buglossum est. Eamq; ob caussam uino iniectum, læticiam animi facere dicitur. Nec ultra hæc quicquam de Buglosso tradidit. Galenus etiam nihil dictis ab alijs aliud addi-

Vulgata Buglossus, est Borago.

M. Cato.

Præcipua uis Buglossi.

Plinius.

Paulus Aegineta.

Galenus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

dit, quàm tussibus & faucium asperitatibus utilem esse. Nullusque non ex antiquis, lætitiæ & uoluptatis spem in Buglossi usu legentibus proponit: quod in Boragine nunc passim fertur. Verisimileque est, quasi per manus traditam, seu opinionem, seu famam ad nos peruenisse, & adhuc seruari. Non utimur ad hanc rem populari omnino sensu, & iudicio plebis: non tamen negligimus penitus. Quodque nos magis urget, Cirsij historia est, in qua flores ἀκροπόρφυροι, id est, in summo purpurei describuntur: qui color proprius floris eius est quam Buglossum nunc passim uocant. Vrgent longiora folia quæ in Boragine decurtatæ rotunditatis sunt. At dicet aliquis: boum Linguis similior nostræ ætatis Buglossus quàm Borago est. Non negamus id. Verùm tamen illud etiam monemus, nescire modo nos quæ fuerit antiquis Græcis comparationis huius ratio: & quid nam boum Linguæ illi comparauerint: uerbi caussa asperitatem, latitudinem, colorem, longitudinemue. Pro nostræ ætatis Buglosso longitudo præcipue & color est: pro Boragine contra tam multa hactenus numerata indicia, quæ diligentius cæteri etiam excutient. Nos enim pro deprehendenda ueritate, cogitanda alijs hæc tantum proponimus. Nec laboramus pro re (cunctis enim nota est) sed pro medicæ materiæ antiquis nominibus & historia: quæ a posterioribus græcis toto hoc capite male habita est. Credimusque nos, ex obseruatis hactenus, non esse Dioscoridis quæ a principio capitis longius leguntur, usque ad, Verbasco similia habet folia. &c. Quæcunque enim a Serapione, antiqua scriptoris huius interpretatione, & aliquot græcis Buglosso huic tribuuntur, nulla alia sunt, quàm Verbasco similia habere folia. Folio in terram deciduo esse: eodemque aspero, & uigriore boum Linguæ simili: idque in uinum coniectum, lætitiam augere credi. Cætera nulla in antiquioribus græcorum codicibus & latinis scriptoribus sunt. Et Plinius, quæ nunc in scriptore hoc leguntur, dandam esse scilicet Buglossum hanc quæ tres caules protulerit, ad tertianas: quę uero quatuor, ad quartanas, non Buglosso, sed Cynoglosso tribuit. Verba eius sunt lib. 25. capite. 8. Iungitur & Cynoglossos caninas imitans linguas: aiuntque, quæ tres thyrsos seminis emittat, eius radicem potam ex aqua ad tertianas prodesse: quæ quatuor, ad quartanas. Accedit his etiam carpendi Buglossum hanc Iulio mense præceptum: quem hic scriptor Romana uoce ἰούλιον uocat: quod in græcis antiquis scriptoribus nunquàm, aut raro inuenitur. Dico aũt antiquos, nondũ penitus obliterata græcorũ re: quoniam post Cæsares Romanos, latinis mensium appellationibus potius, quàm græcis, suadēte id fortuna eius gentis & maiestate, usi omnes sunt. Quodque coniunctũ huic est, non consueuisse Dioscori. temporũ notas ex mensibus accipere, sed ex anni tempestatibus: uerbi caussa, solstitijs, uere, autumno, hyemeque, & æstate. Scimus medicinæ hæc nihil, aut parum conferre. Sed nos herbariã tractamus: conamurque in hoc scriptore, minus corruptã saltem latinis eam reddere: quoniã integram, in tanta posteriorũ incuria et imperitia impossibile est. Effugerat pene nos quod ad Buglossum & Boraginem, earũque notas adhuc pertinet. Id huiuscemodi est, Cirsij Buglosso hic similia esse folia dixit, mediocriter hirsuta, longioraque, & albescentia, in extremitatibus aculeata: Buglossi autem φύλλον χαμαιπετὲς, τραχύτε καὶ μελάντερον, quod est, folium in terram deciduũ, asperumque, & nigrius. Conferatur nunc cum naturę exemplaribus utriusque historia, carptasque ex horto Buglossum & Boraginem diligētius contemplemur. Mihi sane prior illa Cirsij historia nostræ ætatis Buglosso respondere, posterior autem Boragini undique uidetur. Sunt enim Buglossi folia longiora quàm Boraginis. Albicant illa, hæc contra nigricant. Illa surgunt, & per se stant in altum nitentia: Boraginis in terra iacent. Estque illi proprium quod hic ait χαμαιπετὲς, id est, humi stratum folium.

A — Obiectio tacita. Plinius. B — Aliud discrimen Boraginis, & Buglossi. Opinio Vergilij in ea controuersia.

IVDICIVM NICOLAI Leoniceni de Buglosso, & Boragine lib. de erroribus Medicorum.

De Buglossa aũt, de qua quæris, an ea quæ pro Buglossa utimur, sit uera Buglossa, si tibi q̃d sentio, respondero, uereor ne sicuti tu admodũ docte dubitasti, ita ego omniũ proterue uidear uniuersam nostri temporis medicinã euertere. Nam si probare contendero, Buglossam, quam medici iuniores ad usum medicinæ adhibent, non esse ueram Buglossam, Cur etiã inquiet aliquis, Lactucã, qua uescimur, uerã esse Lactucam non inficiaris? Non ita tamen sumus animati. absit enim a nobis tanta temeritas, ut omnia iuniorũ medicorum placita uelimus demoliri, sed sicuti multa eorum probanda censemus, ita plura sunt in quibus autores ueteres magis sequendos iudicamus, atque in illis præsertim, in quibus ijdem medici iuniores inuicem uidentur dissentire. De Boragine Simon Genuensis in litera B. ita scribit. Borago herba nota, cibo apta, & medicinæ, & flos, & folia, & semen: Buglossa dicitur species eius syluestris. Non reperio autorem aliquem autenticum, facientem capitulum de utraque: si scribit de una, non scribit de alia. Hæc ille. Pandectarius autem aliter sentit. Nam undecimo capite scribit alterum de Boragine, in quo allegat Dioscoridem: alterũ de Buglossa, in quo citat Serapionē ex eiusdem Dio-

Modestia, & iudicium Leoniceni. Simon Genuensis de Boragine. Pandectarius.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C scoridis autoritate de Buglossa loquentem. Montagnana uero in quodam consilio scribit haec uerba. Borago autem non placet, quia planta multum u[...]osabilis, & uentositiua: quod ostenditur propter multitudinem eructationum quas efficit. Et li[...] [...]natur temperata, quia est species Buglossæ, quę tēperata est, de ea tñ parum ab autoribus scrib[...] plura de ea creduntur, q̄ ratione & autoritate uerificari possint. Auicenna tamen de ea n[...] dixit. Vide quanta sit isto rum autorum discordia. Alter dicit nullum autorem de utraq;, scilicet de Boragine, & de Buglossa loqui: alter super ambabus herbis citat Dioscoridem: alter facit Buglossam speciē Boraginis syluestris: alter Boraginem Buglossæ tanq̄ generi subijcit. Auicenna quoq; secūdo canone, capite de Lingua bouis, notat sui temporis medicos, qui non uera Buglossa uterentur, sed alia quæ non habet easdem utilitates. Quare in tanta medicorum, tum latinorum, tum etiam Arabum de herba Buglossa controuersia, quid mihi uideatur, aperiam. Primum illud pro confesso habetur, Buglossam græco interpretamento Linguæ bouis assimilari. Duæ autē sunt herbæ Linguæ bubulæ, atq; ideo etiam inuicem similes: altera a nobis Lingua bouis, altera Borago nominatæ. Sed duæ quoq; herbæ itidem Linguæ bubulæ similes celebrantur græcis nominibus apud Græcos, altera Buglossum, altera Crision ab eisdem gręcis nuncupatæ: adeo, ut minime dubitem, duas illas herbas, quarum alteram Linguam bubulam, alteram Boraginem sermone nostro uocitamus, ad duo capita apud Dioscoridem debere referri: quorum alterum est de Buglosso, alterum de Crisio. Nam & hoc propter magnā quam habet cum Buglosso similitudinem, Buglossum magnum pariter a Græcis appellatur. Verum diligentius consideranti bus, descriptio Buglossi apud Dioscoridem plus Boragini conuenit: descriptio autē Crisij, siue Buglossi magni plus alteri quadrat, quam nos uulgo Buglossam, seu Linguā bubulam nominamus. Siquidem idem Dioscorides inquit folia Crisij esse longiora folijs Buglossi. Quanq̄ apud Pliniū, qui Crision lib. 27. cap. 8. fere eodē modo quo Dioscorides describit, eandem Crision habere folia non longiora Buglosso, seu ut ipse interpretatur, Lingua bouis, sed potius minora, scribatur. Quem puto errorem ex uocabuli Græci similitudine, & codicis mendo, quem Plinius habuit, contigisse: quoniam pro macrotera, quod uerbum significat longiora, microtera, id est, minora scriptum inuenit. Ego uero in multis codicibus græcis, non solū impressis, sed etiam manu scriptis, apud Dioscoridem, μακρότερα, id est, longiora, non autem μικρότερα, id

D est, minora reperi. Liquido autem sensui subijcitur, folia herbæ illius, quæ uulgo Buglossa dicitur, esse folijs Boraginis longiora. Item idem Dioscorides inquit, in summo caule Crisij esse capitula purpurea, quæ soluuntur in lanugines: quod etiam in herba Buglossa a nobis appellata uisu deprehenditur. Contra in Boragine capitula cerulea, non autem purpurea conspiciūtur. In autore autem de simplici medicina leguntur hæc uerba. Buglossam Romani Linguam bubulam, Lucani Corago. Nascitur locis cultis & sabulosis. Forte autem pro borago uerbo, corago uiciose scribitur: aut nomē coraginis, una litera uariata, est in Boraginē uersum. Quod autem inquit, nasci locis cultis & sabulosis, hoc idem de suo Buglosso Dioscorides tradit. Pandectarius quoq;, si qua est huius hominis autoritas, in litera, l, Lisinaltaur, quod nomen apud Arabes significat linguam bouis, ipse Boraginē interpretatur. Quare forte melius fuerit, cum Buglossam, de qua Dioscorides, Galenus, & autores Arabes utrumq; allegantes, ad usum medicinæ adhibemus, Boraginem potius, quam illam quæ passim Buglossa nuncupatur recipere. Atq; ita falsum erit id, qnod Montagnana existimauit, Auicennā nihil de Boragine dixisse. Nam, nisi mea me fallit opinio, caput de Buglossa, seu Lingua bouis apud Auicennam, est caput de Boragine, sicuti etiam apud Serapionem. Falsum etiam erit, id quod Simon scribit, qui putauit neminem autorem de utraq; herba simul scripsisse. Siquidem Dioscorides apud Græcos, & Plinius apud nos, tam de Buglossa, quā etiam de Crisio fecere mentionē. Negari autem non potest, quin Borago sit alterū duorum apud Dioscoridem, aut Crision, aut Buglossum, ab his præsertim, qui Boraginem Buglossæ, uel Buglossam Boraginis speciem confitent: quando & Dioscorides ipse Crision habere folia similia Buglosso, & Buglossum magnū uocari testificatur. Si tamen Borago sit Crisium apud Græcos, uerum erit quod a Montagnano scribitur, tam multa de Boragine a iunioribus medicis temere prædicari. Nam Dioscorides hoc tantum de Crisio retulit: quod si radix eius alligatur super locum dolentem, sedat dolorem. Plinius autem, quod herba aut radix alligata sanat dolores uaricū. Quare medici iuniores utrum uelint acceptent, aut quod Borago sit uera Buglossa, ut nos opinamur: aut quod eius herbæ usus non sit ad illa utilis, ad quæ ipsi arbitrantur.

Bartholomæus de Montegnana in consilijs.
De Buglosso plura creduntur, q̄ sit.
Pugnātia Neotericorū in Boragine & Buglosso.
Duæ herbæ Linguæ bouis similes.
Explanatio Dioscoridæ.
Pandectarius notatur.
Error Montagnanæ.
Ignauia Simonis.

IOAN. MANARDVS lib. 5. Epistolarum.

Ex herbis congruūt, lactuca, cichorium, portulaca, Buglosson, quam Boraginem uocant. Et sic ubiq; fere alias.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

HERMOLAVS BARB. in Capitulo de Cirsio.

Cirsion potius q̃, ut quidam legunt Crision, a uaricibus dicta est, quibus utilis existimatur. Ita enim uarices ab Hippocrate dicunt. Quas Aristoteles Ixias uocauit. Huic herbæ similis est, quæ Hircina lingua uulgo dicitur, sed caule tñ rotundo, nõ anguloso ut Cirsion: nec dissimilis huic uidet, quam Boraginem, siue Porraginem olitores nostri uocant, flore interim purpureo, Cirsion interim ceruleo: quæ si Cirsion non est, mirum, quamobrem sit indicta ueteribus, quæ sit & uulgatissima, & cibo gratissima. Nisi quis Buglossæ generibus contribuat. Ixiæ. Hircina lingua. Borago.

Verba DIOSCOR. de quibus est Controuersia, Cap. de Buglosso.

Buglossum nascitur in cãpestribus, & uaporosis, Verbasco simile est, folium in terra sparsum, nigrius, asperum, bubulas imitans linguas.

EIVSDEM descriptio Cirsij, quã contendunt Boraginem.

Crision aliqui Buglossum magnum uocant, Romani Spumam mollem. Caulis est tener, duorum cubitorum, triangulo similis, anguli spinosi, per interualla mollis: folia Buglosso similia, maiora, subcãdida, modice hirsuta, hispida, in quo capitula purpurea, quæ soluuntur in lanugines.

IVDICIVM NOSTRVM.

Iam penes te sit, Lector, quicũq; es, iudicium. Nos utramq; tibi adpinximus, & Buglosson, & Boraginem. Habes præterea doctorum hominum iudicia, & Dioscridis uerba tibi subscripta: uerisimileq; mihi uidetur, ut in floribus & hærbis conueniunt, ita quoq; in iuuamentis.

TEMPERAMENTVM.

Vtraq; calida est, & humida in primo.

VIRES ET IVVAMENTA ex DIOSCORIDE. B

Aiunt eam, quæ tres thyrsos emittit, cũ semine & radice tritam, potãq;, contra tertianos rigores prodesse: quæ quatuor, ad quartanos.

Ea in uino decoquitur. Herbam abscessibus utilem esse uolunt.

Proinde in uinum deiectum, animi uoluptates augere.

Ex AEMILIO MACRO.

Lingua Bouis, græco sermone Buglossa uocatur.
Hæc choleram rubeam, nimio feruore perustam,
Purgat, cum uino fuerit si sumpta frequenter.
Cordiacum, choleræ quem feriat copia nigræ,
Consimili potata modo, curare ualebis.
Humores nocuos pulmonis detrahit hausta,
Mixtus aquæ tepidæ, si succus sumitur eius.
Illi qui patitur schiasim, mire medicatur.
Vim memorem cerebri dicunt seruare periti,
Vinum potatum, quo sit macerata Buglossa.
Lætos conuiuas, decoctio dicitur eius
Reddere, si fuerit inter conuiuia sparsa.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C Ex GALENO.

Congruit ob gutturis asperitatẽ tussientibus coctũ Buglossũ in mulsa.

Ex IOANNE VIGONIO.

Buglossũ generat sanguinẽ bonũ, & uirtutẽ habet similem Boragini.

Et eius radix sub prunis decocta, cum pañis madefactis pisata, cum ę-quali portione pulpę pomorum, & sub prunis decoctorum, et butyri pa rum, panaricij dolorem mitigat.

Et omnes foruncculos maturat.

In ore quoq; detenta, si prius in uino granatorum sit macerata, & infu sa, asperiratem, & siccitatem linguæ febricitantium mitigat, & sitim restin guit, nec ingrata etiam infirmo.

Ex APVLEIO.

Herba Buglossa, ex melle et pane pisata, uice malagmatis mirifice rũpit.

Ex SERAPIONE.

Siquando folium eius comburitur, confert fluxibilitati dentiũ & gin-giuarum, & ad alcolã, & proprie quæ accidit in ore puerorum, & omni-bus caliditatibus quæ fiunt in ore.

Proprietas ei9 est, purgare cholerã: sed sumẽda est cũ bolo armeno. Et dosis ei9 est ab drach. iij. usq; ad. v. cũ saccharo, et cũ drac. i. boli armeni.

Ex HIERONYMO herbario.

Aqua Buglossæ dissipat Ictericiam, mundificat lepram & scabiem, &

D fluxiones capitis mitigat.

Ex IOAN. VIGONIO.

Virtus eius est, sanguinem bonum generare.

Et uniuersaliter uulneratis conceditur in ferculis, cum petrosileno, & mentha, præsertim in iure gallinarum decocta.

Ex PLATEARIO.

Conualescentibus ex ægritudine ualet.

Item syncopizantibus, cardiacis, melancholicis, comesta cũ carnibus, uel condita cum sagimine.

Contra syncopim talis est usus. Ex succo Boraginis cum saccharo, fiat syropus, addito osse de corde cerui.

Contra melancholicam passionem, & epilepsiam sic fiat decoctio in succo eius de sene, & in colatura fiat syropus. Si deest herba, semen eius decoquatur in aqua, in cuius colatura fiat syropus. Et nota, quod semina per duos annos possunt seruari in multa efficacia.

Radix competit usui medicinæ. Contra Ictericiam comeditur cocta cum carnibus & succo eius, & scariolæ, utatur in potu.

AVTORES ET DESCRIPTORES
Buglossæ & Boraginis.

Dioscorides, lib. 2.	Hermolaus Barbarus.	Mar. Vergilius.
Platearius, cap. 2.	Serap. cap. 83.	Apuleius, cap. 41.
Aemilius Macer.	Manardus.	

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

A

B

Verbena Mascula.

C VERBENA fœmina.

yſenkrut weiblin.

D DE VERBENA,

Rhapſodia Decimaoctaua.

❡NOMENCLATVRAE.

Græcæ, ἱερὰ βοτάνη. περιστερεὼν ὕπτιος. ἠριγένιος. σιδηρῖτις. κουρῖτις. περσεφόνιον. διὸς ἠλακάτη. διχρώμος. κάλλησις. ἱππάρισος. δημητριάς. ἐρυσίσκηπτον.

Latinæ, Verbenaca ſupina. Sacra herba. Verbena. Sideritis. Curitis. Demetrias. Eryſiſceptrum. Cincinnalis herba. Lachryma Iunonis. Herba Sanguinalis. Sanguis Mercurij. Muſtelæ ſanguis. Hierobotane. Licinia. Luſtrago. Columbina. Militaria. Vertipedium. Criſta gallinacea.

Germanicæ, yſenhart. yſenkrut.

AVTORVM PLACITA
de Verbena.

Sententia DIOCORIDIS de Verbena.

CVBITALES hæc Verbenaca profert uirgas, aliquando etiam maiores & anguloſas, circa quas folia ſunt p̱ interualla, quernis ſimilia, anguſtiora tñ, minoraq́ʒ, ſed p̱ ambitũ ſecta, colore quadãtenus glauco. Radicem habet oblongam, gracilemq́ʒ: flores purpureos, tenueſq́ʒ.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Præconium Verbenæ ex PLINIO, libro. 25. cap. 9. A

Nulla herbarum Romanę nobilitatis plus habet, quàm Hierobatane. Aliqui Peristerion, nostri Verbenacam uocant. Hæc est, quam legatos ferre ad hostes indicauimus. Hac Iouis mensa uertitur, domus purgantur, lustranturque.

Superstitiosa herba Verbena.

Genera eius duo sunt. Foliosa, quam fœminam putant. Mas rarioribus folijs. Ramuli utriusque plures, tenues, cubitales, angulosi. Folia minora quàm Quercus, angustioraque, diuisuris maioribus. Colos glaucus, radix longa, tenuis. Nascitur ubique in planis, aquosis. Quidam non distinguunt, sed unum omnino genus faciũt, quoniam utraque eosdem effectus habeat. Vtraque sortiuntur Galli, & precinunt responsa. Sed magi circa hanc insaniunt. Hac perunctos impetrare quę uelint, febres abigere, amicitias conciliare, nulli que non morbo mederi. Colligi circa Canis ortũ debere, ita ut ne luna, aut sol cõspiciatur, fauis ante & melle terræ in piamentum datis. Circumscriptam ferro, effodi sinistra manu, & in sublime tolli: siccari in umbra, separatim folia, caulem, radicem. Aiuntque, si aqua spargatur triclinium, quą maduerit, lætiores cõuictus fieri. Aduersus serpentes conteritur uino. Est similis Verbasco herba, quę sæpe fallit, pro ea capta, folijs minus candidis, cauliculis pluribus, flore luteo. Hæc abiecta, blactas in se contrahit. Ideoque Romæ Blactariam eam uocant.

Terentius in Andria. Ex ara hinc sume Verbenas tibi. Verg. eglo. 8. Verbenas adole pingues, et masculathura, Coniugis ut magicis sanos auertere sacris Experiar sensus, nihil hic nisi carmina desunt.

Idem lib. 22. cap. 2. Autores imperij Rom. conditoresque, immensum quiddam & hinc sumpsere: quoniam non aliunde sagmina in remedijs publicis fuere, & in sacris legationibus, quàm Verbenæ. Certe utroque nomine idem significatur, hoc est, gramẽ ex arce, cum sua terra euulsum. Hoc semper & legati, cum ad hostes, clarigatumque mitterentur usi, id est, res raptas clare repetitum, unus utique Verbenarius uocabatur. B

Picturatio Verbenæ ex APVLEIO.

Nascitur ubique in planis, & aquosis locis Verbena. Folijs subalbis, & uelut incisis, radice simplici atque thyrso, uirtute redarguenti quam Stypticen uocant. Est quæ uulnera conglutinat, atque putredines abstergit. Est autem columbis esca iucunda.

Autor PANDECTARIVS de Verbena.

Species Hierobatanos est Centrum galli, & est supina. Secunda est Verbena, quæ dicitur Gallinacea, & est recta, & ideo uocatur ὄρθον

Centrũ Galli. Gallinacea. ὄρθο.

Verbena unde sic dicta est, ex HERMOLAO BARBARO.

Peristereon a Græcis uocata, quod columbæ in ea mansitent. Vnde Columbaris uocatur. Item Lucinia, & Lustrago, & Militaria. Sunt qui Petonomon, a uolucrum pastu nominent, & a colorum uarietate Panchronon. A nostris Verbena, & Verbenaca, siue (ut arbitror) corrupte Verminaca dicitur. Item Ferraria, non feria, etiamsi Dioscorides ita nominasse uideatur. Quandoquidem secundũ huius herbę genus, ab ipso

Columbaris. Petonomon, Panchronos. Verminaca.

C met Dioscoride Sideritis appellatur.

TEMPERAMENTUM.

Virtutem habet exiccandi, & uulnera consolidandi.

VIRES ET IUVAMENTA eius ex DIOSCORIDE.

Folia cum suillo adipe recenti, aut rosaceo imposita, uulneris dolores finire putantur.

Ignem sacrum, illita ex aceto reprimunt.

Putrida ulcera cohibent.

Vulnera glutinant.

Veteraq; ex melle, ad cicatricem perducunt.

EX AEMILIO MACRO.

Verbenam, Hierobotanem, Peristereonq;
Appellant Græci, species hæc fertur habere
Binas, effectus est idem pene duabus.
Vires Verbenæ. Cum uino iuuat ictericos si sæpe bibatur.
Pestiferos morsus curat, superaddita trita:
Cum uino renouanda quidem per quatuor ista
Est medicina dies: oris bene uulnera purgat,
Illius succus tepidus si uoluitur ore.
Hoc quoq; facta recens herbæ decoctio prestat.
D Hac etiam quæuis putredo repellitur oris,
Si tepefacta diu uoluatur fauce sonora.
Glutinat herba recẽs uulnus, superaddita trita.
Occurrit cunctis cum uino sumpta uenenis.
Quæ fuit alternis febris accedendo diebus,
Pellitur hac, tribus sumptis radicibus eius.
Cum totidem folijs potentur aqua soluta,
Ista prius patiens, q̃ frigus senserit ullum.
Hocq; modo febribus quartanis illa medetur,
Bis binis folijs, cum tot radicibus haustis
Illius in uino si sit decoctio facta.
Conuiuas hilares inter conuiuia sparsa.
Reddere narratur, ut iam præscripta Buglossa.
Superstitiosũ Hanc herbam gestãdo manu, si queris ab ægro,
Dic frater, quid agis? bene, si responderit æger,
Viuet: si uero, male, spes est nulla salutis.
Ex hac compositam quidam iussere coronam,
Apponi capiti causa quacumq; dolenti,
Sic dicunt illam celerem conferre medelam.
Plinius affirmat, hanc omnibus esse salubrem
Visceribus, lateris morbis, iecorisq; querelis,
Pectoris & uicijs, & præcipue medicari

Pulmonum caussis, hanc asserit ille, phthisicꝗ. A
Parotidas reprimit, adipi commixta uetusto.
Herbam, cui nomen folijs de Mille dedere,
Betonicamcꝗ pari Verbenæ pondere iunge,
Hæc mixta potentur aqua, nullum medicamen
Vtilius credunt illis, quos calculus angit.
Non modicum laudare magos hanc asserit herbam
Plinius. hanc cunctis dicunt obsistere morbis:
Et quod quisꝗ petet, hac impetrare perunctum.
Sic & amicitias captari posse potentum,
Et pelli febres, & plurima talia fingunt.
Quæ quamuis natura potens concedere posset,
Vana tamen nobis, & anilia iure uidentur.

EX APVLEIO cap. 3. & 66. Nam duobus capitibus, eandem rem fere agit.

Ad VLCERA, & PAROTIDAS.

Herbæ Verbenacæ radix in collo ligata, summe proficit.

Ad STRVMAS, & Parotidas.

Herba Verbenaca tusa, & imposita, mirifice sanat.

Ad eos qui INDVRATAS VENAS habent, & cibos non recipiunt.

Herbæ Verbenacæ succus datur bibere, sed cocta: postea miscetur cum uino & melle, & aqua, & statim sanat. B

Ad HEPATIS dolorem.

Herba Verbenaca solstitio lecta, in puluerem redacta, robusto dabis cochlearia quinꝗ, ex uino ꝗ optimo cyathis tribus potui sumpta, mire proficere creditur. Cæteris pro cuiusꝗ uiribus sic dabis.

AD CALCVLOSOS.

Verbenacæ radix contusa ex mulso optimo, tepido data, incredibiliter calculosis succurrit: nec solum ipsis calculosis, sed & quicquid esset, quod urinam impediret, celeriter reducet.

Ad CAPITIS dolorem.

Herbæ Verbenacæ corona facta, & capiti imposita, dolorem capitis tollet.

Ad SERPENTIVM morsus.

Herbam Verbenacam cum suis folijs & radicibus, quisquis offultam, cinctamcꝗ secum portauerit, ab omnibus serpentibus tutus erit.

AD MORSVM ARANEORVM, quos Græci Phalangios uocant.

Herbæ Verbenacæ ramulos ex uino decoctos & contritos: deinde quod acetauerit, plagæ impones, & adaperiet: postea crudam cum melle contritam in ulcus audaciter insertam, mature ad sanitatem perducere certus autor affirmat.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C AD MORSVM RABIDI CANIS, & hydrosa hydri.

Herbam Verbenacã in uulnus adponito, tritici quoq; grana integra indita uulneri donec humore remollita expleant: iam tumidas proijcito illas gallinæ: si non appetit, simili modo alia grana conijcito: si sic esse cœperint, periculi sublati signum erit.

AD VVLNERA recentia.

Herba Verbenaca contrita cum butyro uulneri imponitur.

Ad morsum SERPENTIS.

Herbæ Verbenacæ ramuli ex uino decocti & contriti, si cæca erit plaga, cum tumore impositi adaperiunt primũ: exulcerant deinde: postea crudi cum melle contriti, & ulceri inserti, donec ad sanitatem (quod celeriter fit) perducunt, imponuntur.

MORBO REGIO LAborantibus, auruginosisue.

Herbæ Verbenacæ drachma una, & nardi obuli tres, baccæ crudæ foliorum expressus succus, & paululum myrrhæ contritæ, ex aqua cyathis tribus potui data, expellere morbum creditur.

D AVTORES, ET DEscriptores Verbenacæ.

Dioscorides lib. 2.
Plinius lib. 25. cap. 9.
Galenus. 8. simpliciũ pharmacorum, cap. 22.
Ad Paternianum cap. 222.
Apuleius, cap. 3.
Aemilius Macer dict. Verbena.
Autor Pandectarum.
Hermolaus Barbarus.
Paulus, cap. de Peristereo.

Chamędrys. A

Gamenderlin. B

DE GAMANDRAEA,
Rhapsodia Decimanona.

NOMENGLATVRAE

Græcæ, χαμαίδρυσ. χαμαίδρωψ. λινόδρυσ.
Latinæ, Gamandręa. Trixago minor. Quercula minor.
Germanicæ, Gamenderlin.

PLACITA AVTORVM de Trixagine.

Historia TRIXAGINIS ex
DIOSCORIDE lib.3.

NASCITVR asperis, & petrosis locis, estq; breuis frutex, altitudine quantum a summo pollice, ad extremum minimum digitum patet explicita hominis manus. Folijs paruis, figura diuisurisq; quernis similibus, gustu amaris, purpurescente flore, & ipso etiam exiguo. Carpenda est suo semine prægnans herba.

PLINIANA Trixaginis historia, lib. 22. cap. 15.

Chamædrys herba est, quæ latine Trissago dicitur. Aliqui Chamædropen, alij Teucrion appellauere. Folia habet magnitudine Menthæ, colore & diuisura Quercus. Alij Serratam, et ab ea serram inuentam esse Serrata.

C dixerunt. Flore pene purpureo. Carpitur prægnans succo.

De Nomenclatura Trixaginis MAR. VERGIL.

Trixago. Chamædrys. Chamærops.

Coactæ breuitatis quercus quædam Trixago est, & inde illi a Græcis nomen. neq; enim Chamædrys aliud, q̃ humilem & terrestrẽ quercum significat. Ab eadem breuitate aliud Chamæropis nomen illi ab aliquibus factũ est. Sic enim ex ueterũ Græcorum & Latinorũ fide legendum esse existimamus, etsi hic Chamædropa uocari tradat. Plinij enim codices omnes ante Barbari castigationẽ, Chamęropen, non Chamædropen uocari Trixaginẽ dicebant. Eam uocẽ scriptoris huius lectione ille emendauit. Is etiã quem nos habemus Lorgobardis literis scriptũ latinum ueterem Dioscoridẽ, Chamæropa, non Chamædropa Trixaginẽ dici testatur. Nec nos rationẽ, aut caussam habemus, cur hoc magis q̃ illud dici oporteat: etsi excogitanda aliqua sit, nulla uero similior erit, q̃, quoniam humi serpat, sic dicta quondã fuerit. Et si id recipiatẽ, tunc Chamærops dicenda potius erit. Nos in ambiguo plures ueluti testes secuti, Chamæropem potius diximus. Cur aũt Teucrion hęc etiã diceretẽ, caussam hic ipse oñdit: ideoq; a nobis relinquẽda est, qui multo labore quæsitã Romanæ appellatiõis originẽ, nondũ inuenimus. Nihil em̃ Plinius aliud inquit, q̃ Trixaginẽ latine dici Chamędryn herbã. Descripsit tñ eã: & quę hic, folia parua dixit, ille Menthæ magnitudine: & quæ hic figura & incisuris quernis similibus, ille colore & diuisura quercus. Adiecit pręterea, Serratam ab alijs hanc herbã dici: & ab ea, id est, ab incisuris illis quas per ambitũ habet, eodẽ quo nunc modo in serra uidentur dentes, inuentã fuisse serram.

Teucrion.

D

Theophr. de Trixagine.

Theophrastus cum lib. 9. de Plantarũ historia eius meminisset, de notis, partibusq; eius breuiter egit: sed quas habet in medicina uires multas numerauit alias ab hoc scriptore, ideoq; repetẽdas hoc loco a nobis: quæ huiuscemodi sunt. Trixaginis autem folia ruptis, uulneribusq; prosunt: in quẽ usum ex oleo trita imponũtur. Prosunt & depascentibus ulceribus. Purgat semen bilem. Confert idem oculis: oportetq; tritũ folium ex oleo illis admouere. Habet Trixago quernis similia folia: totũq; eius incrementũ dodrãtale est: quod a nobis in Dioscoride expansæ manus mensura significatũ est. Adiecit præterea Theophrastus, odoratam, suauemq; Trixaginẽ hanc esse, facilem inuentu, & ubiq; ex his notis cognoscẽdam herbam. In cuius mensura, a Barbaro non leuiter nos & alij discrepamus. Ille enim quatuor digitorũ altitudine eam describit: nos, ut solemus, semper ubi sphitame sit, quantum tota hominis explicata manus patet. Id enim obseruauimus eam significare uocem. Quatuor uero digiti, quos ille in sphitame numerat, palmi mensura sunt, quæ longe minor q̃ dodrans est: qua uoce priuatim Plinius gręcam sphitamen in. vij. manifeste conuertit. Sic etiam quem ille florem exilem dixit, nos simpliciter paruum uertimus. μικρὸν enim hic ait. Quod præterea Dioscorides ait ἄγειν ἔμβρυα ad abortus pertinens, ille ad partus facilitatem pertinere opinatus, partus ciere dixit.

Medicinæ Trixaginis.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

TEMPERAMENTVM.

Est illi calefaciendi uis, simul & siccandi, usq; in tertium gradum, ut inquit Galenus & Macer. Nam in qualitate eius dissonant scriptores. A

VIRES ET IVVAMENTA eius ex Dioscoride.

Decoquitur uiridis in aqua, bibiturq; utiliter conuulsis decoctũ eius.

Tussientibus itidem, duratis lienibus, urinæ angustijs, & cutem incipientibus subire aquis,

Menses eadem trahit & fœtus.

Lienem minuit cum aceto pota.

Contra uenenata cum uino bibitur.

Potest idem emplastri modo imposita etiam.

Quinetiã concisa, tritaue, contra prędicta in pilulas cõformari potest.

Purgat uetera ulcera ex melle.

Contra oculorum caligines trita inspergitur, & ex oleo inungitur.

Est autem illi calefaciendi uis.

EX PLINIO.

In petrosis aduersus serpentium uenena, pota, illitaq; efficacissima.

Item stomacho, tussi ueteri, pituitæ in gula cohærescenti, ruptis, conuulsis, lateris doloribus.

Lienem consumit.

Vrinam & menses cit.

Ob id incipientibus hydropicis efficax, manualibus scopis eius, in tribus seminis aquæ decoctis, usq; ad tertias. Faciunt & ex ea pastillos, terentes eam ex aqua supradicta.

Sanat & uomicas, & uetera ulcera, uel sordida, cum melle. Fit & uinum ex ea pectoris uitijs. B

Foliorum succus cum oleo, caliginem oculorum discutit.

Ad splenem ex aceto sumitur.

Excalfacit perunctione.

EX AEMILIO MACRO.

Depellit abortũ, si mixta potetur aqua unc. ij.

Cætera æqualiter cũ Plinio, uel ut inqt Hieronymus, pondere unc. ij.

EX APVLEIO.

Ad Rupturam.

Impendio prodest Chamædrys herba contusa de ligno in lignum, adiecta uino, potui data: cum mira celeritate ruptos sanabit.

AD MORSVM serpentis.

Herba Chamædrys in puluerem mollissimum redacta, in uino ueteri potui data, uenenum uehementer discutit.

AD PODAGRAM.

Herbam Chamædryn perinde dabis ut supra, calidam, mire Porragoriam præstat.

Legenda uero est mense Augusto.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C EX AVERROE Quinto Colliget.17.cap.

Chamædreos est calida & sicca in secũdo gradu. id significat amaritudo cum acumine. Incidit humores grossos, & exopilat mẽbra interiora.

EX PLATEARIO de Chamędry & Chamępithy.

Error Platearij in Chamædry, & Chamæpithy.

Chamædrys calida est, & sicca in quarto gradu, similiter Chamæpithyos. Chamędreos quercula maior, Chamæpitheos quercula minor appellatur. Virtutemq; habet dureticam, & mundificatiuam.

Contra uomitum factum ex anatropha, uel ex aliqua caussa frigida, coquantur herbæ ipsæ diutissime in aqua salmacina, uel naturaliter salsa, & addito oleo, & modico aceti: fiat cataplasma supra pectus. maximum remedium est contra uomitum quemlibet ex frigida caussa.

" Puluis etiam eius cum melle datus, lumbricos occidit.

" Contra catarrum ponantur pulueres calidi in sacculo, & capiti superponatur, optimum remedium est.

Ad surfures capitis, uel barbæ, farina lupinorum decoquatur in aqua salsa, addito aceto, & in colatura addito puluere utriusq; uel alterius, ea postea caput lauetur.

Contra paralysim, in uino herbæ decoctæ, loco dolenti superponant.

Vlcera & uulnera consolidat earũ puluis.

Ad matricem mundificandam, & eam infrigidatam ex superfluitatibus phlegmatum calefaciendam, coquantur herbę illæ in aqua diu, & fo-

D mentetur inde mulier, & herbæ ipsæ cataplasmentur super pudendis.

Puluis earũ in oleo decoquatur, & bombix intinctus superponatur: uel puluis conficiatur cum succo Mali terræ, & superponatur.

EX HIERONYMO HERBARIO.

Gamãdreæ aqua in ieiunio pota, sanguinẽ purificat, & scabiem pellit.

Sanat eadem alcolam, & oris ulcera.

EX AGGREGATORE Herbario.

Huic herbæ cognatum ferunt, ut qui eam gestauerit in sinu, palam omnibus perosus habeatur.

Caliginẽ quoq; oculorũ clarificat, inditus oculis illius succus, uel aqua.

AVTORES ET DESCRIPTOES.

Dioscorides lib. 3.
Plinius lib. 22. cap. 15.
Apuleius cap. 22.
Theophrastus lib. 9.
Macer dict. Chamædrys.
Auerrois Quinto Colliget.
Platearius 18. cap.
Serapion cap. 180.
Galenus. 8. simplicium cap. 133. &. 66. Ad Paternianum cap. 72.
Georgius Valla, dict. Chamædris.
Hieronymus Herbarius.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

NARCISSVS.

A

DE NARCISSO, & Hermodactylo,
Rhapsodia Vicesima.

ℭ NOMENCLATVRAE.

Græcæ, νάρκισσοσ. ἀυτογενίσ. βόλβοσ ὁ ἐμετικόσ. λείριον. ἄνυδρον.
Latinæ, Narcissus, Hermodactylus.
Germanicę, in Marcio, **Hornungs blům**. In Septembri, **Zeytlösslin**.

PLACITA AVTORVM de Narcisso.

Historia Narcissi, secundum DIOSCORIDEM, lib. 4.

B

NARCISSVS folia Porro simillima habet, tenuia, multo minora, & angustiora: caulis uacuus, & sine folijs, supra dodrantem attollitur: flos albus in medio, intus croceus, in quibusdam purpureus: radix intus alba, rotunda, bulbosa: semen uelut in tunica, nigrum, longum. Probatissimum nascitur in montibus suaui odore. Cætera Porrum imitatur, atq; hærbaceum uirus olet.

C

Hermolai Barbari Iudicium de NARCISSO.

Εἰκὼν Narcisſi

Narcisſo folium Albuci, terræ proximum, ſed latius, ut Lilio pingue, frequens, anguſtum, caule ſine folijs hærbaceo. Flos in cacumine, poſt Arcturum, & circa æquinoctium, ac uere: item poſt Lilium, & Violam, Flamea̅ uocata̅, membrana incluſus ceu uaſculo, ampliuſculus, nigrica̅s, oblo̅gus: qui defluens, ſponte germinet: præſertimq; defixus in terra̅: manu ſeritur: & radice ampla, rotunda, carnoſa. Caulis & cu̅ eo flos erumpit, ut in croco, anteq; folium: quod non anteq; refloreſcat, cernitur. Caulis cum flore ſuo emoritur. Radix Bulbo aſſimilis, niſi q non eſt ſquamata. Narcisſus toties florendo, tria ſationu̅ te̅pora demo̅ſtrat. In coronamẽta flore ueniens. A Narce, hoc eſt, torpore dictus: qm̅ caput grauet: non ut fabulæ, a puero. Plinius duo genera conſtituit. Vnum flore candido, calice purpureo. Alteri cetera eadem tribuit, ſed calicẽ hęrbaceu̅. Omnes inquit ſerotini. poſt Arcturum enim florent, ac per æquinoctiu̅ Autumni. Duo hæc inquit genera medici pręcipiu̅t, quaſi & alia ſint, quæ non recipiant, hoc eſt (ut arbitror) genus illud quod uere, aut æſtate naſcit̃: ut ex Theophraſti ſententia prædiximus. Sciendum porro eſt, cum florem eius nigrum a Theophraſto dici legimus, no̅ de flore ipſo, quem candidu̅ eſſe conuenit, intelligi, ſed de ſemine: quod & membrana contegi, & nigrum, ac prælongum eſſe conſtat: quo in terram cadente, propagat ſe, atq; ſerit Narcisſnm. Eumachus cyrenæus in Rhizotomico, etiam Crotalon, & Acacalida Narcisſum uocari tradidit. Nam & Crotos in Hippocrate, ad ulcera uetera, & uulnera recentia probata, quid aliud ſit q Narcisſus, non uideo. Niſi quis Crotum pro Crotone, hoc eſt, Cici capias in eo. Iulius Pollux autor eſt, Theophraſti morem fuiſſe, Lirium pro Narcisſo dicere: Homerum uero Lirij appellatione, complecti florum omne genus. Narcisſum ab adoleſcente ſuimet amore capto, & in eum florem conuerſo, natum in Boætia Theſpienſes garriunt, fontem Donaca monſtrantes, ubi ſe ſpecularetur puer ſtultisſimus: qui umbram ſuam a ſe neſciret diſtinguere. Coarguit hanc fabulam uetuſtisſimus poeta Pamphilus, qui Proſerpinam multis annis anteq; Narcisſus eſſet, captam a Plutone cecinit, carpentem Narcisſos.

Narcisſus ſæpius floret miraculo naturę. Narcisſ9 quare ſic dictus. Duo genera Narcisſi ſecu̅dum Piniu̅. Hæc oia adſtipulantur opinioni noſtræ. Narcisſus quare uocatur niger.

D

Crotalos. Acacalis. Crotos.

Narcisſus nomen multoru̅. Fabula de Narcisſo.

Idem rurſus in COROLLARIO LILIORVM.

Quatuor genera Narcisſi.

LILII QVADRVPLEX genus in Theophraſto. Primi flos uere cum Viola ſæpe alba, pauloue poſtea erumpit. Hoc ab eo proprie, Crinon, hoc eſt, Lilium uocatur.

Alterum genus Lirium appellat, uere quidem omnino florẽs, uerum ſerius cum Narcisſo. Forteq; hoc ſit, quod a Plinio Lilium trans maria nuncupatum eſt. Tertium æſtate floret, & Cerinthum priuatim uocari puto: quanquàm & alias res Cerinthus ſignificat, ut inferius

Lilium trans maria. Cerinthus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

liquebit. Quartum genus, quod item Lirium grȩci appellant. Autumno floret: emicatq; primis hymbribus. Eſt & rubens Lilium, differens (ut arbitror) a Purpureo, uiſum a nobis Patauij in Felicis horto. Probatiſſimũ in Antiochia, & Laodicæa Syriæ: mox Phaſelide: quartum locum obtinente, quod in Italia naſcitur. Hoc genus proprie Crinon a Græcis uocari, & florem eius Cynorhodon, autor eſt Plinius. Hoc & Hippocrates acceperit, cum rubentia Cynorhoda fœminarum purgationibus commendat in uino. Lilia purpurea & arte fiunt, maceratis in fæce uini ſcapis antequã ſeratur, menſe Martio, et in ſcrobe circumfuſis eadem fȩce: in quem uſum ſcapos areſcentes colligunt Iulio menſe, Lilia in fumo ſuſpendentes. Caule gemino Purpurea uiſuntur aliquando, carnioſiore tantum radice, maioriſq; bulbi, calix hærbaceus. Poſt Arcturum & ȩquinoctium Autumni florent Purpurea: quorum genus unũ uocant Narciſſum: cui uidelicet in radice ſunt folia, calices, ut diximus hȩrbacei, cætera eadem quæ candidis. Albo nihil eſt fœcundius, una radice quinquagenos ſæpe nutriente bulbos.

A — Lilium rubens. — Crinon. — Cynorhodõ.

Iudicium MARCELLI VERGILII de Narciſſo.

Lilio congenerem Narciſſum antiquiores oẽs faciũt, a Lilio ſtatim continuata hiſtoria de eo agentes. Omniũq; certiſsime Theophraſtus lib. 6. de plantaꝝ hiſtoria his uerbis inter cætera de eo agens, ὁ δὲ νάρκισσος ἢ τὸ λείριον, οἱ μὲν γὰρ τοῦτο οἱ δ᾽ ἐκεῖνο καλοῦσιν. Quod eſt. Narciſſus autem aut Lirion. Sunt em̃ qui hoc, et qui illo nomine appellent. Manifeſto argumẽto, congenerẽ, aut ſimilem ſaltẽ Lilio Narciſſum eſſe. Ex quo Lirion, qua uoce Lilia ueteres appellauerunt, & ipſe quondam dici poterat: & ſi ex antiquis græcis teſtati aliquot fuerint, Lirion priuatim Narciſsũ indicare. Quemadmodũ Crinon ſolum Lilium. Addiderunt quidã, etiã ab Homero flores oẽs una Lirij appellatione indicari. Quod & Ariſtophanes in Comœdia etiã ſeruaſſe creditur. Sed quemadmodũ nos in ſcriptore hoc, & in alijs obſeruauimus, uaga hæc nomina, ſimilitudo, & pene eadẽ natura fecit. Vocariq; ſolitũ Lilium a græcis Lirion, manifeſte hic ſcriptor oſtendit, cũ ait. Quidã etiã quemadmodũ Liliũ Liriũ Narciſſum uocant. Videnturq; Latini una tantum mutata litera, & ut balbutientes ſolent pueri. pro, r, l, pronunciaſſe: ſicq; ex grȩcoꝝ Lirio ſuum Liliũ feciſſe: eodem mõ quo lepidiſſimus grȩcoꝝ comicus in equitibus ſuis bleſa lingua in cõcione loquentẽ Alcibiadem finxit, ὁλᾷς θέωλος κεφαλὴν κόλακος ἔχει. Cum tñ in eo q̊d intelligi uolebat, ubi, l, litera auditur, intelligẽda, r, erat, ὁρᾷς θέωρος κεφαλὴν κόρακος ἔχει. Sed ut rem noſtram agamus, pro comperto ſit, cõgenerẽ Lilio, aut illi penitus ſimilẽ Narciſſum eſſe: & qm̃ dolores & torpidas capitis grauitates faciat, a narce, qua uoce grȩci torporẽ indicãt, nõ a fabuloſo puero, ut poëtæ finxerunt, Narciſſum græcis dictũ fuiſſe. Teſtes in eo nomine rõnis eius ſunt Plinius. 21. uolumine, cap. 19. & Sympoſij ſui. 3. cõmẽtario, cap. 1. Plutarchus. Cuius obiter de Narciſſo uerba hæc ſunt. καὶ τὸν νάρκισσον ὡς ἀμβλύνοντα τὰ νεῦρα, καὶ βαρύτητας ἐμποιοῦντα ναρκώδεις. διὸ καὶ σοφοκλῆς αὐτὸν ἀρχαῖον μεγάλων θεῶν τουτέστι τῶν χθονίων στεφάνωμα προσηγόρευκε. Quod eſt. Et Narciſſum appellauerunt, quaſi neruos hebetantẽ, & torpidas facientẽ grauitates. Quapropter & Sophocles magnorũ Deorum, id eſt, ſubterraneorũ coronamentũ eum uocauit: ꝙ ſcilicet defuncti & morte torpidi, torpido flore merito coronarent̃. Anydron uocaſſe quoſdam Narciſſum etiã in Dioſcoride legitur: idq; nos factũ illi nomẽ credimus, ꝙ longe ab aquis in montanis floret. Quod etiã illi adiectũ eſt Autogenes, quæ uox a ſeipſo genitũ, uel per ſe naſcens ſignificat, rationẽ eam habet quã Theophraſtus his uerbis indicauit. οὗτος δ᾽ ἐκ πίπτων ποιεῖ βλάστησιν αὐτόματον, de flore & ſemine dicta ea ſunt, ſignificantq;. Hic autẽ decidens ſponte ſua germinat & naſcit̃. Etſi idem ſcriptor ſtatim teſtetur, colligi ſemen eius, ſeriq; opere humano, nec minus etiã, ut in cæteris Bulbis plantari radicem. Vocari a quibuſdam etiã Vomitorium Bulbum in Dioſcoride audimus: haud ſane, quia idem Vomitorio Bulbo ſit, qui. 2. uolumine deſcriptus eſt, ſed quia bulboſæ radicis, ſimulq; Vomitorius ut ille eſt: quẽ in antiqua medicina habet prȩcipuũ uſum. Serebat̃ quondã in hortis ad coronamẽta Narciſſus: nũc montanis locis, in q̃bus naſcit̃, quærendus eſt: non difficilis inuẽtu, ſi diligentius quȩrat̃. Totam em̃, excæpta caulis alti

B — Narciſſus congener Lilio. Lirion priuatim eſt Narciſſus. — Ariſtophanes. — Narciſſus a Narce. — Plutarchus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C

Alia pictura Narcissi.

tudine, & calathi ambitu, quæ duo minora, q̃ in Lilio sunt, Liliorũ speciem referre eum testati oẽs sunt. Et præter id serotinus flos (post arcturũ enim Augusto mense, & ad Autumni æqui- noctiũ floret) inter Lilia florescq; alios, qui fere oẽs tunc defecerũt, latere nõ potest. Habet & ali- as in scriptore hoc notas, q̃bus deprehendi possit: Folia porracea: quæ Plinius in radice esse illi ait, minora tñ & angustiora: Concauũ caulem, & sine folijs dodrantali altitudine: Postremoq; florem candidum, in medio croceũ: & quod alteri eius generi cõpetat, necesse est, in aliquibus purpureũ. In qua descriptione, nisi in cunctis græcis, q̃s hactenus uidere licuit, uitiũ sit, ratioci nari oportet, duplicem esse Narcissum, Quod Plinius sane manifeste indicat duobus locis. Pri

Plinius in Narcisso cespitat.

mum. 21. uolumine, capite. 5. in Liliorum historia, dicens. Narcissum uocant, huius alterũ ge- nus candido flore, calice purpureo. Mox eiusdem libri, cap. 19. Narcissi duo genera in usu medi ci recipiunt. Vnũ purpureo flore: & alterum herbaceũ. Non leui, ut uidetur in docendis his ua rietate. Siquidẽ in priore illa descriptione, alterũ Narcissum flore candido, & calice purpureo: in posteriore alterum purpureo flore, alterum uero herbaceum esse dixit. Theophrastus quod

Theophrast9.

hactenus in eo obseruauerim, cum sæpius Narcissi meminerit, nulla huiuscemodi generũ di- uisione usus est: semperq; tanq̃ unus Narcissus sit de eo docet, nunc folia, nunc florendi tẽpus, nunc caulem describens: a quo credimus Plinium alterum genus herbaceum uocasse. Siquidẽ in eius historia inter cætera auditur, τὸν δὲ καυλὸν ἄφυλλον μὲν ποώδη δέ. Quod est. Caulẽ quidẽ sine folijs, uerumtamen herbaceum. Ex quo potuit Plinius non a flore herbaceum alterum id genus appellare. Non ideo tamen non recipiendum duplicem Narcissum esse. Hoc enim a Dio scoride, Plinioq;, & ab alijs traditur, Sed quæ eorum discrimina in flore docentur, non satis & in scriptore hoc, & in Plinio certa sunt. Cætera quidem, ut ex Theophrasto patet, eandem ha- bent historiæ ueritatem. Ille enim. 6. de plantarum historia Narcissum his uerbis descripsit. Nar cissus uero, aut Lirium (sunt enim qui hoc, & qui illo nomine appellent) folium Asphodeli fi- gura terræ proximum habet: latius tamen q̃ Asphodeli, & quasi liliaceum. Caulem nudum q̃ dem folijs, uerumtamen herbaceum: in sumo cuius flos est. Semen ueluti in uasculo membra- na quadam clausum, grande, nigrum, & figura oblongum. Id decidens sponte sua germinat. Verumtamen id colligentes, etiam in terra depangunt. Serunt & radicem, quã rotundam, car nosam & grandem habet. Serotinus flos est. Post arcturum enim & circa æquinoctium floret.

Narcissum angusto, numeroso et pingui folio esse.

Idem eodem libro in foliorum disciplina ait, Narcissum angusto, numeroso, et pingui folio es- se. Nec multo post de caulibus plantarũ agens ait. Mirabile aũt in cũctis quod in Scylla & Nar cisso accidit. In alijs enim & quæ a principio conferunt, & per se regerminant, uere folia primũ prodeunt, dein caulis: in his autem, id est, Scylla & Narcisso caulis pręcedit, & in Narcisso flo-

D

ris tantum caulis. Post quę cum longius descripsisset Scyllæ caulis & floris ortum, subiecit. Cũ autem caulis hic consenuerit, tunc post aliquot dies folia prodeunt. Similiterq; & in Narcisso fit, πλὴν οὔτε καυλὸν ἕτερον ἔχει παρὰ τὸν τοῦ ἄνθους ὥσπερ εἴπομεν. οὔτε καρπὸν φανερὸν ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ἄνθος ἅμα τῷ καυλῷ καταφθίνει καὶ ὅταν ἀνανθῇ τότε τὰ φύλλα ἀνατέλλει, idest, Verumtamen nullũ ali um caulem pręterq̃ floris causa prolatum, ut pręmonstrauimus, Narcissus habet. Manifestum itidem non habet semen. Flos autem ipse una cum caule arescit, & cum aruerit, tunc folia emer gunt. Præterea florere prius Scyllã, postea uero Narcissum, idem paulopost testatur scriptor. Nosq; tam multa ex eo collegimus, ut facilius & certius deprehendi possit tanti nominis in an tiquorum coronamentis flos. Quæ enim Plinius diuersis locis de eo tradidit, ex Theophrasto quidem deflexa sunt: sed tanta breuitate ab eo tractata, ut obscuriora legẽtibus aliquãdo sint: & ut respondere sibi inuicem Theophrastus & Diosc. uideantur. Cuncta enim de folijs, cauli- bus, & semine ambobus eadem sunt. Floris color, & coloris discrimen in Theophrasto tantũ desyderatur: idq; obseruasse & discreuisse legentes oportet: pręsertimq; quod hic croceũ & pur pureum in medio describit: quod Plinius florem appellat, non satis certo intellectu, totum ne florem sic uocet, an quę crocata in eo sunt & purpurea, ut hic manifeste docet. Potest enim utra q; pars flos dici: quemadmodum in Viola nigra de duplicis floris ex disciplina Theophrasti flo ribus diximus. Nos in Apenninis montibus his nostris, frequentem uidimus florem Augusto

Narcissus qualis uisus Vergilio in Appennino monte.

& Septembri mensibus florentẽ, figura Lilij, dodrãtali altitudine: folijs qualia in Narcisso hoc describuntur: singulari caule, ijsdemq; alijs omnibus, excepto colore, qui nec cãdidus, nec pur pureus ut Plinius docet sit, sed inter candidum & luteum colorem nullius, aut exigui odoris. Vidimus & in mitioribus collibus natum, sed non tam speciosum, & magis albicantem: diuq; credidimus Narcissum eum esse: neq; ab opinione ea longius adhuc discedimus. Inclinat enim

Narcissi nomen uagum, multis comune floribus.

animus, potuisse antiquis uagum Narcissi nomen esse: & ut in plantarum disciplina sæpe alias testati sumus, congeneribus, similibusq; multis cõmunem eam appellationem fuisse. Tantũq; abest, ut constituamus luteo colore Narcissum esse: ut inueniendum hunc florem legentibus re linquamus, q̃ candido colore sit, croceis intus staminibus, et in aliquibus purpureis: quod unũ in colore eius a Diosc. discrimen tradit. Nobis enim hactenus uidere non licuit candidos Lilio

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

rum figura flores, capillamentis, aut staminibus intus purpureis. Relinquimus etiam peritioribus cogitandum, probauerit ne hic scriptor Narcissum simpliciter montanis locis nascẽtem, ut a satiuo & hortensi secerneret: an desyderari ultra aliqd possit, quale scilicet Plinius ait probatissimum nasci in Lyciæ montibus: in quam partem propensiores trahimur. Superlatiuum enim illud κάλλιστον, certiores sibi nescio quomodo natales locos exigere uidetur: & præpositiuus ille articulus eodem sensu rem etiam indicare credi potest. Suspicio tamen hæc sit, non decretũ. Qualis etiã est in uerbo πρασίζει, quod statim sequitur, significet ne uirescere, & herbaceo colore esse: an potius a Porro uerbum factum fuerit, significetq; Porri odore sentiri. Quod tamen nullibi inuentum in antiquis a nobis est. Quæ omnia diligentius obseruanda & constituenda alijs relinquuntur. A

In Narcissum IVDICIVM NOSTRVM.

Ab annis fere duobus, uehementer nos torsimus, & omnibus pene nostræ urbis doctis uiris molesti fuimus, proinde & ex uulgo hærbarijs illis, ut nomen saltem huius floris percunctaremur: uerum adeo certi nihil ualuimus expiscari, ut mirari satis non queamus, quomodo hęrba, alioqui uilissima, tamq; in omnibus pratis, cum hirundine prima conspicua, ex omni hominum noticia disperierit. Flori nomen, Hornungs Bluom. Sic enim in superiori Germania eam appellant. Fuerunt ergo, qui persuadere nobis conabantur, albam Violam esse, quia prima Veris flos est alba Viola. Alij constanter Ligustrum adseruerunt, aut illi certe congenerem: donec in Narcissum Theophrasti & Dioscoridis incidimus, & herbarios aliquot percunctari cœpimus: qui non ex libris sapiebant, sed experientia rerum edocti erant. Sic in Narcissum omnia quadrare animaduertimus, ut nisi plane noctuinis oculis simus, uidemur nobis semel apprehendisse. Quod igitur ex hærbarijs accępimus, quodq; partim etiam nos obseruauimus, id est. Duorum, inquiunt illi, generum flos est, Mas. s. & Fœmina, purpureus, luteus, & albus. Bis etiam in año florent, semel in Martio, inde in Septembri. Pentecoste semen fundit. Et initio quidem albo, & luteo, hyeme purpureo flore prodit. Idq; naturæ quodam miraculo se dicunt deprehendisse. Nam si quis fodere pertentauerit in Martio, uno digito facile exscalpit: ab eo autem tempore indies magis atq; magis in terram desidit, idq; usq; ad Septembrem, quo tempore uix absq; negocio effoditur. Interdum altitudine unius cubiti in terra delitescens, mox hyeme rursum succrescit, ut supra terram etiam exiliat, primo flore, & ubi adspirauerit Ver. Quod ita habere, & nos quoq; experti sumus, obseruauimusq;, primo teneram & bulbosam radicem, & Porri, uel Satyrionis folia: mox eandem durari, & pinguiora folia, eaq; sine caule, e radice tantum prodeuntia: in Septembri prorsum et duratam, et profundissime delitescentem, tenello tantummodo & liliaceo flore, palmi altitudine in summa terra se aperiẽte, post alteram pratorum detonsionem. Cui obseruationi quoniã respondere uidimus Dioscoridis & Theophrasti Narcissum, postremo ijs adstipulari doctorum etiam uirorum commentarios, ausi constanter sumus, Narcissi nomen indere, uel Lirij Februarij: ut diuersus quidem flos sit. Cæterum ex una radice bulbosa procedẽs, & qui a Dioscoride Narcissus, & ab Arabibus, & neotericis Hermodactyius uocatur. Quã aũt probe hæc obseruauerimus, & q̃ scite etiam illi nos docuerint, arbitrium aliorum, existimationemq; uolumus esse, quos & ipsos tantę rei periculum aliquando facere monemus atq; obsecramus. B

VIRES ET IVVAMENTA ex Dioscoride.

Radix cocta, siue estur, siue bibitur, uomitoria est.

Ambustis igni prodest, cum exiguo melle trita.

Præcisos neruos illitu glutinat.

Luxatis malleolis, diuturnisq; articulorum doloribus, trita ex melle et imposita subuenit.

Vitia cutis in facie, uitiliginesq; cum semine Vrticę & aceto emaculat.

Cum eruo & melle ulcerum sordes expurgat.

Abscessus rumpit concoctioni repugnantes.

Infixa corpori extrahit, illita cum lolij farina, & melle.

AVTORES ET DESCRIPTORES.

Dioscorides, lib. 4.	Plinius.
Herm. Barbarus.	M. Vergilius.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

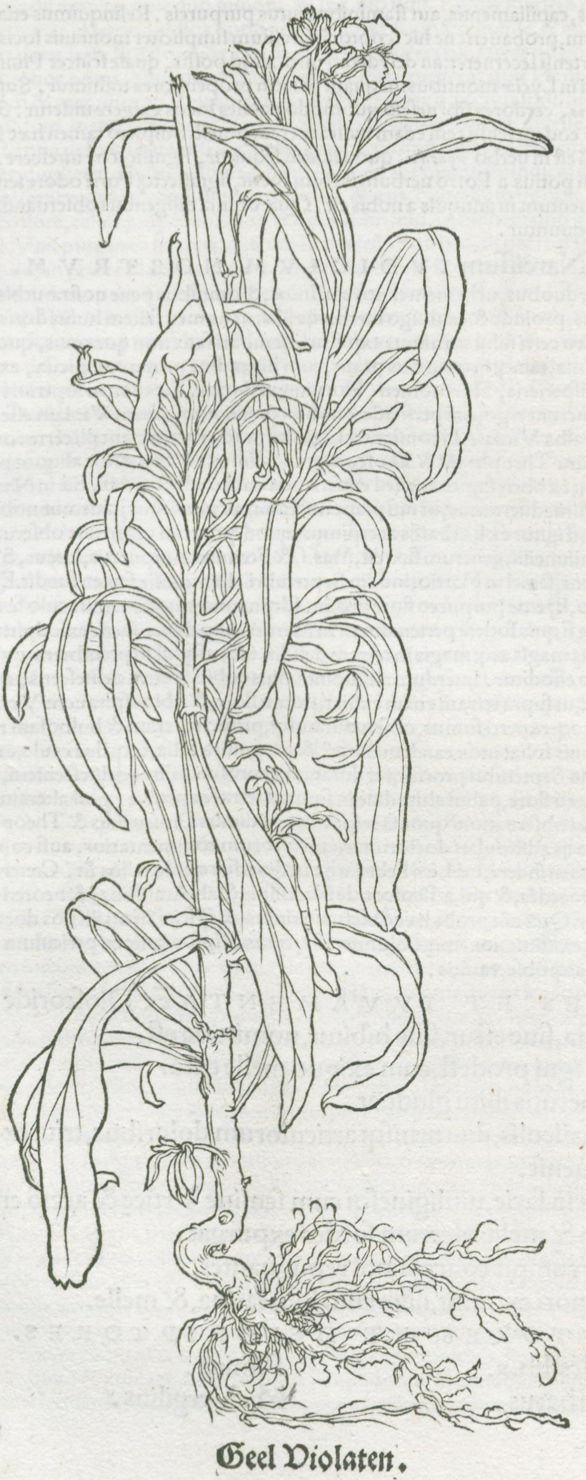

Geel Violaten.

DE VIOLIS RHAPSODIA XX.

Nomenclaturæ, Violæ Nigræ.

Græcæ, ἴον μέλαν. λασυπόδιον. ἴον ἄγριον. τιριαπήϊον. κυβέλιον.

Latinæ, Sessilis. Muraria Viola. Viola nigra. Viola purpurea.

Germanicæ, **Blaw Violaten. Gel Violaten. Brun Violaten. Zam̃ Violaten. Wild Violaten.**

C

PLACITA autorum de VIOLIS.

Sententia DIOSC. de purpureis Violis.

Viola purpurea.

VIOLAM purpuream, aliqui Dasypodion, alij Priapeion, alij Ion syluestre, alij Cybelion, Romani Violam purpuream uocant. Folium habet Hædera minus, tenuius, ac nigrius, nec multo dissimile. Cauliculus a radice prodit, in quo flosculus suauiter olens, purpureus. Opacis & asperis nascitur.

Paraphrasis HERMOLAI BARBARI super eisdem purpureis Violis.

Viola, quare dicta ἴον. Phrygana. Loripes Viola. Violæ Sarranæ. Vaccinia. Hiacynthus. Sessiles violę. Leucoia. Chieri. Violę claudæ Senephigi.

Violam Græci Ion pro flore, Violariũ Ioniam, pro frutice appellãt. Nicander in Georgicis Ion uocatã credit Violã, quia nymphæ quædã Ioniæ, florẽ eum Ioui primũ dedere muneri. Nascit̃ uitis modo e supernis, quasi e puppi dicas, non prora, ut Ruta, Sisymbriũ, Serpillum: coq; oẽs Phrygana, hoc est, surculi, siue Cremia Violæ dicunt̃: excepta Nigra, quæ hoc capite describit̃. Viret hæc perpetuo, & ut quidã ferunt, si certo gñe colat̃, anno toto. Serit̃ plantis ut olus. Vere floret, post Leucoion, & ante Flãmeam. Cũ Ion Græci dicũt, Nigrã, seu Purpuream fere intelligũt. Humilis hæc, & latiore folio, statim ab radice multa carnoso exeunte, sine ramis: ob id uulgo Loripedẽ Violã uocamus. Hæ noīe a cæteris distinguunt̃, solę Ia appellatæ Græcis: ut ab ijs Ianthina uestis, & uiolacea diceret̃. Alia uiolaꝝ genera in Leucoio reddidimꝰ. Violas Sarranas, a colore, cũ purpureis easdẽ esse apud Columellã arbitror. Purpureas, Vaccinia, & Hiacynthũ dici, Seruius Grãmaticus existimat. Dioscorides quoq; Hiacynthũ, latine Vacciniũ appellari scribit. Admonendi sunt, qui hæc legũt, purpureas Violas duoꝝ generũ haberi. Alias inter Loripedes, siue Sessiles, de quibus hic agit: alias inter Leucoia, odoratasq; oẽs esse. Sed & cãdidaꝝ ꝙq; gemina hęc discrimina cernunt̃. Alię Loripedes: alię Leucoia. Leucoia intelligo, ꝗs Mauritania Chieri appellat: Loripedes, ꝗ uulgo Claudę noĩant̃, et Maurice Senephigi.

Annotatio VERGILII in purpureas Violas.

D

Muraria Viola. Cybelios Viola. Priapeios.

Quę ferrugineos Hiacynthos, & nigra Vaccinia uocari a latinoꝝ poëtis fecit nigricãs purpura, uel ut aptius loquamur, in nigro purpureus color, eadẽ Theophrasto, gręcorũq; alijs scriptoribus caussa fuit, ut Viola, quæ nunc tractanda a nobis est, nigra diceret̃: tam frequẽti, receptoq; passim in ea coloris discrimine huiuscemodi, ut multis locis Theophrasti in plantarũ historia, nihil certius intelligat̃, ubicq; μέλαν ἴον, dicenti Violã, quæ nigricante purpura, ad murorum radices, hortoꝝ marginibus, et sepibus, florens prima, aut cũ primis aduentũ ueris mortalibus nunciat: nota uulgo, & ubiq; inuẽtu facilis, quæ toto anno uireat, & flores tenui quidem, sed longiore coliculo altius a terra inter folia erigat. Quæ hic merito Hæderę cõparauit: quoniã proxime ad eam figurã accedunt. Murariã Violam a latinis uocari in Dioscoride legit̃. Nescimus tñ, ꝙ uetusta ea uox sit: sed quæcunq; ea est, naturæ eius rñdet: quoniã, ut diximus, ad muroꝝ radices, umbrosis locis frequẽs & speciosa nascit̃. Eadẽ caussa fuit, cur syluestris Viola itidẽ diceretur: qm̃ locis nõ cultis nascit̃: nec uiolaria in hortis, ut cęteræ illi cognoĩes habet. Potuit quondã etiã religione aliqua, & numinis gratia cõmendari, ideoq; Cybelios Viola, ab antiquissima dea Cybele dicta, laudẽ potius ꝙ nomen id inuenisse. Sed nobis nulla est eius noĩs certa ratio, aut coniectura: quẽadmodũ & reliquæ aliæ penitus ignotæ. Nisi Priapeios non dissimili ratione, ꝙ Cybelios, ab antiquo ruris & hortorũ numine dicta fuerit. Descripsit eã Theophrastus lib. ς. de plãtarũ historia, dixitq;. προσριζόφυλλον καὶ ἀείφυλλον εἶναι, καὶ ὥς τινες φασὶ, δυναμένην φέρειν τὸ ἄνθος, ἐὰν τρόπῳ τινὶ θεραπεύηται. Quod est, Exire & uiuere folia eius in radicis capite tantũ, perpetuaq; uirere fronde. Id enim uoces illæ duæ significant. Facileq; est uidere foliosum Violæ huius cespitem, nullis caulibus, aut ramulis a terra surgentẽ, quod cęteræ habent Violæ: nec æstu anni arescere, aut hyeme, quod aliæ patiuntur, sed post amissos flores, uirentibus folijs, medicinæ toto anno etiã inseruire. Adiecit præterea, testari quosdam, posse hanc Violam continue toto anno florere, si aliqua ratione curetur: quam tamen ille non retulit, nec quibus locis id excogitauerint homines. Adiecit eodẽ libro scriptor, differre hanc a reliquis Violis in reliqua natura: præcipue autem ὅτι πλατύφυλλος, καὶ ἐγγειόφυλλος, καὶ σαρκόφυλλος ἐστὶν, quod scilicet latiore folio ꝙ reliquæ Violæ sit: intelligitq; reliquas Violas Leucoia ab omnibus appellatas: eodemq; folio sit ἐγγείῳ, id est, terrestri, quod a terra non surgat, & præter id carnoso & pingui. Quæ omnia longius forte dicta aliquibus uidebunt̃. Sed uos rerũ certitudini consulentes, obscuriores breuitate nolumus fieri. Quo consilio, in Violæ huius signãdo colore, a principio statim usi sumus: & contra aliorum interpretũ editiones, Nigram, non purpuream Vio

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Iam proposuimus. Ne si purpuream diceremus, miscerentur diuersi coloris congeneres flores. Sunt enim in Leucoiorum genere purpureæ Violæ, quas Columella Sarranas ab eadem purpura, & Sarrano Ostro appellat, in censu earum & ordine quæ surculosæ sunt: in parietibusq; & hortis nascuntur, aliter q̃ hæc, dispositis in Flore folijs, & plures uno pediculo pendentes, quæ proprie & uerius purpureæ uocantur. Et hæc pro notissimi floris historia satis sint. Quibus adijciemus, mutasse nos titulum capitis huius, & de nigra Viola inscripsisse: quoniam res id exigebat: & in melioribus græcis, aut nulla coloris nota addita fuerat, simpliciterq; de Viola caput inscribebatur: aut ἴον μέλαν, in aliquibus legebatur. A Sarranæ.

DE ALBIS VIOLIS, SEV CHEiri textus Dioscoridis.

Leucoion ex Græcis aliqui Basilion uocãt, Latini Violam albã, aliqui Augustiam, nõnulli Violam autũnalem, aut Passarinã. Vulgaris est noticiæ, sed in floribus differentia quædam. Namq; aut cærulei, aut albi, aut purpurei, aut lutei inueniuntur. Luteæ uero præcipui in medicina usus. Huius aridi flores feruefacti in desessionibus, ualent contra uuluæ inflammationes. Et menstrua expellunt. Sanant oris ulcera cum melle. Cum cærato rimas sedis. Semen duum drachmarũ pondere ex uino potum, aut cum melle inditũ, menses, secundas, & partus extrahit. Radices cum aceto illitæ, lienem reprimunt, & podagricos iuuant. λευκόϊον.

PARAPHRASIS ALTERA HERMOlai Barbari in albas Violas Dioscoridis.

Leucoion, etsi candidam Violam ipso nomine significat, tamẽ & pro lutea, & cerulea, & purpurea sæpe capitur. Hinc apud Columellam candida Leucoia, quasi & nigra quædã sint. Hippocrates certe, nigra inquit Leucoia quærantur. Paulus, Ioton inquit oleum, hoc est, Violaceũ, modo ex purpureis, modo ex candidis, modo ex croceis confici solere Violis. Sciendũ & illud est, Dioscoridem hoc loco scribere Violam, quę græce Leucoion dicatur, a Romanis Ligustriam quandoq; nominari, etiam si codices sunt, in quibus non Ligustria, sed Augustia legatur: ut fortasse Columella in horto suo intelligat de Viola, cum cecinit, B Ligustria.

Nigro commista Ligustro.

Nam Ligustrum candidum, pro Cypri flore capitur. Cæterum de purpurea, siue nigra, seorsum post dicetur. Cerulea quæ sit, non constat, nisi quis Cyanum hanc intelligat. Est autem Cyanus flos, rosam accipiens: cuius color honorem, nomenq; dederit ceruleo. Cyanũ Amaranthus excipit. Triuialis, ut quidam existimauere, flos est Cyanus, in frumentario nascens agro, & hortis quoq;, rusticorum & puellarũ corollis, calice rosarũ, sed squarroso, atq; tristi, sine odore. Verum sũma colori gratia, qui & Baptisecula ruribus dicatur: quoniã secantibus & metentibus officiat, retusa in occursu eius falce. Nam & seculam ueteres dixere falcem. Florum porro prima se ostendit alba Viola, necdum exacta hyeme. Sub idem fere tempus exit & Viola cognomento Flammea, quæ Phlogion uocatur: Syluestris tantum ab aliquibus Phlox: ut errare putem, qui Phlogion eandem esse cum lutea Viola scripserunt, quod quidem ex se- Ligustrum. Cypri flos. Cerulea uiola Cyanos. Amaranthus Baptisecula. Secula, quid Phlogion. Phlox.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C quętibus apertissime liquebit. Theodorus Flammã uocauit, colore commendabili, odore nullo, semine proueniens coronis. Non est hæc autem Iouis flos, aut quod idem est, Iouis flãma, hoc est, Diosanthos. Idq; neu dubitem, facit, q Iouis flos licet sine odore sit, & coronarius, & obseruatur semine, tamen æstate floret, nõ per hyemẽ, ut Flãmea. Plinius quoq;, Iouis inquit flos, colore tm̃ commendatur, odor abest, sicut & illi, qui a gręcis inquit Flox uocatur. Diximus & Lychnin uocari quãdoq; Flammeam, sed inter rosas potius q̃ Violas. Aliud est apud Græcos Phlogis. nam & uestis genus significat, quod nos flammeam, & flammearios opifices in Plauto uocamus, & carnem tostam, ut est apud Stratidem. Violarum ergo alba & flãmea plurimũ durant. Sed satiuis maxima autoritas Luteolis, qui colos in nuptialibus flãmeis quæsitus, ritu antiquissimo, & fœminis totus concessus traditur: ideoq; fortasse non numeratur inter principales, hoc est, cõmunes maribus & fœminis, quoniã coloribus societas principatũ dabat. Genera Lutearũ, Tusculana: & quæ appellatur Marina, folio aliquãto latiore, sed minus odorato, in totũ uero sine odore, ac minuto folio. Calathiana, munus autũni. Cæteræ Veris. Proxima ei Chalta est, concolori amplitudine, uincit numero foliorum Marinam, quinq; folia non excedentẽ: eadem odore superatur. Est eñ grauis Chalta, non leuior ei, quã Scopam regiã appellant. Quanq; folia eius oleant, non flores, ut inquit Plinius. Quod autẽ genus ei sit inter Violas Scopa regia, parum liquet. Dioscorides Scopam regiã Naporum generi connumerat. Plinius alio loco Sideritin, quæ latissimo folio sit, Scopam regiam a nostris dici uult. Violæ odor a longinquo suauior, propinquus hebetatur. Vita longissima candidæ, trienniũ. Ab eo tempore degenerat & minuit: floresq; assidue candidiores affert. Minor uis est recentibus. Ideoq; aridis utuntur post annũ. Honor Violis apud antiquos post rosam & lilium. Violam iccirco dictam Ion Gręci putant, q cum Io in uaccã a Ioue conuersa esset, terra florem illũ pabulo bouis eius fuderit. Nostri quoq; Violam, quasi uitulam, imitatione græca, uideri possunt appellasse.

Iouis flos. Iouis flamma Diosanthos. — Lychnis. — Viola Tusculana. Marina. Calathiana. Caltha. Scopa regia. — D — Napi. Sideritis. — Viola quare sic dicta.

Optima quæq; de Nomenclaturis VIOLARVM ex M. VERGILII Commentario.

Detulit candori multum in hoc flore antiquitas, nec leuẽ splendoris sui gratiam illi habuit, una ab eo facta appellatione, tres alios colores indicans: qui in toto hoc Violarum genere a scriptore hoc numerãtur, & uno excæpto a cunctis passim quotannis uidentur. Leucoiorum enim nomine in græcis oẽs indicantur Violæ hæ, quę primæ flores suos proferunt, ubi mitior & tepidior aër fuerit ab hyeme statim, ubi asperior & frigidior postea: ubiq; aũt per Ver primę noui anni aduentũ nunciantes, pluresq; non uno ramulo tantum, sed uno pediculo florentes: quæ caussa fuit, ut a quibusdam Polyphęræ inter alias appellationes diceretur. Id enim ea uox significat. Florent hæ passim triplici colore, candido, luteo, & purpureo. Qui quartus deinde ab hoc numeratur, ceruleus in Violarum genere hoc, quod sciam, in Italia nullibi uidetur. Ex eo oborta nobis suspicio est, posse in Græcis abundare eam uocem, et si in cunctis pariter legatur. Is etiam quem nos habemus egregiæ antiquitatis, & fidei Latinum Dioscoridem, Longobardis literis scriptum, tres tantũ colores illos notos omnibus numerat. Quartus hic ceruleus nullus in eo est. Nec nos tantũ illi deferimus, ut unũ uelimus pro cunctis alijs nobis esse, sed accedente rei naturæq; & suspicioni huic nostræ hoc ueluti teste, qualiscunq; ille est, non fore credidimus inutile hoc etiã legentes monere. Præsertim nullibi, ut paulo ante diximus, ostenden-

Leucoiorũ nomine quę Violæ ueniant. — Polyphæræ.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

A

te in hoc flore eum colorem natura. Alioquin oportebit, quæ primo uolumine in Iasme dicta a nobis fuerunt, meminisse: & quæ longius illic de Violis docentur, in hunc locum referre: opinariq; in ceruleo colore hoc, aut aliјs locis nasci hunc florem. Late enim patet naturæ uis, & admirabilis eius maiestas: qua potest multa ubiq; uariare, & quæ nobis, & nostro orbi negauit, aliјs dedisse. Aut Violarum appellatione alia etiam censeri florum genera, quales Iesiminos omnes tunc esse diximus, modo magnitudine, & forma pares, & similes illis sint: & intellexisse in Dioscoride necesse erit, florem quempiam alium cerulei coloris, qualis uerbi caussa Cyanus est, sic a Græcis a colore dictus, uulgaris flos, omnibus notus inter segetes, Maio & Iunio Mense nascens. Quem rura nostra florem Alysum uocant, triplici & ipsum colore, candido, purpureo, plærumq; autē ceruleo. Nobis tamen in priorem illam sententiā inclinat animus. Credimusq; quartū illum colorem huic scriptori temere accreuisse. Vtimurq; ea ratione præcipue, q̃ non uerisimile est, miscuisse diuersa simul genera Dioscoridem: & cum de Leucoiјs certo scilicet genere priuatim ageret, de cunctis Violis, quæ Græci ἴα, non λευκοία uocant, agere cogitasse. Obseruauimus enim τῶν ἴων, id est, Violarum latius patere appellationē, pluresq; complecti flores: Nigram, seu malis ferrugineam Violam, Iesiminos omnes, Calathianam, & quam Græci Phloga, Plinius flāmeam uocat, pluresq; alios qui figura, quantitate, foliorū positura, aliaq; huiuscemodi ratione aliqua proprie dictis Violis similes æqualesue sint. λευκοίων autē triplex tantū hoc genus, quod solo colore differt, quodq; nos paulo ante ex Theophrasto descripsimus. Solæ enim hæ Violæ Leucoia dicuntur. Accedit & illud, q̃ si Cyanus in hoc genere intelligendus erit, ex qua uoce nos credimus irrepsisse eum colorem in has Violas, uidebitur temere miscuisse Dioscorides, quæ non eodem tempore florent. Cyanus autem prima æstate tantum, ille sponte sua in parietibus, & murorum pinnis aliquando, illi inter segetes passim nascuntur. Possunt quidem ambo in hortis conseri, sed nos simplices naturæ natales & notas, non coacta artis opera tractamus hoc loco.

Flos Alysus.

Ferruginea Viola.
Phlox.

COROLLARIA HERMOLAI BARB. & Vergiliј in Iasminam confectionem.

Vnguentū hoc & Iasminū, & Iasme dicitur. Quæ uox admonet me, ut ex ea fere Viola compositū intelligam, quæ uulgo Iesiminū uocatur, distinctiones, & harundineos parietes in hortis opere topiario conuestiens, Flore candido, pręcipuę suauitatis, folium in uiridi nigricans, oblongum, fastigiatū, mucrone languido, magnitudine rosacei, sed angustum. Hoc Violæ genus Persicum & Particum, & omnino peregrinū uocauerim, ab alba Viola nostrate longo interuallo distans, ueteribus (ut arbitror) incognitum, saltem Italiæ. Recentiores tria Iasmes siue Iesimini genera constituunt, albam colore, ceruleam, & in Aegypto luteam, qualem & in Venetia nasci modo cernimus.

B

ET MARCELLVS VERGILIVS.

Florem quem omnes Iesiminum dicimus, colore candido, Violis figura non dissimilem Violam antiqui uocabant, ignotum diu Italiæ, ut uidetur, nunc autem plebæis hortos etiam grato odore commendantem, tam notum omnibus, ut nulla descriptione nostra indigeat. Credimusq; nos de eo egisse hunc scriptorem, cum communis Violarum historia tertio uolumine ab eo tractaretur. Numeratis enim albis, luteis, seu purpureis Violis, quæ cōmunes & notæ omnibus sunt, quartum genus colore ceruleo addidit: quæ nullæ in Violarum genere nunc cognoscuntur, necesseq; est ad Iesimini huius florem referri ceruleum colorem illum. Posteriores enim & inter eos Serapion, tria Iesimini ex colore discrimina, & genera fecerunt. Candidum, luteum, quem ille Citrinum, & Ceruleum, quem cœlestis coloris uocat, omnes quondam peregrinos, & Italiæ ignotos, nunc omnibus communes: uidetq; Italia, & habet iam non candidos tantum, sed Luteos etiam Iesiminos. Nec in alio Violarum genere Iasme hæc, & Iasminum unguentum, intelligendum est. Nam quod PALLADIVS Violaceum docet a Græcis ἰάτων dictum, ex Violis proprie nunc dictis, conficiebantur. VIOLAS q; nos Græcorum more dicimus eas, quæ primæ Ver nunciantes, plures uno ramulo florent, paucis & exiguis foliјs, colore triplici, candido, luteo, & purpureo, præcipui in medicina usus. Quā enim Theophrastus Nigram di-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C cit, in alio genere ab antiquis numerata est, de qua suo loco dicemus. Videntur postremo nobis male sibi inuicem respondere, in Iesimini huius confectione, olei sextarium, & flores unciæ duæ, credimusque in florum pondere uitium esse, nec tam exiguo flore, tantam olei mensuram satis posse odorari.

ἰοτυπία EX PLINIO lib. 21. cap. 11.

Florum prima uer nunciantium, Viola alba, tepidioribus uero locis etiam hyeme emicat. Postea appellatur purpurea, proxime Flãmea, quæ & Phlox uocatur, syluestris dumtaxat. Et rursum eodem lib. cap. 6. Violis honos proximus. Earũ plurima genera, purpureæ, luteæ, albæ, plantis omnes, ut olus satæ. Ex ijs uero, quę sponte opacis, & macris locis proueniunt, purpureæ, latiore folio, statim ab radice carnoso exeunt, solæque greco nomine a cæteris discernuntur, appellata Ia: ab his Ianthina uestis. Sed satiuis maxima autoritas luteis. Genera ijs, Tusculana, & quæ Marina appellantur, folio aliquanto latiore, sed minus odorato, in totum uero sine odore, minutoque folio. Calathiana, munus autumni, cęteræ ueris. Proxima ei Chalta est, concolori amplitudine. Vincit numero foliorum Marinam, quinque folia non excedẽte. Eadem odore superatur. Est enim grauis Caltha, non leuior ei quam Scopam regiam appellant. Odor ei cynamomo proximus, gracili solo, nec humido prouenit.

Ferruginea Viola. Phlox.

Calathiana.

THEOPHRASTVS DE VIOLACEO genere, ex quo sua mutuatus est Plinius, lib. 6. cap. ultimo historiæ plantarum.

D Florum prima, Viola alba, sese ostendit. Emicat ob cœlum clemẽtius statim etiam non hyeme exacta: ubi uero immitius, postea: uere nõnunque cum Viola alba, aut paulo post Lilium exit, & quæ Viola flammea uocatur, syluestris dumtaxat. Hæc cæteris omnibus, quibus coronarij utuntur, longe pręcurrũt. Post hæc Narcissus, & Lirium exeunt. Ad hæc bulbi flos. quidam enim coronis hunc etiam inserunt. Sequitur Vitiflora, & Nigra etiam Viola. Et e syluestribus Aurelia, & genus Fremij.

DESCRIPTIO VIOLARVM ex Serapione.

Viola herba est, cuius sunt folia minora folijs Cissos, & nigriora, & non elongantur multum ab eis in figura sua: & habet stipitem egredientem ab una radice, & est super eũ pilus, & in summitatibus eius flos boni odoris, coloris purpurei, & nascitur in umbrosis & asperis.

Aliæ species Violarum, ut inquit Pandectarius, sunt species Cheiri.

PRAESTANTIA omnium, & Electio.

Satiuis maxima autoritas luteis, ut inquit Plinius, sed melior quæ est purpurea, ut contendit Galenus. Subinde, quęcunque est ex primis, & quam nec solis calor siccauit, nec pluuia nimia tabefecit.

TEMPERAMENTVM.

Frigidæ sunt & humidæ in gradu primo. Quæcũque tamen siccatæ, & frigidæ, & humidæ sunt, minus infrigidant. Sedant dolores calidos, leniunt, resoluunt, & inflammationes cohibent.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

A

VIRES ET IVVAMENTA
Purpurearum ex DIOCORIDB.

Folia per se, & ex polenta, illinuntur aptissime stomacho æstuanti, & oculorum inflammationibus, sediq́ procidenti.

Aiunt, quod purpureum est in flore, anginis et comicialibus auxiliari, maxime pueris in aqua potum.

IVVAMENTA Albæ & Luteæ.

Huius aridi flores feruefacti in desessionibus, ualent contra uuluæ inflammationes.

Et menstrua expellunt.

Sanant oris ulcera cum melle.

Cum cerato rimas sedis.

Semen duum drachmarum pōdere ex uino potum, aut cum melle inditum, menses, secundas, & partus extrahit.

Radices cum aceto illitæ, lienem reprimunt, & podagricos iuuant.

IVVAMENTA Purpureæ, & Flammeæ ex MESVE.

Solutione educunt Choleram, reprimuntq́.

Conferunt inflammationibus omnibus.

Sedãt Sodã calidã, factã in caliditate uehemēti.

Ciunt somnum, & leniunt pectus, & guttur.

Conferunt uuulæ, & anginæ.

Sedant sitim, & opilationes hepatis aperiunt.

B

Dissipant Ictericiam, & febres inflammatas.

Ex SERAPIONE cap. 120.

Quando fit emplastrum ex solis folijs, aut cum sauich, infrigidat, & confert inflammationi oris stomachi, & apostematibus calidis oculorū.

Et dicitur, q̄ flos eius a proprietate sua bibitur cum aqua, & confert epilepsiæ, & anginæ puerorum: & illa est, quam uulgares nominant, Matrem puerorum.

Ex PLATEARIO.

Zuccharum Violarum fit ut Rosarum.

Sed Syropus Violarum sic fit. Violæ in aqua coquantur: & ex colatura, & zucchero fiat colatura. — Syropus Violarum.

Vel sic. Melius est, ut Violę dimittantur in aqua per noctem, & fiat syropus. Si autem ex succo & zucharo, tanto melius.

Oleum Violarum fiat hoc modo. Violę decoquantur in oleo, & colentur: uel fiat decoctio in duplici uase. Vel etiam sic, quod melius est. Decoquantur, & colentur: & colaturæ recentes addantur: & sic dimittantur per. 15. dies ad solem, & coletur: & sic secundo & tertio fiet, atq́ erit electissimum. Id oleum contra omnem hepatis calefactionem ualet, est somniferum, & narcoticum. — Oleum Violaceum.

Nota etiam, q̄ syropus Violarum magis debet concoqui, q̄̄ Rosarū:

C alioqui corrumperetur, & tabesceret.

DOSIS EX MESVE.

Potio earum est ab unc. iiij. usq; ad. viij. Et succi earum ab unc. 1. usq; ad. ij. Syrop. earum ab unc. ij. usq; ad. iiij. Et conditi earum ab unc. 1. & drach. usq;. iij.

Ex IOANNE VIGONIO.

Viola erysipelæ non exulceratæ, secundum omnem modum administrationis eius, est optima medicina.

De satu VIOLARVM, Columella lib. 13. Et Palladius Mense Februario, cap. 21.

Violam qui facturus est, terram stercoratam, et repastinatam, minimũ alte pedem in puluinos redigat, atq; ita plãtas hornotinas, scrobiculis pedalibus factis ante Calendas Martias dispositas habeat. Semẽ autem Violæ sicut olerũ, in areis duobus temporibus seritur, Vere, uel Autumno. Colitur autem eo modo, quo & cætera olera, ut runcetur, ut sarciatur, ut interdum etiam rigetur.

De oleo & uino VIOLACEO faciendo, ex Palladij Mense Maio.

Tot Violæ uncias infundas, quot olei libras miseris, & diebus. 20. sub dio habere debebis, Violæ purgatæ, ut de rore nihil habeant: libras quinq; uini ueteris. x. sextarijs debebis infundere, & post. xxx. dies. x. mellis D ponderibus temperare.

AVTORES ET DESCRIPTORES.

Dioscorides, lib. 2.
Plinius, lib. 21. capite. 6. 11.
Theophrastus lib. 6. capite ultimo.
Herm. Barbarus.
M. Vergilius.
Ioannes Vigonius.
Mesue in simplicibus.
Serapion, cap. 120.
Platearius.
Macer, dictione, Viola.
Galenus ad Paternianum, cap. 2.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

A

B

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C

D

Gefülter Hanfuß.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Crus Galli.

A

Kleiner Hanfuß.

DE PEDE CORVINO, Rhapsodia XXIII.

¶ NOMENCLATVRAE.

Græcæ, κορωνόπουσ. ἄστριον.
Latine, Pes corui. Silago. Casiatrix. Sanguinaria.
Germanicæ, Rappenfuß. Hanenfuß.

B

PLACITA AVTORVM de Pede Coruino.

Sententia DIOSCORIDIS de Pede Coruino, lib. 2.

CORONOPVS oblonga hęrbula est, per terram sternitur, & folia incisuris diuisa habet.

In eandem sententiam & Plinius lib. 22. cap. 19. Coronopus oblonga hęrba est, cum fissuris. Seritur interim. quoniam radix cœliacis præclare facit, in cinere tosta. Et rursum lib. 21. cap. 16. Aculeatarum caules aliquarum per terram serpunt, ut eius quam Coronopum uocant.

Apuleius de herba GALLI CRVRE cap. 22.

Nasci amat herba Galli crus locis solidis, & circa uias: eius cacumen, instar pedis Galli.

C

IVDICIVM NOSTRVM.

Mira est scriptorum uarietas in Coronopode hac. Aliis Batrachion, aliis Flamulam, nonnullis aculeati generis, rursum aliis sine omnibus prorsum aculeis eam suspicantibus & contendentibus. Vnde preciumopere facturos nos arbitramur, si paulisper figentes hic pedem, Leonicenicam disputationem subscribamus: quod ex omnibus nemo prudētius philosophatus uidetur de ea hærba, mea quidem sententia. Sumq; & ego in ea opinione, ut non aliam credã esse, quam quę hodie Crus Galli uulgo dicitur, uel pueris etiam nota, qui eam legentes mutuo uessicas cient. Neq; una tantum eius species. Est enim syluestris, quæ in cimiteriis, pratis, & circa sepes oritur. Est domestica & hortulana, satiua, foliatis, luteis, & repletis floribus, qua ad coronas utuntur nymphæ. Est quoq; quæ ueneto, & flore & colore Germaniæ matronis in hortis alitur, prorsus galli, uel cornicis pedem referens, trium cubitorum ubi excreuerit: uulgo uocant Isenhyetlin, quam, in quod aliud quoq; genus recenseam, q̃ Coronopodis, non habeo. Nec aliquis mihi demonstrare hactenus ualuit. Verum quam hæc recte coniiciamus, aliorum æstimationi permittimus, Oraculum nullum, uel Sibyllæ folium sunto.

Isenhyetlin

NICOLAI LEONICENI iudicium de Herba Coronopode.

De secunda herba, Pede alacohen ab Auicenna uocata, idem expositor scribit, existimare quod sit herba a medicis uocata Pes corui, de qua dicit. 2. huius capite, de pede Coruino, quod radix huius hærbæ cum decoquitur confert solutioni antiquæ: sed radicem huius herbæ, quã nostri herbarii uocant Pedem Corui, esse causticam, ulceratiuam, & de ista non loqui Principẽ. Hic quod deinceps dicit, quod aliqui dixerunt, q; per alacohen Hippocrates intellexit folia ficus: quæ in nullo seruiunt casui præsenti, quia pungunt & excoriant per lacticinium occultatũ in eis. Hęc omnia ad uerbum fere nouus expositor Auicennæ, qui sua expositione non magis hanc, q̃ etiam priorem nobis hęrbam declarauit. Forte autem sit illi minus pudendum, hanc secundam. s. Pedem coruinũ, de quo Auicenna loquitur, ignorasse: quando & ipse Auiceña, tantus alioquin medicinæ magister, uel dubitauit, uel etiam nesciuit quid esset, ut plane in multis aliis herbis ipsemet suam fatetur inscitiam: ut etiam secundo Canonis de hac ipsa herba, quæ Pes coruinus nominatur, non modo ambigua, sed etiam contraria loquitur. Sunt autem hæc Auicennæ de Pede coruino inibi uerba. Pes coruinus membra expulsionis, radix eius hærbæ confert solutioni antiquæ. Et dixerunt Paulus & alii, quod confert Colicæ, & efficit operationem Hermodactylorum absq; nocumento. Ego autem nescio, quomodo radix Pedis Coruini possit prodesse solutioni antiquæ, & facere operationem Hermodactylorum, qui sunt satis in soluendo potentes. Nisi forte Auicenna uult hoc loco solutionem curare solutione: qui tamen alibi præcipit, non esse faciendam solutionem super solutionem. Fen autem. 22. tertii, cap. de solutione podagræ, & ischiadicorum, Pedem coruinum non colicæ, sed podagræ potius ex eiusdem Pauli autoritate Auicenna prodesse testatur, ita scribens. Et dixerunt quidam, quod Pedi coruino inest operatio Hermodactylorum, & non est eius nocere stomacho. Quæ uerba exponens etiam nouus expositor Auicennæ, in hunc modum scribit. Dicit aliquos asseruisse, quod Pes coruinus operatur, & purgat sicuti Hermodactyli, & nõ nocet stomacho sicuti ipsi. Et pes iste coruinus, est hærba cuius radix ponitur in opere, de qua scribit in secundo huius capite de ea. Dixerunt Paulus & alii, quod confert Colicę, & efficit operationem eorum absq; nocumento. Deinde subiungit. Radix PEDIS CORVINI, quem nos hic habemus, ab extra apposita rodit, & pluries hanc feci super pedem illius quassari, qui habebat in unguine bochium epedemille, & protinus illic surgebat ampulla, qua rupta exibat uirus uenenosum, unde aliqui sanabantur. Sed hanc dare per os, nunquam ausus sum: licet sciam aliqua, quæ foris adhibita uesicant, & ulcerant, & comesta noceant. ut allia, & cæpe. Hæc ille. Qui licet uereatur, ut sane debet uereri, dare per os radicem Pedis coruini, quæ uenenum est, ut postea declarabimus, per uerba tamen postrema uidetur innuere, quod si etiam daretur per os, cum aliqua tamen ratione daretur, et non sine Principis autoritate. Ioannes uero Matthęus de grado, alter nouus Auicennæ expositor, in huius radicis expositione magis audaculus, scribit hæc uerba. Intellige, quod cum autores utuntur Pede coruino, in casu etiam isto semper utuntur radice eius, & non foliis. Ita etiam dominus Auicenna secundo Canonis, iuuamenta radicis eius. Quę uerba expositoris nobis indicant, ipsum huius herbæ timuisse folia, non radicẽ: quia dñs Auicenna eiusdem radicis usum, & non foliorũ secundo canonis præcipue probauisset. Miseret me humanæ uitæ, quã uideo quotidie sub Auicenna non tanq; principe, sicut medici iuniores ap-

D

Auicenna de Pede Coruino.

Auicennæ expositor.

Ioannes Mathæus de grado.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

A

Auicenna tyrannus medicinæ ſæuiſsimus.

pellant, ſed tanꝗ̃ ſæuo tyranno periclitari. Nam ſi radicem uenenatã, uel intra corpus iuſſerit
adhiberi, eam quidã medicorꝫ in ægrotantibus adhiberi non dubitant: contra, ſi radicẽ saluta-
rem, & uenenis aduerſantẽ dari uetuerit, tanꝗ̃ medicinam pernicioſam, illã medici etiã celebres
non audent dare. Radicem Pedis coruini habentẽ uim exulcerandi, & tanꝗ̃ uenenum, prꝫterꝗ̃
ſi extrinſecus apponatur, in uſu medicinæ fugiendã, alter nouus Auicennæ expoſitor, non ue
retur dicere dare, etiã intus aſſumendam: fretus Auicennæ & ſecundo canonis, &. xvi. Tertij,
qui eam Hermodactylis præfert, autoritate. Ego uero, teſtor Deũ, me nouiſſe medicũ, qui ex ea
dem radice, quibuſdam alijs adiunctis, pilulas conficiebat, & eas podagra laborantibus propi
nabat, non ſine magno quorundã, qui eas accepere periculo: donec tandẽ a me ſui erroris ad-
monitus, a tam periculoſa abſtinuit medicina. Nonne idem Auicenna, ſi qui tam fatui ſint,
qui ei uelint in omnibus credere, ſcribit ſecundo canonis, Napellũ eſſe uenenũ pernicioſum. &
tñ potari ſuadet: cũ poſtea ſubiũgit, delet albaras linitum & bibitũ. Venenum aũt quod noſtra
ærate Napellũ ab herbarijs noĩatur, Aconitũ a Græcis atꝗ̃ latinis uocatur. de quo Vergilius,
Miſcent aconita nouercæ.

De quodam audaci Medico.

Napellum, & Aconitum, idem ſunt.

ut iam appareat Auicennã, non tam tyranni, ꝗ̃ etiam nouercæ imitari mores. Contra Galenus
Aconitũ laudat, ſi abſtergendũ ſit aliquid ex corpore: ſed cauendũ eſſe, inquit, ne aut in potu,
aut in cibo ſumat̃. Idem Auicenna radicẽ Pentaphylli a Dioſcoride cõmendatã ad uenena mor
tifera, ipſe ſecundo Canonis ſcribit, eſſe medicinã pernicioſam: adeo, ut Michaël Sauonarola
medicus, ſuo & noſtro quoꝗ̃ tẽpore, propter ſcripta, & quæ de medicina edidit clarus, non au
ſit eam in quartana dare: non aliã ob cauſſam, *niſi quia dãnetur a Principe. Tantã habet ut nu
per dicebã,* Auicenna apud medicos noſtri tẽporis autoritatem, ut medicinã mortiferam faciat
ſalutarẽ, ſicuti Pedem coruinũ ſalutarem, aut pernicioſam, ueluti radicẽ Pentaphylli, uel eius
ſuccũ. Nam & Iacobus de Dondis, cognomẽto Aggregator, huius radicis ſuccũ inter uenena
pernicioſa, ex Auicennꝫ numerat autoritate. Forte aũt, quantũ ad Pedis coruini attinet aadicẽ,
non tam Auicenna, ꝗ̃ medici ipſi non recte Auicennã intelligentes, ſunt reprehendendi. Quis
eñ eos cogit, putare herbam, quã herbarij noſtræ ætatis Pedem coruinũ noĩant, eſſe illã, quam
ueteres medici, Paulus ſcilicet & Dioſcorides, ſub eodem noĩe celebrarunt? Quaſi uero ſit ne-
ceſſariũ, ut quæ nunc ſunt noĩa herbarꝫ, etiam priori ſeculo fuerint. Eos aũt quos ſupra notaui
Auicennæ expoſitores, illud oportuit didiciſſe, aliã eſſe herbã a priſcæ ætatis hominibus Pe-
dem coruinũ nominatã, aliam a noſtris. nam ſi id ſcijſſent, neꝗ̃ tam multa de Pede coruino du
bitaſſent, neꝗ̃ etiã aliqui eorum unꝗ̃ in animũ induxiſſent, herbã Pedem coruinũ a noſtris di-
ctam, poſſe ſine periculo, aut in pilulis, aut alio modo intus aſſumi. Hæc enim eſt illa, quã Dio
ſcorides, βατράχιον, & Apiũ ſylueſtre noĩat. Vnde & medici iuniores, non ſolũ Pedem coruinũ,
ſed etiã Apium Raninũ nominarũt, a gemina ſcilicet, animalis, & herbæ alterius ſimilitudine.
Huius herbæ Dioſcorides quatuor fecit ſpẽs, & unã ex his inter uenena collocat. Omniũ autẽ
folia, & caulẽ, ſi apponant̃ humano corpori, uim ait habere exulcerandi, & eſcharam faciendi.
Quare nullo modo ſuſpicandũ eſt, illos qui dixerũt Pedẽ coruinũ in medicinæ capitulis excori
ationis inteſtinorũ, quos Auicenna allegat.xvi. tertij, eodem capite, de hac Pedẽ coruino, quã
ueteres βατράχιον, a rana, cuius effigiem repreſentat, noĩarunt, intellexiſſe: ſed neꝗ̃ Auicenna ſe
cundo canonis, cũ ſcribit radicẽ Pedis coruini conferre ſolutioni antiquæ, de hac potuit intelli
gere. Ideo quantũ ad hoc, forte non eſt error Auicennæ, ſed male exponentiũ Auicennã, & ne-
ſcientiũ quid duobus in locis, ſcilicet & ſecũda canonis, &. xvi. tertij, per Pedem coruinũ Aui-
cenna intellexerit, ſi modo & ipſe quid eſſet, intellexit. Nam. xvi. tertij, etiã uidetur hꝫſitare. Se
cundo aũt canonis oĩno Auicenna aberrat, illam oſtendens quã ſupra tetigi in radice eiuſdem
herbæ contrarietatẽ, quod conferat & ſolutioni antiquæ, & faciat operationẽ Hermodactylo-
rũ, abſꝗ̃ nocumẽto. Quibus uerbis poſtremis ſimilia etiã ſcribit. xxij. tertij, ſupra etiã a nobis
allegata. Verũ utrobiꝗ̃ male Paulus, & alij ſuper hac medicina, quæ facit operationẽ Hermo-
dactylorꝫ, ab Auicenna citant̃. Neꝗ̃ eñ Paulus uſquã herbã Cornopoda, ſic eñ Græci Pedem
coruinũ noĩant, Hermodactylis cõparat, in iuuando podagricos, ſed compoſitionẽ quæ noĩa
tur apud Græcos διὰ κορωνοπόδιον, id eſt, per Pedem coruinũ, alteri præfert, quæ apud eoſdem
Græcos, διὰ ἑρμοδακτύλων, id eſt, per Hermodactylos noĩatur: quarꝫ utrãꝗ̃ deſcribit Paulus lib.
7. in quo de ſimplicibus & cõpoſitis agit medicinis, proprijs ambas inſcriptionibus notans.

Michaël Sauonarola.

B

Iacobus de Dondis, Aggregator.

Non neceſſe eſt, ut quꝫ nũc ſunt herbarũ nomia, etiam priori ſeculo fuerint.

Pes coruinus Batrachium, idem Apium ſylueſtre.

Quatuor ſpecies Dioſcoridis.

Expoſitores Auicennæ, Auicennã nõ adſequuntur.

Primæ compoſitionis inſcriptio, atꝗ̃ deſcriptio hæc eſt, PODAGRICA per Hermodactylum.

Hermodactyl oũ. iii. aneſi, cymini æthiopici, ameos, corymborum, thymi, pipe-

C ris longi, zinziberis, obolos tres. epithymi unciam mediam, dosis oboli. IIII. aut vi. datur mane cum condito, uel hydromelle.

Secundæ autem compositionis per Pedem coruinum inscriptio, atq; descriptio talis est.

PER PEDEM CORVINVM compositio, quæ facit ad ea ad quæ & altera per Hermodactylon, stomacho utilis.

Zinziberis oboli duo, piperis oboli tres, agarici obolus unus, cnici interioris oboli quatuor, radicis Pedis coruini oboli sex. Dosis oboli octo. His autem quibus uenter non facile soluitur, siliquæ. xxiij. facit omnino septem, uel octo fere alui deiectiones.

Harum duarum compositionum, Paulus libro sui de medicina uolumine tertio, secundam per Pedem coruinum nominatam, dicit ex Alexandri autoritate prima esse meliorem, ut quæ eandem faciat euacuationem, & æque sedet dolorem: cum hoc, quod nihil obest stomacho. Quorum uerborum sententiam male Auicenna duobus in locis antea allegatis, de solo Pede coruino scribit, ipsum Hermodactylis comparando: quasi radix Pedis coruini, de qua loquitur Paulus, sit par in cienda aluo radici Hermodactylorum, & non habeat potius adstringendi facultatem: quemadmodum de ea sentit Dioscorides, qui ipsam cœliacis prodesse testatur: sicuti & ipse Auicenna primo canonis, eandem dicit radicem prodesse solutioni antiquæ: & etiam. xvi. tertij testatur nonnullos eam nominasse inter medicinas ad ulcera intestinorum facientes. quoniam cœliaca dispositio est morbus similis lienteriæ, quæ prouenit etiam ex ulceribus intestinorum. Quare Auicenna hæc omnia de radice Pedis coruini non male scribit. Illud uero non recte, quod faciat operationem Hermodactylorum. Si quis uero miretur, quomodo tota compositio per Pedem coruinum nominata, eandem possit facere euacuationem, quam altera per Hermodactylos, cum Pes coruinus, uel radix eius uim adstringendi habeat, Hermodactyli autem magis purgandi: sciat, dictam per Pedem coruinum compositionem, non habere uim purgatoriam ex Pede coruino, sed ex agarico, & cnico, quod Cartamum medici recentiores appellant. Purgat autem æque atq; altera compositio per Hermodactylos nominata: quoniam dosis eius est dupla ad dosim alterius, & in durum habentibus uentrem maiorem multo quam duplam habet proportionem: ut ex his quæ antea scripsimus, ex Pauli sententia patere potest. Neq; uero quispiam miretur, compositionem purgatiuam ex medicina uentrem astringente suam sortiri appellationem: quoniã in podagricis doloribus, atq; Ischiadiacis non minus quærimus humorum fluxum ad loca dolentia reprimere, quam eorum qui iam fluxere euacuationem. Vnde & apud Paulum inuenitur alia compositio ad podagras, quæ per corallium nominatur, in quam tamen ueniunt rhabarbarum, & aristolochia, medicinæ euacuantes. De eisdem duabus compositionibus, quas supra secũdum Paulum annotauimus, etiam Auicenna Fen. xxij. Tertij, capite de solutione podagricorum & Ischiadicorum. In quibusdam tamen medicinis, sed præcipue in ponderibus medicinarũ, a Paulo euariat: ut quas scribit Auicenna cum his, quas Paulus antea notauerat, conferre uolentibus uideri potest. Hic uero occurrit aliquis, ac mihi obijciet id, quod & ipsi Auicennæ, atq; eius expositoribus antea obiectaui, non haberi ex eorum expositionibus, neq; quid sit herba Tinctorum, siue citrina, neq; quid sit Pes coruinus, de quo Paulus, quantumuis male ab Auicenna allegatus, intellexit. Liquet enim ex ijs quæ antea diximus, esse herbam Pedem coruinum a ueteribus dictam, ex cuius nomine compositio tota suam habuit appellationem: nondum tamen quæ, aut qualis nam sit, fuit declaratum. Cum ergo & quæ nam, aut qualis sit herba Tinctorum ab Auicenna dicta, & quo nomine apud ueteres fuerit insignita, antea docuerimus, quod etiam de herba fecimus, quam nostri herbarij Pedem coruinum numinant, restat, ut quid sit Pes coruinus ueteribus, & Dioscoridi, & Paulo, atq; Auicennæ doceamus. quandoquidem & ipse Auicenna eam scripsit, cuius Pes coruinus est pars: ne qui uolunt totam facere compositionem, in Pede coruino dubitent, ueluti quidam Auicennæ expositores hæsitarunt: aut sicuti alij radicem perniciosam, pro salutari recipiãt. Coronopus, hoc est, Pes coruinus, inquit Dioscorides, herba parua est, oblonga, humi strata, folijs fissis. Hæc quoq; pro olere elixatur. Aliqui amoneos, aliqui astrium, Afri atirsitte, Romani caciatricẽ, nonnulli stillaginẽ, nonnulli sanguinariã uocant. Huius radix in cibo sumpta, facit ad cœliacos. Nascitur in locis incultis, & in dumetis, & in uijs. Omissis in hac herba barbaris appellationibus, de quibus non possumus, sint ne recte, an perperam *scriptæ*, *dijudicare*, *Romana nomina diligentius inspiciamus*: ut si qua eorum sint deprauata, corrigamus, atq; inde ad eius quam quærimus herbæ noticiam perueniamus. Caciatrice sane uidetur dictio corrupta. neq; enim est græca, neq; latina: quare puto gallitricem esse legendum: uel quod magis græcæ appellationi respondeat, Galli crus: ut sicuti ideo apud Grecos hæc herba Coronopus est nominata, quoniã coruini pedis effigiem representat, simili ratione apud Romanos Galli crus fuerit nuncupata. Est enim herba apud autorẽ de simplici medicina, quẽ aliqui putant fuisse Apuleium, Galli crus, atq; etiã Sanguinaria nominata,

Margin notes: Cœlica. — D — Dioscorid. de Coronopode — Coronopus est Pes Galli. — Apuleius.

Quod etiã nomen uitiatum est, seu decurtatũ apud Dioscoridem. nam sanguinari, pro sanguinaria in multis codicibus legitur. De hac autẽ herba idem autor de simplici medicina, quicunq; sit, refert eadem, quæ de Cornopode Dioscorides, quod uidelicet in locis asperis, & circa uias nascatur: addit aũt & rationẽ, cur tam Galli crus, q̃ etiam Sanguinaria nominetur, eo q; scilicet naribus imposita, sanguinem fluere facit, & habet (ut inquit) in summitate pedem Galli. Hæc autẽ herba ipsa, si quam sit uulgo nota, & simul eius nomen uulgare manifestauero, uereor ne Auicennæ, atq; eius expositoribus magnã pariam ignominiã, qui in re notissima pueris, hæsitarint. Verum ista celare, non est tam parcere antiquis, q̃ uitam negligere, quæ ut antea diximus, sub Auicennæ atq; eius expositorũ autoritate periclitatur. Hæc proculdubio illa est, quã partim Sanguinariã ab effectu iam dicto, partim Capriolã uulgo appellamus. Plinius unã speciem Graminis facit, et Gramen uocat aculeatũ, quoniã ei in acumine aculei sint plurimi, quos ut idem Plinius inquit, cõuolutos naribus inserunt, extrahuntq; ciendi sanguinis gratia. Quæ licet uerba scribat Plinius lib. 25. de secunda Graminis, ut diximus, specie, ipsam nihilominus lib. 21. inter herbas aculeatas, sub græca appellatione Coronopodis numerauit: nesciens, ut arbitror, eandem esse herbam, quẽ Græci Coronopoda, & Romani Gramen uocant aculeatum: quoniã ut in æra, & lolio, ægylope, & auena, aparine & lappa, nuperrime autẽ in lysimachio, & lutea manifestauimus, plurimarũ herbarum, quas latinis nominibus nouerat Plinius, græcas nomenclaturas ignorauit: quam Plinij inscitiam etiam in isatide & glasto, elxine & conuoluolo, oxymirsine & rusco, nardo gallica, & saliunca, in altero nostro libello, de Plinij atq; aliorum erroribus edito, demonstrauimus.

A

Coronopus Sanguinaria. Capriola. Gramen aculeatum.

HERMOLAI BARBARI
Corollarium de Coronopo.

Coronopus, hoc est, Pes cornicis, inter aculeatas a Theophrasto ponitur, sponteq; nascentes. Interim & seritur, medicinæ ad usum, Silago, aut Stillago dicitur a nostris, a Græcis etiam Coronopodion: ut Galeno. Sunt Arabes, qui hanc Coruinum uocent. Nec prohibeo, dum res constet, quibus cuiq; libet uocibus utatur. Illud monendi sunt, herbam, quæ modo Pes coruinus ab officinis & hærbicidis appellatur, non tam Coronopoda uideri, q̃ Ranunculi genus, quod Polyanthemon cognominat: quandoquidem aculeata, & oblonga esse Coronopus herba traditur, & aluinis prodesse: Coruinus autẽ pes, auis eius, & Ranunculi similitudine conspicitur: plurimis foliorum diuisuris, cuius uel tactu solo pustulæ, ambusti modo corporibus attolluntur, flore aureo, copiosoq;: quibus notis, Ranunculum Polyanthemon uocatum conijciunt.

Silago. Stillago.

B

εἰκὼν Coronopodis.

M. VERGILII Annotatio in Coronopo.

Scripsit de Coronopode hac iampridem multa Leonicenus, uir nostra ætate dignus, cui multum deferant bonarum literarum cupidi, in commentariolo eo, quod de Plinij erratis aliquot edidit. Conatusq; inter cætera est, quã hic Romana appellatione Coronopodis Caciatricem esse dicit, ostendere, ab Apuleio Galli crus dictam fuisse: & ex Galli crure ab imperitis Græcorum librarijs, Caciatricem in hoc scriptore factam esse. Quod si confirmare ego ausim, uaticinari magis, quam censere me credam. Nulla enim eius uocis uestigia in hac supersunt: nec coniectura aliqua in ea se offert, qua quod ignoratur & latet in lucem trahi possit. Illud potius admittendum, quoniam Græci a cornicis Pede eam uocauerunt, uerisimile esse, Latinos a Galli crure, congruentibus alijs notis, ob similitudinem, nomen illi fecisse: quemadmudum ab aliquibus etiam, non cornicis, sed coruinus Pes hæc ipsa nominatur. Idem præterea, eandem a Plinio ait, lib. 24. Gramen aculeatum appellari. De quo dubitandum nulli esset, si hic aut aculeatam dixisset Coronopodem, aut quod aculeos indicaret aliquid illi adiecisset. Quam ob caussam, non sine ratione subsistet in Plinio aliquis, audiens inter aculeatas lib. 21. & secundo Coronopoda ab eo numerari. Nec nos Plinium arguimus, sed uarietatem historiæ demiramur, posse eam notam Dioscoridi deesse. Theophrastus lib. 8. de ea tradidit, humi caulescere, quod hic ait per terram sterni: numeratq; inter aculeatas, & sponte nascentes. Vulgaris & ubiq; fere nascens herba hæc est.

Laus Nicolai Leoniceni.

Galli crus.

Theophrastо.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C

HERMOLAI BARBARI opinio alia de Coronopode.

Botrachion. Ranunculus. Strumea. Solanus. Apiastrum. Apium syluestre.

Polyanthemos.

Batrachion, siue Ranũculus, siue Strumea: quoniã medetur Strumis. Nam Strumus Solani genus est. Dicitur & Apiastrum Ranũculus, hoc est, Apium syluestre, uenenatũ in Sardinia: manifesto Nigidij doctissimi uiri errato: qui Apiastrum pro Mellissophyllo appellat: quanquam hunc & Varro sequitur & Dioscorides. Opacis gaudet. Primũ genus, cui & color liuidus, ad latitudinẽ Maluæ accedentibus folijs. Secũdo generi, caules, ut Plinius inquit, alti, ut Dioscorides, minores quam priori: nisi librariorum culpa fuerit μικροκαυλώτερον, pro μακροκαυλώτερον scribentiũ. Genus ab his diuersum in totum uidetur, Batrachion, cognomine Polyanthemos, caustica ui exulcerans cicatrices, & ad colorem eas reducens, & uitiligines concorporans. Neque aliter indicatur a Plinio quale sit. Nisi quis & hoc in unam quatuor specierum contribuat, ac reponat, illam uidelicet, quã plurimis foliorum diuisuris, & Plinius, & Dioscorides deliniant, uulgo dictam Pes coruinus, alteram omnino, quam Coronopus, de qua superius habita mentio est. De Venenato Salustius, In Sardinia inquit quædam herba nascitur, quæ Sardæa dicitur, Apiastri similis. Hæc ora hominum & rictus dolore contrahit, & quasi ridentes interimit. In ea Insula, ut Pausaniæ ac Solino placet, locis riguis prouenit iusto largior, nec tamen aquas inficit. Strabo ex hac ipsa herba Hispanos toxici genus cõficere ait, quod urgente ui maiore haustum, citra dolorem humanis rebus exigat. A qua σαρδώνιος uulgo γέλως, quod & Dioscorides in Venenis meminit. Homerus Sardanion risum uocauit illo uersu,

Sardæa herba ,, ,,

D

Risus Sardanius.

μείδησε δὲ θυμῷ σαρδάνιον μάλα τοῖον.

Vide Erasmi Chiliades.

Meminit & Plato in Republi. Timæus aliam originem prouerbio huic reddidit, aliam Clitarchus, aliam Sophocles & Simonides poëtæ: nos id in annotationes Plinianas distulimus.

VIRES ET IVVAMENTA ex Dioscoride.

Coquitur in olere.

Radicem habet tenuem, adstringentem, quæ in cibo cœliacis facit.

AVTORES ET DESCRIPTORES.

Dioscorides, lib. 2.

Plinius, lib. 22. cap. 19.

Lib. 21. cap. 16.

Apuleius, cap. 22.

Nicolaus Leonicenus.

Hermolaus Barbarus.

Marcellus Vergilius.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Hexter Nesszeln.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Taub Nesszeln weissz.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Daub Nesszel/Männlin. o

C

DE VRTICIS, Rhapsodia XXIIII.

¶ NOMENCLATVRAE

Græcæ, ἀκαλύφη. κνίδη. ἀδίκη.
Latinæ, Vrtica.
Germanicæ, Nesselen.

PLACITA AVTORVM de Vrticis.

DIOSCORIDES De Vrticis.

DVO VRTICAE genera, scilicet, Syluestris asperior, latioribus nigrioribusq; folijs, semine Lini, sed minore. Altera non ęque aspa, minuto semine.

Periocha HERM. BARBARI de omnibus Vrticis.

D Vrtica ex omnibus aculeatis generibus notissima est. Acetabulis in flore purpuream lanuginem fundentibus. Sępe altior binis cubitis. Mitior fœmina est, inter syluestres, quę dicitur Cania, acrior, caule q̊q; mordaci, fimbriatis folijs. Quæ uero etiam odorem mittit, Herculanea uocat̃. Semẽ omnibus copiosum, nigrum. Mirum, sine uillis spinarum, aculeis lanuginem ipsam noxiam, & tactu tantum leui, pruritum, pustulasq; adusto similes existere. Notum est remedium olei. Sed mordacitas nõ protinus cum ipsa hærba gignitur, nec nisi solibus roborata. Incipiens quidem ipsa nasci Vere, non ingrato, multis etiam religioso in cibo est, ad pellendos totius animi morbos. Syluestrium quoq; radix, omnem carnem teneriorem facit simul cocta. Quę uero ex ijs mitissima, & folijs non mordẽtibus, Lamiũ, siue Aononiũ uocat̃, a quibusdã Vrtica iners, & mortua. Albũ hęc habet in medio folio, sacris ignib9 utile. Quidã e nostris discreuere gña tẽporib9. Autũnale appellãdo, & reliqs ad eandẽ rationẽ. Cele-

Vrtica Cania

Herculeana.

Vrtica iners.

brat & Marinam cognomine Plinius ad uesicæ uicia. Condit laudes Vrticæ Phanias physicus, utilissimã cibis coctam, inueteratamq; professus. Si quadrupedes fœtum non admittant, Vrtica naturalia earum fricanda monstrãt. Ex Vrtica in Aegypto fit oleum. Semen colligi messibus oportet. Alexandrinum maxime laudatur ad omnia. Vrticam Hippocrates Nidam uidetur appellasse, cum alij Cnidam uocent. Est ubi Clidam legas corrupte, ut censeo, nisi aliud genus sit. Grana inquit Clidę sexaginta, clystera uuluis inijciantur, quas bilis infestauerit. A Vrticarũ laus

Vrtica Nida, Cnida Clida.

De eadem quoq; VERGILIVS.

Vrtica nihil in censu olerum inuisius nascitur, igneo pruritu urens: & inde facto nomine. Vescebantur nihilominus ea antiqui. Suntq; eius in cibo usus, testes antiqui in latinis Poetæ: quibus iocundum erat Ocimo se & Vrtica recreare. Vbiq;, & omnibus tam nota hærba est, ut nihil monere in ea opus sit. Prætetq; a Græcis Cniden, ab eorum uerbo κνίζειν dictam fuisse: significat id cum dolore pungi, uexariq;. Vocauit Acalyphas etiam Aristoteles in mari Vrticas, tactu eadem in urendo ui. Medetur ea multis in humano corpore morbis, plurimisq; scatet remedijs. Eamq; ob caussam non minus ad medicinam, q̃ ad cibos medicis & olitoribus curanda. Vrticarũ usus

Acalyphæ.

De GALIOPSI simili Vrticis herba, DIOSCORIDES.

B

Galiopsis latinis Vrtica labeo dicitur. Frutex in totum caulem & folia habet Vrticæ, lęuiora, & quæ grauem odorem trita reddãt. Flore purpureo, tenui. Nascitur circa sæpes, ædificia, ac semitas ubiq;. Vrtica labeo.

Vrticarum ex PLINIO diuisio.

Vrticarum plures differentiæ. Syluestris, quam fœminam uocant, mitior. Et in syluestri, quæ dicitur Cania, acrior, caule quoq; mordaci, fimbriatis folijs. Quæ uero etiam odorem fundit, Herculanea uocatur. Semen omnibus copiosum, nigrum. Mirum, sine ullis spinarum aculeis, lanuginem ipsam esse noxiam, & tactu tñ leui pruritum, pustulasq; confestim adusto similes existere. Notum est remedium olei. Sed mordacitas non protinus cum ipsa hærba gignitur, nec nisi solibus roborata. Incipiens quidem ipsa nasci Vere, non ingrato, multis etiam religioso in cibo est, ad pellendos totius anni morbos. Syluestrium quoq; radix, omnem carnem teneriorem facit simul cocta. Quæ uero innoxia est, morsu carẽs, Lamium uocatur. Vrticarum sexus.

TEMPERAMENTVM.

Calidæ sunt & siccæ Vrticæ in tertio gradu, secundum Serapionem.

VIRES ET IVVAMENTA ex Dioscoride.

Folia utriusq; illita, canis morsibus, addito sale, medentur.
Gangrenas, carcinomata, sordidida ulcera, & quę cacoëthe uocantur.
Item luxata, panos, tubercula, parotidas, suppurationesq; sanant.

C Lienosis cum cærato imponuntur.
Faciunt ad profluuia narium, cum succo trita, & naribus indita.
Menses ciunt, eadem recentia detrita cum myrrha, & imposita.
Procidentes uuluas, contactu resilire cogunt.
Semen potum ex passo, Venerem stimulat, uuluam aperit.
Cum melle delinctum, orthopnææ, & lateris, & pulmonum inflammationibus prodest.
Thoracem expurgat.
Erodentibus medicamentis ammiscetur.
Cocta cum conchis folia, aluum emolliunt, urinas mouet, inflationes discutiunt: decocta cum ptisana, uitia pectoris extrahunt.
Mulierum menses euocant, cum myrrhæ modico pota.
Inflamatione turgentem uuam, gargarisatus succus reprimit.

Ex SERAPIONE cap. 150.

Oleum Vrticæ est magis laxatiuum, q̄ oleum carthami.
Mouet coitum, quando comeditur cum cepis, & uitellis ouorum.
Et de proprietate eius est, eijcere phlegma crudum.
Quando excoriatur semen Vrticę, teriturq́, & miscetur cum melle, la-
D xat fortiter.
Et cauendum est, ne contingat linguam, & caput meri: ne adurat ea.
Et dosis eius est, a uigniti granis, usq́ ad. xxx.

Ex AEMILIO MACRO.

Græcus Acalephen, nos Vrticam uocitamus.
Feruida non modice uis illi dicitur esse,
Vnde nec immerito nomen sumpsisse uidetur,
Tacta quod exurat digitos Vrtica tenentis.
Hæc solet Ictericos cum uino sumpta iuuare.
Illius semen colicis cum melle medetur.
Et tussim ueterem curat, si sæpe bibatur.
Frigus pulmonis pellit, uentrisq́ tumorem.
Omnibus his prodest puluis cum melle iugatus,
Aut succus uiridis cum uino sæpius haustus.
Cum sale de folijs eius factum cataplasma,
Vlceribus prodest, & uulnera sordida purgat,
Et contra morsus ualet hoc cataplasma caninos.
Hoc cancros, & parotidas, luxataq́ curat,
Hocq́ reformatur caro quæ discessit ab osse.
Et solet humeros hoc desiccare nocentes.
Acri cum uino radix contrita tumorem
Compescit splenis, podagræ sic subuenit illa,
Omnibus & morbis sic subuenit articulorum.
Omnibus his prodest superaddita, uel sibi iuncto
Si coquis hanc oleo, foueasq́ hoc unguine membra.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Naribus impositus succus, foliumue, cruorem, A
Elicit, innata est illi uis tanta caloris.
Quod si manantem cupias retinere cruorem,
Vrticæ succo frontem line, reprimit illum.
Si supponatur cum myrrha, menstrua pellit:
Si claudit uuluam matrix, humore grauata,
Vrticæ folijs reuocabitur illa fricata.
Cum uino bibitum uenerem semen mouet eius,
Et melius tritæ, si iungas melq; piperq;,
Et sic cum uino prædicto more bibantur.
Pleuriticos, pectus, pulmones, adiuuat eius
Semen, si sumptum fuerit cum melle iugatum,
Cum mulsa bibitum, lotium producit abundans.
Herba recens eius olerum si more coquatur,
Detur & illius decoctio, molliet aluum.
Ore diu clausus succus si uoluitur eius,
Vuæ non modicum poterit sedare tumorem.
Sudorem mouet ex oleo decocta perunctis.
Si quadrupes quæcumq; marem perferre recusat,
Vrticæ folijs illius uulua fricetur,
Sic naturalem calor excitat ille calorem.
Defluuium capitis, si succo seminis huius B
Vngas sæpe caput, reprimit, doctore Galeno.
Illius semen collectum tempore messis,
Et desiccatum, multis erit utile caussis.
Omnibus his prodest puluis cum melle iugatus.

AVTORES.

Dioscorides lib. 2. cap. Acalyphen.
Plinius lib. 21. cap. 15.
Serapio, cap. 150.
Macer æmilius.
Herm. Barbarus.
M. Vergilius.

C

DE MARRVBIO RHAPSODIA XXV.

¶ Nomenclaturæ.

Græcæ, πράσιον. ἐυπατώριον. φυλλόφαρες. τριπεδίλον. καμηλοπόδιον. αἷμα ταύρου ἄφεδρος. γόνος ὥρου.

Latinæ, Marrubium. Prasium. Eupatorium. Sanguis tauri. Vlceraria.

Germanicæ, **Andorn. Gottes vergessz.**

PLACITA AVTORVM de Marrubio.

MARRVBII descriptio secundum DIOSCORIDEM lib. 3.

FRVTEX EST ab una parte ramosus, hirsutus, albescens, quadrangulis caulibus, folijs humano pollici similibus, paulominus quam rotundis, hirsutis, rugosis, sapore amaro. Semen per interualla in caulibus illi est. Flores asperi, uerticillorum figura. Nascitur circa areas domorum, & inter rudera.

Pictura Marrubij ex THEOPHRASTO libro. 6. cap. 2.

Sunt Marrubij duo genera. Aliud enim folio herbido serratiori, incisurisque profundioribus, & proinde conspectioribus discreto constat: quo unguentarij uti ad nonnulla consueuerunt. Alterum rotundius, squalensque uehemẽter, sicut * sphaceli, incisurasque habens obscuriores, minusque serratum.

D

* id est, saluiæ.

PLINIVS de Marrubio lib. 20. cap. 22.

Castor Marrubij duo genera tradit. Nigrum: &, quod magis probat, Candidum.

ERROR PLINII in Marrubio, obseruatus ab Nicolao Leoniceno libro de erroribus Medicorum.

Multæ herbæ Prasio similes

Multas herbas ac frutices, folijs Marrubio similibus, scribunt Dioscorides, Galenus, ac Paulus, quas omnes Plinius, non Prasio, sed Praso, id est, Porro folia tradit similia habere. Sic Horminon libro. 22. dixit semen habere Cymino simile, cętera Porro. Sic Balloten, quę alio nomine Marrubium nigrum similitudine foliorum appellatur. Plinius libro. 27. scripsit alia nuncupatione Porrum nigrum a Græcis uocari, ac folijs quam Porri maioribus consistere. Sic Stachyn Porri habere similitudinem, longioribus folijs, pluribusque lib. 22. notauit.

DILVTIO CALVMNIAE LEONICENICÆ per Pandolphum Collinucium.

Prasium græce esse, quod nos Marubium, Prasum uero quod Porrum dicimus, primum Leonicenus edocuit. Didicit (ut opinor) & ipse boni cuiusdam uiri poëticam medicinam, in qua ita scriptum est, Folia Marubij sunt Prasia, Prasaque Porri.

Quæ quoniam Plinius distinguere nesciuerit, Horminum, Baloten, Stachyn Porri folijs, non Marubij, ut oportuit, constare dixit. Tum tres illos testes, qui unus sunt, quod supra do-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

cuimus Dioscoridem, Galenum, Paulum, opinioni suæ adstipulantes citat. Vetat Hadrianus Imperator, his testibus fidem adhiberi, qui unum, eundemq; sermonem (ut de compacto) afferunt. Verum ipse neq; errasse Plinium patiar, qui Marrubium græce Prasium dici. 20. lib. & Porrum Prasum. 7. & 20. aperte monstrauerit: neq; Dioscoridem crediderim, sed hunc ipsum Pliniomastigen: qui ideo Dioscoridem Marrubium intellexisse opinatus est, q ipse quæ nam illæ herbæ sint nesciat: placetq; hominis inscitiæ potius, uel codicis uitio, q̃ Dioscoridis adscribere. Ita enim a Leoniceno nostro fieri oportuit, cum Plinium emendaturus uideretur, non quam herbam Plinius pinxisset, negare esse illam, sed quæ, qualisq; illa nunc sit docere: non quid unaquæq; res non sit (quod de Deo dici solet) sed quid ea sit dicere: non destruere, sed adstruere: non ex Dioscoridis sententia, in re non manifesta Plinium euertere. Pariter enim & Dioscorides potest Plinij autoritate superari, sed uel ratione, uel rei ipsius euidentia. Nihil minus philosophi est, ut diximus, q̃ aliquid sine ratione dicere. In herbis quoq; designandis, non scribentis autoritas, non Leoniceni censura, sed uis & figura, & res ipsa consyderanda sunt, palamq; exhibendum quicquid id est medicamentum, de quo disputatur. Quod si ignoretur (neq; enim scire omnia mortalis est) salua apud nos scribentis autoritas sit, & humane potius ignorantiam nostram fateamur, q̃ errasse alterum impudenter iudicemus. Sic nos quoq; de ijs, quoad fieri poterit, primumq; de Hormino transigemus. A

DE HORMINO.

Horminum, quæ & Geminalis latine dicitur, frumenti genus esse, & inter frumenta connumerari, Theophrastus Plantarum. 8. Plinius uero naturalis historiæ. 18. aperte indicant. Nam frumenta ex satis tempore diuidi, Theophrastum secutus Plinius inquit, cum Hyberna facit, ut triticum, far, hordeum: Aestiua uero frumenta, pannicum, milium, horminum. Galenus quoq; alimentorum primo, quando Horminum in pollinem redigi affirmat, inter frumenta posuisse uidetur. Verum frumẽtacea omnia harundineo folio constare, tam Plinius, q̃ eodem loco Theophrastus de frumentorũ & leguminũ differentijs differens, scribit. Plinius Horminũ Porri folijs constare dixit: utrũ ergo harũdineis folijs similius habet foliũ? Porrũ ne, an Marrubium? Iam si ratione certandũ est (ubi res ipsa non exhibetur) Horminũ inter frumẽta est, frumenta harundineo folio constant, Porrum hurundini similius habet foliũ. Qui ergo Horminum Porro similia habere folia dixit, ueriora certe enunciauit, q̃ qui Marrubio, cui nulla prorsus cum Harundine cognatio. Pari similitudine quoq; Plinius (ut est in tradendis herbarũ notionibus acutus ac diligens) in Oriza usus est. Oriza etenim & ipsum frumẽti genus est, quod Rizum uulgo dicimus, nulli ignotũ. Hanc. 18. describens Plinius, Porro similia habere folia dixit: nulla alia ratione, q̃ qua Horminũ quoq; Porri folijs constare scripsit. Porracei enim folij, ad harundinaceum (quo frumenta eisdem censentur autoribus) nulla aptior est proportio. Adde, quod Horminũ Plinius, Theophrastusq; Pannico, & Milio æstiuis frumentis adnumerant: at si Milij, Panniciue folia describenda sint, nullius herbæ magis, q̃ Porri foliorũ pingentur exẽplo. Sic Hormini quoq; folia Pannico, Milioq; connumerata, Porri folijs, non Marrubij (quo nihil in frumẽtaceis figuris ineptius) effigiari oportet. Hæc de Hormino, rationem sequutus, reiq; ipsius euidentiam scripsi, quæ si Nicolaus penitus inspexisset, nec notissimi frumenti Plinio, nec Prasij Græci uocabuli ignorationem obiecisset.

Horminum. Geminalis. Galenus. B Oriza. Rizum.

DE BALOTE.

In Balote uero describenda, quid est quod Prasij, & Prasi uicinitate errasse Plinium credamus, quem quæ uera Balote esset (ut quæ plurima ubiq; nascatur) ignorasse nonnisi ignorantissimus crederet? Qui libro. 20. Marrubium inquit, Græci Prasion uocant: & ex Castoris magistri sui sententia, nigrum etiam Marrubij genus esse scribit: ut sciamus etiam Marrubium nigrum dicere potuisse, sicut Porrum nigrum dixit, cum de Balote ageret. Baloten inquit Plinius, Græci Porrum nigrum uocant, folijs maioribus q̃ Porri. Addit. Et uestientibus, & graue olentibus, canis morsibus efficacem. In nullo Marrubij genere folij uestiunt: at in Porro, Allio, Harundine uestiunt. Maiora inquit, sunt q̃ Porri. Magna esse Porri folia, non ignorabat Plinius: ideo maiora, adiecit. Graueolentiam in nullo Marrubij genere (nisi manu teratur) esse, certum est. Ea quoq; genera si terantur, non graueolentiã, sed acrem, neq; iniucundum inter Abrotanum atq; Absinthium odorem reddunt. In Porro nigro recte graueolentiã dixeris: quippe, quod fetidum, grauem, & capiti noxium odorem referat: atq; ideo in medicamentis non estur, sed apponitur: quod contra in Marrubij generibus euenit. Sed quæ sunt oculis cõmissa fidelibus, nonne mouere plus solent? Plena Balote sunt prata, atq; in montium præcipue radicibus ijsdem quibus describitur signis, Porri folijs grandibus, nigris, maculosis. Vnde ego Baloten dictam existimem. Eam latinorũ quidam Vlcerariam, rustici Porrum caninum uocant:

Balote. Vlceraria.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C ex eo quod putem, dictam, quod canis morsibus aduersetur, nec tam herbæ similis, quam potestatis nomen referat. Quid autem Dioscorides, quique eum sequuntur crediderint, Nicolaus uiderit. Nos Plinium Romano ista pensantem iudicio, remque ipsam audiamus: quamque & Dioscorides quidem, cum multa Balutes nomina enumeret, inter quæ & Marrubium nigrum est, & magnum Marrubium, et Isionis sanguis. Alios tamē Cynosprason dicere Baluten affirmat: quod aliud nihil quam caninum Porrum significat, ipsumque nomen ad rusticam simplicitatem manasse iam diximus.

Isionis sanguis. Cynosprason

DE STACHY.

Stachyn, quæ tandem sit ignorare me fateor: pari quoque, uel certe maiori ignorantia uersari Leonicenum arbitror. quippe qui et Stachyn ipsam ignoret, & unius, utpote momenti, Plinium credat errasse: nec Plinij uerba, mentemque consyderet. Scripserat.20. uolumine Plinius, Marrubium a Græcis Prasion uocari, & nigrum Marrubij genus inueniri: notiusque illud dixerat, quam ut indicandum esset. At.4.&.20.lib. cum Ampeloprasum, hoc est, uitigneum Porrum, quod nos uulgo Porrastellum uocamus, Porri folijs constare dixisset, continuo adnectens subijcit. Ea quoque quæ Stachys dicitur, Porri similitudinem habet, longioribus folijs, pluribusque. Stachys quoque, inquit Plinius, ut Ampeloprasus Porri similitudinem habet, longioribus folijs. Si Græci Prasio, id est, Marrubio similem Stachyn dixissent: cum exploratissimum habuisse se Plinius Marrubiū referat, quod folijs paruis, & obrotūdis constet, tunc enim errasse Plinium credibile aliquando fuisset: si Stachyn ut Ampeloprasum Porro non comparasset, uel simpliciter Porro similem dixisset. Verum quando porraceæ herbæ Stachyn adnumerat, & longiora illi folia quam Porro facit, quis iam dubitet, non errasse Plinium in herbæ similitudine, quam compertam habuisset? Porro etenim, non Marrubio nulli (ut ipse inquit) ignoto, longa sunt folia. Accedit, quod qui octauum Galeni lib. de simpli. medicamentis latinum fecit, Stachyn Porro similem esse interpretatus est. Magnum ueritatis argumentum. Plinius, & eum, qui Galenum interpretatus est (qualiscunque ille fuerit) in eandem de Stachy conuenisse sententiam.

Ampeloprason. Vitigneū Porrum Porrastellum.

Iudicium HEMOLAI Barb. de MARRVBIIS.

Marrubium duplex, folio herbaceo, & incisuris altioribus serrato, unguētarijs, ut Theophrastus ait, quæsito ad quædam. Hoc & Candidum appellauerim. Alterum folio rotundiore, uehementer squalido, ut Salvia, & obscurius ferrato: quod quidem ego, aut Balloten ipsam, de qua diximus, aut ei ualde similem interpretor. Nam & medicinæ congruunt in Plinio.

Marrubium candidum. Marrubium nigrum. D

Iudicium MAR. VERGILII de Marrubijs.

Fecit Theophrastus lib.6. de Plantarum historia Marrubij duo genera. Alterum quod magis herbaceum, magisque incisuris diuisum folium haberet: quo qui pharmaca, & morborum remedia tractant, in aliquibus uterentur. Alterum quod rotundiore & squalidiore folio esset: quale in altero Saluiæ genere, quod Sphacelum nominant, uidetur, & in eo tenuioribus incisuris. Videturque diuisio hæc in hoc tantum Marrubij genere facta ab eo fuisse. Quam uero Plinius, autore Castore, in nigrum, & candidum tradidit, Balloten paulo ante descriptam, & hoc manifeste complectitur. Nisi forte, quod hic colore tantum discreuit, Theophrastus incisuris foliorum indicauit, & præter incisuras herbaceo colore & squalore: ut ex his niger color, & candidus intelligeretur. Siquidem nigredo in plantarum folijs, plenior & obscurior uiredo intelligenda est, & in squalore cinereus & albicans color in plantis plærūque uidetur. In quam partem inclinat animus nobis: nec aliud, sed aliter a Theophrasto & Plinio dictū fuisse de utroque Marrubio existimamus. Fuit hoc olus in multo nominum honore apud ueteres, quemadmodum multus in medicina etiam usus, præsertimque in laxandis liene & iecore, curādisque tot alijs morbis & uitijs, quæ hoc capite a Dioscoride numerantur.

Sphacelos Saluiæ semus.

Honos Marrubij apud ueteres.

DE BALLOTE HERBA, seu Marrubio nigro DIOSCORIDES lib.3.

Balloten, nomine alio nigrum Marrubium, aut magnum uocant, aliqui Nophthan, alij Notianoscemin, alij Nosprasson, alij Nothera, alij Nochlin, aut Nostelim, alij Nophrim, alij Gnoturim, Romani Vlcera-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

riam, aut Marrubium nigrum, alij Cantherinum, Aegyptij Asphō, Magi Isionis sanguinem. Caules edit quadrangulos, nigros, subhirsutos, cōplures ex una radice. Folijs maioribus ꝙ Marrubij, hispidis, interceden te spacio, subrotundis, graue olentibus, Apiastro proximis: unde aliqui Apiastrum eam uocauerunt. A

Corollarium BARBARI de Ballote.

Ballote fruticosa est hærba. Nec uideo, qui possim tueri Plinium, qui aii, Græci Porrum nigrum uocant. Et infra, Ballote inquit, folijs est Porri maioribus, nigrioribusꝗ. At Græci non Porrum nigrum, sed Marrubium nigrum Ballotem, sine ulla controuersia cognominant. Nec folia ei sunt porracea, sed Marrubij & Citraginis. Deceptū affinitate nominum cōstat, Prason melan, pro Prasion legentem. Est autem Prason Porrum, Prasion Marrubium. Idem error a Plinio committitur in herba Stachye. Barbarus consentit cum Leoniceno. Prason. Prasion.

Iudicium M. VERGILII de eadem.

Deprehenderunt iampridem & alij turpem Plinij in Ballote lapsum lib. 27. cap. 8. Porrum nigrum eam appellantis. Diuꝗ iactatus contra eū scriptorem hic error est, qui nulla ratione excusari in homine potest, tam apertam culpam, & ex culpa facilem criminationem habet: id nos relinquimus, quod semel in iudicium delatum fuerit, ad nouam reuocare censuram asperius existimantes. Nec aliud bonarum artium, præsertimque græcarum literarum cupidos monemus, ꝙ nullam fore unꝗ satis in earum professione illis diligentiam: exquo in unius tm̄ literæ mutatione, adiectione, detractioneue, tantum uersatur periculum, ut pro Marrubio, Porrū aliquis alios doceat. Nota omnibus modo etiam Ballote est, a foliorum similitudine Marrubium, a coloris diuersitate nigrum dicta: siquidē candidus Marrubio, Balloti uero niger caulis est, reliqua omnia similia et ęqualia habentibus: ut ex utriusꝗ historia cognouisse facile est. Hanc Marrubium, alterum Marrubium, id est, secundum, aliqui manifesta indicatione dixerunt: quoniam illud prius, hoc posterius sit: non naturæ ordine, sed hominum honore & appellatione. Habet & Vlceraria appellatio alia, certā ex usu & uiribus caussam: quemadmodum & Marrubium Cantherinum a Romanis dici potuit, ꝙ eo pascerentur cātherij. Vergilius in Plinium. B Ballote, Marrubium. Vlceraria. Cantherinū.

TEMPERAMENTVM Prassij ex Ioanne Serapione cap. Farasio. 198.

Virtus eius prima est calida in secundo gradu, sicca in tertio, in medio eius uersus finem. Et secunda uirtus est, quę abstergit & resoluit. Tertia, quæ aperit opilationes hepatis & splenis, mundificatꝗ pulmonem & pectus. Et quando ab extra abstergit & resoluit.

Edulium ex Marrubio ex PLATINAE lib. 3. de honesta uoluptate.

Marrubiū est, quod Græci propter amaritudinē ita uocāt, a qbus & inť primas herbas cōnumerať: cuiꝰ semina foliaꝗ trita, cōtra serpētes ꝓsunt, pectoris, & lateris dolores, tussimue sedāt. Ex utroꝗ Marrubio minutatī cōciso, & farina subacto, fiūt offellę, qbꝰ ex oleo ī patella frictis, in prima mēsa ad salubritatē uescimur; lūbricos fugare credūť, & ob hāc rē pueris apponi solēt.

C

VINVM MARRVBII ex Columella libro. 12. capite. 32.

Vinum Marrubij multi utile putant ad omnia intestina uitia, & maxime ad tussim. Cum uindemiam facies, Marrubij caules teneros, maxime de locis incultis & macris legito, eosq; in sole siccato. Deinde fasciculos facito, tomice palmea, aut iuncea ligato, & in seriam mittito, ita ut uinculum extet: in musti dulcis sextarios. 200. Marrubij libras. viij. adijcito, ut simul cum musto deferuescat. Postea eximito Marrubium, & purgatum uinum diligenter oblinito.

Eiusdem uini descriptio per DIOSCORIDEM libro quinto.

Marrubij adulti folia tundito, & sextarios octo in musti metretam demittito, & reliqua consimiliter facito. Conuenit hoc uinum pectoris uitijs, & omnibus quibus Marrubium.

Genuina pictura MARRVBII, ex perito herbario HIERONYMO.

Marrubium quare sic dictum. Marrubium mas & fœmina.

Marrubium Germanis dictum, Andorn, quod morbo eius nominis, pueris admodū procliui ac familiari auxilio sit. Et habetur duplex. Mas, & Fœmina. Mas subniger, similis maiori Vrticæ, nisi quod in uirore obscurior apparet, & minime comburit. Fœmina, folijs rotundis, pallidis, caule rotundo, cubitali.

D

Marrubij nomine, quæ sexus intelligat.

Medicorum obseruantia est, ut in Marrubij appellatione ei nullus adiungatur sexus, & frequenter fœminā intelligant. Interdum marem masculis, femellam fœminis administrant.

De Marrubij præparatione ex SERAPIONE.

Marrubium quando est siccum, decoquitur in aqua cum semine suo: sed quando est humidum, teritur & exprimitur succus eius. Et succus ille quidem, qui accipitur ex folijs eius, postq; est desiccatus in sole, resoluitur in melle, & administratur ad uisum acuendum. Et fit cum eo sternutatorium ictericis, ad mundificandum colorem cutis. Et admiscetur cum medicinis ad dolorem auris antiquum.

VIRES ET IVVAMENTA eius ex DIOSCORIDE.

Huius folia sicca, cum semine decocta in aqua, aut uiridium succus, datur cum melle suspiriosis, tussientibus, & ad tabitudinem redactis.

Crassam e pectore pituitam cum sicca Iri eijcit.

Mulieribus a partu non purgatis datur, ut menstrua & secundas extrahat.

Item in difficili partu, & his qui uenena hauserunt, aut a serpentibus demorsi sunt.

Vesicam, renesq; lædit.

Folia cum melle illinuntur sordidis ulceribus purgandis.

Pterygia, nomasq; sistunt.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Laterum dolores mitigant.

Succus folijs contusis expressus, & sole coactus, ad eadem pollet.

Cum uino & melle illitus, oculorum claritatem adiuuat.

Naribus, regium morbum expurgat.

Aurium doloribus conuenienter instillatur, per se, aut cum rosaceo. A

Ex APVLEIO, ad grauem tussim.

Herbam Marrubium coques ex aqua, et dabis eis bibere, qui grauiter tussiunt, sanabit mirifice.

Ad STOMACHI dolorem.

Herbæ Marrubij succus potus, stomachi dolorem tollet: si febricitat, ex aqua potus, satisq; eleuat se.

Ad LVMBRICOS.

Herbæ Marrubij, Absinthij, & Lupinorum paria pondera, in aqua mulsa cocta cum uino, bis, aut ter in umbilico posita, necat lumbricos.

Ad CONDYLOMATA.

Herbam Marrubium combure, eiusq; cinerem infrica: sanabit.

VENENO accepto pellendo.

Si quis uenenum sumpsit, herbæ Marrubij succum dabis ex uino ueteri: discutit namq; uenenum.

Ad SCABIEM, uel impetigines.

Herbæ Marrubij decocti aqua corpus lauato, scabiem discutit, & impetiginem tollit. B

Ad PVLMONIS extensionem.

Herbam Marrubium ex melle coctam sumat, mire curabitur.

Ad omnem DVRICIEM.

Herba Marrubium tusa cum axungia, & imposita, mire sanat.

Ad lassitudinem, & languorem ab opere contractum.

Si quis ab opere lassus inciderit in languorem, & neruorum habuerit dolorem, herbæ Marrubij succo, cum oleo rosaceo permixto perunges eum: sine mora sanabitur.

Ex PLATEARIO.

Folia Prassij præcipue usui conueniunt medicinæ, & cortices radicis: secundario herba ipsa, & semina collecta, suspensa: quæ possunt seruari per annum in magna efficacia. Habent enim uirtutem dissoluendi, & cõsumendi ex qualitatibus suis. Ex amaritudine sua diuretica sunt, dissoluuntq;, attrahunt, & aperiunt.

Contra lumbricos datur puluis eius cum melle.

Contra uermes succus inijcitur auribus.

Cõtra duriciem splenis cortex radicis cum hærba maceratur per quinq; dies in uino & oleo: postmodum fit decoctio, & colaturæ additur cera, & oleum, fitq; unguentum.

Contra stranguriam & disuriam datur uinum decoctionis eius: uel fit emplastrum ex eo, & imponitur supra pectinem.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C Idem fieri potest in colica passione ex frigida caussa.

Contra hæmorroides inflatas, & non fluentes, fiat encatisma, ex aqua salmacina, & uino decoctionis hærbæ. Post fiat suppositum ex puluere eius, cõfecto cum melle. Vel fiat decoctio pulueris eius, uel eius succus in oleo mustellino, & bombyx intincta superponatur.

EX IOANNE VIGONIO.

Recipe foliorum Prassij, florum rorismarini manip. 5. dulcis radicis se. petroselini, ana. m. 5. liquiricię mundatæ drach. x. passularum, prunorũ, iuiubarũ ana unc. 1. se. cõmunium drach. v. de duabus radicibus unc. iiij. cum aqua, & parum uini granatorum. Bulliant omnia usq; ad consummationem mediæ partis: deinde colentur, & dulcorentur cum zuccharo sufficienti, & sumat patiens ad quantitatem medij cyathi, quia mirabiliter sanat colicam & sttanguriam.

EX HIERONYMO Herbario.

Jn V[illegible]

Aqua Marrubij confortat fœtum in utero.

Purgat & mundat uulnera.

Pota, pellit phantasmata, & mala insomnia.

Sanat omnes tumores illita.

D Et hydropisi laborantibus subuenit, si contineāt se ab humidis, & alia nimia potione.

Ingenium, & memoriam confortat, & acuit.

AVTORES ET DESCRIPTORES.

Dioscorides, lib. 3.
Plinius, libro uicesimo, capite. 22.
APVLEIVS.
Theophrastus libro sexto, capite. 2.
Serapion, capite. 198.
PLATEARIVS.
Macer, dictione Marrubium.
Platina de honesta uoluptate. lib. 3.
Marcellus Vergilius
Hermolaus Barbarus.
Nicolaus Leonicenus.
Pandulphus Collinutius.
Ioannes Vigonius.
Hieronymus herbarius.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

A

Gundelreb.

B

De HEDERA TERRESTRI, Rhapsodia XXVI.

HEDERAM terrestrem, uulgus hodie herbariorum græce uocat, χαμαίκισσον. id est, nō attollentē se a terra. Item σελινῖτιν, κίσσον ἄκαρπον, γῆς στέφανον. Latine terrestrem Hederam. Hederam pluuiaticam. Sterilem Hederam, & terræ Coronam.

RECENTIORES

Græce, ἐλατίνην.
Latinæ, Hederam terrestrem.
Vulgariter, Gundel reb.

Chamecissos descriptio apud Dioscoridem & Plinium sic habet. Chamecissos folio est Hederæ, tenuiore, longiusculo, ramulis quinis, senisue, dodrantalibus, foliosis, flore Violæ albæ simili, candidiore, ac tenuiore, gustu supra modū amaro, radice tenui, cādida, inutili. Nascitur in cultis. Pli. li. 14. cā. 15

ELATINE historia.

Elatine folia habet Helxine, minora, rotundiora, pilosa, semipedali-

C bus ramulis, quinis, senisue, a radice, foliosis, gustu adstringentibus. Nascitur in segetibus & cultis. Nec alia fere Plinius lib. 27. capite. 9.

Iam utra descriptio uerius respondeat, quęque propius attigerit scopum, barbarorum ne scholæ, an neothericorum hodie priuata iudicia, in tuo esse arbitrio lector uolumus. Nobis sane, ut in iuniorum sententiam inclinat animus, ita cum non habeant, nisi paucissimos, qui eum errorem primi sibi persuadent deprehendisse se, propter unnm inquam & alterũ, ueterum fidem, tot seculis receptam, temere damnare non possumus. Verum de hijs & in Hederis plura.

TEMPERAMENTVM.

Frigidæ & siccæ fertur esse complexionis. Et uirtutem habet mundificandi, exiccandi, incarnandi, & uulnera consolidandi.

IVVAMENTA eius quæ inscribitur Chamæcissos.

Bibunt conuenientissime ischiadici folia, tribus obolis, in aquæ cyathis tribus, tricenis, quadragenisq; diebus. Eodem pota modo senis, aut septenis diebus, regium morbum purgant.

D ELATINES IVVAMENTA.

Oculorum fluctionibus, & inflam̃ationibus auxiliatur, folijs cum polenta tritis, & impositis.

Eadem cocta, sorbitionis usu, dysenteriam sistit.

Vulgatæ Hederæ terrestris iuuamenta ex IOANNE VIGONIO.

Sanguis hirci ex ea diutius nutriti, calculosis potenter medetur.

Et cum Larido, Elleboroq; contusa, unamquamq; tineam capitis depellit.

Ex HIERONYMO herbario.

Aqua, aut decoctio terrestris Hederæ, pondere unc. ij. confert mulieribus, tumore membrorum, aut uentris laborantibus.

Idem præstabit si epithimetur, idq; bis in die.

A

B

DE EVFRAGIA,

Rhapsodia XXVII.

¶NOMENCLATVRAE.

Græcæ, ὀφθαλμικά.

Latinæ, Eufragia.

Germanicæ, **Augentrost.**

EVFRAGIAE Hermolaus Barbarus in Sarxifago Dioscoridis, sic meminit. Pampinulę similis est, folio tantum minore, ac magis serrato, et lentiusculo: quam nostri herbarij Eufragiam appellant, minus fruticosa, flore luteolo, pręcipuę claritatis ad omnia uitia oculorum. Veteribus incompertam existimant: quemadmodum & illam, quæ Cartofilago dicitur a uulnerarijs. Nos Ceratophylacen uocãdam putamus: quia partem oculorum Ceratoiden, hoc est, Corneam defendat, saluticꝫ percussam restituat: folijs Seriphij, uel potius Roris marini, aut Lini quocꝫ, capitulis arentibus, cirris subluteis. Plura apud receptiores non lego.

Eufragia ignota ueteribus.

C

DE LINO.

Rhapsodia XXVIII.

NOMENCLATVRAE

Græcæ, λίνον. λινοκαλαμίσ. λίνον ἄγριον.

Latinæ, Linum.

Germanicæ, Linsomen. Flachs.

LINVM a greco sumitur, ut inquit Barbarus. Semen eius, Linospermon uocatur. Oleo seminibus expresso, fraces, & retrimenta quoq; ipsa reponuntur: saginando iumẽtorum generi, præcipue bubus, obesitate sola insignibus futuris.

Lini genera. Lini genera Cholorcium, quod tamen Sardonicũ uocant Grȩci. Est & Aegyptiũ: a quo Xylinæ uestes, quas & Gossampinas dixere. Hoc iurisperiti Laneam ligneam appellant.

Encomion Lini ex PLINII præfatione, libro decimonono.

D

VT a confessis ordiamur utilitatibus, quæq; non solum terras omnes, uerumetiam maria repleuere, seritur, ac dici neq; inter fruges, neq; inter hortensia potest Linum. Sed in qua non occurret uitæ partæ? quodue miraculum maius, hærbam esse quæ admoueat Aegyptum Italię, in tantum, ut Galerius a freto Siciliæ Alexandriam septima die peruenerit, Babillius sexta, ambo profecti, æstate uero proxima Valerius Marianus ex prætorijs senatoribus, a Puteolis nono die lenissimo flatu? Hærbam esse, quæ Gadȩis Herculis columnas septimo die Ostiam afferat, & citeriorem Hispaniam quarto, prouinciam Narbonensem tertio, Africam altero: quod etiam mollissimo flatu cõtigit C. FLACCO legato Vibij Crispi proconsulis? Audax uita, scelerum plena, aliquid seri, ut uentos procellasque recipiat: & parum esse fluctibus solis uehi. Iam uero nec uela satis esse maiora nauigijs, sed quamuis amplitudini antemnarum singulę arbores sufficiant, super eas tamen addi uelorum alia uela, prę-

terque alia in proris, & alia in puppibus pandi, ac tot modis prouocari mortem. Denique tam paruo semine nasci, quod orbem terrarum ultro, citroque portet: tam gracili auena, tam non alte a terra tolli: neque id uiribus suis necti, sed passum, tusumque, & in molliciem lanæ coactum, iniuria naturæ, ac summa audacia, & quo peruenire nulla execratio sufficit, contra inuentorem dictum suo loco a nobis, cui satis non fuit hominem in terra mori, nisi periret & insepultus. At nos priore libro imbres & flatus cauendos, frugum caussa, fructusque, præmonebamus: Ecce seritur hominis manu: metitur eiusdem hominis ingenio, quod uentos in mari optet. Præterea ut sciamus fauisse pœnas, nihil gignitur facilius: ut sentiamus nolente id fieri natura: urit agrum, deterioremque ipsum facit. A Miraculum Lini.

De LINI satione, & generibus eius, & quomodo perficiatur, & de Mappis, & Lino non ardente: & quando primum in Theatris Vela.

Seritur sabulosis locis maxime, unoque sulco, nec magis festinat aliud. Vere satum, æstate uellitur: & hanc quoque terræ iniuriam facit. Ignoscat tamen aliquis, Aegypto serenti, ut Arabiæ, Indiæque merces apportet: ita ne & Galliæ censentur hoc reditu? Montesque mari oppositos esse non est satis, & a latere Oceani obstare ipsum quod uocant inane. Cadurci, Caleti, Ruteni, Bituriges, ultimique hominum existimati Morini, imo uero Galliæ uniuersæ uela texunt. Iam quidem & transrhenani hostes, nec pulchriorem aliam uestem eorum fœminæ nouere. Qua admonitione succurrit, quod M. Varro tradit, in Serranorum familia gentilitium esse, fœminas linea ueste non uti. In Germania autem defossi, & sub terra id opus agunt. Similiter in Italia, ratione alia. Nam inter Padum, Ticinumque amnes subiacent abiterna. In Europa Lino palma secunda. In uicino enim Hallionis capessunt retouina, & in Aemilia uia fauentina candore. Hallionis semper crudis fauentina præferuntur: retouinis tenuitas summa, densitasque. Candor æque ut fauentinis, sed lanugo nulla. Quod apud alios gratiam, apud alios offensionem habet. Neruositas filo æqualior pene quam araneis, tinnitusque cum dente libeat experiri: ideo duplex quam cæteris precium. Et Hispania citerior habet splendorem Lini præcipuum, torrentis in quo politur natura, qui alluit Tarraconem. Et tenuitas mira, ibi primum carbasis repertis: nam dudum ex eadem Hispania Zoëlicum uenit in Italiam, plagis utilissimum. Ciuitas ea Callæciæ & Oceano propinqua. Est sua gloria & Cumano in Campania, ad piscium & alitum capturam. Eadem & plagis materia. Neque enim minores cunctis animalibus insidias, quam nobismet ipsis Lino tendimus. Sed cumanæ plagæ concidunt apros, & hæ, cassesue asperi ferri aciem uincunt. Vidimusque iam tantæ tenuitatis, ut anulum hominis cum epidromis transirent, uno portante multitudinem qua saltus cingerentur. Nec id maxime mirum, sed singula earum sta-

B Germanorum uestes olim ex Lino. Textoria apud Germanos.

Quæ olim habita optima lina.

Ex Lino insidiæ auibus, piscibus & feris.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C mina centeno quinquageno filo constare: sicut paulo ante Iulio Lupo, qui in præfectura Aegypti obijt. Mirentur hoc, ignorantes in Aegyptij quondam regis, quem Amasim uocant, thorace in Rhodiorum insula ostendi in templo Mineruæ. ccclxv. filis singula fila constare. Quod exemplum per se expertum nuper Romæ prodidit Mutianus ter consul, paruasq; iam reliquias eius superesse hac experientium iniuria. Italia ex Pelignis etiamnum Linis honorem habet, sed fullonum tantum in usu. Nullum est candidius, lanæue similius, sicut in culcitris præcipuam gloriam Cadurci obtinent. Galliarum hoc ad tomenta pariter inuentum Italiæ quidem mos etiam nunc durat in appellatione stramenti. Aegyptio Lino minimum firmitatis, plurimum lucri. Quatuor ibi genera, Tanicum, ac Pelusiacum, Buticum, Tentyriticum, cum regionum nominibus in quibus nascuntur. Superior pars Aegypti in Arabiam uergens, gignit fruticem, quem aliqui Gossipion uocant, plures Xylon: & ideo Lina inde facta Xylina. Paruulus est, similemq; barbatæ nucis defert fructum, cuius ex interiore bombyce lanugo netur. Nec ulla sunt eis in candore, molliciaue præferenda. Vestes inde sacerdotibus Aegypti gratissimæ. Quartum genus Orchomenium appellant, fit e palustri uelut harundine, dumtaxat panicula eius. Asia e genista facit

Linum Aegyptium.

D Lina, ad retia præcipua, in piscando durantia, frutice madefacto decem diebus. Aethiopes, Indiq; a malis, Arabes cucurbitis, in arboribus, ut diximus, genitis. Apud nos maturitas eius duobus argumentis intelligitur: intumescente semine, aut colore flauescente. Tunc euulsum, & in fasciculos manuales colligatum, siccatur in sole pendens, conuersis superne radicibus uno die: mox quinq; alijs, in contritum inter se uersis fascium cacuminibus, ut semen in medium cadat. Inter medicamina huic uis, & in quodam rustico, ac prædulci Italiæ transpadanæ cibo, sed iam pridem sacrorum tantum gratia. Deinde post messem triticeam uirgæ ipsæ merguntur in aquam, solibus tepefactam, pondere aliquo depressæ. Nulli enim leuitas maior. Maceratas indicio est, membrana laxatior. Iterumq; inuersæ, ut prius, sole siccantur. Mox arefactæ, in saxo tunduntur stupario malleo. Quod proximũ cortici fuit, Stuppa appellatur, deterioris Lini, lucernarum fere luminibus aptior. Et ipsa tamen pectitur ferreis hamis, donec omni membrana decorticetur. Medullæ numerosior distinctio, candore, mollicia. Linumq; nere & uiris decorum est. Cortices quoq; decussi, clibanis & furnis præbent usum. Ars depectendi, digerendiq;, iustum est, e quinquagenis fascium libris quinas denas carminari. Iterum deinde in filo politur, illisum crebro in silice ex aqua: tectumq; rursus tunditur clauis, semper iniuria melius. Inuentum iam est etiam, quod ignibus absumeretur. Viuum id uocant: ardentesq; in focis conuiuiorum ex eo uidimus mappas sordibus exustis, splendescentes igni magis q̃ possent aquis. Regum inde funebres tunicæ, corporis fauillam ab reliquo separant cinere. Nascitur in deser-

Lib. 12. cap. 10. Maturitas Lini.

Præparatio Lini.

Stuppa.

Nere Linum, & uiris decorum.

Linum uiuũ.

tis, adustisq; sole Indiæ, ubi non cadunt imbres, inter diras serpentes, assuescitq; uiuere ardendo. Rarum inuentu, difficile textu, propter breuitatem. Ruffus de cætero colos splendescit igni. Cum inuentum est, æquat precia excellentium margaritarum. Vocatur autem a Græcis Asbestinum, ex argumento naturæ. Anaxilaus autor est, linteo eo circumdatam arborem, surdis ictibus, & qui non exaudiantur, cædi. Ergo huic Lino principatus in toto orbe. Proximus Byssino, mulierum maxime delitijs circa Elim in Achaia genito, quaternis denarijs stipula eius permutata quondam, ut auri: repertaq; linteorum lanugo, e uelis nauium, maritimarũ maxime, in magno usu medicinæ est, & cinis Spodij uim habet. Est & inter Papauera genus quoddam, quo candorem lintea præcipuum trahunt. Tentatum est tingi Linum quoq;, & uestium insaniam accipere in Alexandri magni primum classibus, Indo amne nauigantis: cum duces eius ac præfecti in certamine quodam uariassent insignia nauium, stupueruntq; littora flatu uersicoloria implente. Velo purpureo ad Actium cum M. Anthonio Cleopatra uenit, eodemq; effugit. Hoc fuit imperatoriæ nauis insigne. Postea in theatris tantum umbram fecere: quod primus omnium inuenit Q. Catulus, cum Capitolium dedicaret. Carbasina deinde Vela primus in theatro duxisse traditur Lentulus spinter Apollinaribus ludis. Mox Cæsar dictator totũ forum Romanum intexit, uiamq; sacram ab domo sua ad cliuum usq; in Capitolium: quod munere ipso gladiatorio mirabilius uisum tradunt. Deinde & sine ludis Marcellus, Octauia sorore Augusti genitus, in ædilitate sua, auunculo. xi. consule, Calendis Augusti, Velis forum umbrauit: ut salubrius litigantes consisterent. Quantũ mutatis moribus Catonis Censorij, qui sternendum quoq; forum moricibus censuerat. Vela nuper colore cœli stellata, per rudentes terræ etiã in amphitheatris principis Neronis rubent, in cauis ædium, & muscum ac solem defendunt. Cætero mansit candori pertinax gratia. Honor etiã & Troiano bello. Cur enim non & prælijs intersit, ut naufragijs? Thoracibus lineis paucos tamen pugnasse, testis est Homerus. Hinc fuisse & nauium armamenta, apud eundem interpretati sunt eruditiores: quoniam cum sparta dixit, significauerit sata.

A

Linum Asbestinum

Byssinum.

Vela linea.

B

DE LINI SATIONE ex Palladij. 11. libro.

Mense Octobri Lini semen seremus, si placet: quod pro malicia sui serendum non est, nam terræ uber exhaurit: sed si uelis, loco pinguissimo & modice humido seretur, in iugero. viij. modijs. Aliqui macro solo spissum serunt: ita adsequuntur, ut Linum subtile nascatur.

TEMPERAMENTVM EIVS.

Semen easdem, quas Fœnogræcum uires habet, Estq; calidum fere in primo ordine. Et humiditate, & ariditate, fere in medio constituitur.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C VIRES EIVS, ET IVVAMENTA ex DIOSCORIDE lib. 21.

Discutit & emollit omnem intus forisque inflammationem, cum melle, oleo, exiguaque aqua decoctum, aut melle cocto exceptum.

Vicia cutis in facie, uarosque crudum exterit.

Illitum cum nitro, & ficulneo cinere, parotidas duriciasque discutit.

Vlcera quæ serpunt, fauosque cum uino decoctum expurgat.

Vngues scabros eximit, cum pari modo Nasturtij, & mellis.

Vicia pectoris extrahit, si ex melle in eclegmatis uicem substituatur.

Tussim lenit, Venerem stimulat, si farina piperis, & melle exceptum, pro placenta largius adsumatur.

Huius decoctum, interaneorum, uuluæque erosionibus immittitur.

Alui excrementa euocat.

Ad uuluæ inflammationes, in desessionibus perquam utile.

Ex Miscellaneis SERAPIONIS cap. 21.

Ex Mesue. Proprietas seminis Lini est. Quãdo fit emplastrum ex eo, mixta cera & melle, confert alboribus unguium.

Ex Albugerig. Confert ulceribus uesicæ, & renum, & maturat apostema, quando fit ex eo emplastrum.

Quando bibitur torrefactum, confert tussi calidæ & humidæ.

Ex Mesarugie. Expellit fœtum cito, & aquam.

D Et decoctio seminis Lini miscetur cum oleo, & fit inde clyster ulceribus intestinorum, & confert magnifice.

Ex Rasi. Confert doloribus, & puncturis intestinorum.

Ex Paulo. Linum quãdo comburitur, confert fumus eius subtilis corrizæ, & suffocationi matricis.

Lini NOCVMENTA, ex Galeno lib. 1. de alimentis cap. 27.

Est autem malum stomacho, & difficulter concoquitur: præterea frictum, uentrem uehementer sistit: & urit agrum in quo seritur, deterioremque ipsum facit.

AVTORES.

Dioscorides, lib. 2.
Plinius, lib. 19. cap. 1.
Palladius, lib. 11.
Serapion, cap. 21.
Galenus. 1. alimentorum, cap. 28.
Septimo simpli. cap. 81.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C

Cynoglossa minor.

Kleyn Hundtszung.

D

DE CYNOGLOSSIS Rhapsodia. XXVIII.

❨ Nomenclatura.

Græcæ, κυνόγλωσσον. φυτόν. καβαλλάτιον. σπλεῖον. σκόλυμος.
Latinæ, Lingua canis. Lingua canina. Cynoglossa.
Germanicæ, Hundtszung.

AVTORVM PLACITA de Cynoglossis.

DIOSCORIDIS συγγραφὴ de Cynoglosso.

CANINA Lingua, folia latifoliæ Plantagini similia habet, angustiora tamē, minoraq́ꝫ, & lanuginosa. Sine caule Canina lingua est, per terramq́ꝫ sternitur. Nascitur sabulosis locis.

Cynoglosi historia PLINIANA lib. 25. cap. 8.

Iungitur Plantagini Cynoglossos, caninas imitans linguas, topiarijs operibus gratissima. Aiuntq́ꝫ, quæ tres thyrsos seminis emittat, eius radicem potam ex aqua, ad tertianas prodesse: quæ quatuor, ad quartanas. Est alia similis ei, & quæ fert lappas minutas. Eius radix pota ex aqua, ranis & serpentibus aduersatur.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Explanatio Cynoglossi, per M. VERGILIVM.

A

Canis linguã herbam, nouit Ethrutia oĩs. utitur em̃ ad ulcera, & minora uulnera, ostenditq; eam sine caule, & paulominus q̃ cunctis ijsdem huic scriptori notis. Nascitur plærumq; inrer uites, uiretq; tota hyeme. Nos eam sæpe uidimns folioso cespite, radice pollicis humani crassitudine, albicante colore, & supercurrente asperitate: quam credimus nominis & comparationis ad caninam linguam caussam fuisse. Est enim cani, qualis plærisq; alijs animalibus, scobinæ modo asperior lingua. Cynoglossa quare sic dicta.

PANDECTARIVS de Cynoglosso.

Lingua canis est similis Arnoglosso, nisi quia sunt ei costæ apparentes in folijs eius, sed sunt leuia, & est in eis borra apparens.

IVDICIVM NOSTRVM.

Cynoglossæ duas species dedimus. Vnam, folio Plantaginis, ueram ac genuinam a Dioscoride descriptam. Alteram, quam hodie officinæ Buglosso syluestri (folijs tenuioribus, coreaceis) per omnia fere similem ostendunt. De qua tamen uehementer dubitamus. Iniecit nobis hunc scrupum Michael Herus medicus, & idem amicus noster, qui & montis Pessulani medicos, alteram Buglosson hanc facere constanter affirmat. Et quod id facile credam, facit, quod Dioscoridis descriptioni respondere nõ uideo. Proinde tam similem Buglosso, ut appareat excisa. Quæ uero sit Pliniana altera, quæ lappas minutas fert, necdum comperi. Michael Her9

TEMPERAMENTVM.

Frigidi & sicci temperamenti est.

VIRES ET IVVAMENTA
ex DIOSCORIDE lib. 4.

Concisa, & cum uetere suillo adipe cocta folia eius, rabidorum canum morsibus, capilli defluuijs, quæ uocant ἀλωπεκίας, & ambustis medentur.

Aluum mollit, elixa eadem, & cum uino pota.

Ex IOANNE VIGONIO.

B

Cynoglossæ succus, cum succo Plantaginis, & uino granatorum, & parum Licij, ad ignem cum prædictis aliquantulum inspissatus, ulceribus oris, & narium, gingiuarum, & genitalium ualet.

Valet quoq; admixtus cum melle rosato, et terebinthina, ulceribus ab humoribus frigidis caussatis.

Igitur ut experientia nobis demonstrauit, aduersus morbi gallici ulcera antiqua potentissime facit, eaq; ab omni trumbositate grossa, & radicata, ad modum fortis ligamenti cum facilitate mollificat, purgat, atq; mundat: maxime si prędictus succus inspissatus fuerit ad ignem aliquantulũ cum syropo rosato, uel oxymelle squillitico: si uelis, ut fortiorem habeat operationem. Experimentũ

Item folia prædictæ hærbæ ulceribus frigidis, siue scrophulis imposita, a proprietate medentur.

Ex nobili HIERONYMO hærbario.

Sanat hæmorroides Cynoglossæ aquæ potio, si sint internæ: uel earũ ablutio cum Cynoglossæ aqua, si foris promineant.

Nihil æque uulnera ac ulcera omnia abstergit.

AVTORES ET DESCRIPTORES.

Dioscorides.	Pandectarius.	Plinius, lib. 25. ca. 8.
Ioannes Vigonius.	M. Vergilius.	Hieronymus herbari9.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C

D

yngryen.

DE VINCA PERVINCA,
Rhapsodia XXX.

¶ NOMENCLATVRAE.

Græcæ, χαμαιδάφνη. ἀλεξάνδρεια. δαφνίτης.

Latinę, Chamędaphne. Alexandria. Laureola. Lactago. Vinca peruinca. Daphnitis.

Germanicæ, yngryen.

PLACITA AVTORVM, de Vinca peruinca.

Historia Chamędaphnes secundum DIOSCORIDEM, lib. 2.

CHAMAEDAPHNE uirgas emittit cubitales, singulari ramo constãtes, rectas, tenues, leues, Folia Lauri similitudine, leuiora multo ac

uiridiora. Semen rotundum, rubens, annexum folijs. A

Eadem per PLINIVM descripta, lib. 22. capite decimoquinto.

Chamædaphne unico ramulo est, cubitali fere, folio tenui, Lauri similitudine: semen rubens, annexum folijs.

APVLEIVS uidetur distinguere Chamędaphnē a Vinca peruinca. Nam duabus descriptionibus prosequitur.

Chamędaphnem quidem cap. 27. sic.

Chamædaphne a Græcis quibusdā Daphnites, aliquibus uero Daphne, alijs Hydragogos, seu Caragogos dicit. Itali Mustellaginem dicūt, alij Lactaginem, et Lauraginem, alij Eugubim usuben: quę in puluerem redacta mollissimum, & in aqua calida potui data, aluum concitat.

Peruincā uero sic ca. 58. Eupeplios, Græci Daphnoides, Hippoglossion, Eupetalon, Diglosson, Daphne: Samothracia, Daphne alexandrina, Daphne Minthrios, Danae. Stephane Alexandrō. Chamędaphne, Carpophyllon, Daphnitis: Latini Peruincam, Victorię folium, Laurum Alexandrinam, Macedonicam, Lauraginem, Mustellaginem terrestrē uocant. Frutex eius sæpius cubitalis, folijs ut Muria, paulo maioribus, atq; tenerioribus, & non infractis, remordantibus, & incendiosis. His predita est uirtutibus. Ad phlegmata incidenda cyathos duos dabis, cum melle bibere ieiuno, mox phlegmata intercidet. B

Victoriæ folium.

IVDICIA NEOTHERICORVM, de Vinca peruinca.

Iudicium HERM. BARBARI de Chamędaphne & Peruinca.

Chamędaphne folio tenui. Eadem quibusdam & Vincaperuinca est. Hærba Topiaria, semper uirens, in modum lineæ folijs geniculatim circumdata, ueteribus inopiam florum supplere solita: cuius & comeduntur asparagi. Porro mihi alia uidetur esse Vinca peruinca, q̄ Chamędaphne: q; Vincaperuinca non attollit, sed serpit, ac se in modum lineæ, ut prædixi, porrigit, flore in purpuram ceruleo: Chamędaphne assurgit in cubitalem altitudinem, ut Dioscorides & Plinius confirmant. Potest tamen etiam Chamædaphne dici Vincaperuinca: id quod & Plinio placet: sed ut testatum sit tamen, aliud, non idem omnino genus esse. Alioquin & medicinæ quoq; nonnihil uariant. Hydropicis, & auribus, & aluinis prodesse Vincaperuinca dicitur: Chamędaphne capitis doloribus, urinæ, mensibus ciendis, ardoribus stomachi, torminibus.

Chamędaphne uidetur alia esse a Peruinca.

MARCELLI VERGILII iudicium de eadem.

Humilis & terrestris Laurus Chamædaphne est, sola foliornm similitudine græcorum adoptione in nomen Lauri & honorē adscita: topiaria hærba, si Plinio credimus, & a Latinis hærbarijs sua ætate Vincaperuinca appellata. Quæ si ea est quam Ethruria nunc Vincam hęrbam uocat, qua defunctæ uirgines, in gente nostra, ad sepulturam coronatæ efferuntur: & qua familiæ apud nos aliquę, gentili iure suo, primum ingredientem urbem Archiepiscopum, coronatę ad portam excipiunt, stipantq; & per urbem comitantur, cognitu facillima est: in hortis passim nascens, tenuissimis uiticulis, potius per terram serpens, q̄ uirgis, ut Dioscorides ait, a terra se

C extollens: folijsq; Oleaginis magis q̃ Laurinis similibus. Verum a Dioscoridis Chamæ daphnes historia lõge ea differt, ob eas quas pauloãte numerauimus, & plerasq; alias notas, quas uolentibus obseruasse facillimum erit. Meminit Theophrastus Chamædaphnes ad extremum tertij de plantarum historia uolumen, sed tam breuiter, ut nihil possit ab eo aliud intelligi, q̃ ferre Chamædaphnem fructum folijs adnatum: quod a nostræ ætatis Vinca longissime abest. Ea etiam in nullo ciborum usu modo est, quod ueteres græcorũ medici in Chamædaphne fuisse quondam testantur. Siquidem Paulus Aegineta in sexto de ea agens ait, καὶ ἐσθίεται, quod est, Hec etiã cõmedit. Preterea sub primo, quo capite docet de omniũ olerũ asparagis, cum longius de pluribus egisset, subiecit, παραπλησίως δὲ καὶ ὁ τῆς χαμαιδάφνης ἀσπάραγος, id est, Nutrit similit etiã & Chamædaphnes asparagus. His nos indicijs, autoribusq; persuademur, nõ esse Chamædaphnẽ Ethrurię Vincã herbã. Et nihilominus quæ a Plinio Vincaperuinca. 21. uolnmine, cap. 11. describit, nostrę gentis Vincæ satis rñdet. Siqdem Vincamperuincã ait semp uirere in modũ lineæ, folijs geniculatim circumdatam, topiariam hærbam, & inopiam florum aliquando supplere. Quæ omnia nostræ Chamædaphne sit, folio Lauri, cubitalibus uirgis, fructu rotundo rubenteq;, & folijs adnato, cuius asparagus in ciborum usu esse possit.

Reprehensio Plinij, Thodori Gazę, Herm. Barb. & M. Vergilij, per Nicolaum Leonicenum. lib. de erroribus Medicorũ.

Idem Theodorus Chamædaphnẽ Vincamperuincam apud Theophrastum interpretat, cum tñ Chamędaphne alia sit planta, cuius descriptio a Vincaperuinca apud Dioscoridẽ plurimũ aliena ẽ, cuiꝰ etiã Vincęperuincę naturã, imaginẽq; accuratiꝰ cõtéplantibꝰ, illa esse uidebit, quę a Diosc. ac Plinio parit Clematidis, atq; Daphnoidis, et Polygonoidis nominibꝰ designat. (Quę uera Peruinca apud Dioscoridem)

Et idẽ rursum alibi. In Chamædaphne lib. 15. Veterem lectionem distinctiorem putas, si ita scribat. Est & Chamędaphne syluestris frutex, & Alexandrina. ut duo genera intelligantur. Alterum Chamædaphne, quã Latini Laureolã, ut tu inquis appellant: cum tñ ea quæ hodie Laureola latine dicitur, non sit Chamædaphne, sed Daphnoides potius, statim postea a Plinio descripta. Alterum Laurus Alexandrina, ex Plinio, Galeno, Dioscoride. Tu qdem Pliniũ hoc pacto excusas, ne uideatur Chamædaphnẽ uarijs in locis uarie designasse: cum hoc in loco, libro scilicet. 15. Laurum Alexandrinã tantumõ pinxerit, sicuti lib. 24. Chamędaphnẽ. Sed duo remanent in Plinio scrupuli haudquaq; dissimulandi. Cur cũ Plinius cętera Lauri gñã eodẽ lib. 15. loco descripserit, solam Chamędaphnẽ indescriptã reliquerit. Cur cũ alterũ genus nõ Alexandrina simpliciter, sed Laurus Alexãdrina a Theophrasto, Dioscoride atq; Galeno, ab omnibus deniq; Græcis autoribus uocitetur, Plinius propria appellatione pretermissa, sumptũ a loco uel ꝑsona, cognomen tantummodo posuit: uel cũ postea subiunxit, alij Daphnem uocant, propri-um nomen contra naturam postposuit: cum tamen uera huius fruticis appellatio non sit, neq; Daphne seorsim, neq; Alexandrina, sed hoc totum, ut diximus, Daphne Alexandrina. D

Et iterum. Plinius lib. 15. Chamędaphnẽ ita describit. Est et Chamędaphne syluestris frutex, & Alexandrina, quã aliq Idæã, aliqui Hypoglotton, alij Daphnen, alij Carpophyllon, alij Hypelaten uocant. Ramos spargit a radice dodrantales, topiarij ac coronarij operis, folio acutiore quã myrti, molliore ac candidiore, maiore semine inter folia rubro: plurima in Ida, & circa Heracleã Ponti, nec nisi in montosis. Eandẽ Chamędaphnẽ postmodũ Plinius in lib. 24. ita describit. Chamędaphne unico ramulo est, cubitali fere folio, tenui, Lauri similitudine, & reliqua. Quis non uideat Pliniũ, eidẽ plantæ differentes descriptiones afferre: Est em prior descriptio in Daphne Alexandrina, non autem in Chamædaphne lib. 4. a Dioscoride tradita. Esse uero Chamędaphnem a Daphne Alexandrina differentem, non solum Dioscorides, sed Galenus pariter, & Paulus in suis de simplicibus medicaminibus libris ostendunt.

Apologia Pandolphi Collinutij pro Neothericis & Plinio, contra NICOLAVM LEONICENVM.

Quo plura in Pliniũ cõgerere Nicolaus nitit, eo se pluribꝰ inscitię notis cõmaculat: ut q nec Plinij uerba, nec scribẽdi ordinẽ, nec rerũ consyderet differẽtias. Itaq; manifestas ineptias iã satius est ridere q̃ refellere. Eidem plantę Pliniũ, hoc est, Chamędaphne diuersas descriptiões afferre, Leonicenus dicit. Sed q̃ diuersus sit ipse ab eo quẽ putabamus, ex hac ipsa Chamędaphne cõsyderemus. Plin. 15. in describẽdis Lauri arboris gñibus inquit. Est et Chamędaphne syluestris frutex: neq; ultra de Chamędaphne uerba facit: neq; illã pingit (ut Nicolaus prius arbitratus ẽ) ex nomine ui-

delicet addubitãs, ne herba esset, quã fruticẽ nominauit. Hic igit̃ uerborũ Plinij textus pũcto(.) signãdus ẽ. Tũ pergit enumerãdo Plini9 Lauri gña atq; inqt. Et Alexãdrina, quã aliqui Ideã, alij Hippoglottin, alij Daphnẽ uocãt. Hanc uero Alexandrinã Daphnẽ pingit. Hæcq; illa est, quã Dioscor. q̊q;, cęteriq; describũt. At. 2. & .20. uoluminis. 12. ca. cũ fruticũ, subfruticũq; gña multa descripsisset, His subnectemus inquit, quę Greci cõmunicatiõe nominũ in ambiguo fecere, an arbores essent. Tũ ꝓximo capite cõtinuo de Chamędry, Chamędaphne, Chamęlea, Chamęsice, Chamęcisso, cęterisq; huiusmodi uerba facit. Atq; inibi Chamędaphnẽ describit: quã uolum. 15. tm̃ attigerat. Hęc igitur ita se habent. Enumerat. 10. Plinius Lauri septem gña: tũ tres Laurei fruticis species, Chamędaphnẽ, Alexandrinã, Daphnoiden: et Alexandrinã quidẽ, & Daphnoidẽ pingit: Chamędaphnẽ uero, qm̃ inter illas relaturus erat quas nominũ cõmunicatio (ut ipse iuquit) dubias fecerat, an arbores essent, an hærbæ. 2. & .20. libro pulchre descripsit: in quo de similibus hęrbis suo ordine loquebat̃. Vides, ut ob punctũ (quod in iocis quoq; dicit̃) Leonicenus captus est? Si int̃ duo ista nomina, Chamędaphnẽ, & Alexandrinã. 15. illo libro, moræ aliqd, punctiq; interiecisset (qnod uel ipsa gramaticæ ratio per, &, copulæ interuentum postulabat) non in hos laqueos incidisset. Mirũ subit boni huius uiri, & amici quidem Leoniceni naturã consyderanti: quem si ambulantẽ uideas, lentũ magis et tardũ, q̃ citatum uel celerem dicas: in accusando uero Plinio adeo præcipitem currere, ut in eo legendo, percẽsendisq; accusationis capitibus, morã omnẽ, tarditatẽq; oderit: non spm̃ teneat, non animã, nihil interpungat, nullo puncto consistat. In hoc quoq; sagacissimi ingenij uir Politianus, in ea quã de Cisso & Cistho ad hũc ipsum Leonicenũ scripsit epistola, egregie notat, cum. 2. & .20. uolumine cap. 10. quia nõ interpunxit Nicolaus inter Hypocisthis, &, quam inter hærbas dicemus, parum sapere uisus est: maleq; eo loco sensisse de Cistho: ita ob punctum, ut diximus, sæpe conuincitur.

Punctorũ ratio & utilitas.

Sed ne Chamędaphnes nomen dubium aliquando legentibus ingerat, duas esse plantas scire oportet: quæ Chamędaphne pariter nuncupẽtur. Hanc ipsam. s. de qua agimus, quę uulgo Laureola dicit̃: & eam quæ Vincaperuinca dicitur, cõiugalibus coronis expetita: folijs q̃ Lauri longe minoribus: humi ad serpilli morem reptans: flore ceruleo, inodoro, rotundo, foliusculis quinq;, sed continuis distincto.

Duæ plantæ Chamędaphne appellantur.

Iuuamenta Vincęperuincę ex PLINII lib. 21. cap. 27.

Vincaperuinca, siue Chamędaphne, arida tusa, hydropicis datur in aqua, cochleari mensura, celerrimeq; reddit aquam. Eadem decocta in cinere, sparsa uino, tumores siccat. Auribus succo medetur. Aluinis imposita multum prodesse dicitur.

AVTORES.

Dioscorides, lib. 4.	Plinius, lib. 24. cap. 15.	Apuleius, ca. 27. & .58.	Theophrast9, lib. 3.
Hermolaus Barb.	M. Vergilius.	Nicolaus Leonlcenus.	Pãdulphus Collinut.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C

Perfoliata mascula.

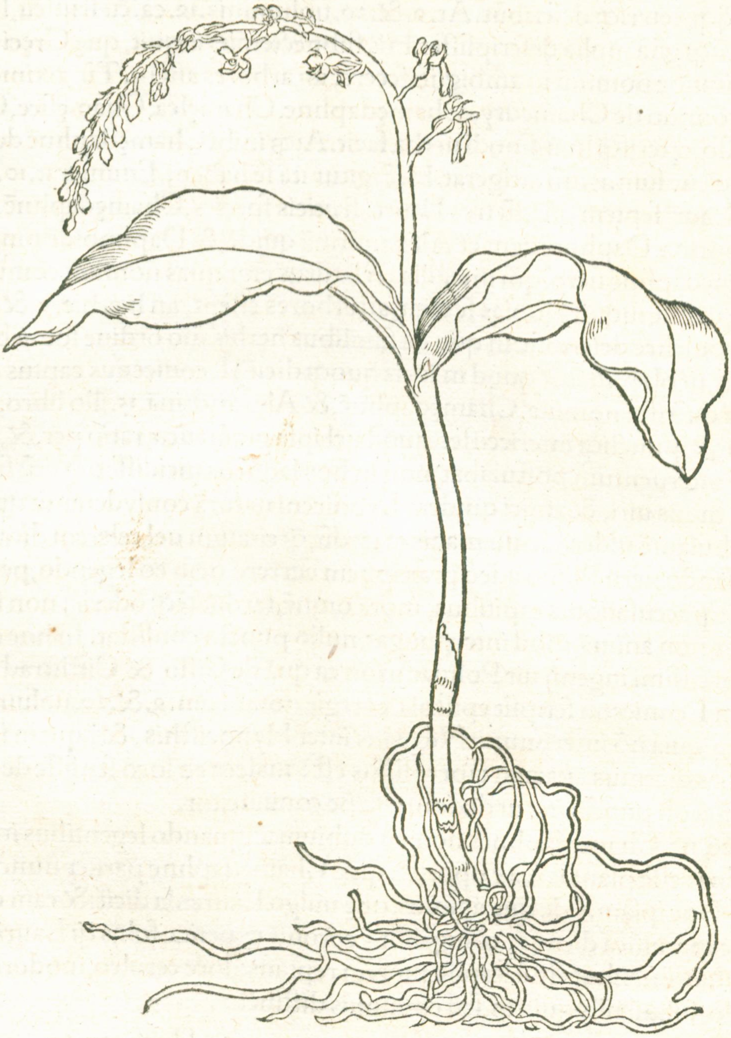

D

Durchwachß männlin.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Perfoliata fœmina. A

B

Durchwachß Weiblin.

DE PERFOLIATA Rhapsodia XXXI.

DVM IN IPSO medio opere hæreremus, atq; nunc illæ, nunc aliæ nobis adferrētur herbæ, citra omnem prorsus & delectum & ordinem (Nam alphabetę seriem obseruare, neq; operis nostri architecti pictores & sculptores obseruare poterant, neq; institutum nostrum hoc ferebat) etiam Perfoliata quædam, inter alias nobis offertur. Sic enim illam appellant officinæ. Circa quam cum multum, ac diu nos torserimus, nihil tamen certi expiscari licuit, neq; ab doctoribus medicis, neq; ab officinis, ne ab uetulis etiam & herbarijs, nisi quod Perfoliata diceretur, nostro idiomate, Durchwaschß. Pharmacopolas igitur secuti, & nos etiam Perfoliatam illam inscripsimus, cæterum adulterinam. Exhibuit enim & aliam nobis Perfoliatam Lucas pharmacopola, longe ab hac diuersam, coliculis scilicet foliola penetrantibus, non admodum absimilem, catapotiarum generis, uel Esulæ maiusculæ, altitudine dodrantali, tam adpropriatæ respondentem nomini Germanico, ut existimem plane falsos herbarios, qui hanc nobis quam dedimus,

C pro genuina & germana obtruserunt. Quæ uero sit apud Dioscoridem, & quis porro eius usus, necdum animaduerti, nisi quod in officinis audio admodum familiarem esse, & in precio habitam D. Nicolao Capitoni medico, idque ad rupta tantummodo, & uulnera glutinanda. Plura non comperi.

Nic. Capito.

Narcissus Martius.

D

Mertzenblümlin.

DE NARCISSIS MARTIIS.

Supra fol. 129.

RESPONDENT *flores, folia, bulbi, denique omnia fere cum* Narcisso superiore. Vnde suspicio nobis subijt, fortasse aut illi germanam, aut certe quandam eius speciem esse. Non enim habeo, in quod tandem aliud genus referam. Sed, quod sæpius moneo, suspicio tantum sit hoc, nullum ex tripode responsum. Si quid firmius alij compertum fuerit, adeo non recusamus doceri, & moneri, ut nisi id data quadam opera moliremur, magis eruditiores prouocare, quã alios docere, ad illam aut cõniuissemus, aut uelut ouem non signatam, ex reliquarum albo, exculcauissemus, & proscripsissemus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Saxifragia. A

Hoher Steynbrech.

De omnibus Saxifragis Rhapsodia XXXIII.

AVTORVM PLACITA.

Descriptio Saxifragæ ex DIOSCORIDE *lib. 2.*

SARXIFRAGON, aliqui Sarxiphagon, alij Empetron, Romani Saxifragiam uocant. Frutex est surculosus, in petris & asperis locis nascens. σαρξίφαγον. ἔμπετρον.

Idem in Capitulo de EMPETRO, cap. 191.

Empetron aliqui Phacoides uocant. Nascitur in montibus & mariti- ἔμπετρον. φακοειδὴς.

B

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C mis, salso gustu. Sed quo propius terreno fuerit, amarius sentitur.

Eiusdem EMPETRI historia ex PLINIO lib. 27. cap. 9.

Calcifraga. Empetron, quã nostri Calcifragam uocant, nascitur in montibus maritimis, fere in saxo. Quo propius mari fuerit, minus salsa est. Saxifragiæ porro meminit lib. 22. cap. 21. in partitione Adianthi.

Excussio Historiæ Dioscoridis per HERMOLAVM BARBARVM cap. 2. Sarxiphagon.

Saxifragum, & Saxifraga latine dicitur. Item Calcifraga, si modo hæc est, quam & Plinius & Dioscorides alio loco Empetron appellant, Paulus Sarxiphages. Empetrum, inquit Plinius, fere in saxo nascitur. Recenti uires sunt: uetustate perdit eas. Lapillos qui sufferuefiant, una rumpi affirmant. Habetur & Saxifragi genus alterum, in Adiantho a nobis explicandum. Corrosi & ambusti sunt hac parte Græci codices, nec qualе sit huius herbæ folium animaduerti ullo modo potest: & in ipso uerborum textu, spaciolum inane uacat. Porro ueterem in Dioscoride picturam huius herbæ uidi, non plus folijs, quã Cirris minutis, per ramos ex interuallo conditis, nec frequentibus: in cacumine surculorum flocci ceu arentes potius quã flosculi: subrudida radice, non sine fibris. Romæ talis ostenditur in maritimis, ac montosis tantum, non rubida radice, sed candida: flosculis quoque candidis. Recentioribus de hac herba parum conuenit. Alij Tritici foliorum figuram, alij marinæ Bati similem dixere, alij Tormentillæ uulgo dictæ. Est autem (ut uolunt) Tormentilla, Quinquefolio herbæ similis, nisi quod septem fere habet folia, non quinque. Quarti herbam, quæ florem Caryophyllon uocatum, ferat, de quo alibi dictum est. Quinti Saxifragam eandem esse, aut proximam ei quæ Pampinula, Pimpinella, & Bipennula, & Sanguisorba ruri dicitur: quoniam uulneribus iniecta, ferrum & spicula facile ac citra sensum doloris exigat. Folio paruo, orbiculato, & extremitatibus serrato: quod & mandi soleat, paratum oleo, sale, aceto: surculis ab eadem radice plurimis atque densis, rubentibus cum radice, ut ferunt. Quibusdam locis uermiculus eruitur, qui curatus, sericis præcipue tingendis, Purpuram facit incomparabilem, cæteros colores splendore quodam, & hilaritate superans.

(Margin: Pictura ueræ Saxifragiæ. — D — Tormentilla. — Caryophyllos. — Pampinula. Pimpinella. Bipennula. Sanguisorba.)

IDEM in Capitulo de EMPETRO.

Prasoides. Empetron hoc Phaconides a Dioscoride, Prasoides a Galeno, & Paulo cognominatur. Fere in saxo nascitur. Recenti uires sunt, uetustate perdit eas. Lapillos qui sufferuefiant, una rumpi affirmant. quod & in Saxifraga quoque diximus ex Plinij sententia, ut qui nihil differre ab ea indicarit: quandoquidem medicinas, quas seorsum in utraque mentione Dioscorides enumerat, ipse uniuersas Empetro huic assignat. Aut igitur ita sentiendum est: aut Plinium errasse confitẽdum. Paulus certe Dioscoridem secutus, mentiones duas habet, quasi duorum generũ. Galenus unicam

(Margin: Plinij lapsus.)

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Empetron, Aetius etiam Empetron uocari solitum affirmat. A

IVDICIVM M. VERGILII de utraq; & de Saxifragia, & de Empetro.

Nasci in petris Empetron satis indicat nomen. Epipetron eadem significatione ex antiquioribus aliqui etiam uocauerunt. Nec solum, quia lentis figuram & speciem refert Phacoides, sed Marrubio similem Prassoides etiam, Plinius Saxifragam a Latinis uocari ait: miscetq; cum ea, quæ priuatim & seorsum a Dioscoride Saxifraga hoc ipso uolumine descripta est. Ex quo iterum suspicari cogimur, quod in Saxifraga dictum hoc ipso uolumine a nobis est, non esse aliud in hoc scriptore eo nomine recipiendum: aut si sit, quod uerisimile tamen non est, uariantibus historia & medicina, bis de eadem actum fuisse non multo ante sub titulo Saxifragæ, quæ latina, & iterum nunc sub Empetri, quæ tota uox Græca est. Paulus quidem Aegineta, qui totum in sexto suæ medicinæ Dioscoridem multa breuitate exscripsisse uidetur, Empetri manifeste meminit, Saxifragæ autem nusquam: quod non relinquendum ab eo fuerat, si tunc in Dioscoride Saxifraga legeretur, aut ipse pro diuersa eam recæpisset. Crederemus nos etiam eandem Saxifragam & Empetron esse, nisi diuersa penitus utriusq; historia & medicina esset. Ob eam caussam peritioribus hoc relinquemus, certius de Saxifraga inuenturis, quod recipiendum, constituendumq; sit. Epipetron.

Reprehensio Plinij in dijudicanda Saxifragia, & Empetro, per NICOLAVM LEONICENVM.

Empetrum ubi nascatur, et quas habeat uires in trahenda bile ac pituita, scribit Plinius lib. 27. eodem quo Dioscorides modo: alias tamen eidem subiungit facultates, quod urinam cit, & calculos frangit, quæ a nullo alio autore de hoc Empetro traduntur. Quin contra Galenus, Empetrum, quod etiã Prassoides appellatur, solis purgationibus. 6. libro utile esse testatur. At quos in altero Empetro, quod etiã Sarxiphages dicitur, Plinius legerat effectus, a Græcis autoribus, ac præsertim Dioscoride traditos, huic Empetro a Sarxiphage diuerso, quod uim purgatoriã habet, nominis æquiuocatione deceptus, asscripsit. B

PETRI COLLINVTII Apologia pro Plinio.

Empetrum a nostris Calcifragum uocari refert Plinius, calculosq; frangere: ac non ideo calculos non frangit, quia nullus ex his, quos Nicolaus legit, hoc scripserit. Hanc ei herbæ uim esse Plinius dicit magnus autor, atq; abunde laudatus: cuius ueram esse sententiam, & experimento compertum est, & hominũ opinione recæptum. Est enim Empetrum (quod noster Leonicenus ignorauit) ea herba, quæ acedarijs gratissima nunc habetur: & quam Venetia omnis, una addita, immutataue litera, Sampetram herbam uocitat: Basichiam multi dicunt: alij Baticulam, Picentes ab herbæ ipsius facultate Rumpisaxum uocant, folijs ad Rutam ferme accedentibus, uerum crassioribus, acutioribusq;: flore, semineq;, quæ cum Anisi, tum fœniculi speciem in muscarijs representent: odore iucundo: sapore inter acidum salsumq; cibi appetentiam prouocante. Nasciturq; (ut Plinius quoq; docuit) in montibus maritimis fere in saxis: quod toto illo tractu uidere licet, qui inter phanum Fortunæ, Garganumq; tenditur promontorium: & in Istrorum cautibus, Liburnorumq; scopulis, unde plurima in Venetos defertur: & satiua quoq; in Cœnobiorum hortis non facili cultura seruatur. Certis quoq; rationibus adducimur, ut eam putemus esse, quam Marinam Batin alio in loco Plinius appellauit, aliud Empetri genus quod Saxifragum nostri uocant. Nec Plinium latuit: quippe qui illud libro. 22. inter Adianti genera posuit, ramulis nigro colore uirentibus, folijs filicis, mire calculos pellens, frangensq;: unde & nomen: non quod umbrosis petris (ut Græci forte putauerunt) parietumq; aspergininibus nasci illam uideamus. Non ergo nominum similitudine deceptus est Plinius, qui utrumq; Empetri genus, diuerso nomine Calcifragum, & Saxifragum prodidit, sed Nicolaus noster, qui nec Plinij uerba pensauit, nec herbas ipsas (ut accusatorem decebat) agnouit.

Empetrum. Sampetra. Basichia. Baticula. Rumpisaxũ. Batis marina.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C

Sententiæ NEOTERICORUM.

Descriptio SIMONIS GENVENSIS.

Saxifragię herbam, quidam accipiunt herbam, cuius folia similia sunt folijs Pimpinellæ, maiora tamen, & ramulos super terram expansos habet. Alia tamen ostensa fuit in partibus Romæ, per omnia Cretano marino similis, nisi quod tenuior & macrior: eo quod in montibus apricis nascitur, & de scissuris petrarum exit: & propter hoc uocant eam incolæ Petra findula, eo quod in suo ortu petras scindere uidetur, odore & sapore Cretano appropinquans. Secundum Butanicum, prima est illa. Nam de Pimpinella dicit, quod multi Saxifragum dixerunt, & quod sit similis ei, uelut Saxifragia tyraria ab antiquis dicebatur.

Alia quædam Saxifragia.

Petra findula.

Pimpinella quibusdam Saxifragia.

PANDECTARII.

Sansifragia, est herba similis Pimpinellæ, non differens, nisi in pilositate, quam habet Pimpinella.

HIERONYMI herbarij.

Saxifragia multorum generum est. Scilicet Maior, floribus albis, caule subrubicundo, radice exili, cui uelut Lentis, uel Pisorum noduli adhærent: quod semen eius esse ferunt. Minor omnibus agnita, humi repens, in petrarum summis, cui uulgo nomen, **Gryenkraut**, eo quod Ischiadi pręcipue medetur. Tertia Alba, quę Miliũ solis, germanice, **Meerhyrs**, apud Dioscoridem lib. 3. Quarta in Alkakengi, arabico uocabulo nomen fecerunt, Germanice, **Schlutten / Boborellen / Judenkyrsen**. de quo in Solano plura.

Quatuor spēs Saxifragiæ.

Alkakengi.

D

TEMPERAMENTUM SAXIfragiæ ex Plateario. 28.

Calida & sicca est in tertio gradu, uirtutem habet dureticam, expulsiuam, & extenuatiuam. Calculos arrodit, & conterit.

Vires & iuuamenta Saxifragiæ ex DISCORIDE.

Cocta in uino, & mox pota, febricitantibus opitulatur.

Stranguriæ prodest.

Singultum sedat.

Calculos uesicæ frangit, & urinam ciet.

Eius, quæ Empetron uocatur, iuuamenta ex eodem DIOSCORIDE.

Trahit bilem, pituitam, & aquam, si bibatur in iure aliquo, aut hydromelle.

EX PLATEARIO.

Contra lapidem in renibus, & in uesica, & contra Iliacam passionem, stranguriam, & dissuriam, ualet uinum decoctionis eius, uel puluis eius, pondere drach. ij. in ouo sorbili: fomentũ quoq; ex ea factum, multum confert prædictis.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Conditura Saxifragiæ ex PLATINA lib. de Honesta uoluptate. ℞. A

Appellatam Saxifragiã Apuleius adserit, quod lapillos in uesica frangat, atq; cõminuat. Eius radix, Petrosileno adsimilis est: quæ ablata, lota, atq; in frusta concisa, cum sale, oleo, & aceto comesta, ob eius caliditatem & siccitatem, lapidem (ut diximus) frangit. Renes & uesicam purgat. Coquitur tarde, propter siccitatem, quæ cõcoctioni contraria est, quam contra, humidum & calidum adiuuat.

De PIMPINELLA, θρύλλισ.

Pimpinellam, uel Pampinulam, quintam esse speciem Saxifragię, pauloante ex Hermolao Barbaro testati sumus. Arbitror & hanc ueteribus neglectam, uel incognitam potius. Interpretatus est hanc ex lib. 7. plantarũ Theophrasti cap. 10. Theodorus Gaza his uerbis. Spicosa igitur Oculus caninus, & Cauda uulpina, et Plantago, quę Agnina lingua a quibusdam uocata est, & ab alijs Coturnix. Huic quodammodo similis est, quę Bibinella dicitur. Cæterum quam uelit intelligi, & an de nostra uulgata Pimpinella dictum uelit, necdum satis assequor. Calidi & sicci esse temperamenti, ut Saxifragiam, compertum est, & per omnia ad eadem ualere.

Macer lib. 5. Epistolarum.

Temperamẽtum.

EMPIRICA quædam de PIMPINELLA.

Quæ priuatim de ea ab empiricis accæpimus, hæc fere sunt.

Quod decoctum eius febrem continuam, & quarta quoq; die recurrentem leuat. B

Succus tertianam, idq; ante accessionem, potus.

Contra PHTISIM sic utitor.

Recipe Pimpinellæ q̃; tenuissime puluerizatæ unc. ij. aquæ Pimpinellæ recentis, & sacchari quantum satis est, et fiat inde Electuarium: de quo sume quotidie drach. ij.

Conditura Pimpinellæ ex PLATINAE lib. ℞. De Honesta uoluptate.

Pimpinellæ, quæ & Bibinella græce dicitur, uis calida & sicca est: ob hanc rem tarde concoquitur: uoluptatem edentibus adfert. Collecta, ac lota in patinam, ac suomet caule, si tenera est, reponi debet, sale, oleo, et aceto condiri. Si prædura fuerit, folia tantum sumuntur. Aperit hic cibus iecinoris fibras, urinam prouocat, ac lapides, ut Saxifragia: non tamen adeo comminuit.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C

HEPATICA.

D

Edel Leberkraut. Hyrfklee.

DE HEPATICA,

Rhapsodia XXXIIII.

NOMENCLATVRA

Græca, λειχὴν.

Latina, Hepatica, Hepataria, Iecoraria.

Germanica, Leberkraut.

HEPATARIAM, siue Hepaticam, omnes Lichen interpretantur eam quæ est apud Dioscoridem libro. ♁. cap. λειχὴν. Verba Dioscoridis sunt. Lichen, quæ saxis est familiaris, aliquibus Bryon appellatur, asperginosis petris adhæret.

Paraphrasis, BARBARI, super DIOSCORIDEM.

Lichen, siue Lechen, est muscus, ut hic, itemq; hærba alia nascens in petrosis: nomine utriq; inuento, quoniam contra Lichenas, remedijs omnibus anteponuntur. Folium unum ad radicem latum, caule uno paruo, loogis folijs dependentibus. Vtramq; recentiores herbarij Hepaticā appellant. Appuli hærbam, cuius unum ad radicem folium habere diximus, Iecorariam, siue Ficatellam cognominãt, folio succi pleno, & crasso:

Hepatica uni folia. Ficatella.

IECORARIA. A

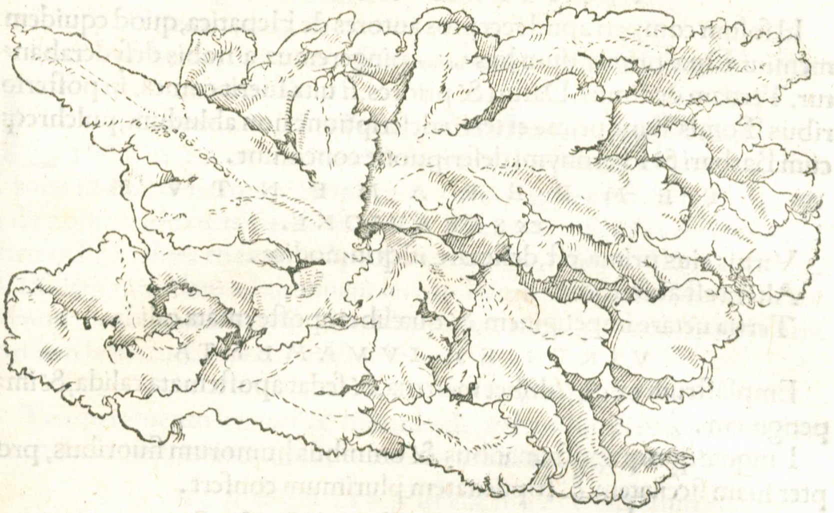

Leberkraut.

ita nominatam, quia Iecinoris fibræ similis aspicitur. Diuersa est eodem nomine apud nos, in litore passim nascens, & olitorio foro, ieiuniorum tempore uenalis, hæderaceo fere folio, flore purpureo, lilij pusilli effigie. Conuoluit herba se quibus appropinquat. Soluit aluum cocta, & cruda, olerum modo accæpta.

SERAPION lib. Simplicium, capite. 113. de Hepatica. B

Hazez alsacher, id est, Hepatica, G. Nascitur in lapidibus humectis, & cadit super eam ros, & similis est lenticuli aquæ.

PLATEARIVS, cap. 5.

Hepatica hærba est in aquosis, & præcipue in lapidosis locis nascens, minuta habens folia, terræ & lapidibus adhærentia. Quanto autem habet maiora folia, tanto melior est, & dicitur Hepatica, quia præcipue est hepatis iuuatiua.

HIERONYMVS herbarius, de Hepatica.

Hepatica in triplici habetur differentia. Prima, quæ in obsoletis & ruinosis fontibus sub dio, petrosis quoq; lapidibus adhæret, folijs inuicem pinnatis, sibi adhærentibus, non admodum absimilis ei, quæ Pulmonaria uulgo uocatur. Altera, quam nunc passim Matrissyluam, uel Stellarem hærbam uocant, Germanice, **Waltmeyster**: tametsi Campifolium uulgo etiam Matrem syluæ faciunt. Tertia Trifolium aureum, Teutoni

C ce, Guldener klee, quod ipsum nascitur in syluis, & asperis.

IVDICIVM NOSTRVM.

Id solum comperi apud receptos autores de Hepatica, quod equidem memini. Duæ primæ, dum has εἰκόνας pingeremus, a nobis desyderabantur. Tertiam dedimus. Daturi & priores, si uita fuerit comes, in posterioribus Tomis. Sane prima et tertia descriptione non abludunt, pulchreq; cum Barbari & Hieronymi descriptione concinunt.

TEMPERAMENTVM

ex SERAPIONE.

Virtus eius prima, est, desiccare, idq; inmodice.

Altera est abstergere.

Tertia uetare impetiginem, & quælibet aposte-mata calida.

VIRES ET IVVAMENTA

Emplastrum ex ea, cohibet mẽstrua, & sedat apostemata calida, & impetiginem.

Linguæ quoq; apostematibus, & omnibus humorum fluoribus, propter suam siccitatem, & stipticitatem plurimum confert.

Ex PLATEARIO.

Valet contra opilationem hepatis, & splenis, ex calida materia, & hepatis calorem.

D Syropus ex decoctione eius, & rhabarbaro, sanat Ictericiam.

Et aduerte, quod in omnibus syropis contra opilationes hepatis, & calefactionem eius, debet indi Hepatica.

Contra calida apostemata superponitur trita in principio. Operatur enim repercussionem materiæ influentis.

Ex IOANNE VIGONIO.

Hepatica est frigida & sicca in primo. Et eius folia contrita, & cum farina ordei in uino granatorum contrita, & parum sandali albi cum oleo rosaceo, omphacino, hepatis calidum apostema repercutiendo spargunt & resoluunt.

Et decoctio eius facta cum Endiuia domestica et syluestri, et parum Capillorum Veneris, parumq; Cicoreæ, cum aqua & zuccharo confecta, et cum modico uino granatorum, laborãtibus hepatis discrasia calida, optime medetur. Et propterea dicitur Hepatica, quia ægritudinibus hepatis ualde opitulatur.

AVTORES.

Dioscorides.	Hermolaus Barbarus.
M. Vergilius.	Platearius.
Ioan. Vigonius.	Hieronymus herbarius.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

De Linaria, Rhapsodia XXXV. A

NOMENCLATVRAE

Græcæ, περιστερεών. ψευδολίνον.

Latinę, Linaria. Pseudolinum. Esula adulterina. Herba urinalis.

Germanicæ, Lynkraut. Harnkraut. Flachßkraut.

LINARIAM hærbam D. Ioannes Lotzerus medicus, in collectaneis suis pharmacorum simplicium περιστερεών græce, & latine Cristam galli nobis traduxit: tametsi habeant & Verbenæ quædam eius nominis species. Nec plura etiam apud probatiores lego, nisi quod hanc ψευδολίνον, & Esulam quandam adulterinam faciant Pandectarius, et Genuensis ille Simon, interq; utramq; mediam scilicet quandam speciem: quod Esula quidem lactescit, Linaria uero sine lacte sit. D.Io.Lotzer.

TEMPERAMENTVM eius.

Temperamento frigido & humido deprehendimus in secundo gradu, habereq; uires dissipandi, incidendi, extenuandi, & perpellendi.

AB HERBARIIS Vires & Iuuamenta ei nuncupantur huiuscemodi.

Eius, simulatq; Pimpinellæ succus erysipelata refrigerant.

Cancro quoq;, & Carcinomatis nihil est quod æque medeatur.

Per se indita hærba calciamentis, fertur totius corporis laborantis dolores reprimere & sedare. B

Aqua Linariæ cum media cortice Ebuli pota, quantitate nucis auellanæ, hydropicis mirum immodum eijcit aquam per urinam.

Eadem oculis rubentibus salubris est, sero, & in ieiunio indita modice. Crebro id compertum haud parum multis.

C

DE ESVLA, Rhapsodia XXXIX.

❡ NOMENCLATVRAE

Græcæ, πιτυοῦσα.
Latinæ, Esula.
Germanicæ, Wolffsmilch.

NON consentio cum Simone Genuensi, qui negat hanc inter septem Tithymalorum species conscribi debere. Existimoq́ꝫ esse, aut Cyparissiam Tithymalum, aut certe Pityusam illam apud Dioscoridem lib. 2. Nec ea suspicio est tãtum, uerum in uetustissimo libro, a Bononiensi quodam medico de simplicibus Diosco. inscripto, quomodo ad nostras officinas responde ãt, ita scriptum inu enimus. Frutex Tithymalus Lactuca marina, seu Caprina, & Lactaria hærba. Eius plura sunt genera: ex quibus unius fructum officinę uomicam Nucem, alteram Esulam minorem uocant: Pityusam uero Maurisebram uocant, officinę quoq́ꝫ Esulam maiorem, quæ ubiq́ꝫ crescit.

Quadruplici differentia cernitur. Quędam tenera. Quædam crassiore radice. Quædam maior. Quædam minuscula. Quæ autem uera Esula hodie habetur, Linariæ hęrbæ specimen pręsefert.

Electio eius ex MESVE.

D Magnum est malum, abscindens uiscera: paruum uero est illud, quod eligitur. Et melior pars plantæ, est cortex radicis eius: & lac eius est acutius & fortius. Et melior est radix ipsius, habẽs proprietates quinq́ꝫ bonas scilicet: cuius cortex est subtilior & leuior: & facile frangitur: & est habẽs de rubedine aliquid, sicut Cassia proprie: et super quã iam pręterijt medium anni. Recens uero mensis sui tantum, est mala. Nigra uero est perniciosa. Et orta in locis thermarum similiter. Et melius tempus collectionis radicis ipsius, est principium ueris, & lactis eius, in fine ipsius.

Complexio & proprietas.

Calidæ complexionis est & siccæ in principio tertij. Et lac eius calidius. Et est compositum ex substantia ignea, acuta, & subtili, & ex substantia terrea stiptica: & est incisiuum, subtiliatiuum, exiccatiuum materiarũ submersarum, liquefactiuum & apertiuum, disruptiuum orificiorum uenarum.

RECTIFICATIO Nocumentorum Esulæ.

NOCET CORDI, hepati & stomacho, & disrumpit uenas, & excoriat uiscera: derelinquit inflammationes, facientes cadere in febres. Et emendatur primum nocumentum quod ex eo timetur, miscẽdo ei aliquas ex medicinis cordialibus & stomaticis, & hepaticis cũ eo. Et secũdũ et tertiũ nocumentũ corrigitur, acqrendo ei bonitatẽ cũ medicinis cõglu-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

tinatiuis, & cōadiuuātibus et consolidātibus: sicut est dragagantū ꝓprie: A
& gumī, & bdelliū, & mucilago psilij, & succus portulacę, & similia. Et quartū nocumentū eius tollit, permiscendo ei ex rebus refrigerantibus, & extinguentib9 aliquas. Et ex hoc facientibus apud me est, ut infundatur in succo Altaraxacon, aut in succo Endiuiæ ex pauco aceto, aut in succo Portulacæ, aut Solatri & aceto. Et si fuerit acetum decoctionis, aut infusionis citoniorum, erit melius. Mirabolani quoque sigillant ei bonitates notas, & absinthium similiter, & aloe. Et dixit Iudæus. Infundatur in lacte dulci, aut aceto, & renouetur in eo lac multotiens, exsiccetur. Reprimitur enim sic à sua malicia. Et dixit Ruffus. Si solutio per ipsum superfluit, aut laboriose fiat, sedeat solutus in aqua frigida. Mihi quoq; uidetur uerbum inconueniens. Circumstans enim frigidum includit, & cōadiuuat uirtutem medicinæ, & corroborat eam. Necnon & medicinas adiuuans, ad uias expulsionum, repellit materias, sicut te scire fecimus. Succurrendum est igitur tunc, sicut in canone diximus. Confectio pilularum de Alsebram conferentium hydropisi. Accipe eius præparati partes quatuor, mirabolanorum citrinorum partes quatuor, aloes partes quinq;, confice cum succo feniculi: aut Endiuiæ. Et est dosis earum a drachma una, & semis, usq; ad tres. Et quidam ex lacte eius, & farina faciunt oblatas, & soluunt cum eis. Et quidam faciunt cum aceto & zuccaro, & lacte ipsius. Et quidam cum carne B
citoniorum, & mastice faciunt solutiuum bonum.

VIRES, ET IVVAMENTA.

Solutione educit flegma uehementer, & aquam citrinam, & humores melancholicos, & materias a iuncturis, & confert doloribus earum. Et est ex medicinis magnis ad hydroposim. Verumtamen nocet hepati, & desiccat corpus utentis ipso. Et consumit sperma, & lac eius hoc uehementius facit. Et facit cadere in febres.

DOSIS EIVS.

Corticis radicis eius a Caractis. ij. usq; ad. vij. Et lactis eius a Caracto uno usq; ad tres.

VSVS ET ADMINISTRATIO
Esulæ ex Plateario.

Esula calida & sicca in tertio gradu. Frutex est, cuius radix tantum usui competit medicinæ. Cortex radicis eius si in uere colligitur, per biennium in magna efficacia seruatur. Melius est tamen, ut singulis annis renouetur. Virtutem habet purgandi flegmaticos humores principaliter. Vnde ualet contra ægritudines factas ex flegmate.

Nota, quod Ictericiam suo acumine purgat. Post Scamoneā utilior est Esula, & securius potest dari. non enim est multum abominabilis, ut quasi indignetur inde stomachus quandoq;: sed tunc tegula calida superponatur.

C Contra quotidianam de flegmate naturali, arteticam, podagram, chiragram, paralisim, iliacam passionem, & leucoflegmatiam detur puluis iste Petruncelli. Recipe scrupul. v. Esulæ, & modicum cinnamomi. semen fœniculi, anisi, masticis. Sanis leucoflegmaticis ualet ad præseruationem cum uino calido, uel aqua calida, uel cum ouo sorbili datus in brodio, uel cum iuscello. Benedicta Esulata ualet contra prædictas, & maxime contra passionem colicam: inijciatur per clystere cum aqua salsa, & oleo, & melle: optimum est.

Contra leucoflegmatiam præcipue talis sit usus. Bulliat succus feniculi aliquantulum, & postea resideat: & aquam claram supernatantem accipe, & addito puluere Esulę, & zuccaro, detur. Vel fiat syrupus: multum prodest.

Delicatis uero medicinas abhorrentibus, ponatur puluis eius ad decoquendum cum carnibus. Vel ipsi cortices, & carnes illas comedant, & brodium accipiant.

Contra prædictas passiones ualet, si fiat claretum ex puluere eius, in uino & melle, & alijs speciebus. Non est enim multum abominabile.

Theodoricum anacardinum, uel hieralogodion competenter acuuntur ex Esula prædicta.

D EX IOANNE VIGONIO.

Esulæ uirtus est, purgare Melancholiam & Phlegma. Et eius lac uerrucas, & porros potentissime euellit, eorum radices exiccans.

AVTORES.

Dioscorides, lib. 2. dict. pityusa, & capite de Tithymalis.
Mesue, lib. simpli.
Serapion cap. cclxxi.
Scriptor Pandectarum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

DE OMNIBVS MALVIS. Rhapsodia XXXV. A

¶ Nomenclaturæ Maluæ hortensis.

Græcæ, μαλάχη. κηπευτή. ἄνθεμα.

Latinæ, Malua hortensis. Lien capræ. Muris urina.

Vulgares, Bappelen.

PLACITA AVTORVM de Maluis.

Historia hortulanæ Maluæ ex PLINIO lib. 20. cap. 21.

IN MAGNIS laudibus Malua est utraqꝫ, & satiua, & syluestris. Duo genera earum, amplitudine folij discernuntur. Maiorem Græci Malopen uocant, in satiuis. Alteram ab emolliendo uentre dictam putant Malachen, e syluestribus, cui grande folium, & radice alba, Althea uocatur. Ab excellentia effectus a quibusdam Aristalthea. Omne solum in quo seruntur, pinguius faciunt.

THEOPHRASTVS DE MALVA, quæ Ibiscus uocatur, lib. 9. cap. 19.

Spinam quandam enarrant, quæ aquam iniecta congelet. Et radicem Ibisci posse addensare aiunt, si tritam inieceris, sub diuoqꝫ humorem posueris. Constat Ibiscum folio Maluæ, maiori tamen, pilosioriqꝫ, caule molli, flore mellino, fructu Maluæ, caulibus proxima. Vsus eius ad rupta, & tusses, uino dulci, & ad ulcera in oleo. B

De eadem APVLEIVS cap. 38.

A Græcis appellatur Althea, alij Ororiza, alij Aeleomolochen, alij Molochen agriã, aut Creticen, alij Anadendramalachen, alij Sycophyllon. Itali Ibiscum uocant. Nascitur locis humidis & campis.

IDEM de Malua Erratica.

Malachin agriam uocant Gręci, alij Aeleomalachen, alij Acopon, alij Malachin, alij Helionstrophon, alij Osyriacam, alij Maluam rusticam, alij Maluam erraticam. Nascitur ubiqꝫ in locis cultis.

ALIA ALTHEAE HISTOria ex Dioscoride lib. 3.

Althea, quam alij Althiocon, alij Ibiscum uocant, in syluestrium Maluarum genere est: cui folia ut Cyclamino rotunda, lanugine crescunt, flore rosaceo, bicubitali caule, radice lenta, intus alba, Althea appellatur: quod inter primas sit utilis, & pluribus polleat remedijs.

De ea, quæ ALCEA dicitur, quam ego puto eam esse, quæ hodie herba Simeonis, uulgo Sigmundts wurtz uocatur. Ex eodem DIOSCO. lib. 3.

Alcea syluestrium Maluarum generi adsignatur. Folia habet diuisa, Verbenacæ proxima: caules tres, aut quatuor, cortice cannabino uestitos: florem Rosæ paruum, radices albas, latas, quinqꝫ aut sex, cum plurimum cubitales.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C

Sententiæ NEOTERICORVM, de prædictis speciebus Maluarum, & autorum explicationes. Et primo HERMOLAI BARB. in Corollario.

Malua, inquit, culturæ opera, intra sextum, septimumq; mensem grandescit in arborem, hastarum, baculorumq; usu in Arabia, Mauritania quoq; Lixi oppido æstuario, ad Hesperidum hortos, & iuxta delubrum Herculis. Duo genera earum summa: quæ amplitudine folij discernuntur. Maiorem Græci Malachen uocant in satiuis. Alteram ab emolliendo uentre dictam putant Malachen e syluestribus, cui grande folium, & radices candidæ, Althea nominatur. Est & quæ unicaulis nascitur, Monocaulos ex facto cognominata. Omne solum in quo seruntur Maluæ, pinguius faciunt. De Althea, quæ item Dendromalache, siue Anadendromalache dicitur, & Ibiscus, uolumine tertio disseritur. Est & Alcea, huius fere generis seorsum indicanda.

Malua Monocaulos.

IDEM rursum in ALTHEAM.

Medici Altheam uocando, ut Theophrastus inquit, Maluam syluestrem intelligunt. Ab excellentia effectus, a quibusdam Aristalthea dicitur, Anadendromalache a Galeno. Item Ebiscus, siue Ibiscus. Quanquã Plinius Altheam ab Ibisco separauit, in medicinæ usu. Ibiscus inquit a Pastinaca gracilitate tantum distat: damnatus in cibis, & medicinæ dumtaxat utilis: quam Græci μαλάχην, inquit ἀγρίαν uocant, & aliqui Pistolochiam. Altheæ folium Maluæ a Theophrasto redditur, sed grandius & pilosius, cauliculi molles, flos luteus, radix alba, neruosaq;, semen Maluæ, gustus quoq; caulium, ut Maluæ.

D

MARCELLI VERGILII explicatio Altheæ.

Nihil Althea græcis aliud est, q̃ si a medendo medicam simpliciter dicas: quibus ἀλθός in medicina pharmacũ, remediumq;, & ἀλθαίνειν, uerbum, mederi est. Nec aliter in Theriacis suis Nicander ἀλθηέντα, aliquid sæpe appellat. Hanc Palladius in Octobri mense Ibiscum dici, his uerbis testatur. Altheæ, hoc est, Ibisci folia. &c. Vtiturq; ea, ut uerbis eius utamur, ut ex molli forte uinum fiat. Theophrastus syluestrem esse Maluam lib. 9. de Plantarum historia confirmat his uerbis. Et eam quam hi Altheam, illi uero syluestrem Maluam appellant. Galenus Anadendromalachen uocauit, quasi arboream, siue arborescentem Maluam. Plinius diuersis locis. 19. 20. &. 21. uoluminibus, plura Maluarum genera describens, non satis certam earum historiam tradit. Nos Græcos, & hunc præsertim scriptorem secuti, præcipua duo Maluarum genera fecimus, alterum secundo, alterum tertio hoc uolumine tractatum. Non ignorantes, hæc ipsa a quibusdam iterum diuidi, & in utroq; genere satiuam, & sponte sua nascentem numerari. In priore illa hortensem, qua in cibis pro olere uterentur, & locis incultis nascentem: ut tunc in Maluæ commentationibus nostris longius diximus. In posteriore hac syluestrem esse quæ duabus illis undiq; procerior sit, altiusq; a terra erigatur, & in hortis consita arborescit, multoq; maiores flores, nec minore ambitu Rosarum profert. Verumtamen quæ artificio & opere humano meliorescũt, diuersi generis ob id censenda non sunt. Descripsit Altheam hanc Theophrastus eodem libro. Quodq; in nullo Maluæ flore, quod hactenus ipse uiderim, aut ab alijs audierim, luteum illi florem dedit. Nec nos scimus, quo modo naturæ, & alijs scriptoribus in Malua color ille respondere possit. Ostendit quotannis in omni Malua natura inter ruborem, & purpuram splendentem florem. Hic etiam Rhodoides, quod est, Rosæ simile dicit esse, neq; ad formam magis, q̃ ad colorem referri id oportet. Quo fit, ut peritioribus dirimendam inter Theophrastum, scriptoresq; alios tam grauem litem relinquamus.

Maluæ genera duo.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Explicatio Alceæ per HERMOLAVM BARBARVM. A

Alcea caulibus foliosis. Nascitur in pingui solo, nec sicco: quam & Peristereon cognominãt, a similitudine foliorum, ut conijcio. Ipsam quoq; Leonis caudam, qua multum pollet animal id, Homero, Catullo, & Plinio testibus, appellant Græci Alceam. Differentia in eo, ut quibusdam placet: q herba diphthongum non habet in penultima. Dicitur, & Cercis cauda eius. Quanquam & herba quædam Cercis est, e qua radij fiant textoribus: unde & nomen.

Leonis cauda.

Cercis.

De eadem rursus MARCELLVS VERGILIVS.

Breuis in antiquis Grecorũ medicis Alceæ huius historia & medicina est. Nec Plinius aliter a Dioscoride lib. 27. cap. 4. de ea agit. Nos etiam, quod illi adijciamus, non habemus. Illud tantum tacuisse nolumus, in antiquissimis Latinis codicibus coniunctam superiori hanc esse, unoq; capite de utraq; agi. Quod fecisse congener earum natura uidetur.

De eius TEMPERAMENTO.

Agrestis quidem distrahendi, & molliendi clementer particeps est potentiæ. Hortensis uero, quadamtenus plus aquosæ humiditatis admittit, eatenus potestate imbecillior est. A barbaris frigida in primo, humida uero in secundo pronunciatur.

DE IVVAMENTIS MALVARVM & uulgatæ Maluæ ex Dioscoride lib. 2.

Satiua esui longe aptior syluestri. Stomacho aduersatur. Aluum iuuat, sed multo magis caules.

Interaneis, & uesicæ utilis. B

Cruda folia cum salis exiguo manducata, ægylopas ex melle sanant. Verum cum cicatricem trahere cœperint, ea demum citra salem utendum est.

Contra aculeatos apium, uesparumq; ictus, illita efficax est.

Eadem cum oleo trita peruncti, non feriuntur.

Vlcera manantia in capite, furfuresq; cum urina sanat.

Sacris ignibus, & ambustis decocta folia, tritaq;, utilissime ex oleo imponuntur.

Eius decoctum uuluas insessione mollit.

Prodest erosionibus uesicæ, & intestinorum, uuluæ, sedisq;, clystere infusum.

Ius decoctæ cum radice sua, contra omnia uenena auxiliatur, si continuo a bibentibus reuomatur.

Contra phalangiorum morsus remedio est.

Lac euocat semen in uino potum: addito Loti syluestris semine, uesicæ cruciatus lenit.

IVVAMENTA eius, quæ Althea dicitur, ex DIOSCORIDE lib. 3.

Decocta in uino, aut aqua mulsa, in potu efficax est contra uulnera,

C parotidas, absessus, mammarum inflammationes, attritus sedis, inflationes, neruorum rigores. Siquidem discutit, & excoquit, rumpit, & ad cicatricem perducit.

Cocta, ut dictum est, adiecto suillo adipe, aut anserino, terebinthinaue, ut malagmatis lentor fiat, facit ad uuluæ inflammationes, præclusionesque in pessis subdita.

Decoctum eodem fungitur munere.

Onera uuluæ, reliquiasque a partu extrahit.

Decoctæ succus ex uino potus, succurrit urinæ difficultati, calculosorum cruditatibus, dysentericis, ischiadicis, tremulis, ruptis.

Dentium mulcet dolorem, cum aceto decocta, colluto inde ore.

Viride semen, siccumque tritum, uitiligines in sole perunctas emendat.

Eodem cum oleo peruncti, a uenenatis non feriuntur.

Valet contra dysenteriam, & sanguinis reiectiones, aluique profluuiũ.

In posca, aut uino decoctum bibitur contra omnes uesparum, apum, similiumque aculeatos ictus.

Folia cum olei momento, morsibus & igni ambustis illinuntur.

Constat, aquam trita radice addita, sub diuo addensari.

IVVAMENTA Alceæ ex DIOSCORIDE.

D Cum uino, aut aqua potæ radices, dysentericis, ruptisque medentur.

Empirici in usu habent ad Collyrin: dicuntque, uel suspensam eam a pectore, caligantibus oculis prodesse.

Maluarum omnium IVVAMENTA ex PLINIO lib. 20. cap. 21.

Huic contra omnes aculeatos ictus efficacior uis, præcipue scorpionum, uesparum, similiũque, & muris aranei. Quin & trita cum oleo, qualibet earum peruncti ante, uel habentes eas, non feriuntur. Folium impositum scorpionibus torporem affert. Valent contra uenena. Aculeos omneis extrahunt illitæ crudæ, aut cum anetho potę. Decoctæ uero cum radice sua, leporis marini uenena restringunt: & ut quidam dicunt, si uomatur. De eisdem mira & alia traduntur. Sed maxime, si quotidie quis succi ex qualibet earum sorbeat cyathum dimidium, omnibus morbis cariturum. Vlcera manantia in capite sanant, in urina putrefactæ licheras, & ulcera oris cum melle. Radix decocta furfures capitis, & dentium mobilitates. Eius quæ unum caulem habet, radice circa dentem, qui doleat punge, donec desinat dolor. Eadem strumas & parotidas, panosque, addita hominis saliua, purgat citra uulnus. Semen in uino nigro potum, a pituita & nauseis liberat. Radix mammarum uitijs occurrit, adalligata in lana nigra. Tussim in lacte cocta, & sorbitionis modo sumpta, quinis diebus emendat. Stomacho inutiles Sextus niger dicit. Olympias Thebana, abortiuas esse cum adipe anseris. Aliqui purgari fœminas, folijs earum manus plenæ mensura, in oleo & uino sumptis. Vtique constat, parturientes folijs substratis celerius solui, protinus a partu reuocanda, ne

uulua sequatur. Dant & succum bibendum parturientibus ieiunis, in uino decocta hemina. Quin & semẽ tritum adalligant brachio, genitale nõ continentium. Adeoq; eæ Veneri nascuntur, ut semen Vnicaulis aspersum genitali fœminarum, auiditates augeri ad infinitum Xenocrates tradat. Item tres radices iuxta adalligatas, tenasmo & dysentericis utilissime infundi. Item sedis uitijs uel si foueantur. Melancholicis quoq; succus datur cyathis ternis tepidus, & insanientibus quaternis. Decoctæ comitialibus heminæ succi. Hic & calculosis, & inflatione & torminibus, aut opisthotonico laborantibus, tepidus illinitur. Et sacris ignibus, & ambustis, decocta in oleum folia imponuntur, & ad uulnerum impetus cruda cum pane. Succus decoctæ neruis prodest, & uesicæ, & intestinorum rosionibus. Vuluas & cibo & infusione mollit in oleo: succus decoctæ, pori meatus suaues facit. Altheæ in omnibus supradictis efficacior radix, præcipue conuulsis ruptisq;. Cocta in aqua aluum sistit. Ex uino albo strumas & parotidas, & mammarum inflammationes, & panos in uino folia decocta & illita tollunt. Eadem arida in lacte decocta, q̃libet perniciosæ tussi citissime medentur. Hippocrates uulneratis, sitientibusq; defectu sanguinis, radicis decoctę succum bibendum dedit. Et eam uulneribus, cum melle & resina, item conuulsis, luxatis, tumentibus, et musculis, neruis, articulis imposuit. Et asmaticis, ac dysentericis in uino bibẽdum dedit. Mirum, aquam radice ea addita addẽsari sub dio, atq; elactescere. Efficacior autem, quo recentior. A B

Ex IOANNE VIGONIO.

Malua decocta in brodio gallinarũ, uel pulli, cum farina ordeacea, usq; ad spissitudinem solidam: deinde pistata cum duorum ouorũ uitellis, & oleo Violarum in quantitate sufficienti, & parum croci, omnia simul miscendo, apostematibus cholericis, & ualde calidis optime medetur, tã in resoluendo, q̃ in maturando, si natura maturationẽ tentare uoluerit.

Ex PLATEARIO.

Contra calida apostemata in principio folia Maluæ terantur, & superponantur. Ad maturandum terantur cum assungia porci recenti: & super tegulam calidam ponantur. Hoc autem ualet contra duriciem splenis & hepatis.

Fomentum ex aqua decocta, circa pedes ualet.

Ad somnum prouocandum in acutis febribus Malua cocta & comesta soluit uentrem.

Valet in febribus, propter uentris constipationem.

Ex aqua illius fiat clyster mollificatiuum competens.

Ad menstrua prouocanda certum experimentum. Radix ipsius ad modum digiti grossa & longa, uel etiam longior, radatur aliquantulum, & superspergatur puluis scamo, & superponatur: ungatur tamen prius cum melle, si uolueris.

Maluauiscus plus mollificat & maturat, sola folia & magis radix trita

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C cum assungia, aliquantulum calefacta & superposita, apostemata maturat, duriciem relaxat & mollificat. Hærba etiam cocta cum radice, fere ad consumptionem aquæ, apparebit quasi quædam uiscositas: quę superposita apostema maturat, durum relaxat & remollit

Ex aqua, addita cera & oleo, fit optimum unguentum ad predicta.

Aqua decoctionis seminis ipsius herbę, ualet contra tussim siccam.

Confert ethicis.

Semina autem sacellata, & in oleo cocta, duriciem splenis soluunt & mollificant.

De satu Maluæ ex PALLADII lib. 10. de mense Octobri.

Hoc mense Malua serenda est, quæ occursu hyemis ab incrementi longitudine reprimetur. Loco pingui delectatur, & humido gaudet. Letamine transferuntur plantæ eius, cum cœperint folia quatuor habere, uel quinq;. Melius comprehendit planta eius, quæ tenera est: maior enim translata, languebit. Sapor illius melior, si non transferantur: sed ne cito erigantur in caulem, in medio earum glebulas conserunt, aut lapillos. Rara ponenda est. Sarculo delectatur assiduo. Sic liberandæ sunt hærbis, ne D motum sentiant in radice. Si transferendis plantis nodum facias in radice, sessiles fient.

CONDITVRA Maluæ ex PLATINAE lib. 2. de honesta uoluptate.

Mirabuntur fortasse qui naturam Maluæ ignorant, me hanc hærbam inter edulia posuisse. Sed desinant mirari, & quantis laudibus extollenda sit animaduertant. Maluæ duo genera, Satiua, & Syluestris, & utraq; laudanda. Quæ Althea dicitur, quod alte surgat. Amplitudine folij discernantur. Satiua minor, hāc Græci a molliendo uentre μαλαχὴν uocauere. Omne solum in quo seritur Malua, pinguescit. Valet hæc hærba contra omnes aculeatos ictus, præcipue uero scorpionum, uesparum, apum, muris arachnei. Quin & trita cum oleo, cutiq; extensa, hominem ab iniuria talium bestiolarum defendit. Cruda illita uulneri, aculeos omnes extrahit. Ferunt hominem omnibus morbis cariturum, si qualibet die ex succo Maluæ aliquid sorbeat. Valet item hic succus (quanq; stomacho aliquantulum inutilis) contra bilem atram, & eam maxime, quę iam ad insaniam ducit. Elixatur tenellæ Maluæ caulis ablata cima, & in patinā more asparagi positus, cum sale, oleo & aceto comeditur. Condiuntur & eodē modo flores. Nec insalubre hoc genus conditurę habetur: cum & calculosis, & inflationi, & torminibus, & sacris ignibus medeatur.

Maluæ genera duo.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Coriandrum.

Coriander.

DE CORIANDRO Rhapsodia XXXIIII.

❡ NOMENCLATVRAE

Græcæ, κόριον, κορίανον.
Latinę, Corium. Corianum. Coriandrum.
Germanicæ, Coriander.

De ratione nominis Coriandri M.

VERGILIVS.

CRediderunt Coriandro aliq in Græcis nomen fecisse Cimices, q̊s folia ei9 & caules
olent. Et qm̃ insectũ id gręci Corin uocẽt, ideo olentẽ eos plantã Corion nominaue-
rint. Sunt contra, qui ꝙ Corian nõ gręci frequenti9 q̃ Coriõ Coriandrũ uocent, nõ a Cimici-
bus, sed quasi Coriamblon.i. hebetãtẽ oculoꝝ pupulas dictũ fuisse uelint. κόρην em̃ oculi pupu
lã, & ἀμβλύνειν hebetare ĩdẽ gręci dicunt. Qđ q̃ uerũ sit, peritiores intelligent. Ab hoc em̃ nihil
quod ad oculos pertineat priuatim in Coriandro decernit̃. Omniũ eius appellationũ prior illa
in hoc, & alijs medicinæ scriptorib9 frequentior est. Alterã illã in cõmuniore sermonis usu fuis-
se, indicat in eqtibus suis Aristophanes. Quocũq; aũt nomine uocet̃, nota omnibus planta est,
semenq; p̃cipue; ideoq; nõ ultra a nobis tractanda. Numerat̃ ab hoc ipso scriptore. 6. uolumine

C niter uenena: odoreq; p̄sertim deprehēdi, q̄ similis uiuenti Coriandro toto corpore sentiat. Meminit & Nicāder in Alexipharmacis suis, quo loco interpres eiꝰ syluestri Coriādro ueneni maleficiū inesse ait: q̄d ab eo describit latioribus longioribusq; folijs, multis adnatis, & numerosa radice, copiosoq; flore. Quod nescio an uerum sit: testante Plinio. 20. uolumine eiusdem numeri capite, non inueniri inter syluestria Coriandrum. De eo iterum in. 6. agendum nobis erit.

Εἰκὼν CORIANDRI.

Radice breuiuscula hęrba est, admodū fibrata, caulibus, ramisq; multis, nudo semine, ac firmo & diutino. Sub canis ortum salescit.

De satu Coriandri COLVMELLA lib. 12. capite tertio.

Sinape, & Coriandrum, nec minus Eruca & Ozymū ita uti sata sunt, sua sede im̄ota permanent: neq; est eorum cultus alius, q̄ ut stercorata runcētur. Possunt autem, non solum Autumno, sed & Vere conseri.

Eadem fere PALLADIVS Martio mense.

Ab hoc mense, usq; in Octobrem totum Coriandrum seritur. Amat terrā pinguem. Sed & macro solo nascitur. Semen melius putatur, quod uetustius fuerit. Delectatur humore. Satum bene, cum olere quocumq; nascitur. Semen melius putatur quod uetustius fuerit.

De Coriandri TEMPERAMENTO.

Vim refrigeratoriam habet: ut inquit Dioscorides. Galeno & alijs apparet ex contrarijs uirtutibus constare.

D VIRES & iuuamenta eius ex Dioscoride.

Illitum cum pane, aut polenta, ignibus sacris, & ulceribus quę serpunt medetur.

Epinyctidas cum melle, uel uua passa, testium inflammationes, carbunculosq; sanat.

Cum faba fresa, strumas & tubercula discutit.

Tineas interaneorum expellit, semen cum passo potum.

Genituram adauget.

Largius tamen sumptum, mentem non sine periculo mouet. Quare continuo & copiosiore usu abstinendum.

Succus cum cerusa, spumaue argenti, necnon aceto & rosaceo illitus, ardentes summæ cutis inflammationes emendat.

Ex PLINIO lib. 20. capite. 20.

Valet contra serpentium genus unum, quod amphisbænas uocāt, potum, impositumq;.

Sanat & alia uulnera, epinyctidasq;, & pustulas, tritum.

Sic & omnes tumores, collectionesq; cum melle, aut uua passa. Panos uero ex aceto tritum.

Vrnlez Semen ex aqua potum, solutionem uentris stringit.

Seminis grana tria in tertianis deuorari, iubēt aliqui ante accessionem, uel plura illini fronti.

Sunt qui & ante solis ortum ceruicalibus subijci efficaciter putent.

Vis magna ad refrigerandos ardores uiridi.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Vlcera quoq; quæ serpunt, sanat cum melle, uel uua passa. A

Item testes, ambusta, carbunculos, aures, cum lacte mulieris, epiphoras oculorum, uentris & intestinorum fluxiones.

Semen ex aqua potum bibitur in choleris cum Ruta.

Pellit animalia interaneorum, cum mali punici succo, et oleo semẽ potũ.

Xenocrates tradit rẽ mirã, si uera est. menstrua contineri uno die, si unum granum biberint fœminæ: biduo, si duo: & totidem diebus, quot grana sumpserint. M. Varro, Coriandro subtrito cum aceto, carnem incorruptam æstate seruari putat.

EX MACRO.

Depellere uentre
Lumbricos, tineasq; solet, si trita bibatur
Cum uino: uel si mixta sumatur aceto.

Ex IOANNE VIGONIO.

Coriandrum quidam dicunt esse frigidum & siccum: quidam uero calidum. Ab effectu enĩ cognoscitur calidum esse: quia uẽtositatem & schrophulas resoluit. Ex alio enim latere ostendunt esse frigidum & siccum. Quia sumptum post cibum, cibi uapores compescit, & uapores ad caput ascendentes, prohibet. Ideo decoctio eius, cum farina fabarũ, & oleo rosaceo, & myrtino, ad ignem de omnibus faciendo emplastrum solidum, apostemata testiculorum calida potentissime resoluit, dolorem mitigando.

Et succus eius, cum succo Lactucæ & Plantaginis, & albumine oui, & oleo rosato omphacino, omnibus simul conquassatis, apostematibus calidis & heresypelatis, uehement opitulat.

Ex APVLEIO capite. 102.

Mulier ut cito pariat, Coriãdri seminis grana. 11. aut. 13. in linteolo mundo de tela alligato, puer, aut puella uirgo, ad femur sinistrũ, ꝓpe inguen teneat: et mox ut peractus fuerit partus, pueri remedium cito soluatur, ne intestina sequantur. B

De NOCVMENTIS Coriandri ex Dioscoride libro sexto.

Non potest ob odorem latere Coriandrum. Vocem haustum exasperat, & ebrietati similem cum turpi loquacitate furorem facit. Toto corpore eius qui id hausit, Coriandri etiam odor sentitur.

De eius CORRECTIONE.

Remedio est, cum Irino oleo, quo in alijs præmõstratum est modo, id eduxeris, cum absinthio meracum uinum: nec itidem per se potum utile est. Bibuntur contra Coriandrum utiliter etiam ouorum putamina inse ipsa confracta, tritaq;, & cum muria diluta. Quinetiam Muria ipsa per se bibitur, salsumq; gallinaceorum, anserisue esculentum ius, & cum lupina passum.

AVTORES.

Dioscorides lib. 3. cap. 62.	Palladius.	Plinius lib. 20. cap. 20.
Apuleius cap. 102.	Macer.	Ioan. Vigonius.
Columella lib. 12. cap. 3.		

C

BASILICVM.

D

Basilien kraut.

DE OZYMO Rhapsodia XXXV.

¶ NOMENCLATVRAE

Græcæ, ὤκυμον.
Latinæ, Ozymum. Basilicum.
Germanicæ, Basilien kraut.

PLACITA AVTORVM de Basilico.

De ratione nominis Ozymi Baptista Pius, commentarijs super horto Columellæ.

NON OCIMA legendum est, sed Ozyma, pro herba odorata & condimentis idonea, quæ deriuatur ab ὄζειν, quod est, redolere. In hortis satorum celerrime nascitur Ozymum: nihil illo fœcundius. Cum maledictis ac probris serendum precipiunt, lætius proueniet. Hæc Pli-

nius libro uicesimoprimo. Columella item libro duodecimo. Circa Idus Maias Ozyma seruntur: quorum cum semen obrutum est, diligenter inculcatur paucula, uel cylindro. Nam si terram suspensam relinquas, plærumq; corrumpitur. De hoc quoq; Persius. A

Cum bene discincto cantauerit Ozyma uernæ.

Nunc error eorum corrigendus, qui idem putant Ozymũ esse, quod Ocimum. Nec refert Plinium dicere, Ozyma celeriter prouenire. Non enim omnia quæ prospera eueniunt, Ocima dici debent. Nos Ozymum lingua uernacula dicimus Basilicum: Ocimum uero inter pabularia numeratur: tantum ab Ozymo distans, quantum ab Eridano Hypanis. De Ozymo Plinius meminit lib. 21. inter hortensia: de Ocimo uero libro decimooctauo. Ozymum. Ocimum.

Controuersia de OCIMO ex PLINII lib. 20. cap. 12.

Ocimum Chrysippus grauiter increpuit, inutile esse dicens stomacho, urinæ, oculorum quoq; claritati: præterea insaniam facere, & lethargos, & iocinoris uitia: ideoq; capras id aspernati. Hominibus quoque fugiendum censet. Adijciunt quidam, tritum si operiatur lapide, scorpionem gignere. Commanducatum, & in sole positum, uermes afferre. Alij uero, si eodem feriatur quispiam scorpione, qui ederit Ocimum, sanari non posse. Quinimo tradunt aliqui, manipulo Ocimi cum cancris decem marinis, uel fluuialibus trito, conuenire ad eum scorpiones a proximo omnes. Diodorus in empiricis etiam pediculos facere Ocimi cibum.

Secuta ætas alacriter defendit. Nam id esse capras, nec minus quam Mentham & Rutam, scorpionum terrestrium ictibus, marinorumq; uenenis mederi, cum uino, addito aceto exiguo. Vsu quoque compertum, deficientibus ex aceto odoratum salutarem esse. Item lethargicis, & inflammatis, & refrigerationi. Illitum capitis doloribus, cum rosaceo, aut myrteo, aut aceto. Item oculorum epiphoris impositum ex uino. Stomacho quoq; esse utile. Inflationes, & ructum ex aceto dissoluere sumptum. Aluum sistere impositum, urinam ciere, sic & morbo regio, & hydropicis prodesse. Choleras eo & destillationes stomachi inhiberi, Ergo etiam Cœliacis Philistio dedit: & coctum dysentericis, & Colicis Plistonicus. Aliqui & tenasmo, & sanguinem exscreantibus in uino. Extinguit quoq; lactis prouentum. Auribus utilissimum infantium, præcipue cum adipe anserino. Semen tritum & haustum naribus, sternutamenta mouet, & destillationes capiti quoq; illitum. Vuluas purgat in cibo ex aceto. Verrucas mixto sutorio atramento, tollit. Venerem stimulat: ideoq; & equis, asinisq; admissuræ tempore ingeritur. B

DE ALIO OCIMO, QVOD est pabuli genus, idem PLINIVS lib. 18. cap. 16.

Apud antiquos erat pabuli genus, quod Cato Ocimum uocat, quo sistebant aluum bubus. Id erat e pabulis, segete uiridi desecta, antequam gelaret. Sura Manilius id aliter interpretatur, & tradit fabæ modios decem, uiciæ duos, tantundem & eruiliæ in iugero autumno misceri, & seri solitos. Melius & auena græca, cui non cadit semen admixta. Hoc uocitatum Ocymum, boumq; caussa seri solitum, Varro appellatum a celeritate proueniendi, a græco quod est ὠκύς dicunt.

IDEM DE OCYMO lib. 19. cap. 7.

Nihil Ocymo fœcundius. Cum maledictis ac probris serendum præ-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C cipiunt, lætius proueniet.

De eius satu, COLVMELLA in hortu suo.

Tum quoq; procisso, riguoq; inspersa nouali,
Ozyma comprimito, et grauibus densato cylindris,
Exurat sata ne resoluti pulueris æstu,
Paruulus aut pulex irrepens dente lacessat,
Neu formica rapax, populari semina possit.

De Ozymo scitu quędam dignissima, ex HERMOLAI BARBARI Corollario.

Ocimum prorumpit e terra celerrime, floret particulatim, contra q; olus: cæterum, primo parte inferiore, demum superiore: quo fit ut diutius quoq; floreat. Quemadmodum Faba, & Heliotropium. Radix una descendit in altitudinem crassa, & admodum lignosa. Cæteræ a lateribus exiles ac prolixæ. Semini cortex obducitur. Vini Ocimo aqua datur meridie: cum cætera matutinis rigentur. Feruenti quoq; aqua sparsum, maturius prouenire dicitur. Sub canem exalbescit. Differre uidetur Ocymum ab Ocimo, q Ocymum pabuli & farraginis quoddam genus est uocatum: ab ocys uerbo, quod ualet cito, ut Varroni placet: siue ab eo quod citat aluum bubus, & ideo ijs datur, ut purgentur. Pabularium & Catoni erat Ocymum, sed sistebat eo bubus aluum. Id erat e segete uiridi desecta anteq; gelaret. Quãq; manibus carpendum, non falcula secandum, ut renascatur Ocymum, Cato præcipit. Sura Manilius, aliter interpretatur, & tradit Fabæ modios decem, uiciæ duos, tantundem & Eruiliæ in iugerum: melius & auena Græca, cui non cadit semen, addita misceri, & autumno Boum caussa seri solitos: hoc apud antiquos Ocymum uocatum. De Ocimo sunt qui scribant capras id aspernari, & insaniam facere. Tritum si operiatur lapide, Scorpionem gigni. Manipulo eius cum cancris decem marinis, uel fluuiatilibus trito, conuenire ad eum Scorpiones a proximo omnes. In cibo pediculos facere. Capras id esitare, alij uolunt. Habetur & syluestre Ocimum, quod aliud est q; Acinos. Qq; Acinos, quemadmodum & Ocimoides a Romanis Ocimastrum uocari Dioscorides existimat. Illud monendi sumus, de syluestri Ocimo nihil scripsisse Dioscoridem, de Ocimoide nihil Plinium. Martialis de Ocimo scripsisse rem miram dicitur: q modo purpureos, modo albos, modo roseos flores pariat: & si ex eo semine frequenter satum sit, nunc in Serpyllum, nunc in Sisymbrium abire solitum. Recentiores Græci, qui de Rustica re scripserunt, Basilicon, & Misodulon appellant Ocimum: tantamq; cum eo fœminæ discordiam inesse prædicant, ut si pultario subiectum sit, nec mulier id sciat, futurum, ut nunq; cibo manus admoliatur, priusq; subductum fuerit: ut fortasse huc alluserit Persius poëta illo uersu.

Ozymum. Ocimum. Ocymum. D Ocimum syluestre.

Dum ne deterius sapiat Panutia baucis,
Cum bene discincto cantauerit Ocima uernæ.

Pro, excantauerit, hoc est, cantando excluserit. Nam & Varro, Plautusq;, ut ait Nonius, Excantare usurpant pro excludere. Meretriculam quandam Corinthi Ocimum uocatam legimus in comœdijs: sicut aliam Abrotonum: quo & Themistoclis mater fuit nomine. Quanq; sunt qui Euterpem uocatam scribant, & aliam Thryallidem, & aliam Sisymbrium: & aliam Meconidem, & aliam Herpyllidem, & aliam Myrrinem.

Ozymi explicatio per MARCELLVM Vergilium.

Est Ocimo quemadmodum & plærisq; alijs, in ruris & hortorum disciplina, eadem quæ uirtutis humanæ fortuna & ratio. Maleficio enim & iniurijs meliorescit. Vtq; illa infortunio aliquo obruta, aut a Principibus neglecta, maleue habita, nihil ex suo censu amittit, sed quod in ferro, metallisq; alijs fit, longo attritu subinde magis nitet, & speciosior plærunq; emergit: Sic etiam non dissimili ratione Asparagus lætior in census prouenit. Gaudet calcari, & atteri pede crocus, pereundoq; lætior prouenit. Crispum nunquam in hortis fiet Apium, nisi cum est natum incrementum eius, superuoluto cylindro coërceat olitor. Rutam dum conseritur, maledictis prosequuntur qui adsunt: nec aliter maiore bonitate nasci id olus antiquitas credidit. Ex hoc genere Ocimum est: gaudetq; & ipsum cum obrutum terra semen est, paucicula, uel cylindro diligenter inculcari. Nam si terram suspensam reliquerit olitor, facillime totum corrumpitur & perit. Quodq; uix credat aliquis, feruenti aqua conspersum, celerius etiam prouenit.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

A

Pronunciata Barbarorum de Ozymo.

Iudicium SIMONIS GENVENSIS.

Ozymum, id est, Basilicum, multas habet species. Nam est commune, quod ubicq; inuenitur, latis folijs. Et est Gariofilatum, strictioribus folijs, & minoribus Gariofilis, redolens, & citratum, omnibus folijs latioribus, odorem habens citri: quod Arabice Turungen uocatur. Quidam Fluuiale uocant.

PANDECTARII.

Ozymum quoddam est Gariofilatum, quoddam cōmune, & quoddam latum. Plus alijs, quod Citrarium uocatur. Ozymum Gariofilatum, est illud quod ab autoribus laudat: Citrarium, & commune uituperatur. Gariofilatum competit medicinæ, & herba, & semen: cum autem simpliciter ponitur in medicina, semen debet intelligi, & potissimum in electuarijs: sed in unguentis & emplastris herba intelligitur. Kruſʒ Basilien Groſʒ Basilien.

HISTORIA OZYMI EX Scrapione cap. 156.

Ozymum Gariofilatum secundum Isaac Ebenamram, folia habet parua, quorꝫ color est inter uirorem & glaucedinem: & odor huius herbæ est similis odori Gariofilorum: & stipes eius est quadrangulus, cuius color est, sicut color foliorum ipsius: & semen eius est minimū, nigrum, & colligitur in mense Iunio. Kruſʒ Basilien

C

Ozymum non Gariofilatum, est arbustum paruum, & habet folia coloris nigri, similia folijs Herendarog, maiora & latiora. Cap. 157.

Domesticum Ozymū, habet lata folia, ramulos uirides, quadrangulos: & color floris eius est albus: & semen eius est, sicut semen Ozymi, & est calidum & siccum in secundo. Aperit opilationes cerebri, & confortat in catarro.

De eius TEMPERAMENTO.

Teste Hippocrate lib. de rōne uictus, & lib. 1. de passionibus, quæ accidunt homini extra corpus, siccat, calefacit, & sistit: censetur inter ea quæ confortant cor.

TEMPERAMENTVM, & complexio eius ex AVICENNA lib. de uiribus cordis.

Basilicon est calidum & siccum in primo. Habet aūt aromaticitatem et stipticitatē, cum subtilitate. Præter hæc etiā est in ipso superflua humiditas. Lętificat aūt cum proprietate: quam adiuuat aromaticitas, stipticitati & subtiliationi associata. Finaliter tamen usus eius, non est in lętificatione laudabilis. Quoniā substantia nutritiua, quę est in ipso, contrariat ipsius medicinali substantiæ. Etenim substantia medicinalis efficit quæ dicta sunt: nutrimentalis uero sanguinē turbidum atcq; melancholicum generat: & illa superfluitas insuper quæ est in ipso, caussat inflationē in uenis.

Vires eius, & iuuamenta ex DIOSCORIDE.

In copiosiore cibo oculorū aciem hebetat.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C Aluum mollit.
Spiritum mouet.
Vrinam pellit.
Lac euocat.
Aegre tamen conficitur.
Illitum cum polline polentæ, aceto & rosaceo, pulmonum inflammationibus auxilio est.
Draconis marini, & scorpionis ictibus per se prodest, & cum uino Chio oculorum doloribus.
Succus uisus caliginem abstergit.
Destillationes exiccat.
Semen potum conuenit insanientibus, difficili urinæ, inflatisq́.
Naribus haustum, subinde mouet sternutamenta.
Quod idem herba efficit.
Sed oculos præmi necessum est: cum sternutamentum urget.
Sunt qui in cibis abdicandum censeant. Quandoquidem manducatum, & in sole positum, uermiculos gignat.
Aphri autem adijciunt, si feriantur a scorpione, qui Ozymon ederit, nullo conflictari dolore.

EX SERAPIONE.

Dixit Isaac. Confert stomacho frigido, & facit digeri cibum grossum, Et confert hepati & cordi.
D Dixit Alenmesuai. Aperit opilationes cerebri, & confert cardiacæ quæ est a phlegmate & melancholia.
Dixit Sindaxar. Auget choleras: & confert hæmorroidibus.
Dixit Alcalamẽ. Et magis temperatum q̃ Maiorona, nec est in eo de siccitate tantum.

EX PLATEARIO.

Contra fluxum uẽtris ex frigiditate factũ ualet, cũ modico puluere Acaciæ, & decoctum in aqua pluuiali, & potum.
Matricem mundificat, & menstrua prouocat decoctio ipsius herbæ in aqua, & si fiat ex ea fomentum circa pudenda.
Idem facit cocta in uino & oleo.
Cataplasmata, ualet contra tenasmonem. — Eadem fere Constãtinus.

AVTORES, ET DESCRIPTORES.

Dioscorides, lib. 2.
Plinius, lib. 20. cap. 12. lib. 18. cap. 15.
Columella in horto suo.
Simon Ianuensis.
Baptista Pius.
Hermolaus Barbarus.
Marcellus Vergilius.
Platearius.
Scriptor Pandectarum.
Serapion.
Auicenna de uiribus cordis.
Platina lib. de honesta uoluptate.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Lilium Conuallis, uel syluestre Lilium. A

Meyenblümlin.

B

DE LILIO CONVALLIS, VEL LIlio syluestri. Rhapsodia XXXVI.

NOMENCLATVRA.

Latina, Lilium Conuallium.
Germanica, Meyblümen.

LILII Conuallij nomen apud Barbaros tantummodo lego, apud Dioscoridem nusquã, quod equidem obseruarim. Quamobrem tantisper hic uulgata Herbaria morati sumus, donec uel ex lectione nostra, uel ab doctis herbarijs, fide aliquid dignius ac certius perdiscere mus. Maluimus enim ingenue fateri, quod ignoramus, quam temerario ausu, nouare quicquam, uel priuato nomine inscribere, cuius non ante, aut certas rationes, aut probabiles saltem coniectaras haberemus. Vt dicam tamen quod sentio, mihi unius generis multæ species esse apparent, Narcissus, Flores Martij, alba illa Ligustra referentes, & Lilium Conuallis, omnes liliacei generis: quasdam syluestres, quasdã quoqꝫ domesticas, quasdam odoratas, alias odoris expertes. Licet id conijcere, partim ex

C Theophrasti Liliorum partitione, parum ex Marcelli Vergilij annotationibus, & barbarorum commentarijs. Medicos quos super hac re consuluimus, magis mutos reperimus q̃ pisces. Mirum, tanta sibi polliceri
„ purpuram, experimentaq; per mortes agere, & tamen hæc minima, ac
„ uulgatissima naturæ ignorare.

De TEMPERAMENTO LILII Conuallis.

Omnes frigidæ ac humidæ complexionis affirmant, refrigerareq;, & confortare, ut Violas, Lilia, & Rosas.

VIRES EIVS ET IVVAMENTA.

Corroborat cor, cerebrum, hepar, cæteraq; spiritalia membra, ut uocant. Vnde exhibetur cardiacis, uertigine correptis, epilepticis, apoplecticis, phreniticis, & crebro in sincopim procliuibus.

Item his qui patiuntur tremorem cordis, & punctiones præcordiorum, quibus membra quoq; tremunt.

Compertum est etiam, incipienti lepræ meatus occludere, ne latius serpat malum, & altius radices mittat.

Scabiem & impetiginem reprimit, illitum: idq; si uicibus aliquot facias cum illius aqua.

D Eadem uenenosorum animalium, & aculeatorum ictus retundit, ne extuberent: ueluti sunt uesparum, araneorum, apum, & id genus cæterorum, si subinde illinatur.

Partus accelerat, & menstrua: sed remissius, adeoq; sine negocio.

Ocularij etiam medici ad oculorum inflammationes, & caligines eo utuntur.

VINVM LILII CONVALLIS sic parato.

Recipe uini ueteris optimi, atq; plenissimi mensuram unam, florum Lilij Conuallis lib. unam, quos cum indideris uitreo uasi, in sole excoquito diebus. 20. Vbi insolaueris, per alembicum extrahito, semel & iterum. Extracto liquore, adde aquæ Lauendulę modicũ, piperis triti identidem. Nihil hoc uino preciosius.

„ Cerebrum confortat, apoplexiam prohibet, colicum dolorem sedat,
„ & uires cordis mirum in modum coadiuuat.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Braunwurtz.

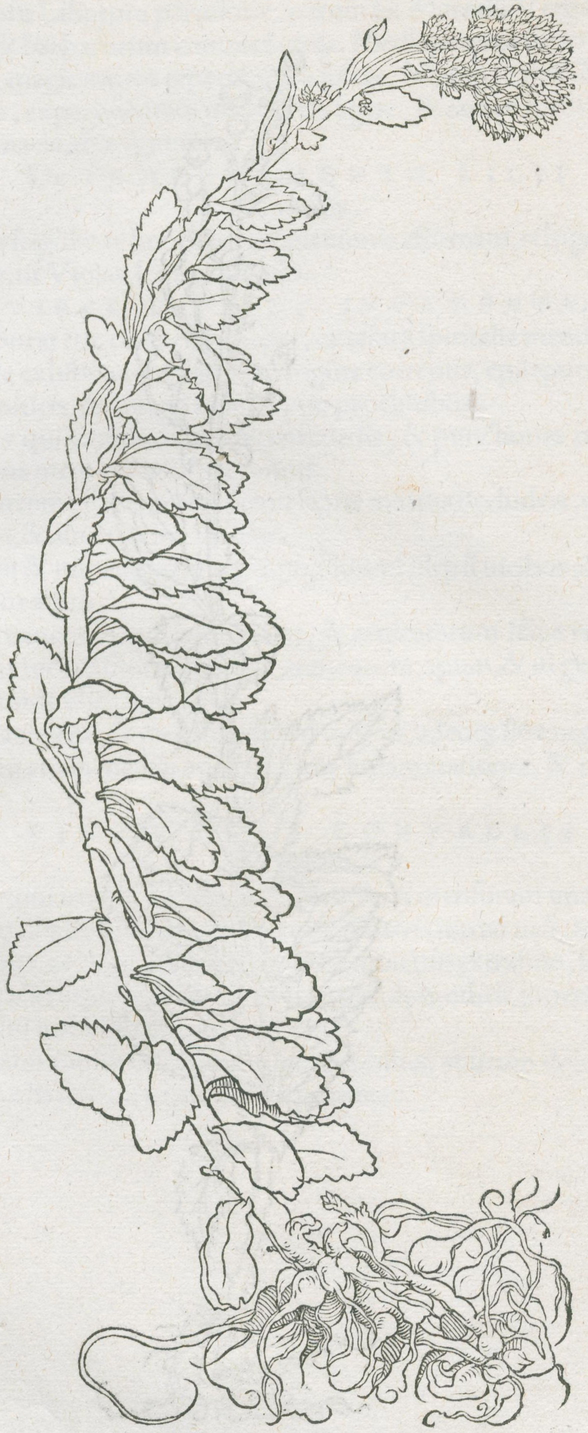

Fozwein. Fozzwangk.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

FICARIA. A

Fygwartzkraut.

DE SCHROPHVLARIA, B

Rhapsodia XXXVII.

NOMENCLATVRAE Maioris,

Latinę, Schrophularia maior. Castrangula. Vrtica mortua.
Germanicæ, Sawwurtz. Fickwartzen kraut.

MINORIS.

Latinæ, Ficaria. Millemorbia.
Germanicæ, Pfaffen hödlin. Fyckwurtz.

MEDIAE.

Latinę, Schrophularia media.
Germanicę, Knaben kraut. S. Johañs kraut. Wundtkraut. Fottzwangk. Gauchgeyl. Fotzwein.

IVDICIVM OTHONIS
de Schrophularia.

SCROPHVLAREM hærbam, quæ sit apud Dioscoridem, ut pronunciare temere nõ ausim, ita radix palam indicat, inter testiculares, & glandulosas censendam. Nulla tamen testicularium apud Dioscoridem descriptio adhuc mihi satisfecit. Quare Barbaros tantisper morati sumus, donec certiores de nomine eius proprio fieremus, uel alius quispiam certioribus indicijs apud eundem nobis depinxerit. Animaduerto autem trium generum haberi. s. Maiorem, Minorem, & Mediam. De Maiore Simon Ianuensis sic. Schrophularia herba quædam dicitur, uel

Simon Ianuensis.

C ideo, quia circa radicem quasdam tuberositates, uelut schrophulas habeat: uel quia ualet ad schrophulas delendas. Habet folia similia Urticę, sed maiora, & subnigra. Similiter & tota planta, stipitem unum rectum, duobus cubitis longum, in cacumine grana subnigra. Hæc Millemorbia, a quibusdam Castrangula uocatur. Vocatur & Ficaria, & ut quidam uolunt, Vrtica mortua: eo, quod folia Vrticæ similia habet, non tamen urentia.

Millemorbia Castrangula. Ficaria. Vrtica mortua.

PANDECTARIVS de Minori Schrophularia.

Testiculus sacerdotis, uel Zemac, hęrba est super terram expansa. Cuius folia sunt pinguia, et rotunda. Flos eius croceus. Radix testiculis paruis plena, & albis. A Maio mense disperit, nec amplius cernitur.

De hac uide infra in Chelidonio minore, cui congener uidetur.

De Media Schrophularia HIERONYMVS herbarius.

Schrophularia media, crescit folijs pinguibus, rotundis, colore glaucis, succulentis, caliculo palmi unius & semis, radice tortuosa, & nodosa. Germanis uulgo uocatur **Knabenkraut**, **oder Wundkraut**, **Gauchheyl**. quanquam est & alia herba eius nominis, **oder S. Johañskraut**: quoniam desinit, et apparet a festo D. Ioannis, abditque rursum in terram se. Id ita habere, emperico illi lubens crediderim. Tametsi me non fallat, alios inter Cõsolidas hanc referre: & item alios inter Portulacas, ex quibus est Theobaldus noster Fettichius.

The. Fettichius.

TEMPERAMENTVM.

Vires habet resoluendi.

D Minor calida est, & sicca, ut inquit Vigonius.

IVVAMENTA.

Hæmorroides exterunt, & maior, & minuscula, tam illitæ quam potæ.

Maiore etiam, rubedo faciei depellitur ea, quę leprę quendam aspectũ habet.

Puluis radicis Maioris, melli intritus, uel pollini farinę triticeę mixtus, cum optimo uino ueteri, simulatque glutitus, si mox in lecto decũbas, primũ sudores eliciet, inde schrophulas, quæ in collo apparent, uel in interioribus partibus ani.

REMEDIA Mediæ Schrophulariæ.

Media uulneraria hærba est: nam uulnera recentia præsentissime glutinat & consolidat.

Proinde sanguinem sistit illius succus.

Et coniecta in ollam, in qua carnes deferuent & frixantur, facit concrescere carnium frusta concisa.

Certe emperici ad muliebria pudenda constringenda, quo uirginitatem restaurent corruptis, ea utuntur.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

A

B

Kuchenschell. Hackekraut.

OTHO BRVNNFELSIVS.

CONSTITVERAMVS ab ipso statim operis nostri initio, quicquid esset huiuscemodi herbarum incognitarum, et de quarum nomenclaturis dubitaremus, ad libri calcem appendere, & eas tantum sumere describendas, quæ fuissent plane uulgatissimæ, adeoq; & officinis in usu: uerum longe secus accidit, & rei ipsius periculum nos edocuit, interdum seruiendum esse scenæ καὶ καιρῷ λατρεύειν, quod dicitur. Nam cum formarum deliniatores & sculptores, uehementer nos remorarentur, ne interim ociose agerent & prela, coacti sumus, quamlibet proxime obuiam arripere. Statuimus igitur nudas herbas, quarum tantum nomina germanica nobis cognita sunt, preterea nihil. Nam latina neq; ab medicis, neq; ab herbarijs rimari ualuimus (tantum abest, ut ex Dioscoride, uel aliquo ueterum hanc quiuerimus demonstrare) magis adeo ut locum supplerent, & occasionem preberent doctioribus de ijs deliberandi, q;

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C ut catalogum nostrum explerent, quem oportebat esse notissimum.

De prima hac ab empericis id compertum habemus, quod uulneraria sit herba.

Secantur folia eius nōn sine acore quodam, ita ut oculos quemadmodum allium, aut cepe feriant. Illacq; per alembicum destillata, aquam uulneribus mundificandis, curandisq; utilissimā pręstant, quæ & putridam carnem erodant.

Gauchblům.

D

Incognita ueteribus hæc hærba, tametsi passim in Germania nascens.

Pedicularem sunt qui uelint, quod pedibus inimica, illos pellat, dum eius lixiuio caput lauatur.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

A

Rhapsodia XXXVIII.

Capillus Veneris Mauruut.

DE CAPILLO VENERIS ¶NOMENCLATVRA

Græca, ἀδίαντον. πολύτριχον. τρυχομανές.
Latina, Capillus Veneris. Coriandrum putei. Capillus porcinus.
Germanica, Mauruten. Steynruten.

B

VETERRVM AVTORVM placita, de Capillo Veneris.

ADSERTIO CAPILLORVM Veneris, ex Dioscoride lib. 2.

ADIANTON pusilla gerit folia, similia Coriandri, serrata. Cauliculi quibus exoriuntur, nigro colore nitent, prætenues, palmum alti: folijs Filicis, admodum exilibus, radice superuacua. Neq; caulem, neq; fructum, neq; florem profert.

THEOPHRASTI historia de Adianto lib. 7. cap. 13.

Adianti, id est, Capilli Veneris, foliũ in aqua nunq; madescit, nec quicquã adhæsisse humoris constat: unde & nomen herba accæpit. Genera eius duo, Candidum, atq; Nigrum. Ambo ad defluuiũ capillorum utilia, oleo trita. Nascuntur maxime locis humidis.

PLINIANA ADIANTI ADsertio lib. 22. cap. 21.

Aliud Adianto miraculum. Aestate uiret, bruma non marcescit. Aquas respuit persusum, mersumq; sicco simile est, tanta dissociatio deprehenditur: unde & nomẽ a Græcis, alioquin frutici topiario. Quidam Callitrichon uocant, alij Polytrichon: utruq; est ab affectu. Tingit enim capillum, & ad hoc decoquitur in uino, cum semine apij, adiecto oleo copiose, ut crispum densumq; faciat. Defluere autem prohibet. Duo genera eius, candidius, & nigrum breuiusq;. Id quod maius est Polytrichon, aliud Trichomanes uocãt. Vtriq; ramuli nigro colore nitent, folijs Fili-

C cis, ex quibus inferiora aspera & fusca sunt, omnia autem contrarijs pediculis densa inter se ex aduerso: radix nulla, umbrosas petras, parietumque aspergines, ac fontium maxime specus sequitur, & saxa manantia: quod miremur, cum aquas non sentiat. Calculos e corpore mire pellit, frangitque, utique nigrum. Qua de caussa, potius quam quod in saxis nasceretur, & a nostris Saxifragum appellatum crediderim.

MARCELLI VERGILII ANnotatio in Adianto, & de ratione nominis quædam.

Coronat interiores puteorũ parietes, & fontiũ margines Adiantum: & quasi sitiens, quas tamẽ odit & respuit, pronus quærit aquas. Non aliter quam qui opes sedulus continue quærit, & inuentis miser abstinet. Miraculum in eo Plinius id iactat: quasi non multa alia passim uideant̃, quæ naturali corporũ dissociatione, misceri simul quacunque etiã illata ui nequeunt. Ex eo nominis illi caussa est, quã duobus uersiculis in Theriacis suis Nicander tradidit. Ea est huiusaemodi. ἀχραὲς ἐπ' ἀδίαντον ὃν οὐκ ὄμβροιο ῥανέντος, λεπταλὲν πίπτουσα νοτὶς πετάλοισιν ἐφίζει. Quod est, Purumque Adiantum, in quo nec descendente imbre, minimũ e cœlo cadens stillicidium folijs insidet. Docuit idem Theophrastus. 8. de Plantarum historia. τό τε ἐπὶ τοῦ ἀδιαντοῦ συμβαῖνον. οὐδὲ γὰρ ὑγραίνεται τὸ φύλλον βρεχόμενον, οὐδ' ἐπίδηλον ἐστὶ, διὰ τὸ τὴν ὅτιαν μὴ ἐπιμένειν ὅθεν καὶ ἡ προσηγορία. Quorum sensus est. Et quod in Adianto accidit. Neque enim madet foliũ eius aqua conspersum, neque humoris aliquod in eo uestigium remanet. Vnde & nomen illi factum est. Plinius etiam. 22. uolumine, ca. 21. Aliud Adianto miraculum. Aestate uiret, Bruma non marcescit, Aquas respuit perfusum: mersumque sicco simile est: tanta dissociatio deptehendit̃: unde & nomen a Græcis. Omnium græcorum, latinorumque eadem in nominis origine ratio & sententia est. Vox ipsa etiam indicat. Neque enim Adiantum aliud est, quam quod οὐ διαίνεται, id est, non madescit. Testatus idem Plinius est Polytrichon, & Callitrichon Adiantum dici: sed diuersa ratione. Polytrichon quidem, quia capilli defluuia explet. Callitrichon autẽ, quia eos tingit, & speciosiores reddit: utrunque enim effectum habet. Theophrastus nihil ultra, quam χρήσιμα εἶναι ἀμφότερα πρὸς ἔκφυσιν κεφαλῆς τριχῶν ἐν ἐλαίῳ τριβόμενα. Quod est. Vtilia ambo genera eius esse ad explen-

Polytrichon. Callitrichon.

D dum capillo caput ex oleo inuncta. Sequitur appellationes has Trichomanes, quæ secundo generi, de quo mox agendum erit, priuatim competit. Succedit illi etiam quæ in cunctis grecis pariter legitur, Ebenotrichon: ex qua nos credimus in latinis factum nomẽ, quod in cõmuni usu est Capillus Veneris. Id in antiquioribus inuentũ hactenus a me non est. Dico autem antiquiores, Theophrastum, hunc ipsum, Plinium, & his æquales alios. Ideoque oborta suspicio est, ex corrupta uoce illa Ebenotrichon, Veneris Capillum factam fuisse. Be enim syllabam, greci, ue pronunciant. Facilisque potuit lapsus esse ab audito Euenotricho, in Veneris trichas, id est, capillum. Suspicionem tamen hanc, non decretum uolumus esse. Alioquin ex Ebeno, quæ nigro colore est, factum id nomen fuit: & ad Adianti Trichomanisque nigros coliculos translatũ. Neque enim aliud Ebenotrichon quam Ebeni capillum, id est, nigtum, & quali colore Ebenus est, significat. Cæteræ Adianti appellationes quæ in Dioscori. legũtur, satis certã habent caussam & originem: ideoque a nobis relinquuntur. Sed non relinquenda quæ Theophrastus eodem libro retulit. γένη δ' αὐτοῦ δύο, τὸ μὲν λευκόν, τὸ δὲ μέλαν. χρήσιμα δ' ἀμφότερα πρὸς ἔκφυσιν κεφαλῆς τρίχων ἐν ἐλαίῳ τριβόμενα. φύεσθαι δὲ μάλιστα πρὸς τὰ ὑδρηλά, ὥς δὲ οἴονταί τινες, καὶ πρὸς στραγγουρίαν τὸ τριχομανὲς ποιεῖν, ἔχειν δὲ τὸν καυλὸν ὅμοιον τῷ ἀδιάντῳ, τῷ μέλανι. φύλλα δὲ μικρὰς, φόδρα καὶ πυκνὰ καὶ πεφυκότα κατ' ἀντικρὺ ἀλλήλων. ῥίζα δὲ οὐχ ὕπεσι. χωρία δὲ φιλεῖ σκιερά. Quorum summa hæc est. Genera autem eius duo. Alterum quidem candidum, alterũ nigrum. Vtrunque tamen explendis in capite capillis utile: in quem usum ex oleo confricatur. Nascuntur aquosis locis, & ut opinantur multi, facit ad uessicæ stillicidia quod Trichomanes uocatur: habetque caulem nigro Adianto similem: folia parua, densaque, contrarijs inter se pediculis pendentia. Radix illi nulla est: amatque umbrosa loca. Et hec pro Adianto & Trichomane Theophrastus: que a Plinio ijsdem fere uerbis reddita sunt quo diximus loco, longe diuersa ab his quæ Diosco. tradit: qui Adiantũ Coriandri folio describit: neque in eo candidum aliquod genus numerat, sed nigris coliculis & hoc & Trichomanes describit. Sed nec Theophrastus etiam in qua parte candidum id genus sit, retulit. Verumtamen ut obseruasse licuit, & ex his quæ Theophrastus indicat, totius generis nomen Adiantum est. Idque statim diuiditur in candidum, & nigrum. Vocaueruntque candidum, quod comparatum alteri albicantibus folijs sit. Quod enim ad coliculos pertinet, totum ge-

Ebenotrichon.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

nus nigros habet: in candido tamen augentibus se coliculis continue minus nigrescunt, desinuntqꝫ in summo colore uiridi. Sed certius discrimen in folijs est, quę in nigro minora, pennata, & Filicis modo disposita sunt: in candido qualia in Coriandro, incertis interuallis prodeuntia, & in extremitatibus incisuris diuisa. Longius itidem candidum nigro est. Hancqꝫ rationem secutus Plinius ait. Duo genera eius, candidius, & nigrum breuiusqꝫ. Id quod breuius est, Polytrichon, aliqui Trichomanes uocant. Quæ tota est huius scriptoris historia: qui primo candidum hoc Adianti appellatione, mox nigrum Trichomanis indicat. Non est difficile utrũqꝫ inuenisse. Sed quoniam frequentius illud nascitur, habetqꝫ easdem huic uires, ideo notius & in frequentiore usu: idqꝫ tantum Veneris Capillum nunc uocant. Facillime in Dioscor. omnia intelliget, qui oculatus testis, fide sensus ad ea utetur. Neqꝫ enim dubitare poterit, qualia in Adianto Coriandri folia dicant: & quomodo ἐπ' ἄκρον ἐχισμένοσ, quę alij interpretes, serrata & cacuminibus diuisa dixerunt. Cum tamen impares foliorum incisuræ sint, & aliter sectæ ꝙ in serra dentes: neqꝫ in cacuminibus tantum, sed undiqꝫ per extremitates diuidantur. Credimusqꝫ nos, quod in Adianti folijs legit, Filici similia abundare, & ex altero genere ad historiã huius translatum esse, ideoqꝫ uitij nota eo loco adiecta est. Nihil enim Filicis folio Adiantũ hoc simile habet: neqꝫ si tota folia, aut earũ segmenta inuicem compares. Fuerat ob eam caussam animus, duas, tresue illas uoces tanqꝫ inutiles relinquere: sed in cunctis græcis latinisqꝫ inuentas seruauimus: præsertim dicente Plinio, Vtriqꝫ ramuli nigro colore nitent folijs Filicis. Verũtamen, ut paulo ante præmonstrauimus, non possunt simul Coriandro & Filici eiusdem plantæ folia cõparari. Suspicatiqꝫ sumus, & adhuc suspicamur, non esse integrã primã huius capitis partẽ: perijsseqꝫ uoces aliquas, quæ certiorẽ totius Adianti historiã facerent: & quæ nunc tam incerta leguntur, reliquias illius esse: quæ truncæ intellectum miscent, coguntqꝫ legentes, incertis animis inter Adiantum & Trichomanes esse. Sed qualẽ nos diximus paulo ante, ut credimus, utriusqꝫ historia est. Adianti appellatione in toto hoc genere antiqua medicina usa semper est: et ꝙ generis ea uox est, et ꝙ omnis Adianti eædem uires ad omnia sunt. Paulusqꝫ Aegineta cum de Adianto egisset, de Trichomane nihil tradidit, præfatus, in Adianto dictum de eo fuisse. A

NEOTERICORVM placita, de Capillis Veneris. B

MESVE de Capillis Veneris.

Capillus Veneris dicitur apud quosdam, Capillus fontium. Et dicitur, Capillus hominis nemoralis. Et ab alijs dicitur Coriandrum putei. Et est herba, cuius folia sunt similia folijs Coriandri, uiridia, & tenuia: cuius stipes est in longitudine, circiter medium: & sunt sicut pili porcini: & sunt in colore intra rubedinem, & nigredinem, sed magis declinant ad nigredinem, & proprie iuxta radicem eorum: & quanto magis procedunt, ad nigredinem declinant: & sunt sine floribus: & eorum ortus est in fontibus & in puteis.

PANDECTARII.

Stephanus de Capillo Veneris. Ab antiquis uocabatur Adiãthon, siue Polytrichon: ut patet per Dioscoridem, et per Alexandrum. Vnde omnia illa, scilicet Capillus Veneris, Adianthõ, & Polytrichon accipiũtur pro eodem: quia omnia hæc nomina quæ in trichon desinunt, capillum sonant: inde thris græce capillus, thrica capilli: unde Gallithricum, Polythrichon, & Adianthon, omnia illa ab effectu idem sunt. Bellæ græcaſ.

SIMONIS GENVENSIS.

Moderni distinguunt diuersas herbas per hæc nomina. Aliam scilicet per Capillum Veneris, aliam per Adianthon, aliam per Adiantum, quamuis tres primæ species, proximæ uirtutis sunt.

IVDICIVM NOSTRVM.

Vides Lector, ueterum descriptionem non conuenire cum ea quam hodie monstrãt offi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C cinæ Veneris Capillum, proinde neotericos etiam pugnantia dicere: ut nihil minus etiam hodie cognoscamus, quam uerum Adianthon. Vnde apparet potius Saxifragiæ speciem esse Capillum Venereum hunc, quod & Plinius etiam innuit, quam nos hodie ex muris & parietinis iactamus, quam capillum Veneris: tamen quando alia ad manum non suppetebat, uulgatam adpinximus, donec aliam demonstrauerimus.

ELECTIO ET PROBATIO melioris ex Mesue.

Meliores sunt qui uiridia habent folia, qui uberiores sunt secundum omnes partes plantæ ipsorum. Subtiles uero & generales, & declinantes ad citrinitatem, non habent spiritum.

TEMPERAMENTVM EIVS EX Auerroi, & Galeno.

Galenus. 6. simpli. cap. 7.

Custaralber, id est, Capillus Veneris, dicit Galenus, quod temperatus est in suis uirtutibus primis: quamuis habeat multas operationes secundas, & tertias. Quarum quædam sunt confortatiuæ, & repercusiuæ: quædam dissolutiuæ: & quædam faciunt nasci capillos: & quædam dissoluunt schrophulas: & quædam quæ frangunt lapides.

VIRES eius & iuuamenta ex DIOSCORIDE.

Decoctum herbæ potum, prodest spirandi difficultati, suspiriosis, lieni, & felle suffusis, & urinæ difficili.

Calculos frangit.

Aluum sistit.

D Serpentium morsibus auxilio est.

Contra stomachi fluctiones in uino bibitur.

Secundas ciet & menstrua.

Sanguinis reiectiones inhibet.

Contra serpentium morsus crudum illinitur.

Alopecias densat.

Strumas discutit, furfures in facie, & manantia capitis ulcera ex lixiuio emendat.

Defluentes capillos continet, cum ladano & myrtino, & susino, aut hyssopo, uinoque.

Decoctum eius cum lixiuio & uino infusum, idem præstat.

Coturnices, & Gallinaceos pugnaciores facit, in cibos eorũ additum.

Seritur gratia utilitatis pecorum.

In speluncis, umbrosis, & palustribus, circa parietum aspergines, & fontium specus enascitur.

EX MESVE.

Solutione educunt choleram & phlegma, & humores grossos & inbibitos. Et mundificant pectus & pulmonem, & educũt materias contentas in eis, & mundificant sanguinem, & pulmonem, & clarificant colorem, et faciunt acquirere bonitatẽ anhelitus, & mundificant stomachum & uentrem, & hepar, & conferunt dolori eorum. Et sunt medicina bona opilationum hepatis, & splenis, & Ictericæ, & proprie ægritudinum

A

omnium opilationum: & proprie infusio eorum in aqua Apij, & Endiuiæ, aut in aqua Cicerum nigrorum, aut in aqua seminum quatuor, aut in aqua lactis proprie: & delent cum oleo chamomillino schrophulas.

Et ualet syrupus eorum pleurisi, & peripleumoniæ, & sunt prouocatiui urinæ.

Et usus decoctionis eorum frangit lapidem, & purgat matrices fœtarum, & hoc de posse eorum, & hoc quod pertinet ad eos de partibus calidis eorum. Sed ex parte caliditatis prohibent cursum materiarum, & abscindunt sanguinem, & confortant stomachum & uentrem. Et prohibent casum capillorum, & confortant radices eorũ. Imo faciunt eos crescere, & multiplicari eos locis ubi oportet, & proprie cum oleo myrtino, aut oleo Laudani, & uino stiptico. Et puluis eorum etiam adustorum, facit similiter. Et abluitur etiam ex decoctione ipsorũ cum uino caput, & abscindit furfures. Et simile fit ex cinere ipsorum. Et cinis ipsorum sanat fistulas lachrymales. Serapion ca. 3

DOSIS.

Potio decoctionis ipsorum, quãdo quęritur per ipsos solutio per uentrem, est circiter libram unam.

Ex IOANNE VICONIO.

Capillus Veneris, est frigidæ & siccæ temperatę naturę. Habet uirtutem diureticam, ualetq; spleneticis & hepaticis. Et succus eius cum succo Abrotani, & Alteæ, & mucillagine Nasturtij, Schrophulas resoluit, & in Alopecia capillos resoluit.

B

RECTIFICATIO ex Mesue.

Non est in eis malicia, debiliter tamen purgant: sed confortant operationem eorum uiolæ .s. cassia fistula, & tereniabin: & infusio eorum in aqua casei uigorat eos in soluẽdo. Decoctionẽ autem modicam sustinet.

AVTORES.

Dioscorides libro. 2.
Plinius lib. 22. cap. 21.
Serapion. Mesue.
Simon Ianuensis.
Pandectarius.
Ioan. Vigonius.
Theophrastus lib. 7. cap. 3.
M. Vergilius.
Herm. Barbarus. Auerois quinto Colliget.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

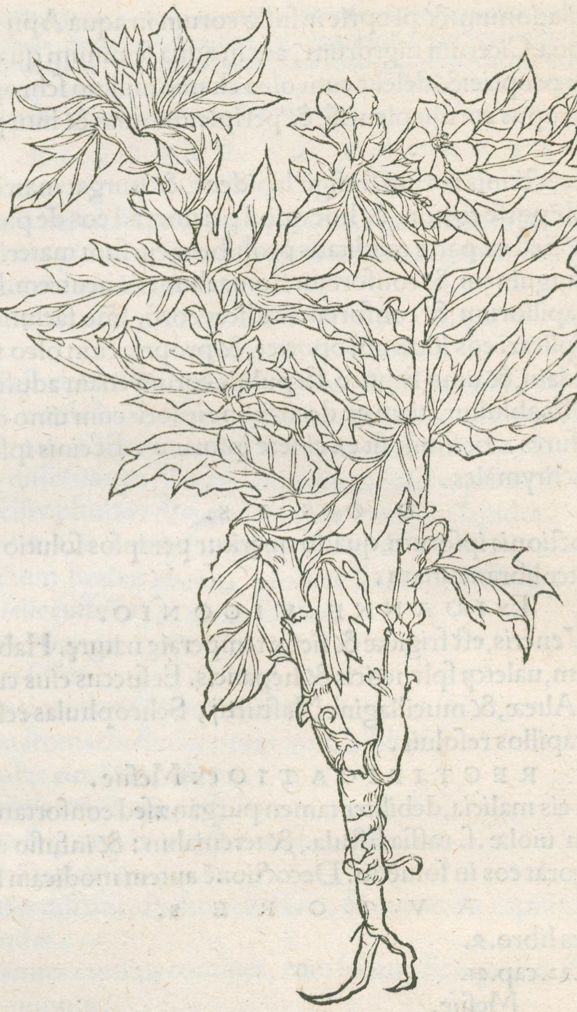

Bylsam kraut.

¶ De Hyoſcyamo, Rhapſodia XXXIX.

¶ NOMENCLATVRAE

Græcæ, ὑοσκύαμος. δίοσκυαμος. πυθώνιον. ὑπνοτικός.
Latinæ, Hyoſcyamus. Herba Apollinaris. Faba ſuilla.
Teutonicæ, Bylſam kraut.

HYOSCYAMON græci uidentur appellasse, hoc est, Fabam suillam, propterea, quod, ut Helianus ait, pastu eius herbę, resoluantur & conuellantur apri. Sed remedium nouere. Aquas enim statim adeunt, & cancros uenantur, atq; ita protinus saluti restituuntur. A

Εἰκὼν Hyoscyami secundum DIOSCORIDEM libro Quarto.

Frutex est caules emittens crassos, folia lata, oblonga, diuisa, nigra, hirsuta. Flores e latere caulis ordine prodeunt, tanq; punicorum Cytini, scutulis septis seminum plenis, ut Papaueris. Tres eius differentiæ. Vna semine nigro, floribus pene purpureis, smilaceis, folijs cytinis prędurís, & spinosis. Alterius semen subflauum, ut Irionis. Flores lutei, folia & siliquæ simpliciores. Ambo insaniam gignunt, & soporem. Ideo in communi usu damnantur. Tertium genus, ut quod mitissimum esset, medici recepere, pingue, lanuginosum, molle, candidi floris, seminisq;, in maritimis ruderibusq; nascens. In cuius deficientis uicem, ruffum usurpari oportet. Niger ut deterrimus, improbatur.

De COLLECTIONE eius & VSV.

Colligitur ex tenero semine, folijsq; et coliculis succus. In quem usum tunduntur omnia, expressusq; in sole siccatur succus. Verum non nisi anno uno duntaxat durat. facillime enim putrescit. Colligitur etiam priuatim succus, idq; ex semine tm̃ iam sicco, adfusa cũ tunditur calida aqua: deinde contusis omnibus & expressis. Est aũt sic expressus succus priore illo innocentior, et ad arcẽdos somno dolores pręsentior. Ipsa etiam tunduntur folia, inspersaq; ex trimestri tritico farina, in pastillos cõformantur, & conformata, seruantur. B

De eius TEMPERAMENTO.

Et flos, & semen albi, ex tertio sunt ordine refrigerantium, siccantium uero secundo.

VIRES ET IVVAMENTA

Succus ille utilis est, ad arcendos somno dolores.

Vtilis & contra acres, calidasq; in oculis destillationes, dolores auriũ, & muliebrium locorum uitia.

Cum farina autem, polentaue, contra podagras.

Oculorum dolores, emplastri modo impositum lenit.

Facit ad eadem & semen.

Miscetur utiliter & alijs, quæ ad arcendos somno dolores conficiuntur, cataplasmatis.

Recentia autem folia emplastri modo imposita, omnium aliorum remediorum, efficacissime dolores omnes necant.

Radice eius utiliter in dolore dentes colluuntur, decocta, & tenta.

Aurium dolorem mirabiliter mitigat.

Omnes facile tumores pellit, & sedat, pedum, inguinum, testiculorũ, pectinis, & femorum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C NOCUMENTA eiusdem ex Dioscoride libro Sexto.

Pota in cibo, potuue sumpta Apollinaris herba, ebrietati similem amentiam facit.

Ferũt preterea, si quis ulcus in crassiore intestino, quod uocat Colon, habuerit, eicp per clysterem infuderit, eandem fieri insaniam.

REMEDIA.

Succurritur ex ea laborantibus aqua mulsa, & lacte, inprimis uero asinino: sin minus, caprino, buboloue. Prosunt, & pinei nuclei, uel cucumerum semina cum passo sumpta.

Salsum preterea uinum, cum recenti suillo adipe datur, & passo.

Item Vrticæ semen, Cichorium, Sinapi, Nasturcium, Raphani, Cepę. Allia, singula cum uino sumpta.

Quies quocp imperanda est ijs, ut potum uinum somno concoquant.

Ex PLATEARIO.

Obserua, cũ in receptione reperiẽ Hyoscyamus, ore recipienda, ponendum est semen: si exterius, herba. Maioris autem efficaciæ sunt semina.

Ad somnum prouocandum in acuta ægritudine, talis sit usus. Fiat fomentum ex aqua decoctionis illius herbæ, circa pedes & frontem, & tempora, & fiat ablutio prius. Postea fiat hoc emplastrum. Subtilis seminis eius cum albumine oui, & lacte muliebris, & cum modico confice aceto, & fronti & temporibus apponatur.

D Ad lachrymas cõstringẽdas, facit idẽ emplastrum cũ modico olibani.

Contra calida apostemata, in principio fiat emplastrũ ex ipsa herba trita, & superposita, uel ex semine eiusdem, & oleo rosarum.

Contra dissuriam fiat emplastrum ex semine eius, & albumine oui, & modico aceto: super pectinem & renes ponatur.

Ad dolorem ex calida materia subitum medicamen. Herba ipsa trita aliquantulum, & superposita, dolorem tollit.

Experimentũ Ad dolorem dentium super carbones ponitur, ut fumum recipiat patiens per os, idcp per cannam: inde aqua abluuntur dentes.

Seruatur semen ipsum ad decennium.

AVTORES.

Dioscorides libro quarto, & sexto.

PLATEARIVS.

A

B

Poley.

De PVLEGIO Rhapsodia XLI.

NOMENCLATVRAE

Græcæ, γλήχων. γαλίσοφισ. βλῆχρον.
Latinæ, Pulegium.
Germanicæ, **Poleyen.**

QVOTIDIANVS Pulegiũ olim ueteribus in sanitatis usu cibus: unde in sale seruabatur, aliorum salgamorum modo, ut autor est ultimo operis sui Columella. Nota passim herba.

Corollarium HERMOLAI BARBARI de Pulegio.

PVlegium, ipso brumali die germinat in carnarijs, refloretqꝫ, Ramulis etiam a parente abiunctis ut Scylla. Nascitur hoc etiam non satum. Semel uero satum, diutina ætate durat. Magna cum Nepeta & Mentha Pulegio societas. Fœmina in eo efficacior, florem habet purpureum, Mas candidum. Vtriusqꝫ recens incensus pulices necat; unde nomen Pulegio. Habetur &

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C Pulegium syluestre, Origano simile, folijs minoribus quam satiuum, & a quibusdam uocatur Dictamnus: occasione hinc orta, Dictamnū Creticam Pulegium syluestre nominantiū. Pulegium græci Glecona, & attice Blechon, sed & Blechron quoque uocāt, ut inquit Dioscorides. Ego Blechron Hippocrati, pro legumine quodam accipi uideo apud Galenum. Pulegium (ut dixi) brumalis herba dici potest, quemadmodum & solstitiales aliquę dicuntur. Plinius, Condurdon inquit, solstitialis herba, flore rubro, suspēsa in collo cōprimit strumas. Plautus quoque in Pseudulo.
Quasi solstitialis, inquit, herba paulisper fui,
Repente exortus sum, repentino occidi.

Temperamentum PVLEGII.

Calefacit, & attenuat, & decoquit uehementer. Quamobrem ex thorace & pulmone, humida, crassa, glutinosaque facile facit exspuere.

VIRES eius & iuuamenta ex DIOSCORIDE libro tertio.

Menstrua, secundas, ac partus eijcit.
Pulmonis uitia ex melle & aloe potum extrahit.
Conuulsis auxiliatur.
Nauseas, stomachique intercisiones, ex posca permulcet.
Atram bilem per aluum exigit.
Bibitur in uino utilissime contra serpentium morsus.
Defectos animo recreat, cum aceto naribus obiectum.
Gingiuas arefacti cinere corroborat.
Illitum cum polenta, inflammationes omneis sedat.
D Podagris per se subuenit, impositum usque dum rubescat locus.
Cum cærato uaros extinguit.
Lienosis cum sale utiliter illinitur.
Decoctum eius ablutas prurigines mitigat.
Conuersas uuluas corrigit.
Contra inflatiões duriciasque uuluę, in desessiões conuenient adijcitur.

Ex PLINIO lib. 20. cap. 12.

Magna societas Pulegio cum Mentha, ad recreandos animo defectus, cum surculis suis in ampullas uitreas aceti utrisque deiectis.

Qua de caussa dignior e Pulegio corona uertigini, quam e Rosis, cubiculis nostris pronunciata est.

Nam & capitis dolores imposita dicitur leuare.

Quin & olfactu capita tueri contra frigorū æstusque iniuriam, & ab siti traditur: neque æstuare eos, qui duos e Pulegio surculos impositas auribus in sole habeant.

Illinitur etiam in doloribus cum polenta & aceto.

De Pulegio fœmina.

Fœmina efficacior. Est aūt hæc flore purpureo: mas candidum habet.
Nauseas cum sale & polenta in frigida aqua pota inhibet.
Sic & pectoris, & uentris dolorem.
Stomachi aūt ex aqua itē rosiões sistit, et uomitiões cū aceto, et polēta.
Intestinorum uitia melle decocta, & nitro sanat.
Vrinam pellit ex uino, & si Aminęum sit, et calculos, & interiores omnes dolores.

Ex melle & aceto, sedat menstrua, & secundas. Vuluas conuersas corrigit. Defunctos partus eijcit. A

Semen obmutescentibus, olfactu admouetur.

Comicialibus in aceto cyathi mensura datur.

Si aquæ insalubres bibendæ sunt, tritum inspergitur.

Salsitudines corporis, si cum uino tradatur, minuit.

Neruorum caussa, & in contractione cum sale, & aceto, & melle confricatur opisthotono.

Imbibitur ad serpentium ictus decoctum, ad scorpionũ cum uino tritum, maxime quod in siccis nascitur.

Ad oris exulcerationes, & ad tussim efficax habetur.

Flos recentis incensus, pulices necat odore.

Xenocrates Pulegij ramum lana inuolutum, in tertianis ante accessionem olfactandum dari, aut stragulis subijci, & ita collocari ægrum, inter remedia tradit.

Remedia Pulegij syluestris ex eodem PLINIO.

Syluestri eadem uis efficacior est: quod simile in Origano, minoribus folijs q̃ satiuum: et a quibusdam Dictamus uocatur. Gustatũ a pecore, caprisq; balatum concitat. Vnde quidam Græci literas mutantes, Blechon uocauerunt. Natura tam feruẽs est, ut illitas partes exulceret. In tussi, & perfrictione fricari ante balnea conuenit, & ante accessionum horrorem. Conuulsis, & torminibus, podagrisq; mire prodest. Hepaticis cum melle & sale bibendum datur. Pulmonum uitia execrabilia facit. Ad lienem cum sale utile est, & uesicæ, & suspirijs, & inflationibus decoctum succo æqualiter. Et uuluas corrigit. Priuatim ualet contra omnem morsum. Radix contra increscentia ulcera. Recens potentissima. Arida uero cicatricibus decorem affert. Item Pulegio est Nepetæ societas. B

EX PLATEARIO.

Pulegium est calidum & siccum in tertio gradu. In tempore florũ colligitur, & per duos annos seruatur. Folia cum floribus abiectis stipitibus in medicinis ponuntur.

Valet contra frigidum reuma facta sacellatione capiti ex Pulegio.

Gargarismus factus ex aceto decoctionis Pulegij, & sicuum siccarum, humiditatem uuæ & gingiuarum desiccat.

Vinum decoctiõis eius, & ficuum siccarũ, ualet contra frigidam tussim ex glutinoso humore, uel aquoso.

Id uinum ualet etiam dolori stomachi & intestinorum, ex caussa frigida. Similiter & emplastrum ex eo in uino decoctum.

Fomentum factum ex aqua decoctiõis eius, humiditatem matricis desiccat, & uuluam mirabiliter coarctat. Hoc fomento utuntur mulieres salernitanæ.

C DE CATAPVCIA.

Rhapsodia XLI.

¶ NOMENCLATVRAE

Græcæ, λάθυρις.

Latinæ, Catapucia. Lathyris. Granum regis. Sponsa solis.

Germanicæ, Springkörner. Scheyßkörner.

P. COLLINVCIVS de Catapucia.

CATAPVCIA est herba, quam uulgus per hæc tempora nūc Cazzapuzolam, nunc Guardalhortum uocant. Proprium uero eius nomen Lathyris, cuius quarto uolumine Dioscorides, & 27. Plinius & uires & figuram scripserunt.

Historia Catapuciæ ex Dioscoride libro quarto.

D LATHYRIS, quam aliqui Tithymalum appellant, eamq; Tithymalorum numero adscribunt, caulem emittit cubiti altitudine, & digitali crassitudine, inanem. Gignuntur in cacumine alæ, & folia in caule oblonga, amygdalinis proxima, latiora, & læuiora. Quæ autem in summis ramulis exierunt, minora conspiciuntur, Aristolochiæ, aut oblongæ Hederæ figura. In cacumine fructum summis surculis gerit, triplici concæptaculo insignem, rotundum, ceu Capparin, in quo grana intercursantibus membranis distincta continentur, Eruis maiora, rotunda, quæ dum corticibus exuuntur, candida sunt, & gustu dulcia. Nullus radicis usus. Totus frutex lacteo succo turget, uti Tithymalus. Grana sex, aut septem in catapotio, aut cum ficis, aut palmulis deuorata, alum purgant. Sed aqua frigida postea sorbenda. Trahunt autem bilem, pituitam & aquas. Succus Tithymali modo excæptus, eundem effectum præbet. In gallinaceo iure, aut oleribus folia decoquuntur ad eosdem effectus.

Sententia SIMONIS IANVENSIS, & Autoris Pandectarum de CATAPVCIA.

Catapuciæ duæ sunt species. Nam est maior, & minor. Maior est sicut arbor ficus, licet minora folia eius, similia folijs Platani. Semina eius stant in arbore, sicut uuæ. Minor habet hastam duorum palmorum &

inanem: folia similia amygdalis, sed longiora: semina eius in cacumine uirgæ rotundum, deforis nigrum, deintus album. Sunt enim ambæ quasi eiusdem complexionis & uirtutis, scilicet calidæ in tertio, & humidæ in primo: uirtutemq; habent, purgandi Phlegma principaliter, deinde Choleram & Melancholiam. A

DE PENTAPHYLLO Rhapsodia XLII.

NOMENCLATVRÆ

Græcæ, πεντάφυλλον.

Latinæ, Quinquefolium. Pentaphyllon. Mercurij Herba. Pentadactylus.

Teutonicæ, Fünffinger kraut.

PLACITA AVTORVM, de Quinquefolio. B

HISTORIA DIOSCORIdis, de Quinquefolio.

RAMOS FERT surculaceos, tenues, palmi magnitudine, in quibus semen: folia Menthæ, quina, singulis pediculis, raro plura, in ambitu serrata: florem in luteo pallescentem, interdum auri æmulum. Nascitur in riguis, & aquarijs ductibus. Subrubram habet radicem, oblongam, Veratro nigro crassiorem.

THEOPHRASTI historia, de Quinquefolio, libro nono, capite decimoquarto.

Quinquefoliæ, siue Quinquepetæ radix, nam etiã hoc nomine appellatur, cum effoditur rubra est, inarescens uero nigrescit, atq; quadratur. Habet folium Vitis, sed pusillum, & colore simile uitigineo, & augetur, & desinit cum Vite. Folia omnia quinq;, unde & nomen. Caules prætenues mittit, & crebris internodijs constat.

Vide supra fol. 56. quomodo hæc omnia Tormentillæ respondent.

C PLINIVS DE QVINQVEFOLIO lib. 25. cap. nono.

Quinquefolium nulli ignotum est, cum etiam fraga gignendo commendetur. Græci uocant Pentapetes, Chamæzeleon, siue Pentaphyllon. Cum effoditur, rubram habet radicem: hæc inarescens, nigrescit, & angulosa fit. Nomen a numero foliorum habet, & ipsa herba incipit & desinit cum Vite.

Historia APVLEII de eadem.

Græci Pentaphyllon uocant, alij Pentapetes, Itali Quinquefolium. Nascitur locis pratensibus cultis, & mundis, gustatu aspero, lacte molli. Folia Mentham referunt, singulis sæpius quina. Flore pallido, radice longa, atq; subrubra.

IVDICIVM NOSTRVM.

Vides sibi pugnare Theophrastum, Pliniũ, & Apuleium, proinde & officinas hodie dissentire ab singulis, ut necesse sit aliquos hic labi: illi uero qui sint, ex controuersia inter Leonicenũ, & P. Collinuciũ, facile licebit dijudicare, quas subiecimus. Tu cui palma debeatur, ipse conijcito.

NICOLAI LEONICENI iudicium, de eo loco Plinij, quo describit Pentaphyllon.

D Simili errore Plinius Pentaphyllon, atq; herbam fraga ferentẽ, pro eadem accæpit, ac Pentaphylli notas, simul ac uires, eidẽ herbæ, præter Pentaphylli nomen, censuit adscribendas. Sic eñ lib. 25. de Pentaphyllo retulit. Pentaphyllũ nulli ignotũ est: cum fraga quoq; gignendo cõmendetᷣ. Existimarem tamen in re tam nota, esse codicis potius, q̃ Plinij errorem, ac pro Pentaphyllo, Trifolium legi oportere: quoniam etiam herba quæ fraga gignendo cõmendatur, & quæ nulli ignota est, non quinis, sed trinis constat folijs. Nisi Plinius postea alia nomina græca subiungeret, atq; alia inferret indicia, quę non sunt alterius herbæ, q̃ Pentaphylli propria.

PLINII defensio per P. COLLINVCIVM.

Egregie defensum a nobis in Heliotropio Plinium, negabit nemo, quod unius omnia interturbantis uerbi uitium, non Plinio, sed codici, ut par erat, tribuimus. Nam & eodem argumento in Quinquefolio, ut ipse inquit, excusare Pliniũ, paratus fuerat Nicolaus, nisi delicatus nimiũ exactor, quod omnia ad numerũ opinioni, quã de Pentaphyllo exceperat, non responderent, satisfactum sibi non putauit. Sed tam in Plinio excusando nunc primus ipse, q̃ in accusando (ut semper) errare uisus est. Quod in hoc de quo agimus Quinquefolio perspicuũ faciam. In hoc maxime errasse Pliniũ Leonicenus credidit, quod Quinquefolium herbam, etiam fraga ferre dixerit. nam quæ fraga fert herba, inquit, non quinis, sed trinis constat folijs. Verum triplici in errore uersari Leonicenum, ante omnia scire oportet. Primum quidem, quod Quinquefoliũ illam esse arbitratur, quæ & in hortis, & agrorum limitibus, tum semitis, uijsq; passim conspicitur, quæ quidem uulgo, & Quinquefoliũ, & Pes Coruinus dicitur. Hanc enim Quinquefoliũ esse, de qua ueteres medici loquerentur, affirmasse illũ plærisq; constat: cum de nostra hac defensione, deq; sua accusatione sermo forte incidisset. Auulsumq; terra ramusculum (nam & in horto res agebatur) ostendisse, dixisseq; illam Quinq;foliũ esse, in qua Plinius tam euidẽter errauerit. Deinde, quod per imperitiã herbam fraga ferre posse nullã credidit, nisi eam, quæ trina folia habet, q̃q; melius Trifoliũ dici adseuerat, & quã docti, uulgusq; Fragariam herbã noscunt, pariter & appellant. Tertio, quod foliũ quid sit, quoue modo accipi oporteat, in saluberrimæ herbæ descriptiõe parũ intellexisse uisus est. Adde si placet & quartũ (quam

Pes Coruinus Leoniceno est Pentaphyllon,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

do & ipse minutissima queq; in Plinio carpat) quod fructus hos, siue Quinquefolij siue Trifo A
lij, nõ fraga (ut semper Vergilius, & in suo Palemone noster Maro) sed inscite fragra Leonice
nus appellat. Nos cum Theophrasti, mox Dioscoridis, postremo Plinij, de Quinquefolio di-
cta excusserimus, & uerum esse autorem Pliniũ, & calũniatorem esse Leonicenũ ostendemus.

Quinquefolij, siue Quinquepennæ radix (lib. 9. Theoph. inquit) cum effoditur, rubrã est:
inarescens uero nigrescit, atq; quadrat. Habet foliũ Vitis, sed pusillũ, & colore simile uitigineo
est, & auget, & desinit cum Vite: folia oĩa quinq;, unde & nomẽ. At quarto Dioscor. cũ multa
Pentaphylli noĩa enumeret, inter quę & Pentadactylon, et Pseudoselinon, et Quinq;foliũ sunt,
Ramos inquit fert tenues, unius palmi, in quibus fructus: folia habet Menthæ similia, quolibet
in surculo quinq;, raro uero plura, in circulũ sinuatim diuisa, Florem habet cum pallore subal-
bidum (ita enim ochroleucon interpretari posse uideo) radicem subruffam, oblongam, Helle
boro nigro crassiorem, quæ plurimum in usu est.

Plinius uero quinto & uigesimo, Quinquefolium inquit, nulli ignotum. Cum etiam fraga
gignendo, cõmendetur. Græci uocant Pentapeton, siue Chamæselinon, siue Pentaphyllon.
Cum effoditur, rubrã habet radicem. Hęc arescens nigrescit, et angulosa fit. Nomen a numero
foliorum habet. Et ipsa herba incipit & desinit cum Vite. De Pentaphyllo igitur, hoc est, Quin
quefolio hæc habentur. Nullus etiam, quod sciam, his autoribus uetustior, illam pingit. Nam
Galenus eius tantum uires, non figuram aperit.

Primũ illud in his satis constat, uulgarem illam Leoniceni Quinq; folium, non esse hanc de
qua agimus. Nam & illi nec flos albidus, nec in surculis fructus, nec radix rubra, nec crassa, nec
inarescens, aut quadratur, aut nigrescit, nec uitis egressum, digressumq; sequitur, sed perpetuo
uiret. Hęc si quis neget, herbæ ipsius conspectione conuincitur. Sed & illud quoq; liquido con
stare arbitror, cum Plinij autoritate, tum Dioscoridis pictura, Pentaphyllon hanc nostram, fru
ctum quoq; ferre: cum etiam fraga gignendo, cõmendari illam scribat Plinius: tum ramos uni
us palmi tenues, in quibus fructus sint, habere illam Dioscorides referat. Folium uero non es-
se, quale Leonicenus arbitratus est, ex omnium descriptionibus intueri licet. Nam Theophra-
stus folium habere illam Viti simile prodidit, & folia omnia quinq;: Dioscorides uero folia il-
lam sinuatim falcatimue diuisa, quolibet in surculo quinq;. Tum in nominibus Pentadactylon
illam uocat, quo nomine & Cici quoq;, siue syluestre Sesamum cognominatur, cuius folium
palam est Viti simillimum esse: tum Pseudoselinon, quod falsum Apium dici potest. B

Plinius uero Chamæselinon, quasi humile Apium, eadem uterq; ratione cognominant,
quod & Apium Viti simile quiddam habere uideatur, & folia ad hunc quoq; modum sinua-
ta, a quorũ deinceps numero Quinq;foliũ, & Quinq;penna dicta est: quod huiusmodi integra
folia, quinq; ab radice emittit: nec foliusculis quinq; (ut quã Pedem coruinũ uocari supra dixi
mus) aut uulgaris Leoniceni Pentaphyllon distincta, sed porrectioribus quinq; (ut ita dixe-
rim) angulis, ad Vitis, Apijq; similitudinẽ in hunc ferme modũ effigiata est. Hæc & Pentaphyl

lon illa est, quæ Dioscoride autore fructus, edit, quæ fraga ab
Plinio appellantur, cuius eximiæ a Dioscoride uires Plinioq;
traduntur, quæ in Theriacæ compositionibus additur, quæ pur
gandis domibus adhibetur, cuius radicẽ plurimũ in usu esse,
Dioscorides dixit. Quæ si Leonicenus noster, acrioribus ocu
lis inspexisset, nec uilissimã herbam, cuius in medicina nullus
usus esset, pro utilissima & celeberrima demonstrasset, nec in-
tempestiue adeo in Pliniũ adlatrasset. Herba uero illa, quę dis-
tincta tria folia habet, quamq; in Italiæ montib. plurimã & cœ
nobiorũ hortis satiuã passim fraga ferre uidemus, suũ nomen
habet. Fragaria ab herbarijs, a Plinio Fraga dicitur. Nec uerisi
mile cuiq; fuerit, hoc loco Quinq;foliũ, tot appellationibus,
tot etiã signis demonstrare uoluisse, si Fragariam intellexisset
herbã quæ uulgaris est, et quã ipse fraga in superioribus appel
lasset. Atq; ideo non simpliciter Quinq;foliũ fraga ferre dixit,
sed copulæ etiã scilicet adiectione descripsit, cum cõmendari il
lam etiam fraga gignendo dixerit: neq; enim etiã augentem co
pulã addidisset, nisi & aliã esse herbã, quæ fraga ferret, agno-
uisset: ut quã ipse prioribus uoluminibus indicasset. His illud
adijciendũ uidetur (ut minus mirũ sit, Quinq;foliũ quoq; fra
ga ferre posse) Fragariam illam nostræ huic Pentaphyllo, de qua agimus, proportione quadã
similẽ adeo esse, ut eiusdem generis cum ipsa esse uideatur. Nam & ipsam hæc cõmentantes ob
seruauimus, radicẽ subruffam habere, et digito sæpe crassiorẽ, et senescentẽ nigrescere: tum non

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C nisi ramusculos quinq; ab radice emittere, raroq; plures, in quib. prima illa foliuscula diuidant.

Duas ergo herbas esse dicimus. Vnam quæ fraga, aut certe fragis similes fructus edat, quæ Pentaphyllon, & Quinquefolium Dioscoridi, Plinioq; uocetur, quæq; ad medicos usus eximia sit. Alteram quæ uulgaris est, & fraga ferat, nulloq; alio, q; fructus ipsius nomine designetur: cuius decimoquinto primi & uigesimi uoluminis capite Plinius meminit. Quod si me interroges, quid nam & hodie Quinquefolium hanc esse putem, quamue eius appellationem credam: Dicam quid uestigans inuenerim, atq; ut nihil unq; decernens, sic nihil reticens, quod studiosorũ ingenia ad ueritatis inquisitionẽ mouere, excitareq; possit. Est Venetijs in eo uico, quem Specierium uocant, seplasiarij cuiusdam non ignobilis taberna, cui pro titulo insigniq; sit Aethiopis caput. In ea liber est Herbarius, tanta arte ac diligentia pictus, ut natas paginis illis suis herbas, non effigiatas credas: in eo pictam uidimus ijsdem prorsus quæ hic diximus signis herbam, folijs quinq;, quæ & ipsa quoq; ut pinximus, porrectiores angulos, sinuatosq; haberent. Sed & fructus, quos Fraga dicas, tum ad ipsam herbam latinum nomen Sanicula, Germanicum Sanickel scriptum est: citanturq; inibi, de Sanicula hac scribentes, in Diadimidijs Galenus, & Petrus Hispanus is, qui postea summum Pontificatum gessit, & Ioannes uigesimus primus nuncupatus: eum de medicina librum scripsit, qui Pauperum thesaurus inscribitur: tum Ceruiensis Episcopus quidã, & Laudensis Maphæus, & Gilbertus Anglicus, Chirurgi. Ea Sanicula, Pentaphyllon ne sit, cur affirmem non habeo, cur negem non uideo. Hæc habui de Pentaphyllo, Fragis, Sanicula, quæ dicerem, per quæ fateri oportere censeam, non errasse Plinium, sed iucundissimæ herbæ nomen, potestatemq; docuisse.

Iudicium HERMOLAI BARBARI de Pentaphyllis.

Pentaphyllon, & Pentapteron in Theophrasto, Theodorus Quiquefoliam, & Quinquepennã conuertit. Aetius hanc Hermubotanem, hoc est, Mercurij herbam uocari tradit. Aegyptij etiam Dissyphi cognominant. Daci Drocila. Itali Psyllitum, Solotam, & Thebeotin: quam quam corrupta puto nomina. Nam & Therumbros, & Theonestron quoq; dictam inuenio. Radice cum recens est, rubente: nigra, cum inarescit, quadrangula: folio uitis pusillo: augetur, desinitque cum uite: caulibus tenuibus, crebris geniculis. Nomen a numero foliorum. Quidam Græci Chamæzeleon, quasi fruticem terræ uocant. Commendari Quinquefolium fraga terrestria gignendo, Plinius existimat. Ego id, qui uerum esse posit, non intelligo. Nam

D herba ea quæ fraga gignit, Trifolia est, non Quinquefolia, flore candido, non luteo, in Rheticis & Vindelicis alpibus, etiamnum frequens secus uias. Hippocrates duo uidetur nouisse Quinquefolia. Candidum, quod & herbaceum, & procerius est a terra. Nigrum, quod humilius. Est & quæ Tormentilla uulgo dicitur Quinquefolio simillima, nisi q; septem, non quinq; habet folia. Potest a nobis Heptaphyllon uocari, hoc est, Septemfolia: ex cuius radice pastillos theriacos (si Dijs placet) officinæ pro uiperarum carne subijciunt: quoniam uiperæ modo, ut ipsi putant, nunquam uisantur.

De hac supra folio. 85.

De rõne noĩs PENTAPHYLLI, Annotatio M. VERGILII.

Nouerunt rura omnia Quinquefolium, soloq; hoc nomine maxime cognitum ubiq; in honore aliquo est. Theophrastus. 9. de Plantarũ historia non Pentaphyllon tantũ uocari sua ætate dixit, uerũ Pentapetes etiã, facto ab aliquibus illi nomine a pennis auiũ, ut credidit Gaza: ut aũt nos opinamur, quia in quinq; folia se pandit, & extendit. Fecit eadem etiã foliorũ forma, ut Pentatomon, id est, in quinq; partes diuisum diceretur. Sic Pentadactylon, q; ut in hominis manu quinq; digiti sunt, sic in ea planta totidem foliorũ diuisiones. Pseudoselinon dictum etiam, quod Apiũ mentiatur, sitq; illi in foliorũ sectionibus illis quadãtenus simile. Quæ itidem illi a gentibus aliæ appellationes fuerunt, aliquã huiuscemodi caussam habuerũt. Quales Callipetalon, et Xylopetalon sunt, a foliorũ specie & duricie factæ. Quemadmodũ uerisimile est, in barbaris illis latere incognitã modo nobis, ex figura, aut uiribus eius rõnem aliquã. De radice, foliòq; eius lib. 9. de plantarũ historia agens Theophrastus, addidit, nigrescere Quinq;folij radicem effossam, siccatamq;. Quod a Dioscoride ideo dictũ non est, quoniã satis fore sibi hic scriptor credidit, si qualis ea esset cum foderetur, dixisset. Post id enim tempus medicis certo loco signatã, seruari relinquebat. Adiecit etiã Vitigineum Quinquefolij folium esse, non quantitate (pusillum enim est) sed colore & forma, & quasi naturã Vitis sequeretur, augeri simul, & tabescere cum ea, caules per terrã spargi graciles, crebras, habentes, ut ille ait κνῆμας, non crura, sed a cruris humani forma inter duos geniculos interualla, quæ κνῆμας ille, qua diximus ratione uocat. Videndum illud etiã, quomodo hic Menthæ, ille Vitis folio Quinquefoliũ esse dicat. Nobis male inuicẽ comparari posse plantarũ illarum folia inter se uidentur: quemadmodũ & floris color in pallido albus, simul & auri flauo colore dici. Hoc tamen non adeo difficile, ut illud. Videmus enim aliquando in pallore hominis utrunq; colorem illum.

Pentapetes. Pentatomon. Pentadactylon. Pseudoselinon.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

DE PENTAPHYLLI temperamento. A

Pentaphylli radix, ut inquit Galenus. 8. simplicium, arefacit in tertia distantia. At neutiquã acuta est, ideo ualde utilis perhibetur. Est namq; partium tenuium.

VIRES EIVS ET IVVAMENta ex Dioscoride.

Ius radicis decoctæ ad tertias, si in ore contineat, dentiũ dolores sedat.

Putrida oris ulcera, collutione sistit.

Arteriæ scabricias, gargarizatu læuigat.

Contra alui profluuia, & dysenterias auxiliatur.

Item articulorum, coxendicumq; cruciatibus potum.

Cocta in aceto & illita, serpentia ulcera cohibet. Strumas, tumores, duricias, absessus, & distentiones discutit.

Ignes sacros, reduuias, condylomata, psorasq; sanat.

Teneræ radicis succus contra iocineris pulmonumq; uitia prodest. Item aduersum uenena.

Cum hydromelite autem, uel diluto uino, et piperis exiguo, bibũtur folia contra febrium circumitus. In quartana quidem quaternum ramulorum, in tertiana uero ternum, in quotidiana unius.

Tricena quoq; folia, tricenis pota diebus, comitialibus prosunt.

Foliorum succus, tribus cyathis aliquot dies potus, celerrime regio morbo medetur. B

Illita cum melle, & sale, tam uulneribus, q̃ fistulis remedio sunt.

Enterocelicis auxilium præstant.

Quinquefolium sanguinis profluuia & potu & illitu sistit.

Ad expiationes, castimonias, & sanguinis eruptiones inciditur.

EX IOANNE VIGONIO.

Pentaphyllon uirtutem habet exiccatiuam uehementer; tamen caliditatem manifestam, non uidetur participare.

AVTORES.

Theophrastus, lib. 9. cap. 12.
Dioscorides.
Plinius, lib. 25. cap. 9.
Apuleius.
Leonicenus.
P. Collinutius.
Herm. Barbarus.
Marcellus Vergilius.
Galenus. 8. Simplicium.
Ioannes Vigonius.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C

Chelidonia.

D

Schölkraut.

DE CHELIDONIO Rhapsodia XLII.

¶ Nomenclaturæ

Græcæ, χελιδόνιον. παιονιά κραταιά. γλαύκιος. πάνδιος ῥίζα.

Latinę, Chelidoniũ, siue Chelidonia, hoc est, Hirundmaria maior.

Germanicę, Schölkraut. Schölwurtz. Schwalwẽkraut dz groß.

PLACITA AVTORVM de Chelidonia.

Historia Chelidoniæ ex DIOSCORIDE, lib. 2.

CHELIDONIA duplex est, Maior, et Minor. Maior caule est cubitali, aut altiori, surculoso. folijs Ranunculi, multis, molliori- bus tamen, & colore cæsis. Flore Violæ albæ, secundũ singula folia pro- deunte. In ea succus croci, mordax, acris, & aliquantulũ subamarus, gra-

uiter olens. Radix superne singularis, in multa crocea capillamenta fibratur. Siliqua ceu corniculati Papaueris, tenuis, longa. In qua semen Papauere maius recluditur. A

De MINORE.

Minor herbula est, stolonibus constans, sine caule, folijs Hederę, multo rotūdioribus & minoribꝰ, teneris & subpingibus. Radices habet cōplures, pusillas, in granorū tritici modū, aceruatim cōgestas, quarꝫ tres, aut quatuor in longitudinem exeunt. Iuxta aquas nascitur.

Theophrastus de Hirundinaria lib. 7. cap. 12.

Hirundinaria, quæ aduentu hirundinis suum excitat florem, hæc partim naturalem, partim fortuitam habere caussam apparet.

Historia Chelidoniæ ex Plinio lib. 25. cap. 8.

Animalia quoqꝫ inuenere hærbas, inprimisqꝫ Chelidoniam. Hac eñ hirundines, oculis pullorum in nido restituunt uisum, ut quidā uolunt, etiā erutis oculis. Gña eius duo. Maior fruticoso caule, folio Pastinacę erraticæ ampliore, ipsa altitudine duorꝫ cubitorum, colos albicans, flos luteus. Minori folia Hederę rotundiora, minus candida. Succus croci mordax, semen Papaueris. Florēt aduētu hirundinum, discessu marcescunt.

De temperamento Chelidoniæ.

Abstergendi uim habet, & satis calefaciendi, & succus acidus est.

Vires & iuuamenta eius ex DIOSCORIDE.

Succus in æreo uase cū melle prunis decoctus, oculis claritatē adfert. B

Folijs, caule, radice succus exprimitur, ineūte æstate, et siccatus in umbra digeritur in pastillos.

Radix cum aniso, & uino albo pota, medetur regio morbo, & ulceribus quę serpunt. Imposita cū uino, aut māducata, dentiū dolorē sedat.

EX IOANNE VIGONIO.

Chelidonia est calida & sicca in tertio, & ualde oculorum iuuatiua. Ideo uirtus eius in collyrijs acuētibus uisum perutiliter imponitur. Et eiꝰ succus intra dentes impositus, eos intra spaciū tēporis facit cadere. Et radix eius est minoris exiccationis, uirtutē habens attrahendi, & resoluēdi. Ideo dolori dentiū ex frigida caussa caussato, prædicta radix aliquantulū contrita, & aceto irrorata, dentibusqꝫ tenta, pręsentissime medetur.

Ex PLATEARIO.

Chelidonia est calida & sicca in quarto gradu.

Cum in receptione reperitur, radix, non hęrba poni debet.

Radix per tres annos potest seruari in magna efficacia. Ex qualitatibus, & substantia, uirtutem habet dissoluendi, consumendi, & attrahendi.

Ad purgandum caput, & uuluam repletam ex frigido humore, radices bene tritæ in uino coquantur, & patiens per os fumum recipiat, inde reliquo utatur pro gargarismate.

Contra colicam passionem hęrba trita, & in uino cocta superponatur, uel spongia infusa in uino decoctionis, uel puluis eius radicis sæpius superponatur.

Ad menstrua prouocāda, & matricē mundificandā, fiat fomentū sępius ex aqua decoctionis eius.

Ad cancrum oris uel ossis, uel neruorum, puluis radicis eius cum puluere rosarum conficiatur cum aceto, et decoquatur usqꝫ ad mediocrem spissitudinem ad modum sinapis, & inungantur parteis cancrosæ, multum confert.

Contra fistulam puluis eius cum capitello conficiatur, & ori fistulæ immittatur.

C

Gauchheyl männlin.

D

De ANAGALLIDE Rhapſodia XLIII.

¶ NOMENCLATVRAE

Græcæ, ἀναγαλλίσ. ἀερῖτισ. ἀιγῖτισ. σαυρῖτισ.
Latinæ, Anagallis. Aẽritis. Sauritis. Sanguis oculi.
Germanicæ, Gauchheyl.

Sup. fol. 77. & ſeq.

QVEMADMODVM Conſolidæ nomen multis adeo herbis familiare eſt (nominatim eñ quinq; eius ſpecies perſtrinximus) ita & Anagallidis nomine, quibuſdam Auricula muris, uel Piloſella uenit: quibuſdã ea quæ Morſus gallinæ, uel uulgo Ippia uocatur. Quidam alias etiam deſignant eius ſpecies, quæ me prętereũt. De genuina tamen Anagallide ſic habet.

Εικὼν Anagallidis ex Dioſcoride lib. 2.

Anagallidis duo ſunt genera, quæ tantum flore diſtant. Nam quæ ceruleo flore eſt, fœmina dicitur: Mas, quæ phœniceo. Frutices ſunt parui in terra iacentes: folijs in quadrangulo, caule puſillis, ſubrotũdis, ad Helxine folia accedentibus: ſemine rotundo.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

A

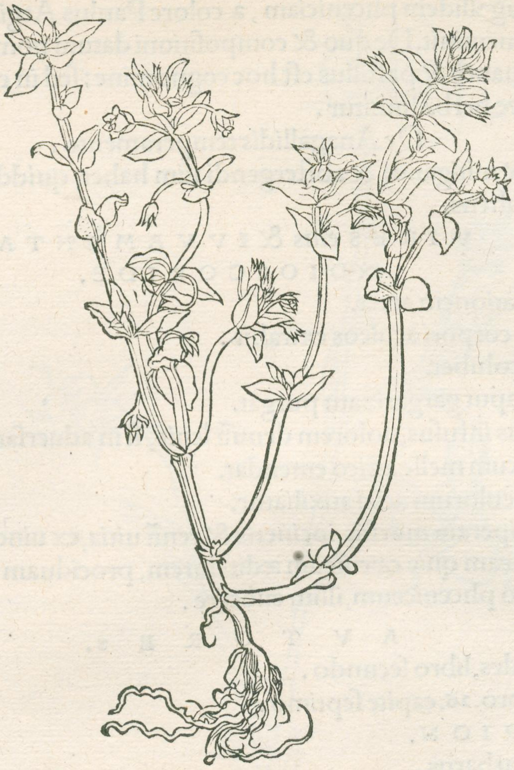

B

Gauchheyl weyblin.

Nec alia fere Plinius, & Serapion. Herm. Barbari Corollarium, quoniam ad excussionem prioris erroris facit, subscripsimus. Pli.li.26. ca.7.

Corollarium Barbari de Anagallide.

Frutice tenero Anagallides, non altiores Palmo nascuntur in hortis et aquosis. Prior floret cerulea. Mirum, ꝙ fœminam pecora uitāt: aut si decepta similitudine (flore enim tantū distant) degustauere, statim eam quoq; (asyla, siue, ut alij codices scripsere, casyla uocatur, a nostris ferus oculus) in remedio quærunt. Præcipitur effossuris, ante solis ortum, priusq; quicq; aliud loquantur ter salutare eam, tum sublatam exprimere, ita prę cipuas esse uires. Anagallin Dioscorides Sauritin q̄q; dici perhibet. Sunt exemplaria in quibus Gauritis, non Sauritis legatur. Hippocrates Anagalgalin dicendo, utilem mordendis & assiccandis ulceribus Anagallidē uidetur intellexisse. Aetius Nycterida herbam ad oculorum albugines comprobat, pro Anagallide ut puto accipiendam reliquit: quandoquidē & Nycteritis a Dioscoride uocatur. Errant qui Passerinam uulgo dictā, florem candidum ferentem, Anagallida existimant. Quemadmodum et qui Myosotin, id est, muris Auriculam pro Anagallide compictam præ-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

ferunt. Anagallidem phœniciam, a colore Paulus Aegineta Corallium quoqꝫ dici meminit. De quo & compositioni datum nomen, quod Diacorallin. Quanqꝫ & pastillus est hoc cognomine: sed in eum lapis Coralius, non hæc herba sumitur.

De Anagallidis temperamento.

Vtraqꝫ & mitigandi, & abstergendi uim habet, quiddam etiam subcalidum, & trahens.

VIRES eius & IVVAMENTA ex DIOSCORIDE.

Inflammationem arcet.
Adactos corpori aculeos extrahit.
Nomas cohibet.
Succus caput gargarizatu purgat.
Et naribus infusus, dolorem dentiũ lenit, si in aduersam narẽ iniiciat.
Argema cum melle attico emendat.
Retusæ oculorum aciei auxiliatur.
Contra uiperarꝫ morsus, iocineris & renũ uitia, ex uino bibere ꝓdest.

Tradunt eam quæ cæruleum ædit florem, prociduam sedem reprimere. Quæ uero phœniceum, illitu euocare.

AVTORES.

Dioscorides, libro secundo.
Plinius libro. 26. capite septimo.
SERAPION.
Herm. Barbarus.
M. Vergilius.

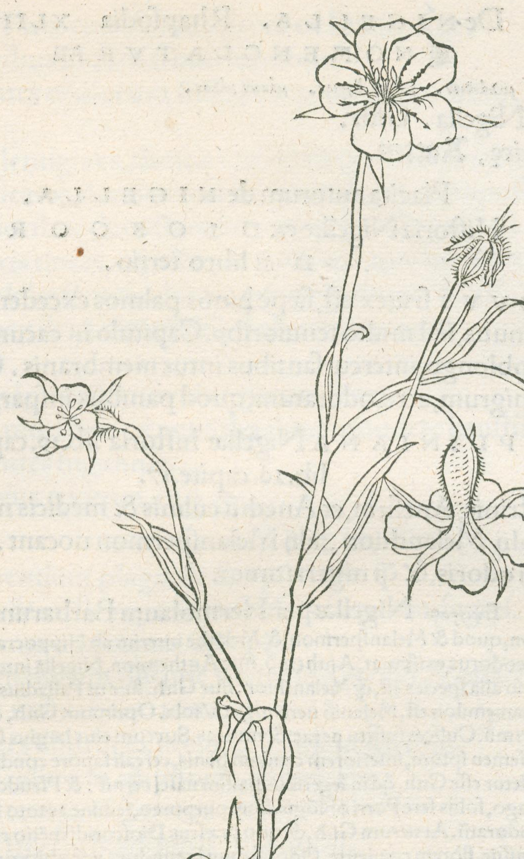

Rattenblůmen. x 3

C

De NIGELLA. Rhapsodia XLIIII.

NOMENCLATVRAE

Græcæ, μελάνθιον. μήκων ἄγριον. μήκων μέλαν.
Latinę, Nigella. Gith.
Germanicę, Ratten.

Placita autorum de NIGELLA.

Historia Nigellæ ex DIOSCORIDE libro tertio.

EXIGVVS frutex est, sæpe binos palmos excedens. Folijs ut Senetionis minutis, sed multo tenuioribꝯ. Capitulo in cacumine tenui, ceu Papaueris oblongo, intercursantibus intus membranis. Quibus semen includitur nigrum, acre, odoratum, quod panibus inspargitur.

PLINIANA Nigellæ historia lib. 19. cap. 8. lib. 20. capite. 17.

Gith pistrinis, Anesum, et Anethū culinis & medicis nascuntur. Gith ex Græcis alij Melanthion, alij Melanspermon uocant. Optimum q̄ excitatissimi odoris, & q̄ nigerrimum.

Ἐπιγραφή Nigellæ per Hermolaum Barbarum.

MElanthion, quod & Melanspermon, & Melāthe interim ab Hippocrate uocat: & a Theophrasto, ut Theodorus existimat, Anthemō, siue Anthemion, Nigellā interpretatus. Quanq̄ Anthemon oīno alia species est, q̄ Melanthion, siue Gith, siue ut Palladius, Giddi. Nam & Melanthemon Chamęmilon est, Melaniō uero nigra Viola. Optimum Gith, q̄ excitatissimi odoris, & q̄ nigerrimū. Culices suffitu necat, & muscas. Succum eius largius sumēti, uenenū esse, mirari licet: cū semen ipsum, inferiorem crustam panis, cereali sapore condiat gratissime. Aliud
D oīno genus uidetur esse Gith, q̄d in segetibus passim nasci cernit: & Pseudomelanthion uocari potest, & Githago, folijs fere Porri oblōgis, flore purpureo, semine ac toto frutice maius q̄ Melanthium, nec odoratū. At uerum Gith, de quo præsens Dioscoridi mētio est, folium habet Fœniculi, Senetionisue, florem ceruleum. Odor semini iocundus, nec ubiq̄ prouenit. Hippocrates Cyprium cōmendat. Alia est herba Melandryum, in segete pratisq̄ nascens, albo flore, odorata, cuius cauliculum iocineri tritum, ex uino uetere probant.

Marcelli Vergilij annotatio in eandem Nigellam.

VIdent Maio & Iunio mēsibus in pratis, sepibus, limitibusq̄ omnibus nascentē rura oīa Nigellā: nihilq̄ eo frutice frequētius, simul & uilius. Quondā grato sapore panē Nigellæ semen cōmendabat. Inspergebatur eñ ante cocturā illi tritum, quemadmodū & Papaueris: non aliter q̄ & nos modo dulciarijs potius q̄ pani Anisum miscemus. Quod in Nigella merito miretur aliquis, sagacis naturæ artificiū est, in conformandis eius uasculis, quibus concipit, maturatur, & seruat semen, colore nigrū, Panici seminis magnitudine. Sunt ea uascula longe papaueraceis minora, nec in mensura sua, ut illa longa. Nullā præterea habent qualē Papauera in summo stellā, sed latiorem umbilicū: neq̄ intus eodē modo discurrentes membranas seminū locos dissepientes. In Papauere eñ sulcorū modo intercidente, quasi aggere quodam canales sunt: in Nigella per mediū transeuntes, quasi parietes, quibus loculamenta illa seminū diuiduntur. Est illud discrimen etiā, quod singula in singulis Papauerū caulibus uascula sunt, in Nigella numerosiora: ut quod numero seminū in singulis uasculis deest, uasculorū numero expleat. Solaq̄ hæc uasculi forma fecit, ut syluestre & nigrū Papauer a quibusdam Nigella diceretur. Græci a colore seminis Melanthion, & eorum exemplo latini Nigellam nominauerunt.

De Nigellæ temperamento.

Calefacit, ut inquit Galenus septimo Simplic. & arefacit iuxta tertium ordinem, uideturq̄ esse partium tenuium.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Vices eius & iuuamenta ex Dioscoride. A

Capitis doloribus illitum fronti subuenit.

Discutit recentes oculorum suffusiones, tritum ex Irino, & infusum naribus.

Tollit lepras, lentigines, duricias, tumoresq; uetustos cum aceto illitũ.

Circumscarificatos clauos excutit cum uetere uino impositum.

Dentium doloribus decoctum cum aceto & teda prodest.

Teretes uentris tineas expellit, peruncto ex aqua umbilico.

Destillatione laborantes adiuuat, tritum in linteo, & olfactum.

Vrinam & menstrua ciet, multis diebus sumptum.

Et lac extrahit.

Difficultatem spirandi cum uino potum leuat.

Phalangiorũ morsibus ex aqua drachmæ pondere haustũ auxiliatur.

Incenso serpentes fugantur.

Tradunt largius epotum, enecare.

EX PLINIO.

Medetur serpentium plagis, & scorpionum.

Illini ex aceto & melle reperio, incensaq; serpentes fugari.

Bibitur drachma una contra araneos.

Distillationem mirum discutit, tusum in linteolo, & olfactum.

Idem præstat radix manu tenta.

Capitis dolores illitum ex aceto, & infusum naribus. B

Cum Irino, oculorum epiphoras, & tumores.

Dentium dolores, coctum cum aceto.

Defficultates spirandi, addito uino potum.

Duricias, tumoresq; ueteres, & suppurationes illitum.

Lac mulierum auget, continuis diebus sumptum.

Colligitur succus eius, ut Hyoscyami.

Similiter largius uenenum est, quod miremur, cum semen gratissime panes etiam condiat.

Oculos quoq; purgat, urinam & menstrua ciet.

Quinimo lintheolo alligatis tantũ granis. 30. secundas trahi reperio.

Aiunt & clauis in pedibus mederi tritum in urina.

Culices suffitu necare, item muscas.

EX MARCO CATONE cap. III.

Si bouem, aut aliam quãuis quadrupedem serpens momorderit, Melanthij acetabulum, & quod medici uocant Smyrneum, contrito in uini ueteri hemina: id per nares indito, & ad ipsum morsum stercus suillum apponito. Et idem hoc, si usus euenerit, homini facito.

EX COLVMELLA, lib. de re Rustica, lib. 6. cap. 32.

Interdum & fastidio ciborum languescit pecus. Eius remediũ est, ge-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C nus seminis, quod Gith appellatur. Cuius duo cyathi triti, adiunguntur olei cyathis tribus, & uini sestario, atq; ita faucibus infunduntur.

EX VIGONIO.

Nigella est calidæ & siccæ complexionis in tertio: & contrita cum melle, & felle taurino, alöeq;, & more emplastri super umbilico imposita, lumbricos puerorum interficit.

EX PLATEARIO.

Semen Nigellæ colligitur, & per decem annos seruatur. Est autem subnigrum, & subamarum, & rotundum, & planificatum: unde uirtutem habet diureticam, ex amaritudine, dissoluendi, consumendi, ex qualitatibus suis.

EX AVERROE quinto Colliget.

Scaunix, est Nigella, calida & sicca in tertio gradu. Et significat hoc, quia est in ultimitate amaritudinis cum subilitate. Et ligata in panno lineo, ualet odorata ad reuma frigidum, & occidit uermes: & dissoluit inflationem, & eradicat uerrucas, & producit cum passo menstrua, & facit erigere membrum.

D AVTORES.

Plinius, libro. 19. capite. 8.
libro. 20. capite. 17.
Dioscorides, lib. 3.
Mar. Cato, capite. 111.
Columella de re rusti. libro. 6. capite. 32.
Ioannes Vigonius.
Platearius.
Auerrois. 5. Colliget.
Hermolaus Barbarus.
Marcellus Vergilius.

A

B

Mettram.

C

DE MATRICARIA PRIMA SPECIE Parthenij. Rhapsodia XLV.

NOMENCLATVRA

Græcæ, παρθένιον.
Latinæ, Matricaria. Febrifuga.
Germanicæ, Mettram.

NEBVLAS & caliginem nobis offudit, Matricariæ nouitium uocabulum, ut quæ hæc esset apud Dioscoridem certo designare nequiremus: nec certum aliquid habemus, nisi quantum ex cõmentarijs Neotericorum obseruauimus, id est, ex Pandectario, & Hermolao Barbaro. Vterque tria eius genera facit. Quorum primum quidem Pandectarius Artemisiam uocat. Secundam Tanacetũ, uel Athanasiam. Tertium uulgatã Matricariã. Barbari iudiciũ in Helxine herba posuimus, q̃d sic hẽt.

Helxine duplex Dioscoridi, & omnino autoribus. Altera Parthenion, altera Cissanthemos ab Hederæ folijs uocata. Plinio item duplex, sed aliter. Altera de qua hic agitur Parthenij & Perdicij, siue Perdiciadis cognomine: quoniam perdices hac præcipue uescantur. Folia tamen ei non Mercurialis, ut Dioscorides, sed mixtæ similitudinis, Plantagini & Marrubio tribuit, cauliculis densis lanas infici, semina in capitibus lappaceis adhærescentia uestibus: a quo & Helxinem dictam uolunt. Hanc Aeoliæ gentes, & Aegyptij edunt. Crassas, plurimasq; habet radices, ut inquit Plinius. Altera idem autor inquit, uerior est Helxine, cui radix foliosa, ex qua similis malo carduus seminis plenus extuberat. Seminalis Acanus a Theophrasto dictus, cuius inciso summo uertice, lachryma erumpit iocundi saporis, Acanthica Mastiche uocata, proptereaq; adulterium ex ea fit, ut diximus. Germinat, atq; floret æstate folio, & caule, lanugines spinosas habens. Hæc Plinius. Nos hanc non Helxinem, sed Ixinem uocari credimus: ut in Chamæleonte candido dictum est: quanq; porro prior Helxine Perdicion, & Parthenion dicatur. Aliud tamen intelligo, Plinium secutus, Perdicion, quæ a
D nostris herba Vrceolaris uocatur, ab alijs Astericum, folio similis Ocimo, nigrior tantum, nascens in tegulis parietinisq;: ob id & Parietaria, & Muralium, & Muralis uulgo dicta, et Vinago: & Parthenion, quoniam a Minerua in somno contra præcipitia lapsusq; monstrata est Pericli Atheniensium principi, cum uernula ei charus ex altitudine cecidisset, Splachnoptes appellatus. Turtures, columbæ, gallinacei annuum fastidium deducere dicuntur Helxina pasti, autor est Plinius. Triplex igitur inuenio Parthenium. Vnum folio Coriandri, quæ Amaracus a Galeno, Parthenium a Dioscoride nominatur, uulgo Matricaria. Alterum folio Mercurialis, ut Dioscorides hoc loco, siue Plantaginis & Marrubij, ut Plinius, quę dicitur Helxine, ac de ipsa hic agitur. Tertium folio Ocimi, quæ Parietaria, & Muralis uocetur: de qua mirũ est Dioscoridem nihil præcipere, quod sciam. Nisi quis eum dicat sub Helxine hanc quoq; accæpisse: quoniam hirsutula sit, & adhærescat uestibus, nec a Mercurialis herbæ folijs omnino multum distet, præterq; q̃ Mercuriali serrata leuiter ea sunt, Parietariæ non sunt. Sunt qui & Mercurialem ipsam Parthenion quoq; dicant Helxinem, ut Dioscorides in Myosotide scriptũ reliquit. Etiam Alsine dicta est. quanq; corrupte in Theophrasto legitur Asine, ubi Theodorus Volucrum interpretatur, arbores amplexu Hederæ modo strangulantem.

Textus DIOSCORIDIS de Parthenio lib. 3.

Parthenium aliqui Amaracon uocant, alij Anthemida, alij Leucanthemon, alij Chamæmelon, alij Chrysocalin, alij Melabathron, nonnulli campestrem florem. Romani Solis seculum, aliqui Millefolium, Ethrusci Cautam, Aphri Thamath. Folijs est Coriandri, tenuibus, flore per ambitum albo, intus melino, odore graui, sapore amaro. Siccatum cum aceto mulso, aut sale potum, non secus atque Epithimum, & bilem, & pituitam detrahit. Suspiriosis prodest, & melancholicis. Herba sine flore a calculosis, & anhelatoribus magna utilitate bibitur.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Valet decoctum ad insidendum in duricia uuluarum & inflammatiōibus. Illinitur sacro igni & collectionibus cum flore. A

COROLLARIVM HERMOLAI BARbari, super eodem Parthenio, quod similiter nostræ Matricariæ adstipulatur.

Parthenij flos odorem habet Mali. Nascitur in sepibus: Matricariam dici eam multi putant: Sunt qui Cotulam appellent. Nam & ipse Dioscorides testatur ab Ethruscis uocari Cautam, unde Cautula deducitur, ac deinde Cotula. Sed & Leucanthen, et Tamnacum Plinius hanc appellat. Nisi librariorum menda sit, Tamnacum pro Amaraco scribentium. Nam & Amaracus a Dioscoride uocatur: necaliter a Galeno, atq; Paulo. Celsus apud nos * Pallecium, & Muralium appellat. ut Plinius intelligit. Ego Celsum de alia Parthenio Muralium dixisse autumo: quæ non in sepibus. sed in muris, parietibusq; nascitur: ob id & Parietaria uulgo nominata, ut in Helxine docuimus. Est & Parthenis pro Artemisia: quanq; sunt qui Artemin legant, non Parthenin, castigando protinus errore medicorum: qui Parthenion, de qua modo loquimur, Artemisiam esse uoluerunt. Apud Hippocratem quæ sit herba Parthenion cognomento Microphyllon, hoc est, Paruifolia, dubitatur a Galeno: qui Dioscoridem pro Helxine, aut etiam Mercuriali capiendum existimasse scribit. Sed quid si eam pro Artemisiæ secundo genere Hippocrates intelligit, cuius minuta folia traduntur? aut etiam pro Matricaria, de qua hic agitur, quæ folijs Coriandri describitur? Alias * Pelecynum.

M. VERGILIVS de differentia Parthenij a Perdicio, & Chamæmilo uulgato.

Alia hæc Parthenion est ab ea quam Celsus lib. 3. Perdicion uocari etiam tradit, reprimereq; simul, & refrigerare. Illa Helxine muralis, & Perdicion dicta: hæc pluribus ab Anthemide inuentis appellationibus, similis, congenerq; illi credenda est. Illa a Nicandro in Theriacis uenenatis mederi prodita: hæc sanandis suspirijs, atræ bili, calculosisq;, inflammatis, duratisq; muliebribus locis apta. Hæc Chamæmalo similis, flore per ambitum candido, in medio luteo, illa Mercurialis herbæ folijs descripta: & ne longiores simus, notis omnibus inter se diuersæ, solo eodem nomine legentes fallunt. Fallit autem non nomine, sed re Parthenion, tam similis Chamæmalo, ut pro ea sæpius ab imperitis carpatur. Habet enim illi similem paulo minus q; in cunctis florem. Differt magnitudine, quæ in Parthenio amplior undiq; est. Differt & figura: q; coloribus in utriusq; flore paribus Chamæmali flos in medio tumet, & in altum erigitur: folia uero ad terram inflexa descendunt, in Parthenio folia medio exæquata per ambitum stant. Nobis ex his quæ diu obseruauimus, inclinat animus, Chamæmalo congenerem esse: & ut in plærisq; alijs fit, nota aliqua priuatim ab alijs dispesci, quæ in Parthenio hac uirosus odor est. Quemadmodum in Bouis oculo, quæ mox dicenda erit, sola magnitudo, qua a Parthenio hac illa distinguitur. B

Verum & hæc sententia Barbari repugnatores habet suos, & sunt qui falsum existimēt ex similitudine floris, quæ est Matricariæ, cum Chamæmilo. Nam Serapion inquiūt, priorem pro Chamomilla speciem recipit, hoc est, Anthemida. Et quæcūq; in capite de Chamomilla ex Dioscoride adfert, ea sunt apud Dioscoridem de Anthemide dicta: quamq; ambarum herbarum descriptio indicet, eas omnino esse unius speciei, & qualitatis. Nam odorem pomi spirare ipsas, nomen indicat Chamæmilon, hoc est, agreste pomū, flores in ambitu albos, intus aureos habentes. Quare siue Matricariam, pro altera specie capiamus, hoc est, pro Parthenio, ut Hermolaus credidit, siue aliam herbam quamcūq; similem Chamomillæ, certe eas esse consimilis prope effectus, necesse est. Sententia cuiusdam docti uiri.

COLLVCTATIO NICOLAI LEOniceni, & P. Collinutij de Parthenijs.

Leonicenus lib. de Erroribus Medicorum, Parthenium (inquit) scribit Plinius lib. 21. apud Celsum uocari Perdicium & Muralium. Deinde subiungit easdem Parthenio, quod Mulalium

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C appellatur, uires, quas Dioscorides alteri Parthenio adscribit, quod Chamæmilon alio nomine dicitur, quoniam parum folijs & flore, ab herba Chamæmilo differt. Hanc autem Parthenion, Chamæmilo similem herbam, nonnulli ex recentioribus medicis Cotulam appellant. Sed hæc Parthenium non uocatur a Celso Perdicium atq; Muralium, sed altera potius quæ Helxine, & simul Perdicium, ac Parthenium quoq; nuncupatur, a latinis autem Parietaria, & Muralium dicitur: quia passim in parietibus, seu muris nascatur. Nostro quoq; æuo uulgo una litera dempta, pro Parietaria, Paritariam uocant. Hanc eandem herbam, siue Muralium, siue Parietaria dicatur, commemorat Celsus, suo de Medicina tertio, inter ea quæ uim habent reprimendi, simul ac refrigerandi. Quæ sane facultas ei Parthenio, quæ Perdicum, & Parietaria appellatur, non autem alteri, quæ etiam Chamæmilon dicitur, ab omnibus fere medicinæ autoribus adscribitur. Hæc enim sunt de eadem Dioscoridę uerba. Habēt folia astringendi atq; refrigerandi facultatem. Nec de ea aliter Paulus atq; Galenus tradiderunt. Ipse pariter Plinius libro.22. eandem & Parthenium, & Perdicum quoq; nominari confirmat.

Chamæmilon Cotula. Helxine. Parietaria. Paritaria. Parietaria refrigerat.

PANDVLPHVS COLLINVTIVS.

In explicandis Plinij de Parthenio (ut ipse putat) erroribus, in magnos Leonicenus errores incidit, ut ex herbarum ipsarum descriptionibus, differentijsq; cognoscere licet: quas intellexisse, distinxisseq; Plinium, Leonicenum uero confudisse, per illarum ignorationem intelligemus. De ijs igitur sic agemus. Tres herbas Parthenij nomine nuncupatas.21. &.22. uolumine scribit Plinius (nam de quarta quæ Mercurialis est, sermo nunc nobis non est) hisq; omnibus, suas quibus pollerent uires adscripsit. Ex eorum (ut est uidere) sententia, quas tam multos enumerat, prima quæ Parthenium, Leucanthis, Thamnacusq; a Græcis, a nostris, & Celso Pelecynum, Muraliumq; uocetur, in hortorum sepibus nascens, flore albo, odore mali, sapore amaro. Alteram quæ Helxine, & Siderites, & Perdicium, ab aue cognominatur: folia habens mixtæ similitudinis Plantagini & Marrubio: cauliculos densos, leuiter rubentes, semina in capitibus lapaceis, adhærentia uestibus, unde Helxinem dictam uolunt. Tertiam quæ itidem & Perdicum, & Astericium, a nostris uero herba Vrceolarum dicitur, folio similis Orymo, nigrior tm, in tegulis, parietinisq; nascens. Has Parthenij differentias si Leonicenus cognouisset, simulq; & diligentius Celsum, & dilucide ista scribentem Plinium, & suum illum Dioscoridem inspexisset, non temere adeo obstrepuisset. Quod ut plene intelligere possint studiosi, ego eas quæ sint aperiā, disceptandoq; proponā, ijs locum faciens, qui ueriora contulerint.

Tria genera Parthenij.

D Prima quidem a floris candore Leucanthis, & a fruticis, cespitisq; densitate Thamnacus nomen accepit. Eadem a Celso (in his forte libris, quos de agricultura scripsisse illum constat) siue ab odoris suauitate, siue quod unguentis flos aptissime conueniret, Muralium dicta est, quasi Myralium, y, psylon in, u, nostrum uerso, quod ueteres (ut Murrha, Murena, & Mure) frequentissime usurparunt, & familiare esse latinis scribit Cicero. Pelecynum idem ex eo cognominasse uidetur, quod frutex ipse odoris suauitate, ad se pelliciat. Siue, quod, ut Pelecynus quoq; herba, quæ in segetibus nascitur, adminiculo indigens hortorum, sepibus subrepat: quod nostro quoq; æuo fieri, hominum uidemus industria. Hanc nos uulgo Genseminum uocamus, flore albo, odore mali, sapore amaro. Hęc est illa Parthenium, quam rectius fortasse Amaracum dixere quidam, quæ sub ipsa quiescentē Ascanium, floribus, & dulci aspirans complectitur umbra. Vnde laudatum illud Co insula quondam confectum unguentum, quod Amaracinum, Samsuchinumq; dicebatur. Vnde forte in Gensemini uocabulum uulgus deflexit, ut non aliud fruticis uel herbæ genus intellexisse illos apud Dioscoridem putem, qui Parthenium Amaracum dixerunt. Alioqui si ea Dioscoridi Parthenium est, quam Cautam uocare Etruscis tradit, quo pacto tam breuis herbæ umbra complexū puerum, dulciq; scripsisset insignis uates? Cum Cautam ipsam nec umbræ ob breuitatem idoneam, nec odoris unguentiue oblectamento ob florum graueolentiam esse plane omnes intelligant. Melius uero, eodem Dioscoride autore, & Chamæmilum, & Anthemida quosdam uocasse illam, quæ Cauta dicitur, fortasse quis putet: cum inter Chamæmili species, quas esse tres prodidit, collocetur.

Leucanthis. Thamnacus. Muralium. Pelecynus. Genseminū. Amaracum.

Duas etenim, quæ nunc etiam Cautæ, uulgo Cotæ dicantur herbas, unā quæ sana cognominetur, & a quibusdam Millefolium, non recte dicatur, nos Leucanthemon Plinio dictam 21. uolumine credimus, Abrotono odore similem, & flore albo, foliosam, suspiriosis utilem. Alteram Chamæmilo similiorem, quæ ab odoris fœditate putidæ cognomētum ferat. Potuit & Dioscoridis Parthenium Millefolium hoc esse, si non illi Coriandri folia adscripsisset. At secunda Parthenium ijsdem quibus a Plinio pingitur signis, plurima inspicitur in aruis, stipulisq; nascens, folijs fere Mercurialis: cuius semen asperum, nigrumq; perdices appetant. Eam quando semina inambulātium uestibus hæreant, ut græcorum quidam Helxinem dictam uoluerunt, Romani herbam Lapariam. Sic uulgus quoq; per hęc tempora Grapellam nuncupat,

Duæ Cotæ.

quasi a rapiendo Rapellam dicas. Tertia uero est ea, quam ex eo quod folia caudiculis stellæ instar circumherentia habeat, Astericum dicitur: & quod ipsa rapaci quadam lanugine hærere uestibus possit, a Dioscoride dicta Helxine uidetur. Quod uero tergendis urceolis, uitreisq; uasis experimento sit efficax, a Plinio Vrceolaris, a nobis uulgo quoq; Vitriolum dicitur. Quod uero muris, parietibusq; nascatur, a Celso Muralis. 2. de medicina libro, a nostri temporis Medicis recte Parietaria dicitur. Mineruæ sacra, atq; ideo Parthenium dicta, quod eam dea somno monstrauerit. A

Vides, ut in nullo deceptus Plinius, si qui illũ legant, intelligãt, ab errore uindicet? Vides iam conuoluuli huius nostri manifestã calumniã: ut sese suo cum Dioscoride uelut in Pampino contorqueat? Qui suã Parthenium & Chamæmelum uocet, & Solsequium & Millefolium uocari a Romanis affirmet: quibus quidem appellationibus absurdius nihil dici potest, apud eos etiam qui uel mediocriter hærbariam attigerunt: qui & propria illa esse diuersissimarum prorsus a Parthenio hærbarum nomina non ignorant. Et Leonicenus in primo quidem Parthenij genere, pro Pelecyno, quod ueteres & impressi habent codices, Perdicium scribit. In tertio pro Murali, Muraliũ ponit. Et quod de Murali in. 2. de medicina libro Celsus scribit, hic de Muralio in. 3. scribere illum impudẽter affirmat. Tum pro Leucanthe candidi floris hærba, unde & nomen, Cotam nescio quam, Cautam, ut arbitror, Dioscoridis uertens, autumat: nõ albo flore, sed luteo, candidis foliusculis coronato: non odore mali, sed Abrotani, ut PLINIVS, uel insuaui ac tristi: si eam quæ Putida cognominatur intelligit. Et iam quod Plinio primus obiecerat, in Nicolaũ ipsum, uehementiusq; aliquanto retorqueri possit: qui non hominũ modo, & rerum similitudine, sed græcę quoq; eruditiõis opinione decept9, B plurima intemperanter effudit. Hactenus Collinutius.

Sunt qui Febrifugam appellant, alio nomine & Centauream maiorẽ: quod an ita habeat, disputatum tantum proponimus, ut ansam prębeamus doctioribus, plura de ea herba disquirendi.

VIRES EIVS ET IVVAMENTA

Matricaria herba Absinthij & Centaureæ uires habet, & uel comesta, uel uentri cataplasmata, uentris tormina discutit. Ante accessionem in uino cocta, & comesta, febrem depellit. Pellit menstrua, uermes & urinã.

AVTORES.

Dioscorides libro tertio.
Herm. Barbarus.
M. Vergilius.
Nicolaus Leonicenus.
Pand. Collinutius.
Pandectarius.
SERAPION.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Reynfarn.

De Tanaceto Secunda specie Matricariæ & Partheniorum, Rhapsodia XLVI.

A

TANACETVM herbam uulgarem, posteriores Medici omnes Apium rusticum, Matricariam mediam, Artemisiam domesticam, & Herbam S. Mariæ appellant, Germanicæ, **Reynfarn. Wurmkraut. Baurenepff.** Non esse illã, quam ipsi ex Dioscoride Ambrosiam, & Athanasiam demonstrat, M. Vergilius facit. ut credam: cuius hæc in Ambrosiam est annotatio.

Non inter herbas aliquas fluctuans & uagum nomẽ tantum quondam Ambrosiæ fuit, sed quodcunq; odoris, aut cibi suauitate placeret in pöetis scriptoribusq; alijs, eodem hoc nomine ab antiquis dicebatur, & quasi immortalitatem utentibus faceret, sic appellata illis fuit. Frequens & notum ubiq; nomen, ignota tamen res, & inter herbas non facilis inuentu: alijs aliter eam ostendentibus, & cum Artemisia miscentibus fere cunctis. Audent tamẽ nostræ ætatis herbarij eam ostendere, trium dodrantum altitudine, & altiorem aliquando herbam, ut hic ait, ramosam, semine per totum caulem racemoso, sed longe maioribus q̃ Rutæ folijs: & quod hic ait, nunq; florentibus racemis, lanuginosis, papposisq;, nullo nec uini, nec alterius rei odore. Quo fit, ut in peregrina Italiæ, ut nos credimus, herba nihil pro comperto constituere audeamus. Plinius. 27. uolumine, capite. 4. integrum scriptoris huius caput commentationibus suis inseruit: cum tamen non multo antea libro. 25. capite septimo de Artemisia agens, dixisset. Sunt qui in mediterraneis eodem Artemisiæ nomine uocant simplici caule, minimis folijs, odore non iniocundo, quam quidam Botryn, alij Ambrosiam uocant. Ex quo manifeste deprehenditur, quod paulo ante diximus, uagum per multa Ambrosiæ nomen esse: plantas, cibos, & pocula, eousq;, ut Athenienses hoc nomine omnigenas fruges, oleum, uinum, laticesq; alios, quos Dijs in ara offerrent, Ambrosiã nominarent. Nobis inclinat animus, ut peregrinam nostro orbi, peculiareq; Cappadociæ herbam existimemus: nam quæ a nostris herbarijs hoc nomine ostenditur, uulgaris, & ubiq; nascens, inuentu facillima est, præsertimq; ex capitulorum racemis, quos habet pappis plenos, nunq; a nobis florere uisos.

Pandectarius de TANACETO.

Pandectarius de Tanaceto sic habet. Altera Artemisia Tagetes nominat̃, quæ tenera est, semen habens minutum, & unã hastam folijs plenã. Nascit̃ in locis mediterraneis, & altioribus. Florẽ mellinũ atq; tenuem, et iucundiorem, comparatione alterius Artemisiæ. Hæc a gręcis uocat̃ Tagetes, uel Tanacetũ, & nos in lingua latina uocamus eã Thamasiam, uel Athanasiam. B Male latine.

VIRES eius & Iuuamenta ex eodem Pandectario.

Artemisia quæ Tagetes appellatur, facit ad uesicæ dolorem, & stranguriam, succo dato ex uino drach. ij.

Febricitantibus ex aqua calida cyathis. ij. datur.

Tosta cum axũgia & aceto, coxarum dolori medicatur, ligata usq; ad tertium diem.

Vt infantem hilariorem facias, suffumiga Tanacetum, & omnes simul incursiones malorum auertet.

Neruorum dolorem, & tumorẽ pedũ tritum cum oleo, mirifice sanat.
Idem prestat in dolore pedum, si in potione sumatur.

EX HIERONYMO Herbario.

Tanacetum calores extinguit, si epithimetur.
Vermes interficit, & potum, & comestum semen.
Pellit & urinas, & calculos.

C DE CHAMAEMELO TERTIA specie Partheniј, Rhapsodia XLVII.

DE NOMENCLATVRA EIVS & generibus ex Dioscoride. lib. 3.

ἀνθεμίσ χαμαίμηλον

ANTHEMIDA aliqui Leucanthemon, aliј Heranthemon, quoniam uere floreat, aliј Chamæmelon, quoniam mali odorem habeat, nonnulli Melanthemon, aliј Chrysocomam, aliј Calliam, Romani Mallium, Aphri Astertiphen appellant. Genera eius tria, tantum flore distantia. Rami palmum non excedunt, fruticosi, alis multis, concaui. Tenuibus ramulis, rotundis capitulis, floribus in medio aureis, forinsecus orbiculato ambitu, candidis, mellinis, aut purpureis, magnitudine foliorum Rutæ. Nascitur in asperis, & iuxta semitas. Colligitur uere.

VIRES, ET IVVAMENTA EIVS.

Vim habent radices, flores, & hærba excalefaciendi, extenuandiq́.

Potu & insessione pellunt menstrua, partus, urinam, calculosq́.

Aduersus inflationes, & iliј tormenta bibuntur.

Bilem suffusam expurgant.

Iocinerum uitia sanant.

Decocto earum uesicæ fouentur.

Ex omnibus his generibus ad calculos efficacissima est, quæ florem purpureum habet, cuius amplitudo maiuscula est. Hanc proprie Heranthemon uocant.

D Ea cui Leucanthemo nomen est, item quæ Chrysanthemō dicitur, uehementius urinam ciunt.

Aegylopiјs illitæ medentur.

Commanducatæ, ulcerum eruptiones in ore sanant.

Nonnulli in clysteribus ex oleo utuntur.

Teruntur in farinam ad abigendos febrium circumitus.

Flores & folia recondi debent, & priuatim tusa, in pastillos digeri.

Radix quoq́ siccari: dumq́ ingruit necessitas, binæ partes hærbæ dari, modo floris, aut radicis pars una, modo cōtra: floris partes duæ & hęrbæ una, permutatim duplicato pondere alternis diebus.

Bibere autem oportet in uino mulso diluto.

COROLLARIVM HERM. BARbari super Chamæmelo.

Pli. li. 22. ca. 21. The. li. 7. ca. 13

Anthemis, quæ & Leucanthemis uocatur, pro ea quæ Chamæmilon uulgo dicitur, magnis est ab Asclepiade celebrata laudibus. Theophrastus Anthemon, & Anthemion appellat, quam Dioscorides Anthemida, & Hippocrates (ut arbitror) Euanthemon. Duo genera constituens. Vnum eius, quæ ab radice dumtaxat foliata fit. Alterum quæ caule tantum. Deflorere incipit utrunq́ cacuminibus, cum cæteræ ab imo incipiant. Flore candido, in orbem mediјs herbaceo. Semini colos q̄ flori. Decidere hoc sicut & spinosis, conceptaculo inani relicto. Theodorus Anthemon pro Melanthio uidetur intellexisse, ut qui Nigellam interpretatus sit. Reponuntur Anthemidis flores in coronamenta, sed collecti uere. Est & saltationis apud Athenæum cuiusdam popularis nomen Anthema, cum illo ioculari numero.

Vbi Rosa, ubi Viola, ubi florens Apium?

Vbi hæc Rosa? ubi hæc Viola? ubi hoc florens Apium?

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Ex M. Vergilij commentario de Chamæmalo.

In Anthemide hac nulla est ex tam multis appellationibus, quæ non certam & rei coniunctã significationẽ habeat. Omittimus quas hic ipse declarauit, Eranthemõ, ꝙ uere floreat, & Chamæmalum, ꝙ pomi odorem habet dici. Cęteræ etiam ex floris colore, odoreue cõsensu aliquarum gentium factæ sunt: quæ ut interiorem, exterioremue floris colorem magis amauerant, sic Leucanthemon a colore albo, aut Chrysanthemon, Chrysocomenue a flauo auri colore eam indicauerunt. Vtroq; enim modo in scriptore hoc legitur. Quemadmodum ab odore Mali quẽ habet, Melanthemon. Mali enim florem ea uox significat. Libet his addere a Theophrasto libro de plantarum historia octauo, sæpius genere neutro Anthemon dictam fuisse. Et qui passim in gręcis modo leguntur, dodrantales ramuli, in uetustissimis utriusq; gentis codicibus, duorum dodrantum altitudine herbam describunt. Nec multo post, ubi passim legitur, κλωνάρια μικρὰ λεπτὰ φυλλάρια, legi oportere, non ramulos, sed foliola. Prius enim de ramis actum fuerat, nunc autem de folijs herbæ agendum erat. Indicant id uetustissimi græcorum codices, & antiqua Dioscoridis interpretatio: quorum ope nos quæ miscuerant alij interpretes, redire in sua loca cõegimus: diximusq;, foliolis paruis, tenuibus, numerosisq;. &c. Cætera in Chamæmalo satis nota per se sunt, ideoq; a nobis longius non tractanda.

VIRES & Iuuamenta eius ex Aemilio Macro.

Anthemium magis commendat laudibus autor
Asclepius, quam Chamimolam nos, uel Chamomillã
Dicimus, hæc multum redolens est, & breuis herba.
Herbæ tam similis, quam iusto nomine uulgus
Dicit Amariscam, quæ fœteat, & sit amara,
Vt collata sibi uix discernatur odore.
Autores dicunt species tres illius esse,
Quas solo florum distingui posse colore
Tradunt. Est cunctis medius flos aureus illis:
Sed uarijs folijs flos circumcingitur ille,
Albi, uel nigri sunt, purpureiue coloris.
Dicitur Anthemion proprie, cuius foliorum
Purpureus color est, maiorq; & fortior hæc est.
At Leucanthemion, folijs deprenditur albis.
Mellinis Chrysanthemon. uis omnibus illis.
Sicca, calensq; gradu primo conceditur esse.
Prouocat urinam cum uino quælibet hausta.
Vesicæ frangit lapides, & menstrua purgat,
Si foueatur aqua matrix qua cocta sit herba,
Aut si cum uino potetur sæpius illa.
Tormina sic sedat, stomachiq; inflatio potu
Pelletur tali, squamas de uultibus aufert,
Si tritam apponas solam, melliue iugatam.
Ictericis prodest eius decoctio sumpta,
Et mire prodest iecoris potata querelis.
Pellere cum uino potata refertur abortum.
Hac oleo cocta foueas si febricitantem,
Frigus depelles, febrem quoq; sæpe fugabis.
Vnguine purgantur hypocondria turgida tali.

C Pestiferos morsus serpentum, pondere drachmæ,
Cum uino prohibet Anthemis sumpta nocere.
Plinius affirmat hanc quadraginta diebus
Vnaquaeq; die bis sumpta pondere drachmæ,
Cum geminis cyathis uini subtilis & albi,
Cum lotio, sensim totum purgare lienem.
Aegylopas curat, si quis commasticet illam,
Et sic apponat. sic ulcera sordida purgat.
Ebullire caput febris feruore grauatum
Sæpe solet, uel collectis humoribus in se,
Vlcera producit (uocat Exanthemata Græcus)
Hæc decocta uirens oleo Chamomilla repellit.
Quod si defuerit uiridis, maceretur aceto,
Et caput inde lauet, nullum magis adiuuat unguen.

EX IOANNE VIGONIO.

Chamomilla est calida & sicca in primo.

Virtus eius est, resoluere sine attractione, cum aliquali mollificatione, & loci confortatione.

D Oleum Benedictum. Ideo eius oleum Benedictum nominatum est, quia resoluit sine attractione. Et decoctio eius cum extremitate absinthij, & radice Liquiriciæ, Fœniculi, & Petrosilij, Asparagi, & quatuor seminibus frigidorum, cum Iuiubis, & Sebesten, in uino granatorum, & aqua Endiuiæ, & zuccaro dulcorata, & ieiuno stomacho sumpta, ad medietatem cyathi, urinam potentissime prouocat, lapides expellit, dolorem splenis, hepatis, et iliorum mitigat, atq; etiam ictericiam sanat.

EX AVERROI.

Chamomilla prę alijs proprietatē habet in mitigando dolore uentris.

Confectio olei Chamęmillæ ex PALLADIO.

Per olei libras singulas Chamęmillæ herbę florentis aureę medietatis, proiectis albis folijs, quibus flos ambitur, unciarum singularum pōdus infundas, & .40. diebus in sole constitues.

A

Cotula fœtida.

Krottendyll.

B

DE COTVLA fœtida, Quarta ſpecie Parthenij, Rhapſodia XLVIII. PANDECTARIVS, ET SIMON Genuenſis.

COTVLA, VEL Cotularia, alia fœtida, alia non fœtida. Fœtida eſt planta ſimilis Chamomillæ folijs & flore: quæ a Græcis uocatur Parthenion, Germanice, Hundts blům/oder Krottendyll. Eſt alia Cotula non fœtida, quæ uocatur Bichar Arabice, Latine, Oculus uaccæ, uel Oculus tauri, Græce, βούφθαλμος, Plura ſuper ea herba mihi Cotula duplex.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C non constant. Suspicor esse, quam supra in descriptione Matricariæ, Leonicenus uocauit Cautam, Cottam, & Cotam.

ANNOTATIO CVIVSDAM DOCTI IN COTULAM FOETIDAM.

Crescit in segetibus uulgo herba, adeo similis Chamomillæ, ut frequenter etiã herbarios decipiat: cum folijs & floribus nihil penitus differre uideatur: odore tamen est tetriore. Germani eam herbam Caninam, siue Florem Caninum uocant. Odor eius capiti obest, & si crebro utaris, Phrenesim inducere creditur. Forte hanc Dioscorides putauit esse Parthenion, quando illam odore subuiroso esse ait. Crescit inter segetes, & iuxta semitas, intermixta fere semper Chamomilo. Quod autẽ potum cum melle, adinstar epithimi, pituitamq; atq; bilem per interiora de-
» trahere Dioscorides adserit Parthenion, ideoq; Melancholias, & suspi-
» riosis medicari, indicat ipsum uim habere euacuatoriam, fortioremq; quam Chamæmilon: quod ego facile cum ex odore, tum etiam ex gustu illius herbæ iudicauerim: quam Germani Cynobothanen, siue Cynanthemin, uocant, hoc est, quod antea dixi, Florem Caninum. Quanq; eam in usu esse non uideam, quare nihil etiam ausus sum diffinire. Quantum

Cynobothane. Cynanthemis.

D uero attinet ad tres species Anthemidis a Dioscoride descriptas, quarum una albos, altera purpureos, tertia uero mellinos flores habeat, puto de illis herbis esse dictum, quas frumentarias uulgo appellamus: inter quas sunt quæ flores habent purpureos. Quidam Melanthion esse arbitrantur, eo quod semen nigrum habeat: sed Melanthion odoratius esse conspicitur. Verum locus subobscurus est, quare alijs coniecturam permittimus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

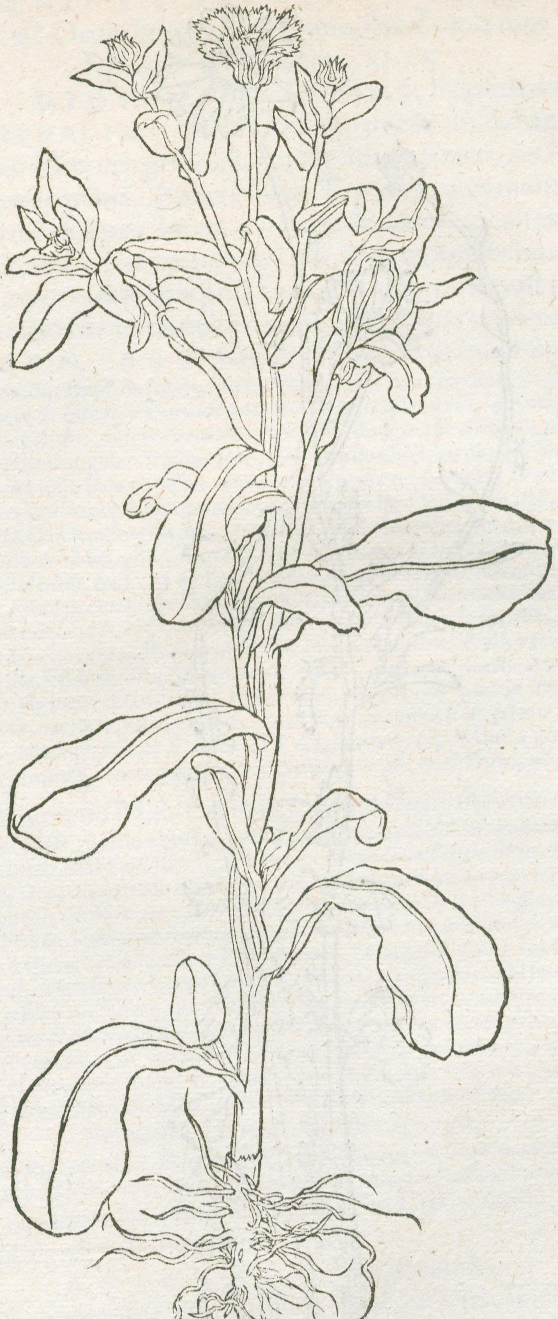

Ringelblům.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Gänßblůmen.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

DE QVINTA SPECIE PARTHENII, id est, Oculo bouis, uel Vaccino, siue Cotula non fętenti. Rhapsodia XLIX. A

DIOSCORIDES, lib. 3. de Buphthalmo.

BVPHTHALMON quidā Cachlam uocāt, alij Balsamenā, Magi Hæmoran, alij Mercurij geniturā, alij Aphthitis semen, aut Mnesitheū, Romani Cappacoraniā, Aphri Narat. Tenues emittit cauliculos, mollesq́;, folia Fęniculi, luteū florem Anthemide maiorē, oculi similitudine. Vnde nomē traxit. Circa oppida nascitur, & in campestribus. Flores cū cærato triti, tumores duriciasq́; discutiunt. Aiunt epotā post exitū a balneis, regio morbo correptis, colorem tractu temporis reddere.

HERM. BAR. Corollarium de Buphthalmo.

Buphthalmos, siue Buphthalmon, siue ut Hippocrates Euanthemon, fruticosa caulibus, qui & mādunt̃ decocti. Flores huiꝰ maiores multo, acrioresq́; sentiunt̃, q̃ Anthemidis. Differt a Butomo frutice palustri, Orchomenio lacu plurimo, caule inoffensissimo, peculiari quodā lęuore, folio harūdinis angulari, fructu nigro, Mali amplitudie, sexu duplici. Mas fœcūdus, fœmina uitiliū ad nexꝰ utili. Pars ab radice tenera mādit̃, puerorꝫ cibo grata. Buphthalmon uero eandē esse cū Chrysanthemo uocata, puto, de qua Quarto lib. Diosco. hæc ipsa repetit. Facitq́; q̃d Alcman poëta, Calchan, siue Cachlan, hoc est, Buphthalmon, ita noiat, ut aureū torquē ex huius cōstare floribus oñdat, χρύσειον ὅρμόν ἐκόν ῥαδινᾶν πετάλοισι κάχλαν. Nicolaus Damascenus lacū sub Alpes esse scribit, multorū stadiorꝫ circūitu, ubi toto fere año flores suauissimi odoris & coloris pręstātissimi per ambitū uisant̃, similes Buphthalmo. Non uidet̃ hæc Buphthalmos esse, quā rustici Bouis oculū, et Cotulā cognomēto, fœtidā ab odore appellāt, pratensam herbam: ꝙ eius candidi flores sunt, Buphthalmi uero lutei, ut Dioscori. & alij testant̃: etiāsi cætera satis cū ea congruāt. Est & alia Buphthalmos, de qua in Cucumere syluestri diximꝰ. Buphthalmon Dioscori. et Hæluron dici meminit. Ego & Hælurion uocari quandā stirpem lego apud Photionē: diuersa, nec ne sit, haud constat. Porro Hæluros animal est, q̃d nos Felem appellamus, uulgo, ut quidā interpretant̃, Cattus: q̃d & Aegiluros quoq́; dicitur a poëtis. Inuenio & Chalcan uocari purpurā, & herbæ genus, quo purpura tingit̃, apud Photionē gramaticum. B

Annotatio M. Vergilij in eandem Buphthalmum.

Quæ Solis oculū Parthenion uocari caussa fecerat, per ambitū floris radiata folia, & in medio discꝰ colore luteo, eadē similē illi Buphthalmon noiari fecit. Figura floris em̄ in utraq́; paulo minus q̃ eadē: sola magnitudo discrimen facit. Eāq́; ob caussam, nomen hæc sibi a maiore maioris quadrupedis oculo inuenit, Bouisq́; oculus dici uoluit: & si a magnitudine oculi simpliciter potius dictā forte aliqs nō male credat, p̃sertim dicēte hoc ipso simplicit̃ esse ὀφθαλμοειδῆ, q̃d tantū figura & specie oculi significat̃. Plinius tamē. 25. uolumine, capi. 8. his uerbis eā describit. Est et Buphthalmos similis boum oculis. Quē nos secuti, Bouis oculū interp̃tati simus.

Mihi apparet eum esse florem, quem uulgus hodie uocat Germanice, Genszblum: sed plane fœminam, quem & adpinximus. Nam masculam luteis in circumferentia foliolis, proinde tauri oculum referentibus, hac uire habere non licuit. Nisi eum uelimus, quē idem uulgus Caput Monachi, Germanice, Ringel bluom: id quod & alijs uideo placere. Quare & illum dedimus. Quanq́; rectius hanc Chrysion, uel Chrysanthemon liceret uocare. Otho. ,, ,,

Serapion de oculo Bouis cap. 158.

Bichar habet stipitē mollem, & folia similia folijs Maratri: & flos eius est citrinus, plus flore Chamomillæ, similis flori Cotulæ: & ideo nominant eam quidam hoc nomine.

Acuitas & mordicatio sunt in ea plus q̃ in Chamomilla, & resolutio eius est amplior resolutione ipsius.

AVICENNA libro secundo.

Bichar est, quæ nominatur Keusen, id est, oculus. Rosa eius est citrini coloris, rubea, in medio grossior rosa Chamomillæ. Calida est in secundo, sicca in primo.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

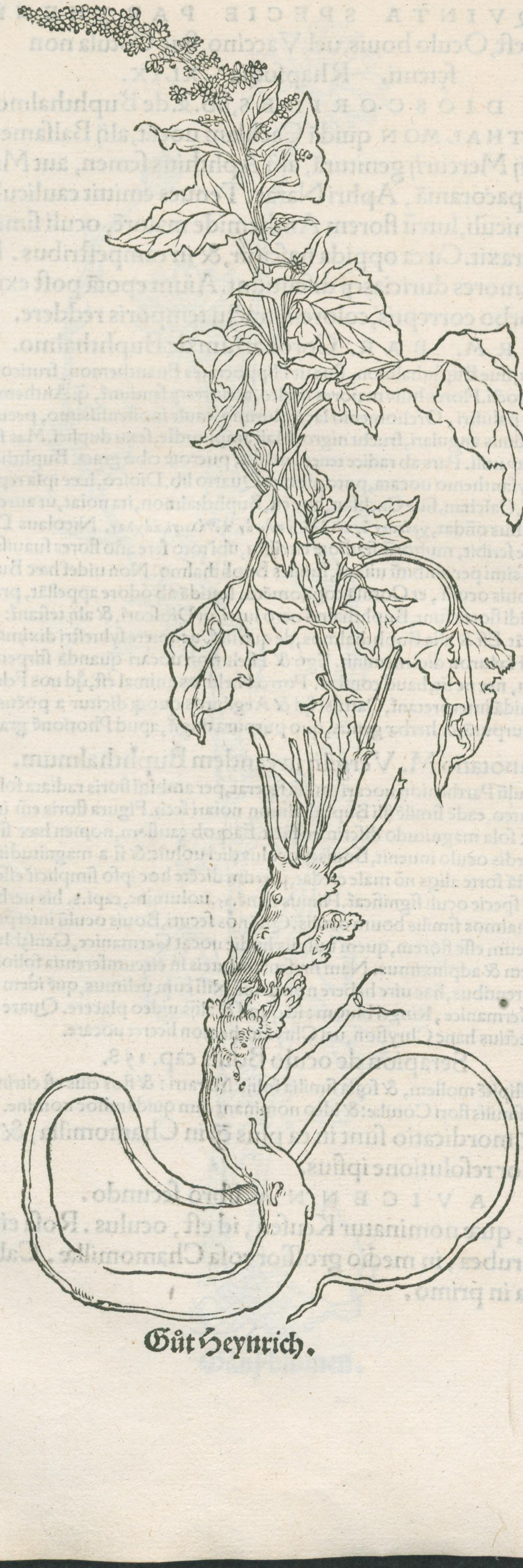

Gůt Heynrich.

A

De Mercuriali Sexta specie Parthenij

RHAPSODIA L.

¶ NOMENCLATVRAE
Mercurialis Herbæ.

Græcæ, παρθένιον. λινόζωστις.

Latinæ, Mercurialis, Linozostis. Parthenion, Herba Herculis. Vnguentaria.

Germanicæ, Bingelkraut. Scheißkraut. Mistmilt. Hundsmilt. Scheißmilt. Speckmalten. Schoßmelden. Kůwurtz.

Historia Mercurialis ex Plinio, libro uicesimoquinto, capite quinto.

LINOZOSTIS, siue Parthenion, a Mercurio inuentus, ideo apud Græcos Hermupoan multi uocant: eã apud nos oẽs Mercurialẽ. Duo eius genera, masculus: & fœmina, quæ efficacior, caule cubitali, interdum ramoso in cacumine, Ocimo angustioribus folijs, geniculis densis, alarum cauis multis, semine in geniculis dependente, semine copioso, Mari iuxta genicula stanti rariore ac breui, contortoq́; fœminę soluto & candido: & folia Maribus nigriora, fœminis candidiora: radix superuacua, prętenuis. Nascuntur in campestribus cultis.

De ratione nominis Mercurialis M. VERGILIVS.

B

COMMENDAT se statim diuino nomine Mercurialis herba, uulgaris alioquin, uinetisq́; & cãpis fere omnibus nascens: aliq̃bus locis tam copiosa & efficax, ut sapore suo uina etiã inficiat, & bibentibus ingrata reddat. Vna, pręcipuaq́; illi in deijcienda aluo naturæ uis est, ea cunctis in medicinæ usu recepta. Numerauit, quo diximus in Polypodio capite M. Cato et hanc inter ea quæ familiã rusticam ad deijciendam aluum docebat, monens non multum ex ea accipiendũ esse. Quæ uis qm̃ communis illi cum pluribus alijs est, non uidetur diuino nomine ornare eam debuisse. Credimusq́; nos, quod in extremo capite ex aliorũ fide a Dioscoride, & a Plinio. 25. uolumine, capite: 5. traditum est, diuini eius nominis caussam illi fuisse. Id enim magis Deum hominibus ostendisse decuit, rarum, incognitũ, multisq́; omnibus seculis optatum: qui aut dum ægre ferunt, plures sibi nasci filias: uxorũq́; suarũ in eo sexu fœcunditatẽ calamitosam sibi fore animaduertunt: aut dum nominis sui memoriã, generis subsidiũ, hęredes familiæ, & Reipub. ciues post se quotidianis uictimis & precibus reliq̃sse optant. Qua ratione alia præstare id sibi possent, a Deo cognouerũt. Factumq́; ex eo est, ut Græci ἑρμοῦ πόαν, id est, Mercurij herbam, latini Mercurialem uocauerint: notam uulgo, ut diximus, & quæ ob nimiã soluendi uim, quam habet, pro maledicto in gente nostra etiam nunc sit.

De eius temperamento Auerrois, lib. 5. Colliget.

Mercurialis calida est, & sicca in primo gradu: & est composita ex substantijs contrarijs, hoc est, stiptica, acuta, & aquea: & inest ei quando est recens, ut leuiter purget, ita quod est in principio primi gradus in medicinis purgatiuis: & ideo datur in principio febrium, ante digestionem: sicut dantur cassia fistula, tamarindi, & his similia. Et qui biberit ex succo mediam libram, purgat choleram grossam & phlegma. Et si coquatur in uino quando est recens, consolidat magna uulnera, & sanat ulceratione͂ factam ab adustione ignis. Et si folia ipsius coquãtur in aceto, ualent multum passioni splenis. Et flos suus ualet in hoc amplius. Et ex succo eius fit

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C caputpurgium: & tunc ualet multum materijs discurrentibus antiquis ad aures & ad nares.

IUVAMENTA eius ex Dioscoride libro quarto.

Vtraq; in oleribus manditur, ad aluum ciendam.

Cocta in aqua, epoto iure, bilem, aquamq; detrahit.

Constat, ut mares gignantur hanc facere, ut fœminæ illam, si a purgatione bibantur, & trita folia genitalibus admoueantur.

EX PLINIO.

Hippocrates miris laudibus prædicauit Mercuriales, easq; ad hunc modum medicorum nouit nemo.

Ille eas uuluę cũ melle, uel rosaceo, uel Irino, uel lirino admouit. Item ad ciendos menses, secundasq;.

Hoc idem præstare potu, fotuq; dixit.

Instillauit auribus surdis succum, inunxitq; cum uino uetere.

Aluo folia imposuit, epiphoris, stranguriæ, & uesicæ.

Decoctum eius dedit cum Myrrha & Thure.

Aluo quidem soluendæ, uel in febri, decoquitur quantum manus capiat, in duobus sextarijs aquæ ad dimidias: bibitũ sale & melle admixto, necnon cum ungula suis, aut gallinaceo decoctum salubrius.

D Purgationis caussa, putauere aliqui utramq; dandam, siue cum malua decoctum.

Thoracem purgant, bilem detrahunt, sed stomachum lędunt.

Eadem Oribasius, Euporiston lib. primo.

EX IOANNE VIGONIO.

Mercurialis elixata cum brodio gallinarum, & cũ zucchаro sumpta, uentrem stipticum potenter mollit, & euacuat. Capo decoctus cum Mercuriali, deinde eius brodium per os adsumptum, uentrem molliendo, humorem crudum, & choleram nigram purgat.

EX HIERONYMO Herbario.

Mercurialis herbæ aqua combusturas extinguit, & dolores mitigat.

NOTIO.

Non me pręterit, esse qui Vulnerariam herbam, quę uulgato nomine inscribitur Güthеynrich, alteram Mercurialis herbæ speciem constituant, uiribus & iuuamentis per omnia etiam æqualem. Hoc adeo monere uolui, quod supra etiam testati sumus, ab alijs etiam inter Dracontia hanc censeri, quare utrobiq; illam posuimus.

De Septima specie Parthenij PARIETARIA, RHAPSODIA LI. A

DE hac herba, lege Corollarium Barbari, & disceptationem Leoniceni & Collinutij, supra in Matricariæ herbæ descriptione. Nam inibi Plinius explicatur, et quid ille de Parietaria senserit. Inter Parthenia uero adnumerari, uno ore confirmant omnes, inprimis uero Apuleius.

De NOMENCLATVRA.

ἑλξίνην græce uocant, siue ἐλξῖτιν. Latine, Parietariam, Muralium, Perdicium. Vicariam. Vitriolam. Parthenion. Sideritim. Germanice, **S. Peterskraut. Tag vnd nacht.**

Εἰκὼν eius ex Dioscoride lib. 4.

Folia habet Mercurialis hirsuta, cauliculos leuiter rubentes, & circa eos ueluti semina aspera, adherentia uestibus. Nascitur circa turres & parietes: alicubi etiam circa sepes.

Admodum diserta, & scitu digna obseruatio circa Parietariam, per M. Vergilium, & inibi de ratione nominis Helxines, & eius alijs speciebus.

PLVRIBVS, & inter eas aliq̃t plantis alijs cõmunibus Helxine appellationibus quondã indicata est. Testant̃ in græcis id Græcorum medici, qui Helxinẽ primo Perdiciũ, Partheniũ, Sideritim, & Heracleam uocari aiunt. Mox & Cissampelũ. Duobusq; capitibus de eiusdem nominis herba agentes, neq; easdem utriq; uires tribuentes, duas manifeste Helxines eodẽ nomine, sed diuersa natura constituisse uidentur. Præter eos Nicander etiam in Theriacis suis Parthenij primum, mox Helxines facta mentione, utrãq; contra uenenata laudauit. ἠὲ καὶ ἑλξίνην, τήνσε κλύβατιν καλέουσι. Quo loco interpres eius, Clybatim, Sideritim, Parthenium, & Perdicium, & omnibus his unam eandemq; plantam uocari ait: iterumq; καὶ μὴν παρθενίοιο. &c. Iterumq; idem interpres testatus est, Parthenium a quibusdam Helxinem, & Perdicium nominari. In latinis Plinius lib. 22. capite. 17. his uerbis græcos secutus est. Helxinem aliqui Perdicium uocant: quoniam Perdices ea præcipue uescantur: alij Sideritim: nonnulli Parthenium. Non licet in tam concordi tot testium fide, tam multis appellationibus dictam fuisse quondam Helxinem, non fateri. Non ideo tamen credendum, unam duas esse plantas, notis & uiribus diuersas. Oportet enim in cognominibus unum esse quod primo, uere, & per se nomine illo indicetur: tum ex similitudine ad id nomen alia admitti: quæ genus suum seruantia, in parem nominis tantum societatem, cõmunionemq; adoptione illa ueniant. Esse autem duas Helxines, dissimiles naturæ inter se notæ ostendunt: & post naturam antiquiores græci, præsertimq; Paulus Aegineta priuati, seorsũq; his uerbis de utraq; in. 6. agẽs ἑλξίνη δὲ οἱ δὲ περδίκιον, ὃν δὲ παρθένιον, οἱ δὲ σιδηρίτιν, οἱ δὲ ἡρακλειαν. δύναμις δὲ αὐτῆς ῥυπτική καὶ ἀτρέμας μεθ' ὑγρότητος ὑποψυχρου. Quod est. Helxine sunt qui Perdicium, qui Parthenium, qui Sideritim, qui Heracleam uocent. Vis eius est abstersione purgare, & cum frigida humiditate aliqua sensim leniterq; adstringere. Estq; hæc Helxines capite hoc a Diosc. tractatæ ex Paulo historia, & medicina. Post quam statim idẽ ait. ἑλξίνη καὶ κισσάμπελος διαφορητικῆς ἐστὶ δυνάμεως, id est, Helxine, quæ Cissampelos dicitur, discutiendi uim habet. Huius nulla est in Diosc. historia. Habent quidem impressi, & pleriq; alij codices, in fine capitis additam magis q̃ a principio descriptam breuissimam eius historiam & medicinam, & quæ huic scriptori accreuisse manifeste uideatur. Eam alij interpretes suis æditionibus coniunxerunt. Nobis, qui opus hoc eo consilio suscepimus, ut ex meliorum fide omnia in Dioscor. instaurentur, contra uetustissimos, eosdemq; optimos testes uertere ea nõ placuit: præsertim discordi eius ab antiquis medicina, quam in discutiendo Paulus Aegineta, codices uero illi in soluenda aluo esse dixerunt. At duæ sunt Helxinæ, fatemur id quidem: non ideo tamen in Dioscoride legenda quæ illi parum conueniant, & alijs discrepent. Potuit enim huic scriptori satis esse, inter alterius appellationes huius generis meminisse: aut quod in plærisq; alijs factũ est, perijsse huic capiti altera hæc Helxine. Ex his duas esse Helxines ratiocinari facile est. Alteram Mercurialis herbæ folijs, ut hic ait: ut autem Plinius, mixtæ similitudinis inter Plantaginẽ, & Marrubium: alteram Hederæ, in uinetis nascentem, ideoq; Cissampelon uocatam. Illam primo & per se sic dictam: hanc illi congenerem, aut similem saltem: similemq;, ut nos opinamur, B

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C in tenaci uestium nexu illo. Hæc enim Helxines præcipua nota est, & unde factũ illi nomen fuit. Quærendum post hæc etiam, unde tot aliæ illæ appellationes ad Helxinem irrepserint: non utraq;, sed ut nos credimus, priorẽ illã, quę semina fert in capitibus lappaceis, uestibus adhærẽtia. Possunt euentus eius in aliјs plures esse causæ. Sed cur Perdiciũ dicta fuerit, nulla, pręter a Plinio & Theophrasto allatam: q; scilicet semine eius perdices notissimæ aues uescunt: herbam q; fodiunt, & in ea uolutantur. Iussit hoc nomine uocata uti Absyrtus, ueterinariæ medicinæ græcus autor, contra iumentorum tussim. Verba eius sunt. βοτανὴν ἣν ῥωμαῖοι περδίκιον καλοῦσι. Celsus etiam secundo medicinæ suæ libro, Muralem herbam nominans, hanc intellexisse creditur: quoniam parietes & muros natalem sibi locum fecerit. Ob quam causam a multis aliquot locis Parietaria nunc etiam dicitur. Hic etiam ἐνφραγμοῖσ καὶ τοίχοισ, id est, macerijs et muris nasci ait. Sunt hactenus appellationes hæ priori huic Helxine proprie ex diuersis causis illi assignatæ: Sideritis uero, & Parthenion aliјs plantis proprie, huic uero additæ, & ex similitudine aliqua receptę. Credimusq; nos, Helxinem ideo Sideritim dictã, q; utraq; Marrubij folio sit. At hic Mercurialis herbæ folio Helxinem describit: aliј tamen, præsertimq; Plinius mixtæ similitudinis inter Plantaginem & Marrubium. Vtraq; folio aspera est. Sola enim asperitate uestes tenaci nexu hæc retinet. Vtraq; etiam inter saxa nascitur. Cur autem Parthenios quondam diceretur, nõ satis modo nobis constat. Quæ hoc nomine dicta proprie fuerit, Anthemidi congener herba est, superiore uolumine inter Chamæmalum & Bouis oculum tractata. Cæteris, quæ plures in medicæ materiæ disciplina sunt, addita, & ex similitudine recępta ea appellatio est. Siquidem & Artemisia Parthenion dicta est. Esse autem Parthenion Helxines appellationem, non genus, manifeste indicat Paulus Aegineta: q cum de Helxine egisset non multo post proposita Parthenio, id tantum ait, εἴρηται ἐν τῇ ἑλξίνῃ. quod est, Dictum in Helxine: quasi per se Parthenion nulla est, sed ex multis una Helxines appellatio. Vulgo fere nota Muralis, Parietariaq; hæc Helxine. Quemadmodum contra cognitu difficilis quæ Cissampelos primo: eam q; ob causam nominata est, q; Hederæ folio in uinetis nascitur: ex qua eius natura factæ aliæ illæ appellationes etiam sunt, Melampelon, & Cissanthemon. Omnes enim coniunctum sibi Hederæ nomen habent, natalis loci, & foliorum eius index. Obseruatũ pluribus locis in scriptore hoc a nobis est, plantarũ genera, non nomina appellationibus his ab eo numerari. Factũq; id D hoc loco credimus: qm̃ sunt quæ in nominibus his utriq; generi Helxines seorsum competant: discreuisseq; eas ex his quæ hactenus dicta sunt, non erit legentibus difficile. Adijciemus illud etiam, quam hic polyonymon, id est, multi nominis appellationem Helxines esse ait, ad priorẽ illam pertinere. Ea enim est quæ tam multis nominibus indicatur.

Absyrtus græcus.

VIRES eius & Iuuamenta.

Folia refrigerandi spissandiq; naturam habent.

Qua ex caussa sanant illitu ignes sacros, adusta, cõdylomata, incipientes panos, tumores, inflationesq;.

Succus eius cum cerusa, ignibus sacris, & ulceribus quæ serpunt, aptissime illinitur. Imponiturq; podagris cũ hircino seuo, aut cęrato cyprino.

Veterẽ tussim adiuuat, cyatho hausto.

Tonsillis inflamatione turgentibus, utilissime & gargarizat̃ & illinit̃.

Succus in aurium dolore iuuamen præstat.

EX APVLEIO.

Est Parietaria, ut græci ferunt, uirtutis stipticæ: deniq; ad similes causas ut Arnoglossos herba adhibetur.

Herba Perdicialis coquitur in aqua, & eadem aqua fouebis pedes, uel genua: deinde ipsam tusam cum axungia, impones pedibus, panno inductam, uel supra genua, sanabit mire.

EX IO. VIGONIO.

Parietaria calida est & sicca in tertio, uidelicet folia. Est uero semen eius frigidum & humidum. Tametsi aliјs placet, frigidę & stipticę esse complexionis. GALENVS tamen octauo simplicium pharmacorum, capite Helxine, dicit. Semẽ eius uirtutem habet expurgandi leuiter,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

cum aliquali stipticitate, cũ frigiditate & humiditate sociata. Paritaria insuper, in patella calefacta, cum modico uini, & parũ petrosilij foliorum, una cum cressonibus pectini applicata, potentissime urinam prouocat: & supra uentrem, ordine iam dicto imposita, intestinorum dolorẽ tollit. A

Insuper decocta cum maluis, rosis, absinthio, matricaria, furfure, & excorticatis fabis, deinde pisatis omnibus, & cum sapa iterum bullitis, usque ad spissitudinem solidam, postmodum more emplastri administratis omnibus, lacertorum attritionibus, & musculorũ contusionibus optime opitulatur.

¶ De Artemisia Octaua specie Parthenij Rhapsodia LII.

¶ NOMENCLATVRAE

Græcæ, ἀρτεμισία. ἐνακτίριον. τοξικησία.

Latinæ, Artemisia. Serpillum maius. Rapium. Herba regia. Valentina. Olus regium. Parthenis.

Germanice, Beyfüssz. Bucken. S. Johans gürtel. Soñen wedel.

Historia Artemisiæ ex Plinij lib. 25. cap. 7.

ARtemisiam inuenit prima, & ostendit Artemisia uxor Mausoli, quæ antea Parthenis uocabatur. Sũt qui ab Artemide Artemisiam cognominatam putent: quoniam priuatim medicatur fœminarum malis, Absinthij autem modo fruticosa, maioribus folijs, pinguibusque. Ipsius duo genera, altera latioribus folijs, altera tenerioribus, & non nisi in maritimis nascens. Sunt qui in Mediterraneis eodem nomine appellãt, simplici caule, minimis folijs, flores copiosi erumpentes. Cum uua marurescit odore non iniucundo, quam quidam Botrya, alij Ambrosiam uocant. Talis in Cappadocia nascitur. B

¶ De Artemisiæ nomenclatura & origine M. Vergilius. De differentia preterea illius ab Matricaria, quam supra primam Parthenij speciem posuimus.

In multo nominum ambitu & honore quondam Artemisia fuit. Parthenis, id est, uirginalis primo dicta, quod uirgo Dea scilicet nomen illi dederit. Mox βασιλικὸν λιχάνον, id est, regium olus. Tum ex eadem caussa, Anactorium. Anactas enim Græci uocant. Ephesia a regione dicta eadem est. Quemadmodum a præsenti remedio & ope, Sozusa, id est, salutaris. Romani Regiam herbam Græcorum exemplo: & si recipiendum id sit a similitudine, Serpillum maius dixerunt. Et hæc antiquioribus Artemisiæ nomẽclatura fuit. Ex posterioribus alij in Cannabis genere Artemisiam numerauerunt: congenerem illi facientes, & eodem illi nomine eam indicantes. Alij Matricariam, notum omnibus olus esse Artemisiam testati sunt. Quod non aliunde, ut credimus, quam ex duplici eius genere factum est. Quæ enim ab hoc scriptore Monoclonos, a Plinio aũt simplicis caulis nominatur, non dissimili penitus figura, præsertimque ob singularem, quẽ profert caulẽ, a Cannabe describitur. Quæ cõtra Absinthij modo fruticosa ab hoc, & ab alijs traditur, facile ob quas habet uires ad nostri orbis, & nostræ ætatis Matricariã transferri potuit. Quod & si græcorũ de Artemisia historiæ oĩno non respondeat, nec certo aliquo autore confirmari possit, non reijciendum tamẽ penitus est. Egregia eñ in mulieribus. Dico aũt nũc muliebria, quę Gręci γυναικεῖα uocãt. Longius in Acoro a nobis tractata Artemisiæ uis est. Credendũque, non aliunde quam a matricibus posteriori Matricariæ nomen fecisse posteriores.

De Temperamento eius.

Calefaciunt oẽs eius species in secũdo ordine, arefaciuntque, aut in primo largo, aut secundo incipiente, suntque mediocriter tenuium partium.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C Vires eius et Iuuamenta ex Dioscoride lib. 3.

Feruefactę conuenienter Artemisiæ, in muliebres desessus adijciūtur, ad detrahendos menses, partus, secundasq́3.

Item ad preclusiones uuluæ, & eiusdem inflammationes. Calculos cōminuunt. Remoratam urinam cient. Menses pellunt, pubi illitæ.

Succus uuluæ illitus ex Myrrha, eadem quæ insessio trahit.

Coma tribus drachmis eorundem educendorum gratia bibitur.

EX APVLEIO.

Herbam Artemisiam monocaulon, si quis iter faciens, eam secum in manu portauerit, non sentiet laborē itineris. Fugat et dęmonia, et domi posita prohibet mala medicamenta, auertit oculos maloꝝ hoīm. Cū axungia tusa & imposita, dolorē pedū tollit. Pisata quoq́3, & in puluerem redacta, cum aqua mulsa, potui data, intestinorum dolorem sedat.

EX PLATEARIO.

Artemisia mater herbarū dicitur, est calida & sicca in quarto gradu. Folia eius magis cōpetūt usui medicinæ q̄3 radices, & uiridia magis q̄3 sicca.

Valet cōtra sterilitatem factam ex humiditate: nam si ex siccitate esset, obesset. possunt autem hæc satis perpendi ex complexione mulierum. s. an sit corpulenta, uel macilenta. Datur autem cum puluere Bistortæ, & nucis Muscatæ, & zuccharo, per modum electuarij. Prodest tamen magis si balneetur in aqua, in qua cocta sit Artemisia, & folia Lauri.

Ad menstrua prouocanda fiat pessarium ex ea, uel decoctio.

D Contra tenasmonem, recipiat patiens fumum colophoniæ per anum positæ super carbones: deinde calefaciat Artemisiam super tegula, & calefacta ponatͬ super lapidē molarē, & desup sedeat infirmus. Probatū est.

Contra glandulas, quæ nascuntur iuxta anum, fiat prius circa eas scarificatio: postea ponatͬ puluis Artemisiæ, & Marrubij. Contra emigraneā detur opiata aliqua cum aqua calida, uel cum uino decoctiōis Artemisię.

EX IOANNE VIGONIO.

Artemisia est calidę, et siccę complexionis circa tertium. Eius posse, est loca neruosa confortare. Et bullita cum uino & rebus anodinis, in forma epithimi administrata cum spongia, uel lotione facta in eius decoctione, ut supra, loca neruosa potentissime confortat, cum aliquali resolutione. Valet etiā mirabiliter in tenasmone a frigiditate causato, isto modo. Recipe Colofoniam pulurizatam, cum nuce Cypressi, & aliquantulum thuris: deinde pone pulerem super prunis ignitis, & recipe fumum: postea habeas Artemisiam in debita quantitate, recentem & calefactam super tegula, prius irrorata uino stiptico: super quam sedeat patiēs: quia mirabiliter tenasmonem sedat, & est medicina experta.

Ex HIERONYMO Herbario.

Aqua Artemisiæ somnum inducit. Facit procrescere barbam illita. Tineas capitis exterit. Ictericiam expellit. Et hydropisi incipienti medetur. Stomachum confortat, & pectus. Lassitudinem, & defatigata membra refrigerat illita. Partus accelerat, bibita pondere unc. 1. Fœtū mortuum expellit pondere unc. iij. pota. Mala quoq́3 accidentia, & tumores, & alia reprimit & pellit quæ mulieribus circa pudenda accidere solent. Tussim mitigat, pota mane & sero. Vrinam ducit & calculos. Renes opilatos aperit. Venenorum quoq́3 unica antidotus est.

¶ FINIS.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

¶ RHAPSODIARVM Catalogus.

Anagallis. 2 238
Aristolochia 2 29
Arona 1 56
Artemisia.
Asarum 1 71
Basilicon 1 206
Betonica 1 89
Borrago 1 112
Buglossa 2 112
Buphthalmos 1 259
Capillus Veneris 1 219
Catapucia 229
Chamædrys 1 125
Chamomilla 252
Chelidonia 1 236
Colubrina 3 62
Consolida 2 77
Consolida Regalis 1 82
Consolida media 1 93
Coriandrum 1 203
Cotula fœtida 1 255
Cotula non fœtens. 259
Cynoglossa 2 176
Esula 192
Eufragia 1 169
Fumus terræ 1 99
Gauchblům 1 217
Hackkraut 1 218
Hedera terrestris 1 167
Helleborus 1 30
Herba Paralisis 2 96
Herba saponaria 230
Hepatica 2 96
Hyoscyamus 1 225
Lilium conuallis 1 211
Linum 1 170
Linaria 193
Malua 197
Marrubium 2 160
Matricaria 1 226
Mercurialis 261
Narcissus Maius 2 129
Narcissus Martius 1 182
Nenufar 2 38
Nigella 1 292
Oculus bouis 2 259
Parietaria. 263
Pentaphyllon 230
Perfoliata 2 181
Pes Coruinus 3 125
Plantago 3 25
Pulegium 1 227
Sanicula 1 81
Satyrion 6 107
Saxifragia 1 185
Scrophularia 3 215
Tanacetum 1 251
Tormentilla 1 85
Verbena 2 120
Vinca peruinca 1 178
Vngula Caballina 1 22
Violæ 2 137
Vrticæ 2 152

Z 2

INDEX Contentorum.

A

ADiantum. 219 b
Adianti miracula. ibi.
Alcea. 199 a
Ampeloprason. 162 c
Anagallis duplex. 238. 239
Vires earum. 240
Antipater. 98 c
Aparine quæ sit. 45 a
Arbores quædam Dijs consecratæ. 8 b
Arction duplex. 44 d
Ari duæ species. 57 b
Aronæ eicon. 56 c
Aronæ, Dracontij, & Arisari controuersia. 57 a
Aronæ uires. 58 d. 59 a b, & seq.
Aristolochiæ duplicis descriptio. 49 a b
Aristolochia Clematitis. eo. b
Aristolochiæ genera quatuor. 49 b
Aristolochiæ utriusq; uires. 53 a
Artemisiæ descriptio. 265 a b
Vires eius. 266
Asari descriptio. 71
Asari, & Baccaris controuersia. 72 d
Asari uires. 73 a b

B

BAlote. 161 b. 162 d. 163 a
Baptisecula. 137 b
Batis marina. 187 b
Batrachium, Pes coruinus, Apium syluestre idem. 147 b
Betonica. 89 a b, & seq.
Betonicæ inuentores. eo. a
Betonicæ superstitiosa uis. 90 c
Eiusdem uires: 91 a b, & seq.
Bipennula. 186 d
Bistorta, Tormentilla, uel Consolida rubea. 86 c
Borraginis & Buglossi eicones, & descriptiones. 111. & seq.
Buglossus uulgata, Borrago est. 114 d
Buglossi uis præcipua. ibi.
In Buglosso & Boragine neotericorum pugnantia. 116 c
Earum uires. 117 b, & seq.
Buphthalmos. 259 a b

C

CAlcifraga. 186 c
Callitrichon. 220 c
Cantherium. 163 b
Capillus Veneris. 219, & seq.
Vires eiusdem. 222 c d, & seq.
Cercis. 199 a
Cœliaca. 148 c
Chamæcissos, 267 b
Vires eius. 268 d
Chamædaphne. 179 a b
Chamædaphne duplex. 181 b
Chamædaphne alia a Peruinca. 179 b
Chamædrys, 125 a b
Eius uires. 126 d, & 127 a b, ac seq.
Chamomilla. 252
Vires eius. 253
Chamæmilon. 248 c
Chelidonia. 236, & seq.
Chelidonia duplex. 236 d
Vires earundem. 237 b
Cimbalaris herba. 100 c
Clematitis uires. 53 b, & seq.
Colubrina. 64 c
Colubrinæ genera quatuor. 65 a
Consolida regalis. 84 c
Consolida media. 95 a
Eius uires. eo. b
Coriandrum. 203
Coriandri satio. 204 c
Vires eiusdem. eo. d, & seq.
Coriandri nocumenta. 205 b
Eiusdem correctio. ibi.
Coronopus est Pes galli. 145 d
Eius synonyma. 150 c
Cotæ duæ. 248 d
Cotula. eo. c. 255 a b
Crotos. 130 c
Crus galli. 145 b. 146 c, & seq.
Cyanos. 137 b
Cyclamini explicatio per Collinutium. 50 d. 51 a b, & seq.
Cynoglossa. 175. 176 c d
Cynoglossæ etymologia. 177 a
Cynoglossæ uires. eo. a b.

D

DRacunculus duplex. 64 c d
Dracunculi pictura. eo. d
Dracunculorum omnium explicatio docta. 65 b, & seq.
Eorum uires. 69 a b, & seq.
Dronega, Lappa maior. 45 a

E

EBenotrichon. 220 d
Echion, quid sit. 44 c
Empetron. 185. 186, & seq.
Esulæ species, & descriptio. 193 a b
Vires earum. 194, & seq.
Eufragia. 169 a b
Eufragia ueteribus ignota. ibi. b.

F

Flammea. 138. c
Fumus terræ, seu Fumaria herba. 99 a b, & seq.
Nominis ratio. 100 d
Eius uires. 101 b, & seq.

G

Galli crus. 149 b
Gamandræa. 125 a b
Genciana. 3 b
Gramen aculeatum. 149 a.

H

Hedera terrestris. 167 a b
Hellebori nigri descriptio, & inuentio. 31 a b
Hellebori utriusq; differentia. eo. b
Hellebori albi uires. 32 d, & 33 a b
Hellebori nigri uires. 33 b
De Helleborismo Hippocratis. 34 c d
Hellebori utriusq; nocumenta. 35 b
Helxine. 246 c. 248 c
Hepatica. 190 d, & seq.
Vires eius. 192. c d
Herbarum primi demonstratores. 2 d. 3 a
Herbarum quarundam inuentores Dij ibi.
Herbarum inuentores ex hominibus clari. 3 b
Herbas inuenere & regiones. 4 c
Herbas inuenerunt & animalia bruta. 4 d. 5 a b
Herbarum scriptores. 5 b
Herbaria medicina antiquissima. 6 c
Herbarum miracula. eo. d. 7 a
Herbarum insolentes quarundam naturæ. 7 b
Herbarum medicina salubrior cæteris. 12 d, & seq.
Herbarum neglectus, unde irrepsit. 16 d
Herba paralisis. 96. 97
Eius uires 98 d
Herba Impia. 98 c
Hermodactyli. 129 a b
Horminum. ibi. a
Hyoscyamus. 124. 125 a
Eius uires. 225. & seq.

I

Iouis flos. 138 c
Isionis sanguis. 162 c

L

Lapidum aliquot naturæ. 7 b. 8 a
Lilium conuallis. 211. & seq.
Vires eius. 212 c
Vinum Lilij conuallis. eo. d
Linum. 170 c
Lini genera. ibi.
Lini miraculum. 171 a
Lini satio, genera, & quomodo perficiatur. eo. a. 173 b
Ex Lino Germanorum uestes fiunt. eo. b
Lina quæ olim optima. 171 b
Ex Lino insidiæ auibus, piscibus, & feris. ibi.
Linum ægyptium. 172 c
Lini maturitas. eo. d
Lini præparatio. ibi.
Linum nere, & uiris decorum. ibi.
Linum uiuum. ibi.
Linum Asbestinum. 173 a,
& Byssinum. ibi.
Lini uires. 174. c
Linozostis. 261 a b

M

Malua hortensis. 197 a
Malua Ibiscus. eo. b
Malua Erratica. ibi.
Malua Althea. ibi.
Malua Alcea. ibi.
Malua Vnicaulis. 198 c
Maluæ genera duo. 198 d. 202 d
Vires Maluarum. 199 a b, & seq.
Maluæ conditura. 246, & seq.
Marrubio multæ herbæ similes. 160 d
Marrubium duplex. 162 c
Marrubij honos apud ueteres. 162. d
Marrubij edulium. 163 b
Marrubij uinum. 164 c
Marrubij etymologia. ibi.
Marrubij appellatione, fœmina intelligitur. eo. d
Marrubij præparatio. ibi.
Marrubij uires. ibi. & seq.
Matricaria. 246, & seq.
Vires eius. 249 b
Medicos recentiores, omnia ex ueteribus didicisse. 15 a
Mercurialis. 261 a b
Vires & monumenta eius. 262.
Moly. 2 d. 3 a
Morbis singulis, singulos Medicos adhibebaot Aegyptij. 16 d

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

N

Napellum, Aconitum. 147 b
Narcissus. 129 b
Narcissi eicon & genera. 30 c d, & 132 c
Narcissus congener Lilio. 131 b
Narcissus a narce dictus. ibi.
Narcissi nomen uagum & commune multorum. 130 d, 132 d
Narcissus mas & fœmina. 133 a
Eius uires. eo. b
Narcissus Martius. 184 c d
Nenufari eicones 36 37
& nomenclaturæ. 38 c
Eius genera duo. ibi.
Eius uires. 39 a b, & seq.
Nigella. 242 c d
Vires eius. 243 a

O

Oculus Bouis. 259 a
Ozymum. 206. & seq.
Ocimum. 207 a b
De Ozymi satu. 208 c
Ozymum syluestre. eo. d
Vires Ozymi. 203. d, & seq.
Oriza. 161 b

P

Pampinella. 186 d
Parthenium. 246 d
Parthenij genera tria. 248 c
Paritaria. eo. c
Parietaria. ibi. 263 a b
Pedis coruini eicon triplex. 143. 144. 145 a
Eius descriptio. 145 b, & seq.
Pentapetes. 234 d
Pentatomon. ibi.
Pentadactylon. ibi.
Pentaphylli uires. 235 a b
Personata. 42 c d. 45 a
Persolata. 45 a
Persoluta. ibi.
Persona. ibi.
Personacia, quare Lappa dicta. 43. a
Perfoliata duplex. 182. 183
Peruinca. 178 d. 129 a. 180 c
Petasite. 45 d
Petrafindula. 188 c
Pharmaca simplicia quæ 6 d
Pharmacorum abusus. 8 d, & seq.
Pimpinella. 186 d. 188 c 189 a
Pimpinellæ conditura. 189 b
Vires eius. ibi.
Pistolochia. 49 b
Pes coruinus, Leoniceno est Pentaphyllon. 232 d
Plantaginis eicones tres. 23 24 25 a
Plantago duplex. 26 c, &
earum descriptio. inibi.
Plantago item triplex. 27 a
Eius uires. 27 a b, & seq.
Polyanthemos. 150 c
Polytrichon. 220 c
Porrum. 162 c
Porrum uitigineum. ibi.
Porrasellum. ibi.
Prason. 163 a
Prasion. ibi.
Prasoides. 189 a
Pseudoselinon. 294
Pulegium. 227, & seq.
Eius uires. 228 c d
Pulegij syluestris remedia. 229 a
Pulegio societas cum Nepeta. eo. b
Punctorum ratio, & utilitas. 181 a

Q

Quinquefolij descriptio. 231 a

R

Risus Sardonius. 150 d
Rizum. 161 b

S

Saniculæ descriptio. 81 a b
Eius uires. 82 c d
Sanguisorba. 186 d
Sardea herba. 150 c
Satyrionis eicones sex, a fol. 103, & seq.
Satyrionum descriptio. 107 a b, & seq.
Satyrionis genera. 109 a
Satyrion fœmina. ibi.
Omnium uires. eo. b, & seq.
Saxifraga. 185 a b. 186 c
Saxifragiæ species quatuor. 188 c
Vires eius. ibi.
Saxifragiæ conditura 189 a
Scopa regia. 138 c d
Scordion. 5 c
Scrophularia. 215
Eius genera. ibi.
Vires eiusdem. 216 d
Serpentaria. 65 a, &
& eius descriptio. 67 b
Sillago 149 a
Simplicia terræ nostræ, eadem possunt quæ ultromarina. 14 d
Simplicia qua animaduersione ministranda. 73 b
Solidago. 78 d
Stachys. 162 c
Stillago. 149 a
Symphyti duplicis descriptio. 77 a
De Symphyto error Auicennæ, 78 c d
Symphyti uires. 79 a b

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

T

TExtoria apud Germanos laudata. 171 b
In Theriacas adulterinas. 10 d
Tormentillæ descriptio. 85 b. 86 c d. 186 d
Tormentilla, uera Pentaphyllon. 86 c
Tormentilla, Bistorta. 86 c
Eius uires. 87 a b
Trixago, Chamædrys, Chamædrops. 126 c
Eius uires. eo. & seq.
Tussilago, species Vngulæ caballinæ. 45 a
Tanacetum. 252
Eius uires. ibi.

V

VAccinium. 137 a
Varietas, mater imposturæ. 11 a
Vela linea. 173 a
Verbascum altera species Personatæ. 44 d
Verbenæ utriusque eicones, & descriptio. 119. 120, & seq.
Verbena superstitiosa. 121 a
Vires utriusque. 122 c d, & seq.
Veterum frugalitas 15 b 16 c
Vinca peruinca 178 d
Eius uires. 181 b
Violarum eicones, species & genera. 134. 135, & seq.
Viola purpurea. 136 c
Viola, quare Ion dicta. ibi.
Viola loripes. 136 c
Violæ Sarranæ. ibi. 137 a
Violæ Sessiles. ibi.
Violæ Leucoiæ. ibi. & seq.
Violæ Cheiri. ibi.
Violæ claudæ. ibi.
Viola muraria. eo. d
Viola cybelios. ibi.
Viola ligustria. 137 b
Viola cerulea. ibi.
Viola phlogios. ibi.
Viola Tusculana. 138 c
Marina, Calathina, Caltha. ibi.
Viola ferruginea. 139 a
Violarum uires. 141 a b
Syrupus Violarum. eo. b
Oleum Violarum. ibi.
Vinum Violaceum. 14 c d
Vlceraria. 161 b. 163 b
Vngula caballina. 42 c
Eius uires. 45. b
Vrticarum genera. 154 c
Vrtica Cania. eo. a
Vrtica Herculeana. ibi.
Vrtica iners. ibi.
Vrticarum laus. 155 d
Vrtica Nida. ibi.
Vrticarum usus. ibi.
Vrticarum sexus. eo. b
Vrtica labeo. ibi.
Vrticarum uires. 155 b, & seq.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

CONTENTA Appendicis sequentis.

De usu & administratione Simplicium.
Herbarum usus qui primi scripserunt. Illarũ inuẽtio. Deq; antiqua Medicina. Et quare hodie minus exerceantur earum remedia.
Laus Agriculturæ.
Agriculturæ studium apud Veteres.
Illustres Romæ Agrorum & Hortorum cultores.
Agricolarum laus, & quæ obseruanda in agro parando.
Hortorum cura.
Ratio rigandorum Hortorum, & quæ translata melius fiant. Deq; succis & saporibus hortensiorum.
De Hortorum morbis, & remedijs circa formicas & culices.
Herbarũ qualitates quemadmodũ ex colore, odore & succis uestigandę.
Quibus temporibus maxime legendæ Herbæ.
De Herbarum differentijs uarijs.
Differentiæ Seminum, Succorum, Odorum, Saporum, Arborum, florum. &c.
Differentiæ Radicum.
Differentiæ & genera Vitium.
Classes Temperamentorum.
Gradus Herbarum.
Herbarum operationes & effectus uarij.
Tabula medicinarum, & animalium uenenosorum.
Tabula Eduliorum.
Tabulæ Catharticorum tres.
Tabula Euacuantium.
Tabula Confortatiuorum.
Tabula Digestiuorum.
Tabula eorum quæ conueniunt singulis membris.
De partitione Humorum & Qualitatum, Tab. 1.
Tabula Rerum Naturalium.
Tabula Rerum non Naturalium.
Tabula trium Rerum contra Naturam.
De præcognitione quatuor Humorum prædominantium.
Tabula De temperamento Corporum.
Tabula De differentijs Morborum.
Tabula de differentijs Pulsuum.
Tabula de iudicijs Vrinarum.
Tabula Febrium, ultima.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

De usu & administratione Simplicium, per eundem OTHONEM BRVNNFELSIVM. A

CVM OMNIS disciplina tribus potissimum constet, præceptione scilicet,
usu, & imitatione, tum maxime in re medica: adeo non est postremus usus rerum, ut si nescias
tractare & applicare quod multo sudore didiceris, non solum nullam frugem effeceris, uerum
multorum etiam cum periculo peccaueris. Operepretium igitur nobis facere uidemur, si post
herbarum & cognitionem, & uires, earum etiam aliquam methodum præscribamus, quibus
scilicet niti auxilijs, quaue ingredi uia debeant, qui illas laborantibus aliquando sunt exhibitu
ri. Siquidem uidemus hic labi magnos etiam medicos, imo & agyrtas & empiricos, nedum
eos qui ex uulgo sunt, qui nullam rerum cognitionem habent. Qui cũ simplicibus rebus mor
bos aliquando aggrediuntur, adeo nihil efficiunt, ut magno etiam cum ægrorũ dispendio mor
bos deteriores faciant, ac subinde desperatos, & incurabiles reddant. Atq; haud scio, an sit alia
perniciosior pestis medicinæ, q̃ quod dissimulatis philosophiæ rationibus, & primis eius ele-
mẽtis, inepti quidam, & Thessalij asini, quiduis propinant cuilibet, idq; pro quolibet, nullo ad
hibito iudicio, nullis consyderatis circumstantijs, cui sexui, quo tempore anni, in qua ætate,
quo in loco, & cui morbo singula sint ministranda. Quo fit tandem, ut non solum nullos con-
sequantur effectus rerum, uerum etiam artem ipsam ludibrio exponant. Nec mihi dubium est,
quin omnis ille Simplicis medicinæ contemptus, inde irrepserit, quod cum stultis hominibus,
non protinus omnia responderẽt eorum stupori, ignauiam ineptorum artificum, reiecerunt
in uanitatem scientiæ & naturæ: ut plane expediuisset, nulla hactenus herbaria scripta fuisse:
cum illa tam multis exitio fuerunt. Refert igitur, ut in Compositorum pharmacis, ita & in Sim
plicium rerum effectibus contemplari: non quid herba ipsa solum in libro polliceatur, uerum
quo tempore etiã culta sit, quo in loco prouenerit, quando collecta, quomodo seruata, quan-
tum uirens & succulenta, quantum exiccata, & arida ualeat, quo temperamento sit, qua pro-
portione itẽ ministranda. De quibus cum referti habeantur Medicorum libri, a nobis tamen sic
dicentur compendio singula, ut qui nostra legerit, admoneatur eorum fere omnium, quæ alij
prolixis commentarijs prosequuntur, nouo scribendi genere, idq; adeo per tabulas. Quod arti
ficium, præterq̃ quod uehementer utile existit, etiam succinctum est, & plurimum oblectat: ꝓ- B
inde memoratur facilius. Eas uero tabellas anteq̃ proferamus, prius pauca quędam ex Plinio,
Dioscoride, Theophrasto, Varroneq;, et Columella de re rustica, deq; hortorum cultu, præmit
temus. Sunt enim & hæc omnia quæ uiam præmuniunt ad exactam herbarum cognitionem:
quæ tametsi Doctoribus perspecta habentur, tamen inopia librorum compressis, non medio-
cre sunt compendium. Alioqn & in toto opere nihil oportuisset citasse autorum: cum omnia
ex alijs autoribus transcripserimus. Et iam antea aliquoties monuimus, & nũc denuo contesta
mur, malle nos ingenue fateri per q̃s ꝓfecerimus, q̃ nostra stribiligine, nequissime ueteres auto
res ad uerbum transcribere, neq; nominare. Quod cum hodie faciant quidam, qui antiquata
gloria ueterum (qui tamen lõge melius, longeq; doctius scripserunt) & alienos labores suos fa
ciunt, Germaniæ lumina uocantur. Poteramus & nos tragicum aliquod huiusmodi moliri,
nisi obnoxij plane animi esset, & infelicis ingenij, ut inquit Plinius, deprehẽdi in furto malle, q̃
mutuum reddere, cum præsertim sors fiat ex usura. Sed omissa contentione, ad nostram Isago
gen pergamus.

¶ De his qui latine usus Herbarum scripserunt, & quando ad Romanos noticia earum peruenerit. Item de Herbarum inuentione, & antiqua medicina, & quare hodie minus excerceantur earum remedia. ex Plinij libro uicesimoquinto, capite secundo.

MINVS hoc q̃ par erat, nostri celebrauere, omnium utilitatum & uirtutum rapacissi-
mi. Primusq; & diu solus idem ille M. Cato, omnium bonarum artium magister, paucis dun-
taxat attigit, Boum etiam medicamina non omissa. Post eum unus illustrium tentauit C. Val
gius, eruditione spectatus, imperfecto uolumine ad diuum Augustum, inchoata etiam præfa-
tione religiosa, ut omnibus malis humanis illius potissimum principis semper mederetur ma-
iestas. Ante condiderat solus apud nos, quod equidẽ inueni, Pompeius, Lenæus, Magni Pom
pei libertus, quo primum tempore hanc scientiam ad nostros peruenisse animaduerto. Nam-

C ꝗ Mithridates, maximus sua ætate regum, quem debellauit Pompeius, omnium ante se geni-
torum diligentissimus uitæ fuisse, argumentis preterꝗ fama intelligitur. Vni ei excogitatum,
quotidie uenenum bibere, presumptis remedijs, ut consuetudine ipsa innoxium fieret. Primo
inuenta genera antidoti, ex quibus unum etiam nomen eius retinet. Illius inuentum autumāt,
sanguinem anatum Ponticarum miscere antidotis, quoniam ueneno uiuerent. Ad illum Ascle
piadis medendi arte clari, uolumina composita extant, cum sollicitatus ex urbe Roma, præce-
Mithridates. pta pro se mitteret. Illum solum mortalium Mithridaten. 22. linguis locutum certum est: nec de
subiectis gentibus ullum hominem per interpretem appellatum ab eo annis. 56. quibus regna-
uit. Is ergo in reliqua ingenij magnitudine medicinæ peculiariter curiosus, ab hominibus sub-
iectis, qui fuere pars magna terrarum, singula exquirens, scrinium commentationum harum
& exemplaria, effectusꝗ in arcanis suis reliquit. Pompeius autem omni regia præda potitus,
transferre ea sermone nostro libertum suum Lenæum, grammaticæ artis doctissimum, iussit: ui
tæꝗ ita profuit non minus ꝗ reipublicæ uictoria illa. Præter hos Græci autores medicinæ pro
Euax. didere, quos suis locis diximus. Ex his Euax rex Arabum, qui de simplicium effectibus ad Ne
ronem scripsit: Grateias, Dionysius, Metrodorus rōne blandissima, sed qua nihil pene aliud ꝗ
„ rei difficultas intelligatur. Pinxere namꝗ effigies herbarū, atꝗ subscripsere effectus. Verum &
„ pictura fallax est ex coloribus tam numerosis, præsertim in æmulatione naturæ: multumꝗ de
„ generat transcribentium sors uaria. Præterea parum est singulas earum ætates pingi, cum qua-
„ dripartitis uarietatibus anni faciem mutent. Quare cæteri sermone eas tradidere. Aliqui effigie
quidem indicata, & nudis quidem plerumꝗ nominibus defuncti: quoniam satis uidebatur,
potestates uimꝗ demonstrare querere uolentibus. Nec est difficile cognitu. Nobis certe, exce-
Antonius Castor. ptis admodum paucis, contigit reliquas contemplari scientia Antonij Castoris, cui summa au
toritas erat in ea arte nostro æuo, uisendo hortulo eius in quo plurimas alebat: centesimum æ-
tatis annum excedens, nullum corporis malum expertus, ac ne ætate quidem memoria, aut ui
gore concussis. Nec aliud mirata magis antiquitas reperietur. Inuenta iampridem ratio est præ
nuncians horas, non modo dies ac noctes, solis lunæꝗ defectum. Durat tamen tradita persua
sio in magna parte uulgi, ueneficijs & herbis id cogi: in eo namꝗ fœminarum scientiam præ-
ualere. Certe quid non repleuere fabulis Colchis Medea, aliæꝗ, in primisꝗ Italica Circe, dijs
etiā adscripta? Vnde arbitror natum, ut Aeschylus e uetustissimis in poetica re, refertam Itali-
D am herbarum potentia proderet. Multiꝗ Circæios agros, ubi habitauit illa, in magno argumē
to etiamnum durante in Marsis, a filio eius orta genere, quos esse domitores serpentium con-
Homerus. stat. Homerus quidem primus doctrinarum & antiquitatis parens, multus alias in admiratio-
ne Circes, gloriam herbarum Aegyptō tribuit, tum etiam cum rigaretur Aegyptus illa: non
autem esset, postea fluminis limo inuecta. Herbas certe Aegyptias a regis uxore traditas suę He
lenæ plurimas narrat, ac nobile illud Nepenthes, obliuionem tristitiæ ueniamꝗ afferens, & ab
Helena utiꝗ omnibus mortalibus propinandum. Primus autem omnium quos memoria no
uit, Orpheus de his herbis curiosius aliqua prodidit. Post eum Musæus & Hesiodus Polion
herbam in quantum mirati sunt, diximus. Orpheus & Hesiodus suffitiones commendauere.
HOMERVS & alias nominatim herbas celebrat, quas suis locis dicemus. Ab eo Py-
thagoras clarus sapientia, primus uolumen de earum effectu composuit: Apollini, Aescula-
pioꝗ, & in totum dijs immortalibus inuentione & origine assignata: composuit & DEMO
CRITVS, ambo peragratis Persidis, Arabiæ, Aethiopiæ, Aegyptiꝗ magis. Adeo
ꝗ ad hæc attonita antiquitas fuit, ut affirmaret etiam incredibilia dictu. Xanthus historiarum
Incredibilis Herbarum uis. autor, in prima earum tradidit, occisum draconis catulum reuocatum ad uitam a parente her-
ba, quam Balin nominat: eademꝗ Tillonem, quem draco occiderat, restitutum saluti. Et Iuba
in Arabia herba reuocatum ad uitam hominem tradit. Dixit Democritus, credidit Theophrā-
stus, esse herbam, cuius contactu illatæ ab alite quam retulimus, exiliret cuneus a pastoribus ar
bori adactus. Quæ etiam si fide carent, admirationem tamen implent: coguntꝗ confiteri mul-
tum esse, quod uero supersit. Inde & plærosꝗ uideo existimare, nihil non herbarū ui effici pos-
se, sed plurimarum uires esse incognitas. Quarum numero fuit Herophilus clarus in medici-
na: a quo ferunt dictum, quasdam etiam fortassis calcatas prodesse. Obseruatum certe est, in-
flammari uulnera ac morbos superuentu eorum, qui pedibus iter confecerint. Hæc erat anti-
„ qua medicina, quæ tota migrabat in Græciæ linguas. Sed quare nunc non plures nascuntur
„ causę? Nisi quod eas agrestes, literarumꝗ ignari experiuntur, utpote qui soli inter illas uiuant.
„ Præterea securitas quærendi, obuia medicorum turba. Multis etiam inuentis nomina desunt,
sicut illi quam retulimus in frugum cura, scimusꝗ defossam in angulis segetis præstare, nē qua
auis intret. Turpissima causa raritatis, quod etiam qui sciunt, demonstrare nolunt, tanquam
ipsis periturum sit quod tradiderint alijs. Accedit ratio inuentionis anceps. Quippe etiam in
repertis, alias inuenit causas, alias (ut uere dixerim) deus. Insanabilis ad hosce annos fuit rabidi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

canis morsus, pauorem aquæ, potusq; omnis afferens odium. Nuper cuiusdam militantis in prętorio mater uidit in quiete, ut radicem syluestris rosæ, quam cynorhodon uocant, eblanditam sibi aspectu pridie in fruteto, mitteret filio bibendam in lacte (in Lusitania res gerebatur, Hispaniæ proxima parte) casuq; accidit, ut milite a morsu canis incipiente aquas expauescere, superueniret epistola orantis ut pareret religioni: seruatusq; est ex insperato: & postea quisquis auxilium simile tentauit. Alias apud autores cynorhodi una medicina erat, spongiolæ, quæ in medijs spinis eius nascitur, cinere cum melle alopecias capitis expleri. In eadem prouincia cognoui in agro hospitis nuper ibi repertum dracunculum appellatum, caulem pollicari crassitudine, uersicoloribus uiperarum maculis, quem ferebant contra omnium morsus esse remedium. Alius est quem nos in priori uolumine eiusdem nominis diximus, sed huic alia figura, aliudq; miraculum exeuntis e terra ad primas serpētium uernationes bipedali fere altitudine, rursusq; cum ijsdem in terram se condentis: nec omnino occultato eo apparet serpens, uel hoc per se satis officioso naturæ munere, si tantum præmoneret, tempusq; formidinis demonstraret. A Cynorhodos Dracunculus

¶ Alia herbarum laus, ex eodem Plinio libro uicesimoseptimo, capite primo.

CRESCIT APVD me certe tractatu ipso admiratio antiquitatis: quātoque maior copia herbarum dicenda restat, tanto magis adorare priscorum in inueniendo curam, in tradendo benignitatem subit. Nec dubie superata hoc modo posset uideri etiam rerum naturæ ipsius munificētia, si humani operis esset inuentio. Nunc uero deorū fuisse eā apparet, aut certe diuinam, etiam cum homo inuenerit: eandemq; omnium parentem genuisse hæc & ostendisse, nullo uitæ miraculo maiore, si uerum fateri uolumus. Scythicam herbam a Mæotidis paludibus, & euphorbiam e monte Atlante, ultraq; Herculis columnas, & ipso rerum naturæ defectu, parte alia britannicam ex oceani insulis extra terras positis: itemque æthiopidem ab exusto sideribus axe, alias præterea aliunde ultro citroq; humanæ saluti in toto orbe terrarum portari, immensa Romanę pacis maiestate, non homines modo diuersis inter se terris gentibusq;, uerumetiam montes, & excedentia in nubibus iuga, pastusq; pecorum & herbæ quoq; inuicem ostentant. Aeternum quęso deorum sit munus istud. Adeo Romanos, uelut alterā lucem, dedisse rebus humanis uidentur.

¶ De LAVDE AGRICVLTVRAE EX MARCO CATONE initio operis sui. B

EST INTERDVM præstare populo, mercaturis rem quęrere, ni tam periculosum fiet, & item fœnerari, si tam honestum fiet: maiores enim nostri sic habuerunt, & ita in legibus posuerunt, furem duplici condemnari, fœneratorem quadrupli. Quanto peiorē ciuem existimarunt fœneratorem, q̄ furem, hinc licet existimari. Et uirum bonum cum laudabant, ita laudabant, bonum agricolam, bonumq; colonum, amplissime laudari existimabatur, qui ita laudabatur. Mercatorem autem strenuum, studiosumq; rei querendæ existimo, uerum, ut supra dixi, periculosum, & calamitosum. At ex agricolis, & uiri fortissimi, & milites strēnuissimi gignuntur, maximeq; pius quæstus, stabilissimusq; consequitur, minimeq; inuidiosus, minimeq; male cogitantes sunt, qui in eo studio occupati sunt.

¶ Quod antiquis maximum studium Agriculturæ fuerit, & de hortorū singulari diligentia, ex Plinio libro. 18. capite primo.

SEQVITVR natura frugū hortorumq; ac florū, quæque alia præter arbores aut frutices benigna tellure proueniunt, uel per se tantum herbarum immensa contemplatione, si quis æstimet uarietatem, numerum, flores, odores, coloresq;, & succos ac uires earum, quas salutis aut uoluptatis hominum gratia gignit: qua in parte primum omnium patrocinari terræ, & adesse cunctorum parenti iuuat, quanq̄ inter initia operis defensæ. Quoniam tamē ipsa materia intus accendit ad reputationem eiusdem parientis & noxia, nostris eam criminibus urgemus, culpamq; nostram illi imputamus. Genuit uenena, sed quis inuenit illa pręter hominem? Cauere ac refugere alitibus ferisq; satis est. Atq; cum in arbores exacuant limentq; cornua elephanti, & duro saxo rhinocerotes, & utroq; apri dentium sicas, sciantq; ad nocendum se præparare animalia, quod tamen eorum tela sua excepto homine uenenis tingit? Nos & sa-

C gittas ungimus, & ferro ipsi nocentius aliquid damus. Nos & flumina inficimus & rerum naturæ elementa. Ipsum quoq; quo uiuitur aerem in perniciem uertimus. Neq; est ut putemus ignorari ab ea animalibus, quæ quidē quæ prępararent contra serpentium dimicationem, quæ post prælium ad medendum excogitarent indicauimus. Nec ab ullo præter hominem ueneno pugnatur alieno. Fateamur ergo culpam, ne ijs quidem quæ nascuntur contenti: etenim quando plura earum genera humana manu fiunt. Quid? non & homines quidem ad uenena nascuntur? Atra hominum ceu serpentium lingua uibrat, tabesq; animi contrectata adurit culpantium omnia, ac dirarum alitum modo, tenebris quoq; & ipsarum noctium quieti inuidentium gemitu (quæ sola uox eorum est) ut inauspicatarum animantium uice obuij quoq; uetent agere, aut prodesse uitę. Nec ullum aliud abominati spiritus pręmium nouere, q̃ odisse omnia. Verum & in hoc eadem naturæ maiestas tanto plures bonos genuit ac frugi, quanto fertilior in ijs quæ iuuant aluntq;: quorum æstimatione & gaudio nos quoq;, relictis æstuatione suæ istis hominum turbis, pergamus excolere uitam: eoq; constantius, quo operæ nobis maior q̃ famæ gratia expetitur. Quippe sermo circa rura est, agrestesq; usus, sed quibus uita honosq; apud priscos maximus fuerit.

¶ De hijs qui in agri & hortorum cura Romæ illustres fuerunt, ex Plinij libro decimooctauo, capite tertio.

QVAENAM ergo tantæ hubertatis causa erat? Ipsorum tunc manibus Imperatorum colebantur agri (ut fas est credere) gaudente terra uomere laureato, & triumphali aratore, siue illi eadem cura semina tractabant, qua bella, eademq; diligentia arua disponebant, qua castra, siue honestis manibus omnia lætius proueniunt, quoniam & curiosius fiunt. Serentem inuenerunt dati honores Serranum, unde cognomen. Aranti quatuor sua iugera in Vaticano, quæ prata Quintia appellantur, Cincinnato uiator attulit dictaturam, & quidem (ut tradit Norbanus) nudo plenoq; pulueris etiamnum ore. Cui uiator, Vela corpus, inquit, ut proferam senatus populiq; Romani mandata. Tales tum etiam uiatores erant, quibus idipsum nomen inditum est, subinde ex agris senatum ducesq; accersentibus. At nunc eadem
D illa uincti pedes, damnatæ manus, inscripti uultus exercent: non tamen surda tellure, quæ parens appellatur, colique dicitur & ipsa, honore hinc assumpto, ut nunc inuita ea, & indigne ferente credatur id fieri. Sed nos miramur ergastulorum non eadem emolumenta esse quæ fuerunt Imperatorum. Igitur de cultura agri pręcipere principale fuit & apud exteros. Siquidem & reges fecere Hieron, Philometor, Attalus, Archelaus: & duces Xenophon, & Pœnus etiam Mago: cui quidem tantū honorem senatus noster attribuit Carthagine capta, ut cum regulis Africæ bibliothecas donaret, unius eius duodetriginta uolumina censeret in latinam linguam trāsferenda, cum M. Cato pręcepta condidisset, peritisq; linguę Punicę dandum negocium: in quo pręcessit omneis uir tum clarissimæ familiæ D. Syllanus, sapientiæ compositissimę. Quos sequeremur pętexuimus in hoc uolumine, non ingrate nominando M. Varronem, qui octogesimum primum uitæ annum agens, de ea re prodendum putauit.

¶ Laus Agricolarum, & quæ obseruanda in agro parando, ex Plinij lib. 18. capite quinto.

„ FORTISSIMI uiri & milites strenuissimi ex agricolis gignuntur, minimeq; male cogitantes. Prædium ne cupide emas. In re rustica operi ne parcas, in agro emendo minime. Quod male emptum est, semper pœnitet. Agrum paraturos, ante omnia intueri oportet aquarum uim, & uicinum. Singula magnas interpretationes habent, nec dubias. Cato in cō terminis hoc amplius æstimari iubet, quo pacto niteant. In bona est, inquit, regione bene nitere. Attilius Regulus ille Punico bello bis consul, aiebat, neq; fœcundissimis locis insalubrem agrum parandum, neq; effœtis saluberrimum. Salubritas loci non semper incolarum colore detegitur, quoniam assueti in pestilentibus durāt. Præterea sunt quædam partibus anni salubria: nihil autem salutare est, nisi quod toto anno salubre. Malus est ager, cum quo dominus luctatur. Cato inter prima spectari iubet, num solum sua uirtute ualeat qua dictum est positione. Vt operariorum copia prope sit, oppidumq; ualidum: Vt nauigiorum euectus uel itinerum: Vt bene ædificatus & cultus. In quo falli plerosq; uideo. Segniciem enim prioris domini pro emptore esse arbitrantur. Nihil est damnosius deserto agro. Itaq; Cato, de bono domino melius emi, nec temere contemnendam alienam disciplinam: agroq; ut homini, quamuis quæstuosus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

sit, si tamen et sumptuosus, non multum superesse. Ille in agro quęstuosissimam iudicat uitem: A
non frustra, quoniam ante omnia de impensę ratione cauit. Proxime hortos irriguos: nec id fal
so, si & sub oppido sint. Et prata, quæ antiqui parata dixere. Idemq; Cato interrogatus, quis es
set certissimus quæstus? respondit: Si bene pascat. Quis proximus? si mediocriter pascat. Sum-
ma omnium in hoc spectando fuit, ut fructus is maxime probaretur, qui q̃ minimo impendio
constaturus esset. Hoc ex locorum occasione aliter alibi decernitur. Eodemq; pertinet, q̃ agri-
colam uendacem oportere esse dixit. Fundum in adolescentia conserendum sine cunctatione,
ædificandum non nisi consito agro. Tunc quoq; cunctanter, optimumq; est (ut uulgo dixere)
aliena insania frui, sed ita, ut uillarum tutela non sit oneri. Eum tamen qui bene habitet, sæpius
uentitare in agrum: fontemq; domini plus prodesse q̃ occipitium, non mentiuntur.

¶ De hortorum cura, doctrina alia, ex Plinio libro decimonono, capite quarto.

AB HIS superest reuerti ad hortorum curam, & suapte natura memorandam. Et quo
niam antiquitas nihil prius mirata est, q̃ & Hesperidum hortos, ac regum Adonis & Alcinoi,
itemq; pensiles, siue illos Semiramis, siue Assyriæ rex Cyrus fecerit, de quorum opere alio uo-
lumine dicemus. Romani quidem reges ipsi coluere. Quippe etiam superbus Tarquinius nun
cium illum sæuum atq; sanguinarium remisit ex horto. In duodecim tabulis legum nostrarum
nusquam nominatur uilla, semper in significatione ea hortus: in horti uero hæredium. Quam
rem comitata est & religio quædam: hortosq; & fores tantum contra inuidentium fascinatio-
nes dicari uidemus. In remedio saturnica signa, quanquam hortos tutelæ Veneris assignante
Plauto. Iam quidam hortorum nomine in ipsa urbe delicias, agros, uillasq; possident. Primus
hoc instituit Athenis Epicurus, hortorum magister. Usq; ad eum, moris non fuerat in oppi-
dis haberi ruta. Romæ quidem per se hortus ager pauperis erat. Ex horto plebi macellũ, quan
to innocentiore uictu. Mergi enim credo in profunda satius est, & ostrearum genera naufragio
exquiri: aues ultra Phasidẽ amnem peti, & fabuloso quidem terrorẽ tutas, imo sic preciosiores.
Alias in Numidia atq; Aethiopia in sepulchris aucupari, aut pugnare cum feris, mandi ab eo
cupientem quod mandat alius. At hercle, q̃ uilia hæc, q̃ parata uoluptati satietatiq;, nisi eadẽ B
quæ ubiq; indignatio occurreret? Ferendum sane fuerit exquisita nasci poma, alia sapore, alia
magnitudine, alia monstro, pauperibus interdicta: inueterari uina, saccisq; castrari: nec cuiq; a-
deo longam esse uitam, ut non ante se genita potet. E frugibus quoq; quoddam alimentum ex
cogitasse luxuriam, ac medullam tantum earum, superq; pistrinarum operibus & cælaturis ui
uere, alios pane procerum, alios uulgi, tot generibus usq; ad infimam plebem descendente an-
nona. Etiamne in herbis discrimen inuentum est? Opesq; differentiam fecere in cibo, etiam u-
no asse uenali. Et in his aliqua quoq; sibi nasci tribus negant, caule in tantum saginato, ut pau-
peris mensa non capiat. Syluestres fecerat natura corrudas, ut quisq; demeteret passim. Ecce al
tiles spectantur asparagi. Et Rauenna ternis libris rependit. Heu prodigia uentris. Mirum esset
non licere carduis pecori uesci, non licet plebi. Aquæ quoq; separantur. Et ipsa naturæ elemen
ta ui pecunię discreta sunt. Hi niues, illi glaciem potant, pœnasq; montium in uoluptatem gu-
læ uertunt. Seruatur algor æstibus, excogitaturq;, ut alienis mensibus nix algeat. Decoquunt
alias, quas mox & illas hyemant. Nihil itaq; homini sic, quomodo rerum naturæ placet. Etiam
ne herba aliqua diuitijs tantum nascitur? Nemo sacros, Auentinosque montes, & iratæ plebis
secessus circumspexerit? Mors enim certe æquabit quos pecunia superauerit. Itaque hercle,
nullum macelli uectigal maius fuit ROMAE clamore plebis incusantis apud omnes
principes, donec remissum est portorium mercis huius: compertumque, non aliter quæstuo-
sius censum haberi aut tutius, ac minore fortunæ iure, cum credatur pensio ea pauperum. Is
in solo sponsor est, & sub die redditus, superficiesque cœlo quocumque gaudens. Hortorum
CATO prædicat caules. Hinc primum agricolæ existimabantur prisci, & sic statim fa-
ciebant iudicium, nequam esse in domo matremfamilias (etenim hæc cura fœminæ diceba-
tur) ubi indiligens esset hortus. Quippe e carnario aut macello uiuendum est, nec caules ut nũc
maxime probabant, damnantes pulmentaria quæ egerent alio pulmentario. Id erat oleo par-
cere. Nam carnis desyderia etiam erant in exprobratione. Horti maxime placebant, quia non
egerent igni, parcerentque ligno. Expedita res & parata semper, unde & acetaria appellaban-
tur, facilia concoqui, nec oneratura sensum cibo, & quæ minime accenderent ad desyderium
panis. Pars eorum ad condimenta pertinens, fatetur domi uersutam fieri solitam, atque non
Indicum piper quæsitum, quæque transmaria petimus. Iam quoq; in fenestris suis plebs ur-
bana in imagine hortorum quotidiana oculis rura præbebant, antequam pręfigi prospectus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C omnis coegit multitudinis innumeræ, sæua latrocinatio. Quamobrem sit aliquis & his honos, neue autoritatem rebus uilitas adimat, cum præsertim etiam cognomina procerũ inde nata uideamus, Lactucinosq; in Valeria familia nõ puduisse appellari: & cõtingat aliqua gratia operi curæq; nostræ: Virgilio quoq; confesso, quã sit difficile uerborũ honorem tam paruis perhibere. Hortos uillæ iungendos non est dubium, riguosq; maxime habendos, si contingat profluo amne. Si minus, e puteo pertica, organisue pneumaticis, uel tollenonum haustu rigandos. Solum proscindendum a fauonio, in autumnum præparandum est post quatuordecim dies, iterandumq; ante brumam. Octo iugerum operis palari iustum est. Fimum tres pedes altæ cum terra misceri, areis distingui, easq; resupinis puluinorum toris ambiri singulis tramitum sulcis, qua detur accessus homini, scatebrisq; decursus.

In his hortis nascentium alia bulbo commendantur, alia capite, alia caule, alia folio, alia utroq;, alia semine, alia cortice, alia cute, aut cartilagine, alia carne, alia tunicis carnosis. Aliorũ fructus in terra est, aliorum & extra, aliorum non nisi extra. Quædam iacent crescuntq;, ut cucurbitæ & cucumis. Eadem & pendent, quanq; grauiora multo etiam ijs quæ in arboribus gignuntur. Sed cucumis cartilagine. Cortex huic uni maturitate transit in lignum. Terra conduntur rhaphani, napiq;, & rapa, atq; alio modo inulæ, siser, pastinacæ. Quædam uocabimus ferulacea, ut anethum, maluas. Namq; tradunt autores, in Arabia maluas septimo mense arborescere, baculorum usum præbere extemplo. Sed & arbor est malua in Mauritania Lixi oppidi æstuario, ubi Hesperidũ horti fuisse produnt. 200. passuũ ab oceano, iuxta delubrum Herculis, antiquius Gaditano, ut ferunt. Ipsa altitudinis pedes. 20. crassitudinis, quam circumplecti nemo possit. In simili genere habebitur & cañabis. Nec non & carnosa aliqua appellabimus, ut spongias in humore pratorum enascentes. Fungorum enim callum, in ligni arborumq; natura diximus, & alio genere tuberum pauloante.

¶ Ratio rigandorum hortorum, & quæ translata meliora fiant. Item de succis hortensiorum & saporibus, ex Plinij libro. 19. capite duodecimo.

D HIS HORAE rigandi matutina atq; uespera, ne inferuescat aqua sole. Ocimo tantum & meridiana etiam. Satum celerrime erumpere putant inter initia feruenti aqua aspersum. Omnia autem translata meliora grandioraq; fiunt, maxime porri, napiq;. In translatione & medicina est, desinuntq; sentire iniurias, ut gethyum, porrum, rhaphani, apium, lactucæ, rapa, cucumis. Omnia autem syluestria fere sunt & folijs minora & caulibus, succo acriora: sicut cunila, origanum, ruta. Solummodo ex omnibus lapathum syluestre melius. Hoc insatiuum rumex uocatur, nasciturq; fortissimum. Traditur semel satum durare, nec unquam uitiari, terra maxime iuxta aquam. Vsus eius cum ptisana tantum in cibis leuiorem gratioremq; saporem præstat. Syluestre ad multa medicamenta utile est. Adeoq; nihil omisit cura, ut carmine quoq; comprehensum repererim, in fabis caprini fimi singulis cauatis, si porri, erucæ, lactucę, apij, intubi, nasturtij semina inclusa serantur, mire prouenire. Quæ sunt syluestria, eadem insatiuis sicciora intelliguntur & acutiora. Namq; & succorum saporumq; dicenda differentia est, uel maior in his quã pomis. Sũt autem acres cunilæ, origani, nasturtij, sinapis. Amari, absinthij, centaureæ. Aquatiles, cucumeris, cucurbitæ, lactucæ. Acuti tantum cunilæ. Acuti & odorati, apij, anethi, fœniculi. Salsus tantum e saporibus non nascitur, alioquin extra insidit pulueris modo, & circulis tantum aquæ, ut intelligatur uana, ceu plerumq; uitæ persuasio. Panax Piperis saporem reddit, magis etiam siliquastrum, ob id piperitidis nomine accepto. Libanotis odorem thuris, murrha myrrhæ. De panace abunde dictum est. Libanotis locis putridis & macris ac roscidis seritur semine. Radicem habet olusatri, nihil a thure differentem. Vsus eius post annum stomacho saluberrimus. Quidam eam nomine alio rosmarinum appellant. Et smyrnium olus seritur ijsdem locis, myrrhamq; radice resipit. Eadem & siliquastro satio. Reliqua a cæteris odore & sapore differunt, ut anethum. Tantaq; est diuersitas atq; uis, ut non solum aliud alio mutetur, sed etiam in totum auferatur. Apio eximi in cocis obsonijs aceto, in eodem cellario in saccis odorem uino grauem. Et hactenus hortensia dicta sint, ciborum gratia duntaxat. Maximum quidem opus in ijsdem naturæ restat, quoniam prouentus tantum adhuc, summasq; quasdam tractauimus. Vera autem cuiusq; natura non nisi medico effectu prænosci potest, opus ingens occultumq; diuinitatis, & quo nullum reperiri possit maius. Ne singulis id rebus contexeremus iusta fecit ratio, cum ad alios medendi desyderia pertinerent, longius utriusq; dilationibus futuris si miscuissemus. Nunc suis quæq; partibus constabunt, poteruntq; a uolentibus iungi.

¶ De morbis hortorum, & remedijs circa formicas, & culices, ex Plinio lib. 19. capite decimo.

A

MORBOS HORTENSIA quoq; sentiunt, sicut reliqua terrae sata. Namq; & Ocimum se necat, degeneratq; rite in serpyllum, & sisymbrium in calamintam. Et ex semine brassicae ueteris, rapae fiunt. Atq; inuicem enecatur cyminum ab imo dorso, nisi repurgetur. Est autem unicaule, radice bulbo simili, non nisi in solo gracili nascens. Alias priuatim cymini morbus, scabies. Et ocimum sub canis ortu pallescit. Omnia uero accessu mulieris menstrualis flauescunt. Bestiolarum quoq; genera innascuntur. Napis culices, rhaphano erucae, & uermiculi. Item lactucis & oleri. Vtrisq; hoc amplius, limaces & cochleae. Porro uero priuatim animalia quae facillime stercore iniecto capiuntur, condentia in id se. Ferro quoq; non expedire tangi rutam, cunilam, mentam, ocimum, autor est Sabinus Tiro in libro cepuricon, quem Moecenati dicauit. Item contra formicas non minimum hortorum exitium, si non sint rigui, remedium monstrauit, limo marino, aut cinere obturatis earum foraminibus. Sed efficacissime heliotropio herba necantur. Quidam & aquam diluto latere crudo inimicam eis putant. Naporum medicinae sunt, siliquas una seri, sicut olerum cicer. Arcet enim erucas. Quae si omisso iam natae sint, remedium absinthij succus decocti inspersus & sedi, quã aizoum uocãt, genus hoc herbae diximus. Semen olerum si succo eius madefactum seratur, olera nulli animalium obnoxia futura tradunt. In totum uero nec erucas, si palo imponantur in hortis ossa capitis ex equino genere foeminae duntaxat. Aduersus erucas & cancrum fluuiatilem in medio horto suspensum auxiliari narrant. Sunt qui sanguineis uirgis tangant ea, quae nolunt his obnoxia esse. Infestant & culices hortos, riguos praecipue, si sunt arbusculae aliquae. Hi galbano accenso fugantur.

Sabinus Tiro.

¶ De qualitatibus Herbarum uestigandis ex colore, odore, & succis, ex Plinij libro. 21. capite septimo.

B

TROIANIS temporibus ei iam erat honos. Et hos certe flores Homerus treis laudat, loton, crocon, hiacynthum. Omnium autem odoramentorum, atque adeo herbarum differentia est in colore, & odore, & succo. Odorato sapor raro ulli non amarus, econtrario dulcia raro odorata: itaque & uina odoratiora mustis, syluestria magis omnia satiuis. Quorundam odor suauior e longinquo est, propius admotus hebetatur, ut uiolae. Rosa recens a longinquo olet, sicca propius. Omnis autem uerno tempore acrior, & matutinis. Quicquid ad meridianas horas diei uergit, hebetatur. Nouella quoque uetustis minus odorata. Acerrimus tamen odor omnium aestate media. Rosa & crocum odoratiora, cum serenis diebus leguntur: & omnia in calidis magis q̃ in frigidis. In Aegypto tamen minime odorati flores, quia nebulosus & roscidus aër est a Nilo flumine. Quorundam suauitati grauitas inest. Quaedam cum uirent non olent, propter humorem nimium: ut buceros, quod est foenum graecum. Acutus odor non omnium sine succo est, ut uiolae, rosae, croco. Quae uero ex acutis succo carent, eorum omnium odor grauis, ut in lilio utriusq; generis. Abrotonum & amaracus acres habent odores. Quorundam flos tantum iucundus, reliquae partes ignauae, ut uiolae ac rosae. Hortensium odoratissima quae sicca, ut ruta, menta, apium, & quae in siccis nascuntur. Quaedam uetustate odoratiora, ut coronea: eademq; decerpta, q̃ in suis radicibus. Quaedam non nisi defracta, aut ex attritu olent. Alia non nisi detracto cortice. Quaedam uero non nisi usta, sicut thura, myrrhęq;. Flores triti omnes amariores q̃ intacti. Aliqua arida diutius odorem continent, ut melilotos. Quaedam locum ipsum odoratiorem faciunt, ut iris, quin & arborem totam cuiuscumq; radices attingunt. Hesperis noctu magis olet, inde nomine inuento. Animalium nullum odoratum, nisi de pantheris quicq; dictum est, si credimus.

Buceros, fenũ graecum.

¶ Quibus temporibus maxime legendae sunt herbae, ex DIOSCORIDIS prologo.

VERVM INPRIMIS curam impendere oportet, ut suis temporibus singula & demetantur, & recondantur. Intempestiue enim decerpta, conditaue, aut nullo, aut euanido munere funguntur. Serena etenim coeli constitutione demetenda sunt. Magni siquidem refert inter colligendum, si uel squallores, uel imbres infesti sint: quemadmodum si loca in quibus prodeunt cliuosa, & uentis exposita sint, & perflata, frigidaq;, & aquis carentia.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C in his enim locis uires eorum longe ualidiores intelliguntur. Contra, quæ in campestribus, riguis & opacis, cæterisq; locis a uento silentibus enascuntur, plærumq; degenerant, & minus uiribus ualent: multoq; magis, si non suis horis peropportune colligantur, aut si per imbecillitatem intabuerint. Neq; ignorandum, q; sæpe præcoci, aut serotina loci natura, aut anni clementia, maturius, aut celerius adolescunt. Nonnulla propria ui hyeme florent & folia pariunt, quædam bis anno florifera. Quare cui in animo est, horum peritiam assequi, necesse est ijs prima germinatione solo emergentibus, adultis, & senescentibus adesse. Nam qui pullulanti hærbæ duntaxat astiterit, adultam cognoscere non potest: neq; qui adultam tantum inspexerit, nuper erũpentem noscet. Quo fit, ut propter mutatam foliorum faciem, caulium proceritates, florum, seminisq; magnitudinem, nonnulli qui olim has ætatum uarietates non perspexerunt, magno in errore uersentur. Quæ caussa etiam nonnullis scriptoribus imposuit, qui herbas quasdam, uerbi gratia Gramen, Quinqfolium, & Tussilaginem, emittere florem, fructum, & caulem negant. Ergo qui sæpius ad uisendas herbas, & earum loca se contulerit, earum cognitionem maxime consequetur. Scire etiamnum conuenit, sola ex herbaceis medicaminibus Veratri genera, nigrum inquam & candidum, multis edurare annis: reliqua a trimatu inutilia. Quæ uero ramis scatent, sicut Stichas, Trixago, Polium, Abrotonum, Seriphũ, Absinthium, Hyssopum, & alia id genus semine pregnantia, demetantur, Flores quoq; antea quam sponte suã decidant, Fructus autem ut maturi excutiantur necesse est, & semina ubi siccari cœperint, priusq; defluant. Herbarum succus, & foliorum elici debet, germinantibus adhuc cauliculis. Lac & lachrymæ excipiantur, inciso per adolescentiam caule. Radices, & liquamenta, corticesue, ut recondantur, eximere conuenit, cum hærbæ suis folijs exuuntur. Siccantur etiam expurgatæ inibi, locis asperginem non redolentibus: sed quæ luto, aut puluere sunt obsitæ, aqua elui debent. Flores, & omnia quæ iucundum odorem efflant, arculis tiliaceis nullo situ obductis reponantur. Nonnunq; charta, aut folijs semina, ut perennent, apte inuoluuntur. Liquidis medicaminibus densior materia, argentea, uitrea, aut cornea conuenit. Fictilis, etiamsi modo rara non sit, accommodatur, & lignea, præsertim e buxo: sed ænea uasa liquidis oculorum medicamentis, quæ aceto, pice liquida, aut cedria componuntur. Adipem autem & medullas stagneis uasis recondi conuenit.

D De differentijs HERBARVM ex historia plantarum THEOPHRASTI.

¶ Parteis primæ, maximæ, communesq; PLANTARVM sunt

Radix. Ramus.
Caulis. Surculus.

Radix, id sunt quo alimentum attrahitur.
Caulis, in quod alimentum defertur.
Rami, q̃ a caule fissi multiplices spargunt.
Surculus, quod ex his indiuiduũ, simplexq; oritur.

¶ Secundæ partes.

Cortex. Lignum.
Matrix, id est, medulla.

¶ His quædam quasi annuæ parteis accedunt, quæ partui fructuum accommodantur.

Folium. Flos.
Pediculus, id est, quo folium dependet.
Capreolus. Muscus.
Semen. Fructus.
Neruus. Vena. Caro.

¶ Partes nouissimæ.

Humor. Liquor. Lachryma.

¶ De NERVIS.

Nerui ac uenæ per se quidem nominibus carent, quadam uero similitudine, nomina partium animalium consortiuntur.

Neruos habent, fissilia, prælonga, cõtinua.

Venæ neruo similes, sed maiores, crassioresq;, & ramulos, humoremq; habentes.

Caro omnibus dimensionibus diuidi potest.

Cortex pars ultima, & a subiecto corpore separabilis.

Matrix, quod in medio ligni tertium a cortice continetur, uelut medulla in ossibus. Nonnulli appellant id, Cor.

Lignum, quod ex neruo & humore, nonnulla etiam carne.

¶ De constitutione prædictorum.

Hæc cum indurescunt, transeunt in lignum. ut Palma, Ferula.
Matrix ex carne & humore coalescit.
Cortex quidem ex tribus illis. ut Roboris, Populi, Pyri.
Quædam ex humore & neruo. ut Vitis.
Folia, ex humore & carne.

¶ Prima nascentium DIFFERENTIA.

Arbor. Frutex.
Suffrutex. Herba.

ARBOR est, quod radice, caudice simplici, ramosum, nodosum, surculosum, aut facile dissolubile assurgit. ut Olea, Vitis, Ficus.

Frutex quod ab radice caudice multiplici ramosumq; se attollit. ut rubus, paliurus.

Herba q̃d ab radice foliatũ sine caudice prouenit, semẽq; caule fert. ut frumẽta, atq; olera.

❡ Secunda differentia ARBORVM.

Sunt enim

Vrbanæ. Steriles.
Syluestres. Floriferæ.
Fructiferæ. Flore carentes.

❡ Tertia differentia DE ARBORVM Formis.

Formis quoq; in ipsis differentiæ totorum atq; partium patent.

Magnitudo. Mollicia.
Paruitas. Leuitas.
Duricia. Asperitas corticis.
Foliorum pulchritudo.
Bonitas & prauitas fructuum.

❡ Quarta differentia PLANTARVM.

Quædam non nisi in aquis uiuunt.
Quædam in terra sicca tantum.
Aliæ in paludibus.
Aliæ in lacubus.
Aliæ in fluuijs.
Quædam in ipso etiam mari.
Quædam in littoribus.

❡ Quinta differentia PLANTARVM.

Aliæ proceræ. ut,
Abies. Pinus. Cupressus.
Quædam caudice breui. ut,
Salix. Ficus. Punica.
Quædam item
Caudice uno. Minus ramosæ.
Pluribus. Crassæ.
Ramosæ. Tenues.
Cortice tenui sunt,
Laurus. Tilia.
Cortice grosso,
ROBVR.
Cortice leni.
Malus. Ficus.
Cortice scabro.
Robur. Suber. Palma.

Hæ cum adolescunt, leniori cortice sunt: cum succrescunt, crassiore.

Quibusdam cortex cadit. ut,
Portulacæ. Vnedoni. Arbuto.
Quibusdam cortex carnosus. ut,
Suberi. Robori. Populo.

Alijs neruosus & macilentus. ut,
Viti. Arundini. Tritico.
Alijs multiplicibus tunicis. ut,
Tiliæ. Lino.
Abieti. Genistæ.
Viti. Cæpis.
Alijs simplex. ut,
Fico. Arundini. Lolio.

A

❡ Sexta differentia ab ARBORVM MEDVLLIS.

Aliæ { Habent medullas. / Carnosam medullam. / Lignosam. / Membranę similem. / Carent medullis.

Medullam carnosam habent
Vitis. Ficus. Punica.
Sambucus. Ferulæ.
Lignosam medullam habent.
Larix. Abies. Pinus.
Duriorem & spissiorem.
Cornus. Ilex. Morus.
Robor. Cytisus
Ebenus. Celtis.
Quæ quidem coloribus distant.
Magnam atq; perspicuam,
Ilex. Robur.
Paruam, incertioremq;,
Olea. Buxus.
Nomen enim in his distincta spectatur.
Nullam,
PALMA.

B

❡ Septima differentia a RADICIBVS.

Multas & longas Radices habent
Ficus Robur Platanus.
Paucas
Punica Malus.
Vnam tantum
Abies Pinus.
Quibus una tantum prægrandis descendit.
Nodosas & uillosas.
OLEA.
Altas
ROBVR.
Lignosas
OZYMON.
Carnosas.
Beta Aron Hastula regia.
Ex carne & cortice
Raphani Rapæ.
Geniculatas.
Harundines Gramina.

❡ Octaua differentia PLANTARVM.

Aliæ nodosæ. Aliæ Enodes.

C

Enodes
Iuncus Tipha Gladiolus
Palustrina, & quibus cortex leuis.
Nodosæ
Sambucus Olea
Laurus Pinaster
Ficus Oleaster.
Ex quibus quædam minus, quædam uero magis nodosæ.
Mares frequenter fœminis nodosiores, in quibus uterq; sexus habetur.
Quod in arboribus Nodus, in Vitibus uocatur Gemma, in Harundinibus Geniculum, in Vlmo & Robore Crade uocatur.

Nona differentia PLANTARVM & Arborũ.

Quædam longæ. ut,
Abies Cupressus Palma.
Et quæ simpliciore assurgunt caudice.
Quædam in ramos sparguntur. ut,
Punica Malus.
Quædam decurtatæ plus fructus afferunt. ut,
Vitis. Quæ uero
Non truncatæ, minus afferunt.

Vndecima differentia PLANTARVM, & Arborum.

Ex Vrbanis

D

Quædam perpetuo uirent. ut,
Olea Palma Laurus.
Pini genus quoddam
Myrtus Cupressus.
Ex Syluestribus
Abies Sabina Pinaster.
Iuniperus Smilax Thuia.
Et ea quam Archades Phellodryn appellant.
Tilia Ilex
Cedrus Celastrus
Picea Phillyca
Mirica Acuta spina
Buxus Apharca.
Arbores in Agro Elephantino.
Quercus in agro Thurio.
Platanus in Creta.
Platanus alia in Cypro.
Quæ monte Olympo proueniunt.
Potulaca Arbutus
Terebinthus Laurus.
Potulaca & Vnido folia inferiora dimittũt, cacuminibus perpetuo uirent, ramisq; assidue præpostere gignunt.
Ex Fruticibus
Ruta Sansucum
Brassica Serpillus
Rosa Libanotis, id est, Rosmarinus
Viola Apium
Abrotanum Aequapium
Papauer, & syluestrium genera complura.
Ex Fruticibus.
Hedera Rubus Harundo
Rhamnus Cedrula.
Ex his nõnulla cacumine perdurant, amissis reliquis. ut,
Apium Aequapium Origanum.
Nam & Ruta affligitur atq; mutatur.
Quædam cito germinant, & tardius mittunt folia. ut,
AMYGDALA.
Quædam tardius germinant, & æque citius amittunt folia. ut,
MORVS.
Citius amittũt folia, quæ in locis arẽtibus: tardius quę in humidis. Item citius ueteranæ, tardius nouellæ plantulæ.

Decima differentia a FOLIIS.

Vertunt supinas parteis foliorum mox post solsticium Aestiuum
Olea Vlmus
Tilia Populus.
Eorum argumento rustici solsticium confectum intelligunt.
Quædam ampla folia habent. ut,
Vitis Ficus Platanus.
Quædam angustiora. ut,
Olea Punica Myrtus.
Rara
Pinus Abies Cedrus.
Carnosiora
Cupressus Miricæ Malus.
Et in fruticum genere Stibia.
Ex Herbis carnosa.
Semperuiuum Polion.
Harundinacea
Palmæ Gladiolus
Coici Butomos.
Et quæ folijs angularibus constant
Orbiculata. ut,
PYRI.
Oblonga. ut,
MALI.
In acutum producta. ut,
HEDERA.
Serrata & multifida
Abies Filix.
Vitis quoq; aliquatenus fissa, Fici.
Insecta
Vlmus Robur Nux auellana.
Quædam cum extremo, tum lateribus sinuata considunt.
Ilex Robur Smilax
Rubus Paliurus.
Quibusdam spinæ pro folio sunt. ut,
Acorni Drypodi.
Acane, omniq; pene generi spinoso

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Folium nullum habet
ASPARAGVS.
Pediculo carent
Scyllæ Bulbi.
Pediculos longos habent
Vitis Hedera.
Breues
OLEAE.

De Oleribus Duodecima differentia.

Quibusdã statim ab radice orit͛ olus. ut,
Cepe Intybo erratico
Allio Hastulæ regiæ
Scillæ Isirinchio
Bulbo atq; in totũ bulbosis.
Quibusdam folijs iam perfectis. ut,
Lactucæ Rubo Paliuro.

Tredecima differentia.

Quædam sunt folijs
Multis Ordinatis
Paucis Inordinatis.
Quædam folijs
Magnis Paruis Angustis
Leuibus Cauis
Aculeatis Asperis.
Quædam dependent ab
Radice Germine Ramo
Caule Pediculo.
Quędam fructũ super folijs gerũt. ut,
Laurus Alexandrina.

De CONSTITVTIone Foliorum.

Constant folia
Neruo Fici
Cortice ut
Carne Vitis.
Quædam ex neruo tantum. ut,
Harundinis Frumenti.
Humor communis omnium est.

De Pediculis.

Pediculorum
Alij ex neruo tantum constant. ut harundinis, frumenti.
Alij ex eisdem, quibus caulis.

De natura FLORVM.

Florum alij ex
Cortice Vena Carne.
Carne tantum, ut qui inter folia nascuntur.

De natura FRVCTVVM.

Fructuum
Alij ex carne & neruo.
Alij ex carne tantum.
Nonnulli ex cute.
Quædam ex humore & neruo. ut,
CVCVMERES.
Ex humore & cute, ut Mori, Punicæ.
Alij secus distinguuntur.
Omnium pars exterior cortex.
Interior caro.
Quorundam etiam nucleus.

De SEMINVM differentia.

Postremũ in oibus semen est: hoc humore, caloreq; insitum habet, qui cũ defierint, semen infœcundum relinquitur.
Quorundam semen protinus post tegmen ambiens subest. ut,
Palmæ Nucis amygdalæ.
Quædam conteguntur carne.
Quædam siliquis.
Alia uasculis. ut Papauer.
Quædam folliculis.
Alia nuda patent. ut Anetum Coriamusu, Cuminum. Feniculus.
Arborum nulla semine nudo, sed aut carne obducto, aut cute, aut crusta, ceu glans.
Nullum in uasculo semen arboris est.

De differentia SVCCORVM. Nam

Alij uinosi		Vitis, mori, myrti
Pingues		Oleæ, lauri, nucis amygdalæ
		Pini, laricis, abietis
Dulces		Fici, palmæ, roboris, glandis
Acres	ut	Origãi, satureię, nasturtij, sina
Amari		Absinthij, fellis terrę (pis
Odorati		Anesi. cedrulæ
Diluti		Prunorum
Acidi		Punicorum.

Humorum alij

Lactei		Papaueris, fici
Resinacei		Abietis, Pini
Aquosi	ut	Vitis pyri, mali, cucumerum, cucurbitæ
Acres		Tymi, satureię.
Suaueolentes		Apij, anethi feniculi.

De differentia ODORVM.

Plantarum
Quædam flores habent odoratos.
Quædam folia odorata.
Quibusdam fructus odorati.
Alijs neutrum.
Alijs pars reliqua.

Differentia SAPORVM.

Plantarum
Quædam mandi queunt.
Aliæ edulijs ineptæ.
In quibusdam folia manduntur, non fructus. ut in Tilia.

A

B

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C Quibusdam fructus & non folia.

¶ Alia FLORVM differentia.

Florum alij
Lanuginei, ut Vitis, mori, hederæ
Foliati, ut Amigdalę, mali, pyri, pruni.
Grandes Candidi
Bicolores Phœnicei
Vnicolores Subrubei Crocei.
Vno folio, ut Flos Iasionę.
Florem circa fructũ uitis olea producunt,
Semen sub floribus habet, Rosa
Cum seminibus flores edũt, Veneria, Cnicum, Gith, Pepo, Cucurbita, Cucumis.

¶ De differentia in fructificando.

Arbores aliæ
Fructũ ex nouellis surculis gignũt, ficus, uitis.
Ex annatinis, olea, punica, nardus, amygdala, pyrus, myrtus.
Ex utrisq;
Grandibus ex ramis, Siliqua
In cacuminibus fructificant, Palma
Lateribus.
In parte utraq;.

D

¶ Modus sationis & generationis ARBORVM.

Arborum aliæ
GIGNVNTVR
Sponte Ramo
Semine Surculo
Radice Trunco
Auulsione Ligno conciso.
De quibus latissime uide in Columella.
Oia quę semẽ ferũt, semine quoq; gignunt.
Ex semine tantũ nascuntur.
Abies Pinus Palma
Larix Omnes corniferæ.

¶ Generatio SVFFRVTICVM.

Suffruticum atq; herbarum pars maior semine, radiceq; nascitur.
Quędã cum utroq;, nõnullæ ex germinib.
Arbores quę ex fructibus suis seruntur, oẽs fere deteriores proueniũt, Theop. lib. 2. cap. 3.

¶ Quæ herbæ trãseant in alias.

Degenerant
Sisimbrium Meu
Triticum Lolium.

¶ Alia differentia Radicum.

Radicum aliæ
Squamis constant Rotundæ
Carne Oblongæ
Cortice uestiuntur Vescendę
Nudæ adhærent Ingustibiles.

Quædam esui aptæ sunt, ut,
Hastulæ regiæ Ensis
Scyllæ Pastinacæ
Ari Petroselini
Herbæ dictæ Dictami Pampinellę.

¶ Alia differentia ARBORVM.

Quędã perpetuo fructiferæ sunt, ut, Malus Assyria, quam alij Medicam uocant: omnibus horis pomifera est, alijs cadentibus, alijs maturescentibus, alijs uero subnascentibus, Plinius lib. 12. cap. 3.

¶ Alia differentia.

Quędam suos populos etiã uestiunt, ut, Gossampini, Plinius lib. 12. cap. 11.
Quædam incolis dormire dicuntur.
Quibusdam perpetuo folia non decidunt; quod gelidis fontibus & imbribus rigentur, ut in Tylo.
In quibus cortices ualent, trunco sine sapore permanẽte, ut Xilocinnamũ, id est, lignum cinnami, in fastidio habetur, propter origani acrimoniam, Contra cortex in precio est.

Miraculum

Arbor quædam in Chora esse traditur una Syagrorum. Mirũ inquit Plinius de ea accepimus: cum Phenice aue, quæ putatur ex huius palmæ argumento nomen accepisse, iterũ mori, at renasci ex se ipsa (quod erat prius) pomis refertam, Plinius lib. 13. cap. 4.

¶ Quarundam Arborũ fructus noti, arboribus ignotis, Differentia alia.

Arboris thuriferæ facies quæ sit, necdũ constat. Res enim inquit Plinius, in Arabia gessimus, & Romana arma, magnam partem eius penetrauere. C. etiã Cæsar Augusti filius inde gloriam petijt, nec tamen ab illo, quod equidem sciam, latino, arborum earum tradita est facies. Græcorum exempla uariant. Alij folio pyri, minore duntaxat, & herbidi coloris tradidere. Alij Lentisco similem, subrutilo folio. Quidam Terebinthum esse: & hoc uisum Antigono regi allato frutice. Iuba rex ijs uoluminibus, quæ scripsit ad C. Cęsarem Augusti filium, ardentem fama Arabiæ, tradit contortę esse caudicis, ramis aceris, maxime põtici, succũ amygdalę mõ emittere, talesq; in Carmania apparere: & in AEgypto satas, studio Ptolomeorum regnantium. Cortice lauri esse constar. Quidam per folium simile esse dixere, & cætera quæ sequuntur libro. 12. cap. 13.

¶ Miraculum de Cinnamomo.

Cinnamomum autem non posse metiri nisi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

deus permiserit, Iouem hunc intelligunt Ethiopes. Assabinum illi uocant. 44. boum, caprarumq; & arietum extis impetrat uenia metendi. Non tamen aut ante ortum solis, aut post occasum licet. Sarmēta hasta diuidit sacerdos, deoq; partē ponit: reliquū mercator in nassas condit. Est & alia fama, cum Sole diuidi, ternasq; parteis fieri: deinde sorte germina discerni. Quodq; Soli cesserit relinqui, ac sponte cōflagrare. Plin. lib. 12. cap. 19.

Arbores & Plantæ quędā etiam abortiūt.

Arborum etiam abortus inuenimus: fit aūt & serēdi genere, & recidendi. Pli li. 12. ca. 2.

Differentia Radicum alia. PLANTARVM

Quædam lentis palustris modo ĩnatant aquas, sine omī prorsus radice. ut malabathrū, Indi Nardi folium, cuius meminit Dioscorides libro primo.

Quędam nodosas habent radices, ut gña Satyrionis, Aristolochię, & omnia gña Bulborꝫ.

Quædam teneras, ut Ozymon.

Quędam prępingues, ut Asphodelus. Sigillum Mariæ.

Quędā fere pręcisas in meditullis. ut Valeriana, & quę uocatur, Morsus diaboli.

Quædam comatas.

Quædam sectas.

Quædam succinctas ac breues.

Quædam prolixas ĩmodice. cuiusmodi de μῶλυ meminit Plinius, qui sibi afferri hanc e Campania fecit, aliquot diebus effossam, inť difficultates saxeas, radicis. 25. pedes longam, & nec sic quidem solidam, sed abruptam. uide Plinium lib. 25. cap. 4.

Eandem arborum differentiam, lege apud Theophrastum cap. 7. lib. 3.

Quædam infinitis nodis. ut uerrucaria.

Quędā intortis. ut Colubrina & Tormētilla

Quędam acuta tantum radicula, sine oibus prorsus comis.

Quędam alba, quędam nigra radice, rubra, spicea, subspicea, uiridi.

Differentia a duratione. PLANTARVM

Quædam ad multos annos durant. ut Veratrum, siue nigrum, siue candidum.

Quædam bieñio, triennio, quinquennio.

Longissimo tempore durat Elaterium.

Chamęleon niger. 40. annis.

Centaureum non ultra. 12.

Peucedanum & Aristolochia. 5. aut. 6.

Vitis syluestris āno uno, si in umbra seruet.

Alia Plantarum differentia.

Quędā syluestres, quę nullibi felici⁹ ꝓueniūt q̃ in cāpis. ut Genistę. Myricę, & id gen⁹ alia.

Quædā hortenses, ut Hyssopus. Absinthiū.

Quædam coronarię. ut, Rosæ, Lilia, Heliochrysos. Aliæ non Coronariæ.

Differentia alia ex sapore PLANTARVM.

Quædam sapore sunt

Dulces	Insipidæ	
Salsæ	Acetosæ	Amaræ
Stipticæ	Acutæ	Ponticæ.

Alia ex qualitate Plantarum. Nam

Infrigidant	Incidunt
Desiccant	Diuidunt
Calefaciunt	Subtiliant
Humectant	Aperiunt
Glutinant	Occidunt
Stringunt	Emundant
Impellunt	Expellant
Incrassant	Putrescere faciunt.

Verum huiusmodi quæ sint, in Classibus temperamentorum infra recensentur.

Differentia alia de odore PLANTARVM.

Quædam humiditate superflua obtundente, donec ea resoluatur absq; odore perseuerāt. Aliquæ econtrario, quæ sicca, nullum, uiridia magnum odorem mittunt. Quædam siue recentes, siue siccæ, semper tamen proprium odorem spirant.

De differentijs Vitium.

B

Vitium genera magitudine, colore, saporibus, acinisq; multiplicantur & differunt. Nam

Purpureo nitent colore.
Fulgent roseo, nitentq; uiridi.
Candidæ, nigræq;, sed uulgares.
Tument māmarꝫ modo bumasti
Quędā Pręlongis dactyli porrigunť acinis.
Durant aliæ per hyemem, pensili concameratæ nodo.
In sua tm̄ continent anima, ollis fictilibus, et insuper dolijs inclusæ, stipatæ uinaceis circumsudantibus.

Alijs gratiam, qui & uinis, fumus affert fabrilis: ijs gloriam præcipuā in fornacibus Africæ Tiberij Cæsaris autoritas fecit.

De uarijs gn̄ibus Vitium.

Genera Vitiū cōprehēdi inqt Plinius, unus numero existimauit Democrit⁹, cūcta sibi Gręcię cognita ꝓfessus. Cęteri innumera atq; infinita esse ꝓdiderunt: quod uerius apparebit ex uinis. Nec omnia dici possunt: quippe quę totidem pene sunt, quot uina. Pli. li. 14. ca. 2.

Sunt igitur Vites

Amineæ, atq; ex ijs quędam quę dicunť: Germannę, Gemellæ, Lanatæ

Nomentanæ; quæ & Rubellæ

C Apianæ, ab apibus sic dictæ

Chiæ, Thasiæ	Heluenacæ
Eugeniæ	Spioniæ
Rheticæ	Veniculæ
Allobrogicæ	Serculæ
Varianæ	Surrentinæ
Albueles	Pompeianæ

¶ Alia differentia PLANTARUM.

Quædam ex semine proueniunt, ut maxima fere pars.

Quædam sine semine sponte exiliunt sua, non aliter q̃ animalia. Quorum quædam ex semine procreantur coitus, alia ex terra sine omni semine producuntur: lib. 1. caussarum de plant. cap. 1. Theophrastus.

¶ Alia differentia.

Quibus ad unguenta utuntur, hæc fere sunt.

Casia	Costus
Cinnamomum	Ligusticum
Cardamomum	Crocum
Nardus	Myrrha
Nerum	Gladiolus
Balsamus	Iuncus
Aspalathus	Calamus
D Styrax	Samsucus
Consecratrix	Lotus
Narta	Anethum.

HORTORUM Alia cortices
Alia rami
Alia ligna
Alia semina
Alia lachrymę
Alia flores.

Quædam multis locis proueniunt
Quædam in Asia tantum
Quædam locis apricis.
Quædam argillosis.

¶ Alia differentia Arborum.

Arborum quædam felicius in montibus proueniunt, pręsertim apud Macedones, ut

Abies	Taxus
Pinastrum	Iuniperus
Picea	Terebinthus
Aquifolia	Caprificus
Tilia	Philyca
Caprifolia	Apharca
Carpinus	Nux iuglans
Buxus	Castanea.
Portulaca	Ilex.

Quædam in plana descendunt

Tamarix	Pomus
Vlmus	Ostrya
Populus	Celastrus
Salix	Fraxinus
Cornus	Paliurus
Alnus	Spina acuta
Robur	Acer, quam in monte Caprinam, uel Gallicam in plano uocant.
Lacara	
Pyrus	

¶ NOTIO.

Omnia quæ communia montibus, planisq; habentur, ampliora, uisuq; pulchriora in planis proueniunt, sed usu meliora tam materiæ, q̃ fructu: pyris malisq; exceptis.

¶ Differentia alia de flore arborum.

Quædam abunde florent.
Quædam parum.
Aliæ sine omni prorsus flore.
Quædam florent, sed fructum non ferunt, ut altera Iuniperi species.
Quædam minime florent, & fructum protinus ostendunt.
Alijs mox,
Alijs tardius proueniunt germina.

¶ Alia differentia de flore.

Singularum arborum

Alię cum urbanis germinare incipiũt, ut Portulaca, Apharca, Pyrus.

Aliæ ante fauonium. ut, Cornus.
Alię post fauonium. ut, laurus, alnus.

Aliæ mature, ut

Nux iuglans	Quercus
Sambucus	Populus
Vlmus	Salix

Paulo ab his serius Platanus.

Quędam statim ineunte Vere, ut,

Caprificus	Philyca	Spina acuta
Paliurus		Terebinthus
Nux iuglans		Castanea

Aliæ serius, ut, Malus

Tardissime, Suber. Aria. Quadratoria, Thuia, Taxus.

¶ Alia differentia de fructificatione arborum.

Variant & in fructuũ prolatiõe arbores, nã
Quædam circa æstiua solstitia, ut, corni
Quędã circa messem tritici, ut, Terebinthus
Quædam æstate, ut, Fraxinus, & Acer.
Quędã autũno, ut, nux iuglãs, Pyrorũ gen9
Circa uergiliarũ occasũ, ut, Castanea, robur
Quędam post uergiliarum occasum, ut, Philyca, Ilex. Paliurus. Spina acuta.
Quædam hyemis initio, ut, Caria.
Quædam primis frigoribus, ut, Malus.
Omnium tardissime suos fructus perficiũt Iuniperus, Celastrus, Ilex.
Plura de hoc Theophrastus lib. 3. cap. 5. 6.

Classes Temperamentorum.

A

Absinthium cõmune ca. in primo. sic. in secundo, uel tertio, sed succus est calidior.
Abrotanum, ca. in tertio, sic. in secundo. Auiceña ca. & sic. in secundo.
Acetosa, fri. in primo. alij in tertio, sic. in sec.
Acacia fri. in secundo. sic. in tertio, aut sec.
Acorus ca. sic. in secundo.
Agaricus ca. in primo. sic. in secundo.
Agnus castus ca. sic. in tertio, alij in secũdo, certi ca. in primo. sic. in secundo.
Acetum fri. sic.
Allium domesticum, ca. sic. in tertio. a
Alumen, ca. sic. in tertio. alij in quarto.
Aloe ca. in principio secundi, sic. in tertio.
Alkekengi fri. sic. in secundo.
Althea, ca. hum. in primo.
Ameos ca. sic. in tertio.
Amomum ca. sic. in tertio. Auiceña, ca. sic. in secundo.
Amigdala dulcis ca. hu. in primo.
Ambra ca. in secundo. sic. in primo.
Amidum ca. hu. uersus primum.
Anacardi ca. sic. in quarto
Antimonium fri. sic. in tertio
Anetum ca. in tertio. sic. in principio secun.
Anisum ca. sic. in tertio
Anguria fri. hu. in secundo: semen eius frig. sic. in primo
Aqua lactis, fri. hu. in primo
Auellana domestica, ca. sic. in primo: & assatæ sunt sicciores.
Anthos ca. sic. in tertio
Apium domesticum ca. in principio tertij, sic. in medio tertij.
Armoniacum ca. in tertio, sic. in secundo.
Arsenicum, ca. in tertio, sic. in secundo.
Arthemisia ca. sic. in secundo.
Aristologia, ca. in primo. sic. in secundo.
Arancia tota, fri. hu. in principio primi.
Arancię cortex ca. sic. in secundo
Aranciæ acetositas, fri. hu. in secundo.
Asa fetida, ca. sic. in tertio
Asara baccara, ca. sic. in tertio.

B

Bismalua est malua agrestis, ca. hu. in primo
Bacca lauri, ca. sic.
Balaustia fri. sic. in secundo.
Balsamita ca. sic. in tertio
Basilicon ca. sic. in fine secundi.
Baucia ca. in medio secundi, hu. in primo.
Bdellium iudaicum, ca. in secundo, hu. in primo. alij, ca. sic. in primo.
Been radix, ca. hu. in secundo, sed sicca minus humida.
Been magnũ, ca. in principio tertij, siccũ in secundo.
Bethonica rubea, ca. sic. in primo
Berberis fri. sic. in fine tertij, alij in secundo, fri. sic.
Blacca bisantia, ca. sic. in secundo.
Bleta agrestis fri. hu. in secundo.
Bleta alba, fri. in primo. hu. in secundo.
Bardana, ca. hum. in primo
Bolus armenus, fri. sic. in secundo
Borax, ca. sic. in quarto
Borago ca. hu. in medio primi.
Buglossa, ca. temperate, hu. in fine primi.
Butyrum crudum ca. hu. in primo
idem
Butyrum recens ca. hu. in primo
Branca ursina, ca. hu. in secundo
Brionia, ca. sic. in secundo
Bitumen iudaicum, ca. sic. in tertio
Bruscus ca. sic. in secundo.

C

Calendula, ca. sic.
Caulis, ca. in primo. sic. in secundo.
Carpobalsamum ca. sic. in secundo
Castoreum, ca. in fine tertij, ca. in secundo.
Cardamum maius, ca. sic. in tertio
Cardamomum minus simpliciter intelligitur, ca. sic. in tertio
Calamus aromaticus, ca. sic. in tertio
Cassia fistula, ca. hu. in primo.
Cassia lignea, ca. sic. in tertio, alij in secundo
Cantarides, ca. sic. in tertio
Camfora fri. sic. in tertio.
Camedreos, ca. sic. in tertio.
Camepytheos, ca. sic. in tertio
Camomilla, ca. sic. in primo.
Capillus ueneris inter caliditatem & frigiditatẽ medium tenet, sic. est, recens humida.
Calamentum ca. sic. in tertio
Carui ca. sic. in tertio.
Cathaputia ca. in tertio, hu. in primo
Carthamus ca. in secundo. sic. in tertio.
Caparus ca. sic. in secundo
Cauda equina, fri. in primo., sic. in secun.
Cortigiola
Centumnodia fri. hu. in secũdo.
Cauda uulpis. uel i principio ter
Virga pastoris fœm. tij, certi uolũt fri.
Sanguinaria sic. in secundo.
Cerusa. fri. sic. in secundo
Cretanus marinus, ca. sic. in tertio.
Centaurea, maior & minor, ca. sic. in secũ.
Chelidonia, ca. sic
Cerasum frigidum, humidum in primo, sed non siccum.
Cheiri cal. sic. apostemati duro petrificato ualet plurimum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C Citonium fri. in primo, sic. in principio secundi.
Citrum totum fri. sic. in primo.
Citri cortex exterior ca. in primo.
Citri pars interior acetosa & acris, fri. in secundo, sic. in primo.
Carnositas citri, siue caro eius, qđ idē est, fri. in primo, hu. in primo.
Citri cortex, ca. in primo, sic. in secundo, aut æqualis.
Ciprus fri. in primo, sic. in principio secūdi.
Ciperus ca. sic. in secundo.
Ciclamen ca. sic. in tertio.
Ciñamomum ca. sic. in tertio.
Cicorea domestica, fri. sic. in secundo.
Ciminum ca. sic. in tertio
Cicuta fri. sic. in tertio ad quartum
Citrulli semen, fri. hu. in primo
Cicer album, ca. sic. in primo.
Cicer rubeum, ca. in primo, & parum plus, sic. in primo: sed recentia humida sunt.
Cinoglossa fri. sic.
Costus, ca. sic. in tertio.
Coloquintida, ca. in tertio, sic in secundo.
Coriandrum fri. in fine primi, sic. in secūdo
Coriandri pars corticalis extrinseca parua ca. & sic. est in secundo. Et in acetum coriandrum infunditur: ut illa pars caliditatis, & malicia ab ea remoueatur, etiam ut subtilietur reliqua pars eius, uel substantia, & facilius penetret ad patres eius profundiores.
D Crocus ca. in secundo, sic. in primo.
Coagulum ca. sic. Pla. fri. sic.
Cornu cerui, fri. sic.
Corallus fri. sic. in secundo, aut in primo.
Cucumer fri. hu. in secundo.
Cucumer asininus ca. sic. in quarto.
Cubeba ca. sic. temperare, alij ca. & sic. in secundo.
Cuscuta ca. in primo, sic. in secundo
Cucurbita fri. hu. in secundo.
Cipressus ca. in primo, sic. in secundo.
Nux cipressi, ca. sic.
Crisomula fri. hu. in secundo.

D

Diptamus ca. sic. in tertio
Doronicum ca. sic. in tertio
Dragagantum fri. in secundo, hu. in primo
Dactylus nō recens ca. sic. in primo, recens ca. hu. in primo.

E

Ebulus Edera.
Elleborus albus ca. sic. in medio tertij.
Ebur fri. in primo, sic. in secundo
Enula campana, ca. in secundo, hu. in primo
Epithimum ca. sic. in secundo
Epatica fri. sia. in primo, alij fri. & hu. in primo.
Eruca, ca. hu. in secundo, & hoc recens semen, sed siccum est sic in primo
Esula, ca. sic. in tertio.
Es ustum fri. sic.
Erugo
Es uiride, idem, ca. sic. ad quartum.
Flos eris
Euforbium ca. sic. ad quartum
Eufrasia.
Endiuia fri. in primo, hum. in fine primi: & hæc hu. sed sicca est sic in primo
Eupatorium ca. in primo, sic. in secundo

F

Fisticus ca. in primo
Faba sicca fri. sic.
Faba humida fri. humida in primo
Feniculus ca. in tertio, sic. in primo
Fenu græcum ca. in fine primi, sic. in principio primi.
Ficus ca. in primo sic. in secundo, sed humida ca. hu.
Filipendula ca. sic. in tertio
Fragaria fri. hu. in primo
Fraxinus fri. sic. in secundo
Fumus terræ ca. sic. in secundo, uel uersus primum.
Fungus fri. hu.
Faseolus ca. hu. in primo.
Filix fœmina, ca. in tertio, sic. in secundo.

G

Galanga ca. sic. in tertio
Gariofilus ca. sic. in secundo.
Galbanum ca. in tertio, sic. in secundo.
Galla immatura fri. in secundo sic. in tertio.
Genesta ca. sic. in secundo
Genciana ca. sic. in tertio.
Gitt ca. sic. in tertio
Glans fri. in primo, sic. in secundo
Granatum dulce fri. in primo, hu. in secundo.
Granatum acetosum, fri. in secundo, sic. in secundo.
Gramen fri. in primo, hu. & sic. in medio.
Gipsum fri. siccum
Gumi arabicum, fri. sic. in primo

H

Hermodactylus ca. sic. in secundo.

I

Iringus celestini coloris, ca. in primo, hum. in secundo.
Iringus albus, fri sic.
Iuiube secundum aliquos, ca. hu. in primo, alij fri. in primo hu. & sic. æqualis
Iusquiamus fri. in tertio, sic. in secundo
Iuniperus ca. in tertio, sic. in principio tertij.

K

Karabe ca. in primo, sic. in secundo.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

℞ Kalendula ca.sic.

L

Lacca ca.sic.in tertio. alij ca.in primo. sicca in secundo.
Laudanum ca.hu.in fine primi. Ioannes de sancto Amando ca.sic.in primo.
Lapis margarita, fri.sic.in secundo.
Lapis smaragdus fri.sic.
Lapis hyacinctus, fri.
Lapis lasuli, fri.in secundo, sic.in tertio.
Lapis armenus ca.in principio secundi, sic. in secundo.
Lapis ematites, frigid.in primo, siccus in secundo.
Lauendula ca.sic.
Lactuca asini ca.sic.in principio secundi.
Lactuca domestica fri.hu.
Laurus ca.sic.
Lac fri.hu.temperate.
Lac acidum fri.sic.
Lepus fri.sic.
Leuisticus ca.sic.in secundo.
Lenticula aquæ frig.hu.in primo
Lens fri.sic.in primo
Lentis cortex ca.sic.in primo.
Lignum aloes ca.sic.in secundo.
Lingua auis ca.hu.in primo
Licium ca.& fri.in medio, sic.in secundo
Liquiricia ca.tepide, hu.temperate.
Linum cal.in primo.hu.& sic.in medio, id est, æquale.
Lilium celeste ca.in secundo, sic.in tertio.
Lupulus fri.sic.in primo.
Lilium album ca.sic.in secundo
Lilium conuallium ca.sic.in primo.
Limon fri.hum.ad secundum.

M

Margarita fri.sic.uersus primum
Macis ca.in secundo, sic.in secundo; & plus
Macedonicum, ca.sic.in tertio
Mastix ca.sic.in tertio
Maiorana ca.sic.in tertio
Manna ca.in primo, hu.& sic.temperate
Mandragora fri.sic.in tertio.
Mercurius ca.hu.in quarto. Auicenna frig. hu.in secundo.
Mezereon ca.sic.in quarto
Mercurialis ca.sic.in primo.
Mellissa ca.sic.in secundo.
Mellilotum ca.sic.in primo
Menta, ca.sic.in tertio
Melon fti.hum.in secundo. semen eius siccum fri.hu.in primo.
Meu ca.sic.in tertio.
Mel ca.sic.in secundo
Myrtus fri.in primo, sic.in secundo.
Mirabolani fri.in primo, sic.in secundo.
Mirta ca.sic.in secundo.
Millefolium fri.sic.
Milium fri.in primo, sic.in secundo.
Malua, & illa est domestica, ca.hu.in primo
Milium solis ca.sic.in tertio.
Muscus ca.in secundo, sic.in tertio; alij cal. sic.in secũdo.

N

Nasturtium ca.sic.in tertio.
Nenufar fri.in secundo, hu.in tertio
Nigella ca.sic.in tertio, certi ca.in tertio, sic. in secundo.
Nux indica, ca.in secundo, hum.in primo.
Nux ca.in tertio.sic.in secundo
Nux muscata ca.sic.in secundo.

O

Olibanum ca.in secundo, sic.in primo.
Oliua matura ca.temperate
Oliua inmatura fri.sic.
Opoponacum ca.sic.in tertio, sic.in secun.
Opium fri.sic.in tertio usq; ad quartum
Origanum ca.sic.in secundo
Orobus ca.in primo, sic.in tertio
Ordeum fri.sic.in primo
Os de corde ceruí, certi ca.dicunt; alij frigidum & siccum.

P

Paritaria ca.sic.in tertio; semen eius fri.hu.
Papauer domesticum fri.sic.in secundo
Papauer nigrum fri.sic.in tertio
Paucedanum ca.sic.in principio tertij
Pira acerba fri.sic.ad secundum
Pira perfecte matura, fri.hu.in primo
Pira medie matura, fri.sic.in primo
Poma fri.hu.in primo
Penidium ca.sic.in primo
Persicum frig.in secundo, hu.in primo; alij fri.in primo, hu.in secundo
Petroselinum ca.sic.in tertio
Pionia ca.sic.in secundo
Petrolium ca.in tertio, sic.usq; ad quartum
Piper ca.in quarto, sic.in secũdo; alij ca.sic. ultra tertium.
Piper longum ca.sic.& magis stipticum
Piper album, calidius siccius longo
Piper nigrum calidius siccius albo
Pinea ca.in secundo, sic.in primo
Piscacia ca.sic.temperate
Piretrum ca.sic.in tertio
Pilosella ca.parum, sic.in secundo
Plantago maior fri.sic.in secundo
Polium ca.in secundo, sic.in tertio
Polipodium ca.in tertio, sic.in secundo
Portulaca fri.in tertio, hu.in secundo
Polytricum fri.sic.in primo
Porrum ca.sic.in tertio
Pellicula interior stomachi
Pulegium cõmune ca.sic.in tertio.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C Pruna dulcia fri. hu. in ſecundo
Pruna meſa. i. media, fri. in ſecundo
Praſſium ca. ſic. in ſecundo
Plumbum fri. hum.
Pſillium fri. in ſecundo, ſic. & hu. in medio
Pſillij ſubſtantia interior ca. ſic. in quarto
Pſillij ſubſtantia exterior, fri. hu. in ſecundo

R

Reubarbarum ca. ſic. in ſecundo
Reuponticum ca. ſic. in ſecundo
Reſina, ca. in ſecundo ſic. in primo
Reſina ca. minus terbēthina, ſic. plus terbenthina.
Coloſonia ca. minus, ſic. plus, præcipue reſpectiue.
Sed coloſonia ſecundum Paulum ca. in primo, ſic. in ſecundo.
Raffanus ca. in tertio, ſicin ſecundo, aut hu. in primo: ſed ſemen ca. ſic. in ſecundo
Ribes fri. ſic. in ſecundo
Roſmarinus ca. ſic. in tertio
Roſa fri. in primo, ſic. in ſecūdo: & hoc ſicca.
Rubea tinctorum ca. ſic. in ſecundo

S

D Sandalus albus fri. ſic. in tertio: alij fri. in ſecundo, ſic. in primo
Sandalus citrinus, fri. in tertio, ſic. in ſecun.
Sal gemmæ ca. ſic.
Sal nitri, ca. ſic. in ſecundo
Sol armoniacus ca. ſic. in quarto
Sal indi ca. in principio ſecundi, hum. in medio primi
Sanguis draconis ca. in primo, ſic. in ſecūdo
Sanguis hirci
Sarcocolla ca. ſic. in tertio
Satureia ca. ſic. in tertio
Saxifragia ca. ſic. in tertio
Sanguinaria
Saluia ſecundum Serapionem cal. ſic. in ſecundo, alij in tertio
Sauina ca. ſic. in tertio
Saniculus
Spina alba idem, ca.. ſic. in primo.
Bedeguar.
Sandaraca ca. ſic. in ſecundo, Serapio.
Sambucus ca. ſic. in tertio
Sal cōmune ca. ſic. in ſecundo
Salix fri. ſic. in primo.
Satyrion ca. hu. in ſecundo
Sene ca. in principio ſecundi, ſic. in primo
Scamonea ca. ſic. in tertio
Seta ca. ſic. tēperate, aut in primo. Alij fri. ſic.
Serapinum ca. ſic. in tertio
Sebeſten in actiuis æqualis, in paſſiuis hu. in primo
Scabioſa ca. ſic. in ſecundo
Scolopendria ca. in primo: alij in ſecundo, ſic. in ſecundo.
Serpillus ca. ſic. in tertio
Scariolæ ſemen fri. in primo, ſic. aliqualiter.
Serpentaria maior, minor, ca. & ſic. in primo: alij uerſus tertium.
Sepum.
Scrophularia.
Semperuiuum
Siler montanum ca. ſic. in ſecundo
Siligo
Sinapis ca. ſic. in medio quarti: alij ca. in primo, ſic. in ſecundo
Seſamum ca. in ſecundo, hu. in primo
Solatrum frig. in ſecundo, hu. & ſic. in medio: certi fri. & ſic. in tertio.
Spica ca. in tertio, ſic. in ſecundo
Spodium frig. in ſecundo, ſic. in tertio.
Sparagus
Squinantum, ca. ſic. in primo
Squilla ca. ſic. in tertio
Sticados ara. ca. in tertio, ſic. in tertio
Sticados citrinum ca. ſic. in tertio
Semen lini ca. in primo, hu. in primo
Serum fri. hu. in primo
Secacul ca. in primo., hu. in ſecundo
Stincus cal. ſic. in tertio, alij ca. hu. in primo
Stafiſagria ca. ſic. in tertio.
Storax calamita ca. in ſecūdo, ſic. in primo.
Sulfur ca. ſic. in quarto.
Sumach fri. in ſecundo, ſic. in tertio

T

Teſticulus uulpis, ca. hu. in ſecundo
Tamarindus fri. ſic. in tertio., aut in ſecūdo.
Tartarum ca. ſic. in tertio
Tamariſcus ca. ſic. in ſecundo.
Taraxacon
Tapſus barbatus, fri. ſic. in ſecundo
Terra ſigillata, temperata
Thimus ca. ſic. in tertio
Thimiana.
Tormentilla fri. ſic. in tertio
Thutia.
Turbith ca. ſic. in tertio.

V

Valeriana ca. ſic. in tertio.
Verniſium ca. ſic. in ſecundo.
Vitriolum ca. ſic. in quarto
Vrtica ca. ſic. in tertio
Vſnea ca. in primo, ſic. in ſecūdo.
Vua paſſularia acerba, fri. hu.
Vua paſſularia matura ca. in primo, hu. in ſecundo.
Virga paſtoris fri. ſic. in rertio
Vernix ca. ſic. in ſecundo, Serapio.
Vngula caballina cal. hu. in primo
Viola fri. hu. recens in primo, exſiccata minus hu.
Vmbilicus marinus fri. ſic.

HIY

Hippoquiſtidos fri. ſic. in tertio.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

Hypericon ca. sic. in tertio
Hysopus herba, ca. sic. in tertio
Hysopus humida, ca. in primo, hu. in secū.

Z

Zinziber ca. in secūdo, hu. in primo: & hoc recens. quia exsiccatum sic. in primo.
Zedoaria ca. in tertio, sic. in secundo
Zuccarum ru. unius decoctionis, calidum.
Zuccarum duarum decoctionum, ca. in medio primi.
Zuccarum trium decoctionum, temperatum est: & Auicenna dicit frigidius, id est, minus calidum: quia per decoctionem partes igneæ calidæ subtiles consumuntur.
Zuccarum de quanto plus antiquatur, de tanto plus exsiccatur, ita siccum dicitur respectu noui.
Zuccarum penidīj ca. hu. in primo.

¶ Calida in primo: sicca in eodē, aut in secundo.

Absinthium ca. in primo, sic. in secūdo, uel ter. succus eius calidior.
Agaricus ca. in primo, sic. in secundo
Aristolochia ca. in primo, sic. in secundo
Bacca lauri ca. sic.
Betonica ca. sic. in primo.
Colofonia ca. minus, sic. plus, maxime respectiue.
Calendula ca. sic.
Caulis ca. in primo, sic. in secundo
Cardamomum maius ca. sic. in primo
Camomilla ca. sic. in primo
Citri cortex ca. in primo, sic. in secundo, aut æqualis.
Cicer album ca. sic. in primo
Coagulum ca. sic.
Cornu cerui.
Cuscuta ca. in primo, sic. in secundo
Cipressus ca. in primo, sic. in secundo
Cipressi nux calida, sicca
Dactylus calida, sicca in primo: alīj ca. hum. in secundo.
Eupatorium ca. in primo, sic. in secundo
Fenugrecum ca. in fine primi, sic. in primo
Ficus sicca ca. in primo, sic. in secundo
Ficus humida ca. humida.
Garioffilus ca. sic. in tertio
Kalendula calida, sicca.
Lapis armenus ca. in principio secundi, sic. in secundo.
Lauendula calida, sicca
Lactuca asini ca. sic. in principio secundi.
Laurus ca. sic.
Lentis cortex ca. sic. in primo
Lilium connalium ca. sic. in primo
Manna ca. in primo, sic. & hu. temperate
Manna calida in primo, sicca & humida temperate.
Mercurialis ca. sic. in primo
Mellilotum ca. sic. in primo
Orobus ca. in primo, sic. in tertio
Pilosella ca. parum, sic. in secundo
Resina ca. minus, sic. plus
Seta ca. sic. in primo
Sene ca. in principio secundi, sic. in primo
Scolopendria ca. in primo, sic. in secundo
Serpetaria maior, & minor: ca. sic. in primo.
Squinantum ca. sic. in primo
Vsnea ca. in primo, sic. in secundo
Zuccarum rubeum, ca.
Zuccarum duarum decoctionum ca. in medio primi.
Zuccarū de quāto antiquius, de tanto plus exsiccatur: ita siccum dicitur respectu noui. &c.

¶ Calida in secundo, sicca in eodem, aut tertio.

Acorus ca. sic. in secundo
Agrimonia ca. sic. in secundo
Aloe sic. in principio secundi, sic. in tertio
Amomum ca. sic. in secundo, Aui.
Ambra ca. in secundo, sic. in primo
Artemisia ca. sic. in secundo
Aranciæ cortex ca. sic. in secūdo.
Basilicon ca. sic. in fine secundi
Blacca bisantia, ca. sic. in secundo
Carpobalsamum ca. sic. in secundo
Carthamus ca. in secundo, sic. in tertio
Capparis ca. sic. in secundo
Centaurea maior, & minor ca. sic. in secun.
Chelidonia ca. sic.
Cheiri ca. sic.
Ciperus ca. sic. in secundo
Crocus ca. in secundo, sic. in primo
Coagulum ca. sic.
Epithimum ca. sic. in secundo
Fumus terræ, ca. sic. in secundo
Genesta ca. sic. in secundo
Hermodactylus ca. sic. in secundo
Kalendula ca. sic.
Lapis lasuli ca. in secundo, sic. in tertio
Lapis armenus ca. in principio secundi, sic. in secundo.
Lauendula ca. sic.
Lactuca asini ca. sic. in principio secuudi
Laurus ca. sic.
Leuisticus ca. sic. in secundo
Lignum aloes, ca. sic. in secundo
Lilium cœleste ca. in secundo, sic. in tertio
Lilium album, ca. sic. in secundo
Macis ca. & fri. non est operatio manifesta, sic. in tertio.
Mellissa ca. sic. in secundo
Mel ca. sic. in secundo
Myrrha ca. sic. in secundo
Muscus ca. in secundo, sic. in tertio
Nux muscata ca. sic. in secundo.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C Nux cipressi, ca. sic.
Olibanum ca. in secundo, sic. in primo
Origanum ca. sic. in secundo.
Pionia ca. sic. in secundo
Pinea ca. in secundo, sic. in primo
Pilosella ca. parum, sic. in secundo
Polium ca. in secundo, sic. in tertio
Prassium ca. sic. in secundo.
Reubarbarum ca. sic. in secundo
Reuponticum ca. sic. in secundo
Rubea tinctorum, ca. sic. in secundo
Resina ca. in secundo, sic. in primo
Sal nitri ca. sic. in secundo
Satyrion ca. sic. in secundo
Sene ca. in principio secundi, sic. in primo
Scabiosa ca. sic. in secundo
Siler montanum ca. sic. in secundo
Storax calamita ca. in secũdo, sic. in primo.
Tamariscus ca. sic. in secundo.
Vernisium ca. sic. in secundo.

¶ Calida in tertio, sicca in secundo uel tertio.

Abrotanum ca. in tertio, sic. in secundo; secundum Auic. ca. sic. in secundo.
Agnus castus calidus, sic. in tertio, alij in secundo.
D Allium domesticum ca. sic. in tertio
Alumen ca. sic. in tertio, alij in quarto
Ameos ca. sic. in tertio
Anetum cal. in tertio, sic. in principio secundi.
Anisum ca. sic. in tertio
Anthos ca. sic. in tertio.
Apium domesticum cal. in principio tertij sic. in medio tertij.
Armoniacum ca. in tertio, sic. in secundo
Arsenicum ca. in tertio, sic. in secundo
Asa fetida, ca. sic. in tertio
Asara baccara ca. sic. in tertio.
Balsamita ca. sic. in tertio
Ben magnum ca. in principio tertij, siccũ in secundo.
Brionia ca. sic. in tertio
Bitumen iudaicum ca. sic. in tertio
Castoreum ca. in fine tertij, sic. in secundo
Cardamomũ minus simpliciter ca. si. in ter.
Calamus aromaticus ca. sic. in tertio
Cassia lignea ca. sic. in tertio
Cantharides ca. sic. in tertio
Camedreos ca. sic. in tertio
Camepytheos ca. sic.
Calamentuum ca. sic. in tertio
Carui ca. sic. in tertio
Cretanus marinus ca. sic.
Ciclamen ca. sic. in tertio
Cinamomum ca. sic. in tertio
Ciminum ca. sic. in tertio
Costus ca. sic. in tertio.
Coloquintida ca. in tertio, sic. in secun.
Diptamus ca. sic. in tertio
Doronicum ca. sic. in tertio
Elleborus ca. sic. in medio tertij
Esula ca. sic. in tertio
Feniculus ca. in tertio, sic. in primo
Filipendula ca. sic. in tertio
Filex fœmina ca. in tertio, sicca in secundo
Galanga ca. sic. in tertio
Galbanum ca. in tertio, sic. in secundo
Genciana ca. sic. in tertio
Gith ca. sic. in tertio.
Iuniperus calida in tertio, sicca in principio tertij
Lacca ca. sic. in tertio
Macedonicum ca. sic. in tertio
Mastix ca. sic. in tertio
Maiorana ca. sic. in tertio
Menta ca. sic. in tertio
Meu ca. sic. in tertio
Milium solis ca. sic. in tertio
Nasturtium ca. sic. in tertio
Nigella ca. sic. in tertio
Nux. / Cortex adusta. ca. in tertio, sic. in secundo.
Oppoponacum cal. in tertio, siccum in secundo.
Paritaria ca. sic. in tertio
Peucedanum ca. sic. in principio terij
Petroselinum ca. sic. in tertio
Petroleum calidum in tertio, siccum usq; ad quartum.
Piretrum ca. sic. in tertio
Porrum ca. sic. in tertio
Pulegium commune calidum, siccum in tertio.
Raffanus ca. in tertio, sic. in secundo
Rosmarinus ca. sic. in tertio
Sarcocolla ca. sic. in tertio
Satureia ca. sic. in tertio
Saxifraga ca. sic. in tertio
Sauina ca. sic. in tertio
Sambucus ca. sic. in tertio
Scamonea ca. sic. in tertio
Serapinum ca. sic. in tertio
Serpillus ca. sic. in tertio
Spica ca. in tertio, sic. in secundo.
Squilla ca. sic. in tertio
Sticados ara. ca. sic. in tertio
Sticados citrinum ca. sic. in tertio
Stincus ca. sic. in tertio
Stafisagria ca. sic. in tertio
Tartarum ca. sic. in tertio
Turbith ca. sic. in tertio
Valeriana ca. sic. in tertio
Vrtica ca. sic. in tertio
Hypericon ca. sic. in tertio
Hysopus herba, ca. sic. in tertio
Zedoaria ca. in tertio, sicca in secundo.

ℭ Calida in quarto, sicca in tertio, uel quarto.

Anacardus ca.sic.in quarto
Borax ca.sic.in quarto
Erugo æris
Flos æris ca.& sic.ad quartum
Aes uiride
Euforbium ca.sic.ad quartum
Mezereon ca.sic.ad quartum
Piper ca.in quarto, sic.in secundo
Psillij substantia interior, ca.sic.in quarto
Sal armoniacus, ca.sic.in quarto
Sinapis ca.sic.in medio quarti
Sulfur ca.sic.in quarto
Vitriolum ca.sic.in quarto

ℭ Calida, & humida.

Argentum uiuum, secũdum Dioscoridem, ca.hu.in quarto
Amygdala dulcis, ca.hu. in primo
Amidum ca.hu.
Stincus ca.hu.in primo
Baucia ca.in medio secundi idem
Pastinaca hu.in primo
Bdellium iudaicum, cali. in secundo, hu.in primo
Been radix, ca.hu.in secundo
Borago ca.hu.in medio primi
Buglossa ca.temperate, humi.in fine primi
Butyrum crudum, recens, idem, cali.humi. in primo
Branca ursina, ca.hu.in secundo
Cassia fistula, ca.hu.in primo
Laudanum ca.hu.in fine primi
Bardana. Vngula caballina idem ca.hu.in primo
Satyrion, testiculus uulpis idem, cali. humi.in secundo
Pastinaca ca.hu.in secundo
Cataputia, ca.in tertio, hu.in primo
Enula campana, cali. in secundo, humi.in primo
Eruca ca.hu.in secundo
Faseolus ca.hu.in primo
Iringus celestini coloris, cali. in secundo, humi.
Lingua auis, cali. humi. in primo, alij in secundo
Liquiricia ca.tepide, hu.temperate
Linum ca.in primo, hu.& sic.in medio
Mercurius cali. humi. in quarto, & hoc secundum Paulum. Sed Auicennæ frigi.humi. in secundo
Nux indica, ca.in secundo, hu.in primo
Sal indus cali. in principio secundi, humi. in medio primi.
Sisamum ca.in secundo, hu.in primo
Vua passularia matura, cali. in primo, humi. in secundo
Zuccarum penidij, ca.hu.in primo.

ℭ De temperatis calidis, & siccis.

Capillus Veneris, ca.fri.medium, sic.
Cubeba ca.sic.temperate
Piscacia ca.sic.temperate
Seta ca.sic.temperate
Oliua matura, ca.temperate
Sebesten ca.fri.in medio.

ℭ De temperatis absolute.

Terra sigillata
Zuccarum trium decoctionum temperatum: sed Auicenna secundo Canone dicit frigidius.i.minus calidũ, quia per decoctionem partes subtiliores igne consumuntur.

ℭ De frigidis in primo, & siccis in eodẽ, aut in secũdo.

Acetosa fri.in primo, sic.in secundo
Anguriç semen, fri.in primo, sic.in primo
Citonium frigi. in primo, sic. in principio secundi
Ciperus frigi. in primo, sic. in principio secundi
Cynoglossa fri. sic.
Coriandrum frigi. in fine primi, sic. in secundo
Cauda equina, frigi. in primo, sic. in secundo
Epatica fri.sic.in primo
Endiuia sicca, fri.sic.in primo
Endiuia humida, frigi.in primo, humi.in fine primi
Faba sicca, fri.sic.
Glans fri.in primo, sic in secundo
Gramen fri.in primo, hu.& sic.in medio
Gipsum fri.sic.
Iringus albus, fri. sic.
Iuiubç frigid.in primo, humid.et sic.æqualis.
Lapis smaragdus fri.sic.
Lapis hyacinctus fri.
Lapis ematites fri.sic.
Lac acetosum fri.sic.
Lepus fri.sic.
Lens fri.sic.in primo
Licium cal.& frig.in medio, siccum in secundo.
Mirabolani frigidi in primo, sicci in secundo.
Millefolium fri.sic.
Milium frigidum in primo, siccum in secundo.
Oliua immmatura fri.sic.
Ordeum fri.sic.in primo.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1099/D

C Os de corde cerui fri. sic. secundum certos, alij ca. dicunt
Rosa fri. in primo, sic. in secundo: & hoc sicca
Salix fri. & sic. in primo
Aes ustum fri. sic.

De frigidis in secundo, siccis in eodem, aut tertio.

Acacia fri. in secundo, sic. in tertio
Alkekengi fri. sic. in secundo
Balaustia fri. sic. in secundo
Bolus armenus, fri. sic. in secundo
Cerusa fri. sic. in secundo
Citonij carnositas, fri. sic. in secundo
Cicorea domestica, fri. sic. in secundo
Corallus fri. sic. in secundo
Fraxinus fri. sic. in secundo
Galla inmatura foriter stiptica, fri. in secundo, sic. in tertio
Granatum acetosum fri. sic. in secundo
Papauer domesticum fri. sic. in secundo
Psillium fri. in secundo, sic. & hu. in medio
Ribes fri. sic. in secundo
D Spodium fri. in secundo, sic. in tertio
Sumach fri. in secundo, sic. in tertio
Tapsus barbatus fri. sic. in secundo
Solatrum fri. in secundo, humi. & sic. medium tenet
Pruna mesa. i. media, fri. in secundo.

De frigidis in tertio, & siccis in secundo, aut tertio.

Antimonium fri. sic. in tertio
Berberis fri. sic. in fine tertij
Camsora fri. sic. in tertio
Cicuta fri. sic. in tertio ad quartum
Hyoscyamus fri. in tertio, sic. in secundo
Mandragora fri. sic. in tertio
Opium fri. sic. in tertio, usq; ad quartum
Papauer nigrum fri. sic. in tertio
Sandalus albus fri. sic. in tertio
Sandalus citrinus fri. in tertio, sic. in secũdo
Tamarindus fri. sic. in tertio

Tormentilla fri. sic. in tertio
Virga pastoris, fri. sic. in tertio
Hippo quistidos fri. sic. in tertio
Lapis margarita, fri. sic. in secundo.

De frigidis & humidis.

Argentum uiuum secundum Auicennam, frigi. humi. in secundo, secundum Dioscoridem, cali. humi. in quarto.
Anguria, fri. hu. in secundo
Arancia tota fri. hu. in principio primi
Aranciæ acetositas fri. hu. in secundo
Bleta agrestis fri. hu. in secundo
Bleta alba fri. in primo, hu. in secundo
Centumnodia
Corrigiola — idem, fri. hu. in secũdo, uel in principio tertij.
Cauda uulpis
Sanguinaria
Virga pastoris foemina
Cerusa fri. hu. in primo
Cucumer fri. hu. in secundo
Cucurbita fri. hu. in secundo
Crisomula fri. hu. in secundo
Dragagantum frigi. in secundo humi. in primo
Faba hu. fri. humida in primo
Fragaria fri. hu. in primo
Fungus fri. hu.
Granatum dulce frigi. in primo, humi. in secundo
Lactuca domestica fri. hu.
Limon fri. hu. usq; ad secundum
Melon fri. hu. in secundo
Melonis semen siccum fri. hu. in primo
Nenufar fri. in secundo, hu. in tertio
Parietariæ semen fri. hu.
Persicum fri. in secundo, hu. in primo
Portulaca fri. in terio, hu. in secundo
Plumbum fri. hu.
Psillij substantia exterior fri. hu. in secundo
Vua passularia, acerba, fri. & humida.

De frigidis & humidis temperate.

Lac frigi. humi. temperate.

S I M P L I C I U M. operationes & effectus V A R I I.

N A M S U N T